

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Summula clarissimi iurisco[n]sultissimiq[ue] viri Raymundi

Raimundus <de Pennaforti>

Colonie, 4.III. 1502

VD16 R 168

i. p[rim]us liber [...] p[ro]sayca illius [...] Summula de summa raymu[n]di

...

urn:nbn:de:hbz:466:1-31223

¶ Scda conclusio ē. ius canonicū ē hīc subiectū attributōis. Probat. illud ad qd ordīnant z cui oīa attribuunt pncipalr in aliq libro tradita. hoc est subiectū attributōis. s; ius canonicū est hīc mōt. g. r. Maior nota ē de se. Minor pbat sic. q; in hoc libro p̄siderant qdā regule in iure. q; ius canonicū ē: a canon in greco qd ē regula in latino. eo q; dant hīc nobis regule de vita clerici. z qd sit faciendū de rapina z furto. ¶ Per hoc ad rōes Ad p̄mā p̄cedit maior. s; minor ē falsa. q; ius canonicū h̄ p̄siderat p̄ modū introductōis z sub p̄p̄dio. in decretis z decretalib; p̄siderat adequate. Ad scdam p̄ solutio ex distinctōe. Ad terciā p̄cedit maior. z negat minor Ad p̄batōem d; q; ius canonicū p̄siderat duplt. Uno q; ad se z q; ad magistrōs iusticiā statuētēs. Alio p̄siderat q; ad veritatē in euāgelio exp̄fla; tunc d; q; p̄mo mō depēdet a papa. z sic nō ē eternū. Scdo aut mō est hīc subiectū. z etiā taliter ē eternū. Et hec de questione z alijs q; p̄us p̄posita fuerūt circa declaratōem thēmaris huius libri mō sufficiant.

.i. p̄us l̄ter s̄c p̄fayca illius m̄gr̄
Ummula de summa raymūdi
 .i. venit s; summula
 prodijt ista.
 .i. nō ex ḡui seu difficili .i. facili
 Non ex subtili. sed vili
 .i. p̄ponū s̄c scripta
 scribimus ista
 tenore .i. valet s̄c summula effcis
 Eloquio placet hec loq̄s;

.i. ardua volumina.
 quia magna studendi
 .i. int̄tio s̄c paup̄ib; clericis
Cura sibi non est. modus is valet ergo loquendi
 .i. multa diligētēs .i. nō volum? s̄c p̄ntem
Inter doctores hunc nolumus ire libellum
 iuuentib; .i. obrulis s̄c lib; p̄posuimus.
Parius et rudibus quem tradimus esse legendum
 s̄c studētēs s̄c litello
Inuenient in eo quid quod iuuat utilitatis
 .i. in p̄mo tractatu post h̄ s; de his q;
 s̄c septē hui? summula p̄tinent ad missas
De sacramentis primo tractatur. et inde
 et de eius effectu talis factō talis p̄ctō
Hic de baptismo. de coniugio. symonia

Summula Raymūdi

de istis oibz habet in sequētibz tractatibz.

Furtis. et spolijs. vsuris. atq; rapinis.

.i. de supsticiosis s^o iste

Sortilegis. vicij carnis tractatus habetur

.i. post h^o hui^o libri

Hinc sequitur finis confessorum simul actus

s^o breuia .i. plōgant .i. nō ignorāter s^o longa

Quedam longauū non inscius et breuiari

.i. pfect^o .i. snia .i. pareat

Ut melius metro sensus tibi luceat isto.

¶ Iste liber (cuius subiectū est ius canonicū a sanctis patribz institutum) pma sui diuisione diuidit in duas pres. scz in partē peniāle z partē exequutiua. Pars exequutiua ibi (In summis festis) Prima ps adhuc diuidit in tres pres. Nā in pma pre autor pmetit intentū suū. In scda pre ostēdit facultatē huius libri. Et in tertia pre ostēdit ea q̄ dicenda sunt p or dinē. Scda ps erit ibi (Inter doctores) Tercia ibi (Hic de baptismo) Intendit ergo dicere. hec summula pcedit de summa p̄layca Raymūdi. et scripta est cū verbis facillimis z leniter intelligibilibz. z iste modus loquendi seu pcedendi in summula p̄sentī placet z valet istis socijs supple clericijs z studentibz q̄ nolūt seu ex paupertatis oppresseione nō p̄ntē magna studere. Sz ibi (Inter doctores) ostēdit autor q̄ ex quo iste liber facilis ē et leui stilo p̄pilatus nō detet p̄putari inter alios libros doctorū sacre scripture. sz detet legi paruis z rudibz. q̄ inuenient in isto libello qd̄ vtilitatē ecclesiasticus ordo p̄tineat. z inuenient etiā lectores in isto libro quō stat^o tus clericalis deteat regere diuina siue ecclesiastica officia. Sz ibi (Hic de baptismo) ostēdit autor p̄sequenter q̄ in hoc libro determinabitur de baptismo. p̄ugio. symonia. furtis. z sic de alijs. Sz ibi (Quedā longauū) intendit autor p̄sequenter dicere q̄ in hoc libro aliqua plōgant sciēter q̄ in magna summa sub breuibz p̄tinentur. z aliqua hic abbreviant. vt fiat sensus lucidior z metrum lucidius z delectabilius

¶ Sciendū circa lrām q̄ missa habet multa p̄rogatiua. Primo q̄ celebratur solū a ieiunis. Secdo q̄ solū in ecclia celebrat z sup altare. ita q̄ sem p̄ in locis p̄secratis celebrari deteat. nisi quando q̄ fieret ex speciali gratia et dispensatōe pape p̄pter reuerentiā magnoꝝ dominoꝝ z p̄ncipum. h̄ tñ ad minus oportet q̄ talis celebratio fiat sub tentorio. Tercio oportet celebrantem esse sacerdotē. Quarto oportet sacerdotē esse sacris vestibz indutum. Quinto q̄ tantūmodo celebratur in die accenso lumine. etiam si mille soles lucent sup terram adhuc de necessitate ad misse officij pagē dum lumen incensum requiritur. Sexto q̄ ibi solent sonare bona z diuina verba cum cantatur pater noster. z verba angelica cum cantatur gloria in excelsis. z humana verba vt in collectis z in sequentijs. Septimo ibi audiuntur tria bona z nobilissima idiomata que mūdus habet. scz hebray cum. vt p̄z ibi. sabaoth. z osanna. z alleluia. Grecum cum d̄ kyrieleyson. Latinū aud̄ in oibz alijs dictionibz z orationibz. Octauo q̄ missa ē cōg

pleta tot mysterijs quot mare guttis. firmamentū stellis. sol arhōmīs. et celum empyreum angelis. et terra arenis. Nono q̄ sacerdos in solēioribus et maioribus ecclesijs in missa h̄z plures ministros. sc̄z dyaconū. subdyaconum. et acolitum. Decimo. quia angeli ibidem existentes huiusmodi officio nō sufficerent nisi in presentia tante maiestatis essent vnus vel duo adiutores seruientes misse. sc̄z scholares vel alij litterati. Et ratio est. q̄a ibi est deus et dominus omnipotens omnium rerum creator. sc̄z celi et terre et cetera. Undecimo q̄ anime in purgatorio purgande ex missa remissionem et veniam p̄sequuntur. Et sacrosancta mater ecclesia superaddit duodecim m̄. sc̄z q̄ quilibet catholicus et bonus christianus ad minus die dominico tenetur audire vnam integram missam. nisi aliqua singulari necessitate impeditus fuerit. puta infirmitate vel aliquo h̄mōi.

¶ Item posset aliquis dubitare. in qua lingua p̄ma p̄secratio corporis xpi fuit celebrata. Respondetur q̄ idioma seu lingua est triplex. sc̄z hebraica. greca. et latina. modo dico q̄ p̄ma p̄secratio fuit celebrata in lingua hebraica. Et ratio huius est. quia christus fuit primus sacerdos. et in cena domini p̄secrauit hoc sacramentū et dedit suis discipulis. et q̄ protūc erat inter iudeos. ideo vtebatur hebraica idiomate. Secūdo d̄z q̄ illa consecratio secūdo celebrata fuit in lingua greca. vt pat̄ Actū sexto capitulo. vbi d̄z. Factus est murmur grecorum aduersus hebreos et altercabant murmur. id est litigabant ad inuicem. Tercio d̄z q̄ tertia celebratio fuit facta in lingua latina quando sanctus Petrus fuit electus in apostolum. **¶** autem his tribus linguis solum corpus domini iesu christi conficitur. pat̄et ex titulo crucis qui erat scriptus tribus idiomatibus. sc̄z hebraice. grece et latine. videlicet Iesus nazarenus rex iudeorum.

¶ Item notādum est. q̄ in hoc sacramento eucharistie quod in missa celebratur ex virtute verborum que a sacerdote proferuntur est verum corpus xpi. quia verba p̄secrationis faciunt mentōnem de christo et sanguine eius. sed sanguis est ibi ex quadam p̄comitātia necessarius. q̄ corp⁹ viuū et animatū nō est sine sanguine. Et nullo modo p̄cedendū est q̄ in hostia p̄secrata nō sit verus sanguis christi. q̄ al̄s animatum corpus stare sine sanguine quod est impossibile de animato rōnali. Unde d̄t sacra scriptura. Anima eius in sanguine suo. Item ibi est anima christi ex quadam concomitātia. quia impossibile est corpus xpi perfici nisi sit dispositum et organizatū. quia sine anima nullum corpus viuere potest. Item ibi ē deitas ex quadam concomitātia. quia vnitare remota corpus et deitas sunt disparata entia. **¶** aut̄ ista om̄ia ibi sunt manifeste probat beatus Joānes caplo. vi. sic dicens. Ego sum panis viuus qui de celo descendi. In q̄bus verbis om̄ia ea que dicta sunt t̄gantur. Nā p̄mum t̄gitur cum d̄z (ego sum panis viuus) et sic etiam corpus christi est ibi et anima cum sanguine. nam anima viuificat corpus mediante sanguine. Item p̄ hoc q̄ d̄z (qui de celo descendi) t̄gitur ip̄a deitas christi circumdata humanitate. **¶** Item eucharistia definitur sic. Eucharistia est sensibilis species panis et vini post p̄secratōem facta a sacerdote sub certa et debita forma verborū prolata cum intentōne debita p̄ficiendū. et institutōne diuina. significans v̄t̄ra corpus et sanguine b̄dictum sub illis sp̄ebus reali p̄merē

Sūmula Raymundi

In p̄dicta descriptōe quattuor p̄currunt que habent hoc sacramentum integrare. Prīmū est causa materialis. q̄ per panem z vinū materia hui⁹ sacramenti datur intelligi. z vnū istorum non sufficit p̄ se in missē celebratiōe. sed ambo simul p̄currūt. Causa efficiēs est duplex. sc̄z p̄ncipalis et instrumentalis. P̄ncipalis est deus gloriosus. Instrumentalis vero est q̄libet sacerdos rite z debite ordinatus. Causa formalis in debita placōne orōnis p̄sistit. Causa aut̄ finalis est intentio p̄secrantis.

¶ Ultimo est notandū de quibusdam casib⁹. Prīm⁹ est. vtz in hostia p̄secrata sit aliud q̄ cernit. z aliud q̄ credit. Ad hoc respondet q̄ veruz corpus xp̄i nō videtur. sed sola species panis videt̄. Et ratio est. quia si nō tunc nō deciperentur quinq̄ sensus circa illud sacramentū q̄ est falsum. et ergo d̄c teatus Gregorius. aliud est q̄ cernit. z aliud est q̄ creditur.

¶ Sed dices circa casum. que est rō q̄ nō videmus verum corp⁹ xp̄i. Ibi respondet q̄ nullū corpus videtur nisi q̄ h̄z accidentia sibi inherētia z nisi sit coloratū. vt patz de pariete. sed color albus in hostia nō ē corp⁹ xp̄i nec inest ei. sed accidentia stant ibi sine subiecto. pro tanto corp⁹ xp̄i nō videtur neq̄ sanguis. **¶** Secundus casus. an isti homines dicentes se vidisse corpus xp̄i in manibus sacerdotis errant vel male loquātur. Respondetur q̄ nō errant. q̄ nullus errat cui⁹ verba in sacra scriptura verificantur. s̄z ea que habentur de visione corporis xp̄i sunt in sacra scriptura verificata. ergo sunt vera. Vnoq̄ p̄z in Genesi z Apocal. vbi d̄c q̄ homines multotiens viderūt angelos nō inquantū spūs. sed inquantū assumpserūt corpus aereū in hoc representauerūt deū. ergo dixerunt vidimus deū. z sacra scriptura in hoc nō errat. Tunc soluendo istū casum d̄c. q̄ sicut hoies dixerūt se vidisse angelos z non errauerūt. sic z nos corpus xp̄i videmus z nō erramus. sed tñ videre capis ibi valde improprie. quia nihil pprie videt̄ nisi coloratū seu color vt patz sc̄do de anima. modo corp⁹ xp̄i nō est coloratum. **¶** Tercius casus est. vtz aliqua pars sanguinis xp̄i qui effusus fuit remansit in terra. Sic respondent aliqui doctores sacre scripture q̄ nō. q̄ xp̄i iesus in resurrectōe totū sanguinē assumpsit que p̄us in amara passione dimisit. sed xp̄i iesus in sua passione totū sanguinē effudit. ergo in sua resurrectōe totū sanguinē resumpsit. Alij aut̄ doctores dicunt q̄ sanguis effusus de venerabili corpore xp̄i fuit calidus et p̄pter p̄ditōem caloris remāsit aliqua humiditas in terra. vt manifeste ostenditur in peplo virginis marie. cum sub cruce steterat sanguis filij totū eū amictū alt̄ i eius irrigauit z rubricauit. Hoc idē aliter p̄bat sic. omne corruptibile plus indiget de sanguine q̄ incorruptibile. s̄z xp̄s ante passionem erat corruptibilis. z post resurrectōem suā incorruptibilis. ergo ante passionē plus indiguit de sanguine. q̄ p̄ nutrimentū sanguinis corp⁹ auḡmentat. sed imortale nō indiget de tali nutrimento. ergo non est necesse q̄ xp̄s reassumpsisset totū sanguinē que pro nobis effudit. **¶** Quart⁹ casus. ponat̄ q̄ aliqd remansit de sanguine corporis xp̄i post suam resurrectōem h̄c in terra vt cernitur manifeste in peplo beate Marie virginis. Tunc dubitatur. vtrum talis sanguis qui fluxerat de corpore xp̄i in ara crucis debeat haberi in tali z tāta reuerentia sicut iste sanguis qui a sacerdote in calice consecratur Respondetur q̄ nō. q̄ ponatur in casu q̄ tot⁹

tus sanguis christi effusus de corpore eius ponatur in vna parte altaris. et ex alia pre sanguis consecratus. tunc dicitur q sanguis consecratus e magis venerandus. Ratio est. qz vsqz in triduo aia christi fuit sepata a corpore et sanguine. quia corpus xpi in sepulchro fuit. anima vero apud patres in limbo. Etiam deitas fuit separata a sanguine. quia non potest dici filius dei effusus est in terram. ideoqz sanguis consecratus est magis venerandus. quia ibi est vera deitas. Item ibi integer est christus immortalis et impassibilis. sed vt pendit in ara crucis ibi erat passibilis et mortalis. ideo sanguis xpi consecratus est magis venerandus. ¶ Quintus casus est qre quotidie missa celebratur. cum tñ xps nisi semel passus est. et tantum illud sacramentum est memoriale dominice passionis. Ibi respodetur q qre tuoz sunt cause illius sm Innocentium. Prima est. qz oportet semp parata esse medicina ptra pta quotidiana. vnde extra in de consecratoe distinctione secunda. ca. vtrū figura. Iteraturqz quotidie oblatio. licet xps semel passus sit. qz quotidie peccam. sine quibz mortalis infirmitas viuere nō potest. et ideo qz quotidie labimur in pta. quotidie pro nobis xpus mystice immolatur. Secda causa. quotienscumqz corpus xpi sumitur habetur memoria passionis xpi. vnde quotienscumqz feceritis hoc in mea facite cōs memoratoem. ergo vt habeatur memoria passionis xpi quotidie missa celebrantur pro viuus et mortuis. Tercia cā est. vt nobis christus quotidie vniatur sacramentaliter et nos ei spiritualiter. Quarta cā. vt vero agno lo co typici vramur. que iudei ad vespas pueredo esurierūt. sm illud ps. Couertentur ad vespem et fame patientur vt canes. nā vbi veritas venit figura. i. vetus testamentum (qd fuit figura noui testamenti) cessauit. ¶ Alius casus. ponatur qz calix cū vino consecrato sine sanguine xpi fuisset eleuatus in triduo mortis. tunc dubitat vtz fuisset adorandus. Ibi respondetur qz triplex est adoratio. scz latria. hypdulia. et dulia Latria est honoz soli deo exhibendus. sed dulia dicitur seruitiū impensum creature. sed hypdulia dicitur seruitus que est supra dulia. et hec xpi humanitati debetur. Dicit ergo qz illa hostia fuisset adoranda dulia adoratoe et nō latria. qz deitas fuit sepata a sanguine. Alij at dicunt qz corpus vel sanguis eius bñ potuisset consecrari p triduum mortis et adorari adoratione latria. qz ex vi verborz deitas fuit vnita cū corpe et sanguine. ¶ Ultimo dubitaret qs de duobz sacerdotibz. quoz vnus simularet se celebrare et nō celebraret propter conscientia mortalis peccati. alter vero celebraret cum conscientia mortalis peccati ppter timorem dñi sui. tunc queritur quis eorum magis peccat et grauius. Respondetur qz ille qui simularet se celebrare. qz per hoc circumstantes cōmitterent ydolatriā ex eo qz adorarent creaturā. scz hostiā non consecratā. vnde Innocentius. cum plura obijcienda remedia que veris damnis sunt grauiora. proculdubio videtur magis offendere qui fraudulentiaz psumeret. sic ille qui se simularet celebrare et nō celebraret plus peccaret illo qui celebraret et non simularet

¶ De collectarij finibus et principijs earūdem.

.i. in solennitatibz .i. in celebratoe misse

¶ In summis festis ad missam dicitur vna

b iij

Summula Raymūdi

vna s^e aliq̄ collectā addita s^e alicui⁹ sc̄i
Tm̄ collecta. nisi sit coniuncta diei

Ista est ps executiua. & diuiditur in quatuor ptes principales. In prima determinatur de diuino officio. videlicet de missa & de corpore christi. de sacra unctione & baptisinate. In secunda pte principali determinat de matrimonio & de eius effectu. & de his que possunt impedire matrimonium. In tercia determinatur de vita & honestate clericorum. & de eorum impedimentis. scilicet de rapinis. furtis & de alijs. In quarta determinat de indulgentijs. vbi quilibet ps incipit patebit. Diei ergo magister sic p̄ p̄ma pte. O sacerdos ecclesiasticus ordo hoc exigit q̄ in summis festiuitatibus soluz vna collecta dicitur in principio misse ante epistolā. sic p̄similiter tm̄ vna collecta est dicenda in fine misse post communionē. q̄ vna alteri correspondere dicitur. Et subdit ponendo excep̄tōem dicens. nisi in festo cadat festū alicuius sancti. tunc due collecte p̄nt legi sub vna p̄clusionē. vt in festo oim̄ sanctorum. & sic de alijs.

¶ Notandū circa lrām. lra dicitur (In summis festis) ad differentiam communium festorum. Pro quo sciendū q̄ festa sunt triplicia. Aliqua sunt summa sicut illa quatuor festa. natiuitas xpi. pascha. penthecoste. & assumptio beate Marie virginis. de quibus habetur extra de penitentiā & remissione. Et dicuntur illa quatuor summa festa. q̄ paguntur cum magna solēnitate. Et illa festa sunt duplicia. quedam p̄rie dicuntur. vt sunt illa immediate narrata. & in istis quatuor festis ob reuerentiā dei nō sepeliuntur corpora mortuorum propter luctū hominū. Sed alia sunt festa summa p̄muniter dicuntur. sicut sunt omnia festa beate virginis. & festū omnium sanctorum. & patronorum sine patronaz. q̄ vel que terram p̄uertebant. In his oibus tm̄ vna dicitur collecta. nisi (vt dicitur est) in isto festo cadat festū alicuius sancti. q̄ tunc due sub vna p̄clusionē legi possunt. Exemplum vt in festo natiuitatis christi. nam p̄currit festum Anastasie. similiter est in festo oim̄ sanctorum. tunc etiam festum sancti Cesarii peragitur. & ergo tunc due collecte sub vna p̄clusionē ne dicuntur. Sed dices. quare sanctus Cesarius nō p̄prehenditur sub numero omnium sanctorum. sed eius festum tunc specialiter pagitur. Ad hoc respondetur q̄ hoc est ideo. quia post institutiōem festi omnium sanctorum sanctus Cesarius fuit passus. Alia sunt festa mediocria. & dicuntur illa que paguntur in diuino officio & solēnitate nouem lectionum. vt festa omnium apostolorum. Michaelis. sancti Nicolai. Katherine. festū inuentiōis sancte crucis. festum templi vt est in dedicatiōe. Alia sunt festa simplicia. vt sunt omnia alia festa p̄munia que p̄currunt in ecclesia dei. vt festum Elizabeth. Dorothee. & sic de alijs. & festa p̄fessorum. doctorum. martirum. & virginum. Et ista adhuc sunt duplicia. quedā simplicia nō celebrata. vt festum sancti Francisci. Egidij. Anthonij. & sic de alijs. Alia celebrantur a nō p̄rāsdium. sed post populus nō p̄hibet ab opere mechanico. vt est festum Bartholomaei. Augustini. Georgij. & sic de alijs. Et ergo dicit magister. (In summis festis) ad differentia illorum simplicium festorum & mediocrium.

¶ Item notandū. dicitur vltimus in textu (ad missam) vni missa dicitur vno modo a verbo mittor eris. & illo modo potest esse principium vel nomen adiectiuum et sic dicimus. iste est missus. i. legatus. & sic nō capit h. Alio modo capitur

ut est nomē substantiuū. z tūc definitur sic. **D**iffa est diuinū officium ad salutem fidelium z ad psecratōem corporis christi a sanctis patribus. scz a sancto Petro z ab alijs institutū. qz ibi psecratur corpus z sanguis xpi. Et illo modo etiam potest dici a verbo mittor teris. quia ibi filius dei mittitur in altari. **S**ecdo. quia ibi preces sacerdotis p manus angeli mittuntur ad deum. **I**tem dicitur notāter in lra (collecta) Pro quo sciendū q collecta vno modo est adiectiuū. z venit a verbo colligo is ere. z sic nō iūmitur h. **A**lio modo est nomē substantiuū. z definitur sic. **C**ollecta est oratio in q deo loqimur z ei in loquendo vnimur ad ipetrandū diuinū auxiliū z grānt diuinā. nā ille qui orat deo loqitur. z p hoc deo vnitur.

Item notandum. q nō quilibet aptus est ad celebrādum missaz. sed solus sacerdos. Pro quo sciendū q sacerdos a sanctis patribus definitur sic. Sacerdos est homo masculus psecratus. ieiunus. mente z corpe mūsdus. nulla occasione psepeditus. vni vel pluribus p iunctus vel p munitus quo ad vices z quo ad tempus determinatū debite ordinatus. **N**ic tanguntur multa que requiruntur ad sacerdotē qui diuinū officium misse debet celebrare. **P**rimo requiritur q sit homo. qz angelus nō potest esse sacerdos. nec potest celebrare missam. **P**er h q dicitur (masculus) excluditur femella. similiter z monialis. **P**er hoc q dicitur (psecratus) remouetur vna opinio hereticorū qui dixerunt q qlibet xpianus deuotus posset celebrare missam. **P**er hoc q dicitur (ieiunus) tangitur q sacerdos volens celebrare missaz debet ieiunare a mediā nocte vsq post celebratōem. z ad h requiritur q dormiat. Nam maxime requiritur in tali officio q cibus corporalis sit digestus. z talis digestio maxime fit in somno. vt ex naturalibz manifeste habetur. **E**t ergo si sacerdos non dormierit a mediā nocte. sic q mediā noctem vigilaret incaute posset celebrare sequenti die. nisi h esset q nō posset dormire per totam noctem ppter aliquā certam infirmitatē que impediret somnū. tunc bene admittitur q in sequenti die celebrat. dūmodo sit facta digestio. **P**er h autē quod dicitur (mente z corpe mūdus) vult q sacerdos volens celebrare debet esse mundus ab omni peccato ne labijs immūsdus tangat z osculetur filiū virginis. vñ dicit beatus Bernardus. **O** clerice quō labijs oscularis filiū virginis qbus paulo ante osculatus es labia meretricis. videas ne osculo filiū virginis tradas. **P**er h quod dicitur (nulla occasione psepeditus) vult q talis sacerdos nō sit irregularis neqz excoimunicatus. **P**er h quod dicitur (vni vel pluribz p iunctus vel p munitus) vno modo intelligitur q debet habere vnū vel plures adiutores. **A**lio modo intelligitur q si nō sint plures adiutores. tamē adhuc p nobis debet orare in p muni. Nam licet ibi sit nisi vnus minister. sufficit tamē q ibi sint plures affantes. z ergo dicitur. orate pro me peccatore. **S**ed per h q dicitur (quo ad vices) vult q sacerdos nō debet celebrare missam nisi in ecclesijs z locis psecratis. et si fiat alibi q hoc fiat cum consensu et licentia episcopi. **S**ed per hoc q dicitur (z quo ad tempus determinatum) vult q celebratio nō fiat nisi in die z ante meridiem. nisi in festo natiuitatis domini. tunc vna missa celebratur in nocte. **E**tiam dicitur (et debite ordinatus) quia sacerdos volens celebrare debet esse sacris vestibus indutus z calciatus que requiruntur ad missam. quia nullus discalciatus potest celebrare missam. **A**lter autē

Sūmula Raymundi

hoc sic intelligitur. i. q. nō sit p. saltū. p. motus ad sacros ordines. vt si post ordinē subdyaconar. vel acoliticus cepisset ordinē presbyteratus.

Item sciendū sū aliquos q. sex sunt virtutes misse. Prima est. q. si aliq. daret pauperib. omnia que haberet. et cum hoc peregrinādo. p. transiret omnia spacia terre. tān. ei nō. p. dasset sicut si digne audiret vnā missam. et hoc cum. tota mentis sue deuotione in statu gratie absq. peccatis mortalibus. Secūda virtus est. q. infra auditōem misse anime p. sanguineoz. nō patiūtur penam in purgatorio. Tercia virtus. quia infra audicionem misse homo nō. efficietur senex nec infirmabitur. Quarta virtus. q. post audicionem misse omnia que sumūtur magis conueniūt nature q. antea. Quinta virtus est. q. missa plus petit corā. diuina maiestate q. omnes orationes que fiunt in toto mūdo. q. est o. ecclesie. ergo est oratio capitalis. Capitalis em. oratio preualet omnibus orōnibus. igitur. **S**exta virt. ē. q. vna missa cum deuotione audita in vita plus valet q. centū post vitā. Et hoc quo ad tria. scz. p. mo. q. ad remissionē culpe. secūdo quo ad. diuini nutione. penē. tercio quo ad. augmētationē gratie.

Ultimo notādum de casib. Primus est. vtz. sacerdos excoīcatus p. t. conficere corpus xpi. Respōdetur q. ipm. sacerdotem excoīcātū. p. ficere corpus xpi. intelligitur dupl. vno mō. de iure. alio mō. de facto. **D**odo. d. q. sacerdos excoīcatus de facto bene p. ficere corpus xpi. sed non de iure. **E**cō. illius est. q. nulla pena iuris posita potest tollere illud quod datum est a iure diuino. q. inferius nō. tollit superius. sed excoīcatio est pena posita ipsius iuris. p. secratio vero corporis xpi. solum data est a deo vel a lege diuina. ergo excoīcatus potest p. ficere corpus xpi. de facto. licet nō. de iure. q. de iure exclusus est ab ecclia. **S**ecūdus casus est. vtz. sacerdos irregularis potest p. ficere corpus xpi. Respondet cōsimiliter q. potest p. ficere de facto. non. at. de iure. **N**ā. ille potest conficere corpus xpi. sicut qui habet illud in quo p. sistit vera p. secratio et perfectio huius sacramenti. sed quilibet sacerdos irregularis est huiusmodi. igitur. **V**inor. p. batur. q. ordo fundatur super characterem indelibilem qui manet in quolibet sacerdote. non. tñ. potest conficere de iure. q. sacerdos irregularis prohibitus est ab ecclia. **T**ercius casus. vtrū. āgelus potest celebrare missā. dato q. habet formā. et materiā. sacerdotis. Respōdet q. nō. q. nulli angeloz. dictum est hoc. quatenus feceritis. **I**n quib. verbis christus iesus dedit hominib. autoritatem p. ficendi corpus suū. Item dicit apostolus ad Hebrēos. Altare autem habemus de quo nō. habent potestates edes. renisi qui tabernaculo seruiunt. id est sacerdotes. **E**tiam. āgeli non. habent characterē. sacerdotalem. ideo p. ficere non. possunt corpus xpi. quia ad hoc q. aliquis p. ficat corpus xpi. requiritur autoritas sacerdotalis. **E**t quo seq. tur q. homo est dignior. āgelo in isto seruitio. q. non legitur in scripturis q. angelus in sacerdotem fuit ordinatus. **E**tiam. homines sunt maioris autoritatis q. āgeli in isto. et ideo sunt ipsis angelis digniores. **Q**uartus casus. ponatur q. aliquis sacerdos sit mortuus. et post lōgum. tēpus. cum diuina potentia resuscitetur a mortuis. nūquid. ille potest p. ficere corpus xpi. et celebrare diuinum officium misse sine nouo ordine consecrationis. Respōdet q. in tali casu. ipse resurgens a mortuis habet adhuc omnia.

folium X

requisita ad consecrationem. habet enim characterem indelibilem qui est fundamentum totius ordinis sacerdotalis. et talis character non tollitur per mortem. Et ratio est. quia talis character est signum impressum ipsi anime per receptionem sacramenti. ut patet. i. q. i. qd. qdam. ergo potest perficere. ¶ Quintus casus est. utrum concubinarium potest celebrare missam et conficere corpus christi. Respondetur quod sic. imo de iure et de facto. nisi manifeste esset abiectus ab ecclesia. ¶ Sextus casus. utrum sacerdos scismaticus potest perficere. dato quod habet debitam materiam et formam. Respondetur magister sententiarum quod non. Et ratio eius est ista. quia quando aliquis perficit corpus christi. tunc deus et angeli assistunt perficienti sed deus et angeli non assistunt scismatico sacerdoti. igitur non. Etiam scismaticus sacerdos non potest absoluere. ergo nec perficere. In isto articulo recedunt doctores sacre scripture a magistro sententiarum dicentes. quibus sacerdos scismaticus de iure non potest perficere corpus christi. potest tamen de facto conficere corpus christi. Et ratio theologorum est. quia habet characterem indelibilem qui ab eo non potest tolli. igitur potest perficere. ¶ Ad rationes videtur. ad primam quod quibus deus et angeli non sunt presentes quo ad meritum perficientis. tamen sunt ibi quo ad meritum et effectum sacramenti. ¶ Ad secundam videtur quod non est simile de potestate absoluendi et conficiendi. ¶ Septimus casus est. utrum sacerdos degradatus potest perficere corpus christi. Respondetur per magistrum sententiarum quod non. et cum eo concordant omnes iuriste. sed doctores sacre scripture ab eo recedunt. quia debemus magis pie quam crude et impie loqui cum theologis. quod degradatus presbyter potest perficere corpus christi dummodo habeat debitam materiam et formam verborum. Vel dicatur propter iuristas. quod sacerdos degradatus potest ad minus conficere corpus christi de facto. si in casu non potest de iure. ¶ Octavus casus est. utrum sacerdos portat in monstrantia speciem panis vel corpus christi. Ibi respondetur quod sacerdos portat solum speciem panis. sed christus ibi seipsum portat mouet et leuat. Et ratio est. quia indivisibile et supernaturale proprie non potest portari. moueri. vel leuari ab altero. Ex isto sequitur quod sacerdos in altari eleuat proprie speciem panis solum.

i. in celebratioe p defunctis s' vna legere

In defunctorum collectam dicere missa

vel de sco

s' collea .i. dz legi an vltima

De sanctis poteris. tamen hec penultima fiet

tu sacerdos

sz missam

Sic econuerso dum pro viuis celebras fac

¶ In ista parte auctor determinat de collectis dicendis in missis defunctorum. Et diuidit in duo. primo facit hoc quod dictum est. secundo determinat de collectis dicendis in missis viuorum. Secunda ibi (Sic econuerso) Quo ad primam partem dicit sic. quicumque celebras missam pro defunctis tu potes dicere vnam collectam de sanctis. sic tamen quod illa sit penultima id est vltima sine vna. et sic sub hac forma quod sacerdos primo habeat collectam de mortuis quam totaliter debet concludere. et post hanc iterum vnam de mortuis. et vnam de sanctis. et demum vltimam pro defunctis. Sic econuerso quando celebratur missa pro viuis. tunc potest interponi vna collecta pro mortuis

Summula Raymundi

Na tamē q̄ etiā sit penultima. ¶ Notandum ex quo hic facit mentionem de missa defunctorum. dubitaret ergo quis vtrum missa de sanctis celebrare prosint ipsis mortuis in tantum ac si missa legerentur pro defunctis. Respondetur q̄ quātuz ad oblationē sacramēti tunc eque valet missa de sanctis ipsis defunctis sicut missa pro defunctis. Sed quātum ad omnia alia tunc plus valet missa defunctorū ipsis defunctis q̄ missa de sanctis. In his tñ p̄sanda ē deuotio sacerdotis celebrantis

¶ Item queritur vtrum missa vel bona opera pro defunctis valeāt ant mabus que sunt in celo vel in terra vel in inferno. Et videtur q̄ nō valēt aliquibz illaz. Q̄ non istis que sunt in celo patet. quia anime in celo existētes non indigēt suffragio. ex quo sunt in p̄fecto gaudio sine omni pena. Unde iniuriam facit sanctis qui orat pro eis. vt dicitur extra de celebratōne missaz. quia anime in celo existentes nō indigent aliquibus remedijs. quia sunt sine omni peccato. z cum hoc in maxima saturitate delectationis p̄sistunt. Nec illa suffragia valent his animabz que sunt in inferno. quia tales nō habent aliquā spem redemptionis. eo q̄ in inferno nulla est redemptio. Nec illa suffragia valent animabz que sunt in terra siue in purgatorio. quia nullibi in theologia expressum est z approbatum q̄ alijs quod sit purgatorium. Sed in oppositum illius est ordinatio sancte matris ecclesie. que ordinauit q̄ quotidie fierent suffragia ipsis defunctis in salutē. de quo habetur secūdi Machabeoz duodecimo. Sancta z salubris est cogitatio pro defunctis orare. ¶ Pro quo notandum q̄ multi heretici existimāt solum ēē duas vias post hāc vitā. videlicet ad celuz vel ad infernum. sic q̄ quādo cūqz aliquis moreretur q̄ tunc immediate aīna eius vel ascenderet in celum. vel descēderet ad infernum. z tertiam viam videlicet purgatorij negabāt. Dicebant em̄ q̄ talia suffragia mortuorum sacerdotes propter lucrum inuenissent. Et si dicitur eis q̄ hoc sit approbatum per doctores sacros. tunc ipsi dicunt q̄ tales doctores qui posuerūt fuerūt sacerdotes. z ideo suspecti sunt in hac parte. Sed tñ opposituz est tota dispositio sancte matris ecclesie que concedit tertiam viam. videlicet purgatorium. Et hoc potest persuaderi tali rōne. quia si nō esset purgatorium deus esset iniustus iudex. consequens est falsum. Sed q̄ h̄ se queretur probatur sic. z ponatur talis casus. q̄ sint duo homines quozū vnus sit bonus z sine omni peccato. z alius malus z occisor. per totū tempus vite sue. z q̄ idem malus homo in extremo termino sue vite confiteatur omnia peccata sua. Et tunc vltorius ponatur q̄ ambo moriantur. tunc queritur an anima istius mali hominis transit ad celum vel ad infernū. Nō potest dici q̄ trāsit ad celum. quia tunc sequeretur q̄ deus ēēt iniustus iudex. quia iste qui fuerat bonus p̄ totam vitā suam. similiter z ille qui malus fuit p̄ totam vitā. haberēt simile meritū. quod esset iniustum. Nec potest dici q̄ aīa istius mali hoīs trāstret ad infernum. q̄ confessus fuit peccata eius grauissima z penituit z cōtriuūt de omnibus fore factis atqz delictis. sed satisfacionem pro his nōdum fecit. Et ergo relinquitur q̄ vtrūqz est dare mediū p̄ quod fit satisfactio pro peccatis mortalibus oblitis. z pro omnibz alijs peccatis hic confessis z contritis pro quibus tamen non est adhuc satisfactum. Et illud mediū s̄m sanctā

Folium XI

matrem ecclesiam est purgatoriu in quo purgatur anime postq̄ decessit que hic p peccatis nō satisfecerūt. **¶** Istam rationē heretici subtiliter solvūt. nam quando arguitur q̄ sic sequeretur q̄ deus esset iniustus iudex. ipsi heretici negant consequentiā. Ad probationē. vt si ponat q̄ sint duo homines rē. vt supra. qui similiter transeunt ad celum. dicūt q̄ licet trāseant ambo ad celum. p̄pterea tamē deus nō est iniustus iudex. q̄ tales nō habent equalē gratiā. eo q̄ non habent equale meritum. et sic heretici dicunt vltērius q̄ iste sint rationes sophisticē quas non curant. et ideo p̄pter tales hereticos summe necessarium est omēs sacerdotes esse logicos quia als multū facilius deciperētur ab hereticis. Unde p̄ter byteri habēt q̄ gratia nulli dēbetur nisi qui sua peccata deplanxit. addita satisfactiōe. Et ergo si p̄ aliquē hominē sit sola p̄fessio et peccatorū contritio. et ille tunc moritur adhuc gratia dei huiusmodi non dēbetur. nisi etiam cum hoc sit satisfactio. modo illa satisfactio post recessum in vīam vniuersē carnis nō potest fieri in celo. nec etiam in inferno. ergo oportet q̄ vtiq̄ sit ibi mediū per quod talis satisfactio potest fieri. et illud est purgatoriu. Unde sum̄ damentū hereticorum est. q̄ purgatoriu non est approbatū in sacra scriptura. sed tamē hoc est falsum. Unde ad hoc q̄ purgatoriu sit ponendum multipliciter adducitur scriptura. Primo patet auctoritate veteris testamēti. vt legit in libro secūdo Machabeorū duodecimo. vbi dicit. Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis orare vt a peccatis absoluant. sed notū est q̄ tales orationes non subueniūt animabz beatis q̄ sunt in celo. q̄ ille sunt in sempiterna requie. nec etiā subueniūt animabz q̄ sunt in inferno. nam tales redemptionē non sperant aliquā. Relinquit ergo q̄ orationes pro defunctis facte prosint animabz in purgatorio existentibz. Et patet hoc idem auctoritate sancti Augustini. Gregorij. Eusebij. et aliorū doctorū q̄ per multa miracula declarant eē purgatoriu. Un̄ dicit beatus Gregorij in libro dyalogorū q̄ purgatoriu superat omnē penam corporalem. q̄ nulla pena est maior purgatorij pena. ergo manifeste p̄dit q̄ purgatoriu est ponendū

¶ Item dubitat. in quo loco est purgatoriu. Ad hoc respondent doctores sacre scripture distinguendo quattuor habitacula et mansiones. *Mansiones*
 Prima mansio est infernus simpliciter. scilicet in centro terre in quo cōcurrūt omnes putredines totius mūdi. que quidem mansio infernus nūc patur. in qua mansione detinentur anime peccatrices decedentes in peccatis mortalibus. et iste eternaliter sunt damnate et perpetuis cruciatibz dēditē. q̄ ibi inhabitat horror sempiternus. *1-4*
 Secunda mansio est supra infernū in q̄ habitant seu detinent parvuli non baptizati morientes in peccato originali. et isti non puniūtur aliqua pena sensibili. sed eorum pena ē solū illa q̄ eternaliter careant vīsiōne dei. *2*
 Tercia mansio est purgatoriu. in qua mansione sunt illi qui moriūtur seu decedunt in peccatis venialibz vel in peccatis mortalibz oblitis. vel q̄ pro omnibus peccatis commissis et confessis penitētiā non compleuerūt. et si compleuerūt non tamen satis deuote et contrite. et isti habent spem redēptionis. et isti sunt pro quibz celebrantur misse. et pro quibus fiūt suffragia. elemosyne et communes sp̄ in ecclesijs orationes. *3*
 Quarta mansio est alijs beatorū. et dicitur sin⁹ abrae. et *4*

Summula Raymundi

Ad ista veniunt ante legem noua patres antiqui morientes sine peccato mortali. de qua dicit dominus in euangelio de diuute et Lazaro Lucae. xvi. Factum est autem ut moreretur mendicatus. et portatus est ab angelis in sinum abrae. Sed tamen illa mansio destructa est per christum. quia christus post suam resurrectionem illam mansionem destruxit et omnes animas ibi deprehensas in vitam eternam perduxit. Item ex quo hic fit mentio de suffragiis mortuorum. tunc dubitaret quis que tamen sunt illa suffragia que animabus prodesse possunt. Respondet beatus Gregorius. quod sunt quatuor videlicet preces. missae. elemosine. et ieiunia. Per ista enim quatuor minuuntur peccata in purgatorio. videlicet. Missa. preces. dona. ieiunia. quatuor ista. Absoluunt animas quas ardens detinet ignis

Item dubitatur. utrum pena purgatorii sit equalis pene infernali. Respondetur quod sic quantum ad tormentum. sed tamen illa est diuina. quia pena purgatorii est temporalis et transitoria. infernalis vero eterna. Etiam iste aie in purgatorio habent consolationem propter spem redemptionis. Iste autem aie qui sunt in inferno nullam habent consolationem. quia sciunt se esse eternam damnatas

Item queritur. utrum pena in purgatorio sit maior pena totius mundi. Respondetur coiter loquendo. tunc pena purgatorii est maior et crudelior omni pena huius mundi. sed tamen potest esse minor quam iuxta gravitatem criminis

Item. utrum ignis purgatorii sit corporalis vel spiritualis Respondetur secundum beatum Gregorium quod in purgatorio est ignis corporalis qui est idem ignis in specie cum igne infernali. Sed diceret quis. inter agens et patiens debet esse proportio. primo de generatione. sed inter corporale et spirituale non est proportio. ergo anima non punitur igne corporali. Respondetur. naturaliter hoc bene esset verum quod concluditur per argumentum. sed aie parantur ibi ex diuina admissione et ordinatione et non naturaliter

Item queritur. utrum purgatoriu maneat post nouissimum diem. Respondetur simpliciter quod no. quia deus et natura nihil faciunt frustra. primo celi. sed post nouissimum diem nulla erit pena transitoria. sed omnis anima aut saluat aut damnat. si saluat tunc ascendit in altitudinem summe deitatis et vere beatitudinis. si damnat tunc descendit in profunditatem inferni. igitur post tunc poneretur frustra purgatoriu.

Item queritur. utrum celebrare missam pro anima una iuuat omnes alias animas. Respondetur quod celebratio pro una speciali anima generaliter prodest omnibus animabus existentibus in purgatorio quo ad liberationem. sed tamen illi anime specialiter prodest quo ad honorem. Exemplum. sicut candela ponitur ante principem ad eius honorem. tamen omnibus assistentibus lucet. Item queritur. utrum peccator existens in mortali peccato bona operationem pro defunctis faciendo possit animas absoluere a pena purgatorii. Respondetur. aliquem facere bona opera pro defunctis intelligitur dupliciter. Uno modo secundum se et absolute. Alio modo in quantum est minister ecclesie. Primo modo si peccator existens in peccato mortali facit aliquam bona opera pro defunctis secundum se et proprio nutu et motu et non in virtute ecclesie. tunc illa suffragia non prosunt animabus in purgatorio existentibus. ut dicit sanctus Thomas de aquino. Si vero illa operatio per homini hominem fieret in christum est minister ecclesie. et in numero fidelium. tunc eius suffragia prosunt anime

Item queritur. utrum purgatoriu sit pars inferni. Respondetur

q̄ purgatoriu est duplex. scz sp̄ale z puatum. Et tunc vltorius dicatur
 q̄ purgatoriu sp̄ale est puatum ip̄i inferno. z ad illud mittunt aie q̄ de cō
 muni lege sunt puniēde. Et illud pz̄ p̄ beatū Gregoriū in libro dyalogorū
 rii. vbi d̄r q̄ in eodē igne purgant. S̄z purgatoriu puatum fm̄ beatū Gre
 goriū est in diuersis p̄tibz mundi. nā quedā aie puniunt in glacie. q̄dam in
 aere. quedā in siluis. q̄dā in deserto. quedā in sterq̄linijs. z sic de alijs p̄tibz
 bus huius mūdi. ¶ Itē querit̄ quare x̄ps descēdit ad inferna. R̄ndet san
 ctus Tho. de aq̄no dices. q̄ sicut x̄ps verus hō factus venit in hūc mun
 dū vt p̄ penitentiā corpalem esset lumē mūdi. sic ad infernū venit p̄ diu
 nitatis maiestātē vt esset lumē sanctorū pat̄z in limbo inferni existentium
 qz̄ x̄ps defunctus fm̄ humanitatē iuit ad inferna potenter z redemit oēs
 qui in hoc mūdo nō p̄p̄ia volūtate. s̄z humanitatis fragilitate ceciderunt
 in peccata. sicut erāt sancti patres z p̄phete z p̄siles. ¶ Itē querit̄ quādo
 x̄ps descēdit ad inferna an tūc defuit angelis in celo. Ad hoc r̄ndet san
 ctus Augustinus. q̄ q̄uis x̄ps verus deus z hō fuit in hoc mūdo. tamē
 p̄ntia diuinitat̄ z claritat̄ eius nūq̄ defuit angelis in celo. z ergo vult san
 ctus Augustinus q̄ x̄ps descendit ad inferna tali claritate z potētia qua
 li coram angelis fulgebat in celesti hierarchia. ¶ Item querit̄. vtrum h̄ij
 q̄ nō cōplent satisfactōem in vita p̄nti z cū hoc moriunt. an iuste pena pur
 gatorij puniātur. R̄spōdetur q̄ illi q̄ nō p̄plent penitentiā in p̄nti vita
 et si moriūtur iuste puniuntur pena purgatorij. qz̄ d̄r magister in sentētijs
 Purgandus est igne purgatiōis q̄ in aliud seculum detulit fructū p̄fessio
 nis. De illo igne purgatorij d̄r beatus Aug. q̄ ignis purgatorij si nō sit
 eternus miro t̄m mō grauis est. sup̄at em̄ oēm penā quā hō vnq̄ passus ē
 vel pati p̄t in hac vita. Sicut em̄ depictus ignis ad ignem reale se h̄z. sic
 s̄lt̄ ignis p̄ntis seculi infernali p̄parat. De carcere infernali eterne damna
 tionis d̄r in quodam sermone. Carcer penalis est hōi q̄n manibz z pedibz
 vincularur. sed penaliōr q̄n tenebris p̄tinuis includit̄. penaliōr tamē
 q̄n p̄tinuis steribz z dentiu stridoribz angustiat̄. Talis erit̄ carcer inferna
 lis de quo d̄r Zachari. xxiij. Ligatis manibz z pedibz mittite eum in tene
 bras exteriores ibi erit̄ fletus z stridor dentiu. In isto igne eterno diuersi
 sunt tortores. vñ merice d̄r. Sūt ibi tortores serpentibz horridiores. De
 formes nigri. sed nō ad verbera pigri. Nunq̄ lassant sed sp̄ ad hec renouā
 tur. De tali em̄ igne nulla est redemptio absolute loquendo. licet tene de
 igne purgatiōis vt supra dictū est. ¶ Itē querit̄ quare sacerdos an̄ colles
 ctā saluat̄ populū dicēdo. d̄ns vobiscū. z p̄ls r̄ndet. z cū sp̄u tuo. Ad h̄
 est dicendū q̄ hec saluatio (d̄ns vobiscū) sumpta est ex libro Ruth. caplo
 scdo. vbi legit̄ q̄ Booz saluauit messor̄es suos. Et est sentētia illi. d̄ns
 vobiscū. i. in petitiōibz bonū tribuat affectū vt in vobis maneat. p̄ces
 vestras exaudiat. grām p̄ferat. z p̄mia tribuat. Et chorus r̄ndet. z cum
 sp̄u tuo. id est d̄ns sit in te q̄ spiritū tuū innouet q̄ sit in visceribz tuis. quia
 nō exaudiat̄ p̄ces illius q̄ nō h̄z spiritū sanctū rectū. quasi chorus z pos
 pulus dicat. tu nobis hoc optas dicēdo. dominus vobiscū. ideo nos dis
 cimus. z cum spiritū tuo sit dominus vt valeas nobis hoc impetrare. vel
 potest dici q̄ per hoc quod dicit chorus. z cum spiritū tuo. datur̄ intell̄
 ḡt̄ q̄ sacerdos debet esse totus spiritualis. vt sit sensus. z cum spiritū tuo

Summula Raymūdi

Id est dñs qui est in ore tuo sit etiam in corde tuo et in mente tua. Deinde sacerdos dicit. *Oremus.* in signum quod christus in horto fuit tristis et merens patremque rogavit ut auferret a se calicem passionis amarissime que bibiturus erat quando dixit discipulis suis. *orate ne intretis in tentationem.* ut habetur *Mathei. xxvi. capitulo.*

Item queritur. quare collecta sequitur kyrieleyson et gloria in excelsis cum legitur missa. *Omni* quod ratio ordinis illius est ista. quoniam nunquam fieri potest recta aut vera petitio ad dominum deum nisi mens precantis fuerit humiliata et prostrata ab omni superbia atque vana cogitatione alienata. quoniam humiliatum cor deus non spernit. sed exaudit. iuxta illud psalmiste. *Cors contritum et humiliatum deus non despicies.* Sed huiusmodi humilitatio significatur cum canitur aut legitur kyrieleyson quod interpretatur domine miserere. Secundo debet fieri quedam eleuatio mentis perentis in deum ut tota eius cogitatio in deum fleccatur. quod significatur cum legitur aut canitur gloria in excelsis quod est laus angelorum per quam laudem mens hominis eleuatur et in deum totaliter tendit. et tunc sequitur petitio que fit in collecta.

est s^c aliq^d s^c in diuinis .i. postea
Si collecta patrem prenominat. ut tamen infra
.i. memoria .i. filij collecte .i. cludas s^c dñm nrm iesuz rē.
Mentio sit prolis. in fine legas per eundem
.i. memoria .i. filij s^c nostrz .i. clude
Mentio si nulla sit prolis. per dominum dic
.i. pponit s^c collecta .i. filij .i. sine mentōe facta de patre
Si precedit in hac nomen nati. sine patre
s^c et regnas rē. .i. finit s^c collecta.

Qui cum patre deo uiuis concluditur ista
s^c spūscī de^o .i. cludas .i. si mentio fit de spūscō
Eiusdem dicas si spiritus intus habetur

In hac parte Raymūdus determinat de collectis dicēdis etiā in alijs festiuitatibus. Et diuidit in duas partes. In prima determinat de fine collectarum. In secunda determinat de principiis collectarum. Secunda ibi (*Omnibus oremus*) Quātum ad primam partē ex tra eliciuntur quattuor regule. Quarū prima talis est. si aliqua collecta dirigit ad patrem et in ea fit mentio de persona filij. tunc debet concludi per illud relatiuum. per eundem. dicendo. per eundem dominum nostrum iesum christum rē. Secunda regula. si in aliqua collecta fit mentio de solo patre et non de filio tunc in fine illius collecte debet legi per dominum nostrum. ut patet in omnibus collectis dominicalibus et ferialibus. sicut in *Parce domine. Parce peccatis rē.* Tercia regula est. si in aliqua collecta mentio fit de solo filio et non de patre. tunc talis collecta debet sic concludi. qui cum deo patre uiuis et regnas. ut patet ibi. *Deus qui crucē sanctā ascendisti. ibi solum fit mentio de filio. quod filius ascendit crucem. ergo debet sic concludi sicut dicit regula.* Quarta regula. quādo cūq^{ue} fit mentio de spiritu sancto tunc in fine illius collecte debet

bet poni illud relatiuū eiusdem. vt patet in hac collecta. Deus q̄ corda fīz delium. Ibi namq; fit mentio de spiritus sancto. ergo debet sic concludi Per dominum nostrum iesum christum filium tuum qui tecuz viuūt z regnat in vnitare eiusdem spiritus sancti zc.

¶ Notādum q̄ vltra illas regulas in littera positas. ponuntur alie regule. Quarū prima est ista. quādo in pncipio collecte fit mentio de patre z in fine de filio z de spiritu sancto. tunc talis collecta debet concludi per eundem quo ad filium. z debet addi eiusdem quo ad spiritus sanctum. vt sic.

¶ Per eūdem dominum nostrum iesum christum filium tuum. sic q̄ in fine addatur. eiusdem spiritus sancti zc. vt patz ibi. Omnipotens sempiternus deus zc. Secunda regula est. quādo in aliqua collecta fit mentio de filio z de spiritu sancto. tunc talis collecta debet concludi per eundem quo ad filium. z debet addi eiusdem quo ad spiritus sanctum. vñ. Per dominum dicat cum pater p̄el byter orat. Cum christum memorat p̄ eundem dicere debet. Filio si loqueris qui viuīs dicere debes. Qui rectū si sit collecta finis in illo. Si spiritus alius eiusdem dicere debes. Alia regula. in quacūq; collecta ponitur illa dictio verbum redemptor vel vnigenitus tunc semper talis collecta debet cōcludi per eundem. z ratio illius est ista. quia illa mentionem faciunt de filio.

¶ Item notādum q̄ omnes collecte simul concluduntur per illam clausulam. per dominum nostrum. Et ratio est. quia omnis oratio nostra debet fieri in nomine filij ad patrem. vnde in euangelio Joānis decimo sexto dicit dñs. Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis.

¶ Item notandum. collecta proprie dicitur eo vocabulo. quia antiquitus quādo Romani voluerunt transire cum reliquijs. tunc ipis venientibus super populum collectum talis collecta dicebatur. sicut verba orationum dicebantur. que verba postmodū dicta collecte a populo appellabantur. ideo dicitur collecta. quia ipse sacerdos collegit omnes orationes christifidelium. z petiuit pro omnibus christifidelibus in fide catholica existentibus. et sic rōne illius petitionis in conclusione dicitur collecta.

¶ Item ex quo hic fit mentio de collectis dicendis in missa. tunc necessarium est vt sciatur numerus collectarum in diuino officio dicendarum. ne aliquis ex ignorantia huiusmodi numeri in errorem incidat qui summopere in tam summo diuinoq; officio precauendus est. Pro quo sciendum q̄ numerus collectarum in diuino officio misse dicendarum semper debet esse impar sic q̄ nunq̄ dicantur due collecte quattuor vel sex. sed vna vel tres vel quinq; vel septem. vna propter vnitatem ecclie. sed tres propter reuerentiam trinitatis. sed quinq; propter quinq; vulnera iesu christi. et septem propter septem petitiones quas christus docuit. z illum numerus nullus excedere debet ne astantes atredientur. Sed tamen beatus Gregorius facit excepōnem dicens. si in summo festo occurrit aliquod festū. tūc possunt legi due collecte sub vna conclusione. sicut in die Stephani prothomartyris. vbi prima collecta legetur de sancto. secunda de natiuitate christi. similiter in die innocentiū leguntur quattuor collecte. prima de innocentibus. secunda de natiuitate christi. tertia de sancto Joāne. z quarta de sancto Stephano.

Sūmula Raymundi

Item notandū. sacerdos dicēs aliquā collectā discoopto capite dice
re debet. et sicut presul siue ep̄s infulam deponere debet et debet tenere vultū
versus orientē et stans eleuatis manibz. **O**ic̄ p̄mo q̄ debet stare discoopto
ro capite in signum illius q̄ mūdus debet esse ab om̄i peccato. et debet ha
bere verā intentōem ad ip̄m deū. et sp̄aliter p̄pter illud q̄ inter deū et sacer
dotē nullū debet esse mediū. s; debent esse vni in celebratōe tāti diuini offi
cij. ideo in signū huius vnionis discooptus esse d; . **I**tem debet retinere vultū
tum versus orientē in signū ortus ip̄ius filij dei. q; pater in diuinis nō in
dicat quēq; s; om̄e iudiciū dedit filio suo. iō ad reuerentiā sui ortus et na
tuitatis. tūc oēs orōnes in diuino officio missę fiūt versus orientē. **I**tem d;
stare extensis manibz. q; sicut qm̄ **M**oyses orabat p̄ra aduersarios suos
Exo di. vij. tūc duo tenuerunt ei brachia. et sic adhuc in Romana ecc̄lia cū
dñs apostolicus celebrat tūc duo sustinent ei manus in signum huius q̄
xp̄s filius dei pendeat in cruce extensis manibus

Item notandū. q̄ in fine cuiuslibet collecte d;. p̄ oīa secula seculorū
qd̄ multis modis exponit̄. **U**no mō p̄sequit̄. ut p̄ oīa secula seculorū.
id est p̄ oēs generatōes nūc et in futuro. q; filius dei sp̄ regnat cū patre suo
in qualiter generatōe. **A**lio modo sic exponitur. p̄ om̄ia secula seculorū. q̄
fiat ibi anthonomasia. id est excellentia. ut dicimus cantica canticorū. secu
la seculorū. **T**ercio modo exponit̄. p̄ oīa r̄c. i. sicut filius regnat ab eterno cū
patre. sic adhuc regnat p̄ om̄ia secula seculorū. id est in eternū et vltra. **E**t tūc
chorus responderet. amē. et hoc vno modo exponitur dupl̄. **U**no modo
put respicit ip̄am orōnem. et tunc est sensus sicut vos optatis in oratōe pe
tendo. sicut iam opto q̄ fiat. **A**lio modo exponit̄. put respicit p̄clusionem
orōnis. et tunc est signū p̄firmatōis. ut amē. i. verū est qd̄ tu dicis. videlicet
q̄ filius in eternū regnat cū patre. **S**ed diceret. quare hoc addit̄ in colle
ctis. **R**esponderetur q̄ hoc additur p̄pter aliquos viles hereticos qui di
cunt q̄ lucifer q̄ detectus est in pfundo inferni adhuc sit regnaturus. et q̄ le
uari debeat ad astra et regnare in secula seculorū. modo p̄pter illam heresim
destruendā addit̄ illa clausula collectis in q̄bus p̄cludit̄ q̄ xp̄s cum patre
sit regnaturus in secula seculorū

Ultimo est notandū de casibz. **P**rimus casus est iste. si sacerdos in
fra canone p̄pter aliquā magnā debilitatē corp̄is recederet de altari. vtrū
alter sacerdos p̄t. p̄ ip̄o missam p̄ficere. **R**esponderetur q̄ si dubiū est an tal
lis hostia sit p̄secrata a tali sacerdote an nō. et si in casu esset p̄secrata. tunc
ip̄a debet referuari in loco p̄secrato sic q̄ tunc alter sacerdos p̄t incipere de
nouo missam et p̄ficere alteram hostiā cū p̄ma p̄pter dubiū remouendum.
Et rō est. q; vnum sacramētum debet confici ab vno sacerdote vel mini
stro. et sic tūc eodē mō dicendū est de sanguine xp̄i. **S**cd̄ casus est iste. si
sacerdos p̄ficeret corpus xp̄i. et si eum inuaderet magna infirmitas. ita q̄
moreret̄ circa altare. tunc dubiū esset vtrū alter sacerdos posset accedere cō
plendo partem missę. **A**d hoc responderet antiqui q̄ nō est necesse in tali ca
su missam a p̄ncipio inchoari. **S**i autem aliquis sine necessitate absq; pe
riculo mortis nō perficeret missam inceptam. tunc talis peccat mortaliter
et deberet excommunicari. **A**lij respondent ad casum et melius q̄ si sacer
dos moreretur post p̄secratōem tunc talis hostia debet conseruari in loco

consecrato. et tunc alter sacerdos potest accedere et incipere missam de nouo
 Ex quo sequitur quod si sacerdos ante eleuationem hostie interficeret tunc talis ho-
 stia deberet reservari in loco consecrato et non deberet alter accedere ad perficien-
 dum istam missam. ¶ Tertius casus. si animal brutum tangeret hostiam con-
 secratam et comederet ipsam. utrum tale animal comederet verum corpus
 christi. Respondetur secundum beatum Innocentium quod non. quia quicquid mus vel aliud animal
 brutum comederet. tunc amplius desinit esse corpus christi. Ubi nota. quod
 cumque non bene custodiret sacramentum talis debet penitere quadraginta
 diebus. Sed quando tale sacramentum perdidit tunc debet penitere ultra
 tra. ut habetur extra in decretis. ¶ Quartus casus. si sacerdos leuaret
 corpus christi et veniret columba vel alia avis et reciperet corpus christi de
 manibus sacerdotis. utrum talis avis esset excommunicanda. Et videtur
 quod sic. quia omne committens sacrilegium est excommunicandum. sed illa avis est
 homini. ergo etc. Ad hoc respondetur quod illa avis non sit excommunicanda. et
 ratio est. quia sola animalia rationalia sunt excommunicanda. sed hec avis non est
 huiusmodi. igitur etc. ¶ Quintus casus est iste. utrum aliqua sunt impe-
 dimenta que possunt impedire sacerdotem ne corpus christi digne conficeret
 Respondetur quod duplex est impedimentum. Nam primum impedimentum
 oritur ex pena. secundum autem ex culpa. Hec pena est duplex. scilicet canonica et
 naturalis. Nam pena canonica dicitur excommunicatio. scilicet ecclesie prohibi-
 tio et officii suspensio. sed pena naturalis illa fundatur super defectus natu-
 rales ipsius corporis. sicut est carentia brachii et cecitas visus. Sed culpa
 paucis est duplex. nam quedam est culpa mortalis. et quedam venialis.
 modo secundum hoc respondetur ad casum predictum quod culpa mortalis impe-
 dit sacerdotem quod non potest digne celebrare. Nam si celebraret in culpa mor-
 tali. tunc ipse duplicaret peccatum mortale. nam unum peccatum mortale
 committeret in sumendo. et aliud committeret in conficiendo. Sed culpa ve-
 nialis non impedit. sed de primo impedimento dictum est prius in casibus quo-
 ad primam partem. sed secunda eius pars nota est de se. ¶ Sextus casus. utrum
 vicarius vel mutilatus in una manu potest celebrare. Respondetur quod si
 talis mutilatio sit notabilis. tunc non potest celebrare nisi papa secum dispense-
 auerit. Si autem illa mutilatio non est notabilis sic quod potest stare sine scanda-
 lo populi tunc potest celebrare missam. Et specialiter si illa mutilatio esset
 in pollice tunc ille non debet celebrare. Et illud habetur plenius extra in de
 corpore vicario. capitulo. Glorificato. ubi legitur de quodam abbate qui
 fuit priuatus ab officio suo propter defectum manus. ¶ Septimus casus. utrum
 mutilatio digitorum impediat celebrationem. Respondetur quod non. sicut patet
 extra de corpore vicario. presbyter. Nam ibidem dicitur quod si aliquis caret pol-
 lice vel indice quod non possit celebrare. quia non possit fieri sine scandalo po-
 puli. sed carentia aliorum digitorum siue mutilatio non obstat. ¶ Octa-
 uus casus. utrum carens testiculis siue virilibus per abscisionem. potest cele-
 brare missam. Respondetur quod aliquis caret virilibus dupliciter. Uno
 modo propter medicinam. videlicet ut possit euadere lepram vel aliam in-
 firmitatem. ita quod testiculi ei sunt abscisi gratia necessitatis. tunc potest ce-
 lebrare missam. Alio modo aliquis caret virilibus sine necessitate. ita quod
 priuatus est eis propter euadere fornicationem siue actum meretriciosum. tunc talis

Summula Raymūdi

debet licētiari ob omni officio z dignitate sacerdotali. vt haletur extra de corpore viciato. p̄s byter. ¶ **H**onus casus est. vtrum macula oculi v̄l claudicatio pedum impediāt celebratōem. **A**d hoc respondet q̄ si talis claudicatio pedū esset valde notabilis. videlicet q̄ nō posset tene stare presbyter sine baculo circa altare tunc impedit celebratōem. Si autē claudicatio eius nō esset notabilis nec esset scandalum populo. tunc nō impedit. Si militer d̄r si macula in oculis est notabilis. ita q̄ ip̄e sacerdos nō potest discernere lrās tunc impedit celebratōem. Si autē illa macula nō est notabilis tunc etiam nō impedit celebratōem missae. Item ex quo d̄r in simbolo. qualis pater talis filius talis sp̄s sanctus. z paulo post. omnipotens pater omnipotēs filius oipotens sp̄s sanctus. Quare ergo aliqua orō nō d̄r rigitur sp̄s sancto. ita bñ sicut patri z filio. Respondet q̄ sp̄s sanctus donū d̄r. **U**n̄ illud donū. p̄mittens x̄ps discipulis dixit. si paraclitus. id ē sp̄s sanctus quē pater mittet in noīe meo. mō a dono nō p̄cedit a largitore doni. quare r̄. ¶ Item diceret q̄s. qualiter sacerdos se habere debeat legēs collectā in missa. R̄ndet q̄ debet eā legere in dextra pte altaris cuius rō est. q̄ p dexterā bona eterna. z p sinistrā bona tp̄alia designantur. **E**t designet ergo q̄ eterna z sp̄alia dona petere debemus. iuxta illud **P**rimū querite regnū dei. ideo d̄r in dextra pte. vel etiā ideo. q̄ orōnes in noīe x̄pi fiunt qui sedet ad dexteram dei. vt halet p̄ beātū **B**atheū. ideo in dextera pte debet dici. Etiam ad partem orientalem eleuatis manibus z capite demutato vt dictū est. **E**t q̄ d̄r dici versus partem orientalem hoc fit p̄pter multas causas. **P**rimo p̄pter illuminatōem. vt scēmus q̄ illuminatio mētis nostre est a deo. sicut lumen venit ab oriente. **S**cdo. q̄ oriens ē nobilitior ps orbis. **T**ercio p̄pter opa nobilitiora que magis apparet in oriente. q̄ ibi motus celi incipit. **A**lter d̄r fm̄ **D**amascenū. q̄ oramus versus orientē triplici de causa. **P**rimo vt terram nostram. scz paradysum terrestrem vbi positus fuit p̄mus hō nos affectare denotemus q̄ est in pte orientali. **S**cdo vt christū crucifixū qui fuit stans in cruce versus orientē attendamus. **T**ercio vt ip̄m venientē ad iudiciū ibi expectare intendamus. de quo d̄r. ascendit sup̄ celū ad orientē. z ab illa pte d̄r deus venire ad extremū iudiciū. iuxta illud. **V**eniet quēadmodū vidistis eū r̄.

^{s̄ dicere} ^{inhibemus.}
Om̄nibus oremus exorcistis prohibemus
^{s̄ collecte} ^{s̄ n̄m .i. nō admittō}
His ego non finem concludere p̄ dominum do
Sed per eum qui venturus est iudicare per ignem
Per d̄ om̄inum p̄una finita quattuor addas
^{s̄ collectas} ^{sub vna p̄clusionē} ^{summū.}
Sive duas missae collectas si tibi festum
^{collectas} ^{s̄ in summis festis}
Occurrat. nullas vt supra diximus addas.

Folium XV

¶ In ista pte magister determinat de principijs collectarum. Et diuidit ista in duas pres. in pma facit qd dictu est. in scda pte determinat de collectis comunib; dicendis in pmunib; festiuitatib;. Scda ps ibi (Per dñm pma zc) Et legat ista siml; vult ergo autor pmo inhiterem qd dicitur in decretis et in iure qd nullus exorcista dicitur dicere in principio collecte. oremus. nec in fine dicitur dicere. p dñm nostrum. sed in fine collecte dicitur dicere. p eum qd venturus est iudicare viuos z mortuos z seculu p igne. Deinde magister subdit de collectis dicendis in pmunib; festiuitatib; dices. qñ pñb; pter in pmunib; festiuitatib; finit pma collecta ad qua sibi respõsum est. Si tuc qtuor vel duas vult legere collectas hoc dicitur fieri sub vna pclusionone. Et hoc nuq; dicitur fieri in summis festis. qz ibi tñ vna collecta dicitur dici vt supra dictu est.

¶ Circa istam notandũ. ordines sunt duplices. nã qdam vocantur ordines minores. z reliqui vocantur ordines maiores. Ordines minores sunt qtuor. Quorũ pimus vocatur ostiariatus. z ille hz nomẽ suum ab ostio sicut uerba ianua. z officium illoz est qd debent ostiu ecclie custodire ne heretici. excommunicati. z iudei p illam intrent. vel etiã animalia irrõnalia cultum dei impediãtia. Et hunc ordinem xps instituit qñ eiecit ementes z vendentes de templo. Scds ordo minor vocatur lectionatus habens nomen a lectione. z officium illoz est qd debent legere lectiones z pphetias. z illuz ordinem xps instituit qñ ipis sanctis pphetis p spiritũ sanctũ sapiam inspiraui. Tercius ordo minor dicitur exorcistatus. Exorcisto grece idem est qd depellere vel purgare latine. z illorum officium est qd debent depellere siue cõpurare demones ab obsessis. z illum ordinem instituit christus quando plures demones expulit ab obsessis. Et nõ distinguitur fm aliquos ille ordo a sequenti. Quartus ordo dicitur accolitus. quod intantũ valet sicut ceroferaarius. z dicitur quasi portans ceram vel candelam. z hunc ordinem instituit christus cum dixit. ego sum lux mundi. Johannis. ix. Et dicuntur isti quatuor ordines minores ideo. quia nõ ligant aliquem habentem eos. quia ille qui eos habet adhuc potest vxorari siue sei matrimoniu transferre. ¶ Sed ordines maiores etiam sunt quatuor. Quorum primus vocatur subdiaconatus z hunc christus instituit quando p̄cinxit se lintheo. z officium illoz est legere epistolas. Johis. xi. caplo. Secundus ordo maior dicitur diaconatus. z officium illoz est qd legere debent euangelia. Et hunc ordinem dominus instituit quando auctoritatem apostolis in pdicando donauit. Marci. vi. Tercius vocatur p̄byteratus et officium illoz est qd possunt consecrare corpus domini. z huc christus instituit cum panem z vinum benedixit z suis discipulis ad manducandũ porrexit Marci. xvi. Quartus vocatur episcopatus. z hunc christus instituit qñ se p redemptione humani generis offerebat in ara crucis. Marci. xv. Et officium illoz est offerre christũ. ¶ Sed diceret quis. vtruz ne ordo episcopatus sit distinctus ab alijs ordinib; maiorib; Respondetur qd nõ. quia habet psecrare corpus domini z p̄ficere sicut simplex sacerdos. sed tene dignitas que sibi est supaddita illa est distincta. licet nõ sit specialis ordo. Et dicitur maiores pro tato. quia non possunt retrocedere ita qd aliquis habens vnum ex ipis non p̄t vxorari. Et inter omnes illos exorcistis solimodo inhiteretur qd non debent dicere. oremus. in principio col

Summula Raymundi

lectay. Et p̄ exortitas intelligimus quattuor ordines minores.
¶ Ultimo norandū de casibz. Primus est iste. vryz sacerdos facies pol-
lutōnem nocturnalem die sequenti possit celebrare missam. Ad hoc respō-
detur cum distinctōne. Nam illa pollutio quandoqz prouenit ex superabū-
dantia materie non potentis retineri in vasis seminalibus propter debi-
litatem virtutis retentiuē. z quando talis pollutio sic causatur tunc non
prohibet celebratōnem missę. Alio modo prouenit talis pollutio ex crapi-
la z ex supflua comestione. z illa causat peccatum mortale z prohibet cele-
bratōnem missę. nisi solemnitates ex necessitate occurrerent. Tercio proue-
nit talis pollutio ex p̄cedenti cogitatōne. z illa pollutio tantū peccat quā-
tum p̄cedens cogitatio promeruit. Nam si p̄cedens cogitatio fuit pecca-
tum veniale. tunc talis pollutio erit etiam veniale peccatum. z tunc illa
pollutio non prohibet celebratōnem missę. Si autem p̄cedens cogitatio
fuit peccatum mortale. tunc talis pollutio etiam erit peccatum mortale. z
tunc illa pollutio prohibet celebratōnem missę. ¶ Secundus casus. vtrum
sacerdos curatus peccat denegando corpus christi deuote petenti. Vel
sic. vtrum sacerdos peccat denegando corpus christi deuote penitenti. Ad
hoc respondetur q̄ sic. z ratio illius est talis. Nam qui retinet rem alteri-
us sine voluntate eius ille dicitur esse fur z peccat. sed petens corpus chri-
sti ille perit rem suam propriam. ergo talis sacerdos sic denegando cor-
pus christi fur reputatur. Vnoqz probatur. quia qui deuote petit corpus
christi ille perit salutem propriam. ergo si sacerdos sibi denegauerit tunc
pereret corpus christi. vtrum esset sibi prebendum vel non. Respondetur
q̄ licite potest ei abnegare. quia dicit beatus Augustinus q̄ singulis die-
bus sumere corpus christi nō laudo nec vitupero. Sed quilibet christia-
nus existens deuotus z sine peccatis mortalibus singulis diebus domi-
nicis potest sumere corpus christi. ¶ Tercius casus est iste. vtrum
dominicum possit denegari petenti existenti in peccato mortali. Ibi res-
pondetur cum distinctōne. nam si hoc peccatum mortale sit publicum
tunc potest illi denegare corpus dominicum als non. Et hoc p̄z sic. quia
christus in cena dedit corpus suum iude Dathēi. xxvi. quem iudam im-
mediate dyabolus intrauit. sic etiam esset de alio homine qui illud vene-
rabile corpus sumeret in peccatis mortalibus. Si autē tale peccatum est
occultum tunc nō debet illi denegari corpus christi. z ratio est. quia sancta
mater ecclesia nō iudicat de occultis. sed tm̄ de manifestis. Alij sic respon-
dent pariformiter ad causam. vel talis est in peccato mortali occulte vltima
nifeste. si manifeste tunc debet sibi denegari corpus dominicum. quia als
faceret irreuerentiā tali sacramento. si autem fuerit occulte in tali peccato
mortali tunc non debet illi denegare. ¶ Quartus casus est iste. sacerdos
videns vsurarium in multitudine populi accedere ad altare timens scan-
dalu in populo abnegando sibi corpus christi. recipit duas hostias nō
consecratas z inter illas dat vnum grossum huic vsurario qui recedes ab
altari p̄cipit grossum in ore. incipitqz penitere z flere propter peccata sua
putans corpus christi esse transmutatū in grossum propter sua peccata. z
sic incipit se conuertere ad christum omnia sua bona distribuens pauperi-

bus faciendo emēdā. tunc queritur. vtrum sacerdos ille sit degradandus vel ab officio deponēdus. Et videt q̄ nō. q̄ p̄uertēdo peccatorē maximū gaudiū deo z angelis p̄parat. ergo ille sacerdos potius est colēdus q̄ deponēdus ab officio z exēdicandus. Respōdet q̄ talis sacerdos ē suspēdendus ab officio suo. q̄ hostias nō p̄secratas tradidit cōicātī ydolatriā cōmittēdo. nā homines astātes adorauerūt istas hostias tanq̄ p̄secratas. q̄ talis sacerdos maxime peccauit. z q̄ ipse tenet p̄fiteri. p̄nia at̄ p̄plera ep̄us suus misericorditer p̄t fecū dispēlare. ¶ Quintus casus est iste. vtz sacerdos nō ieiunus in aliquibz casibz possit celebrare. R̄ndet q̄ sic. z s̄ tres casus in nūero. Quorū prim⁹ est iste. si sacerdos lauaret os siue faciē suaz et eo nesciēte deglutiret tres guttas vel quatuor tūc post hoc celebrare possit. sed sciēter facere nō debet. Scōs est. q̄ si sacerdos gustat vinū z si immediate expueret adhuc possit celebrare. Terc⁹ si sacerdos caret hostijs z post p̄rdium debet ire ad infirmos siue ad aliquē agonizantē tūc possit celebrare z etiā p̄secrare. Et rō huius est ista. q̄ licet talis sacerdos debilis est ad tantū diuinū officiū exequēdū z indispositus. tū vtiq̄ melius est infringere statutū inferioris q̄ superioris. Nā p̄ceptū est celebrare ieiunio stomacho. z hoc institutū est a sede ap̄lica. sed p̄ceptū superioris est p̄tere infirmis salutē z antidotū. id ē remediū qd ē vtz corpus xp̄i. ¶ Sext⁹ casus. vtrum sacerdos incidēs in paralytū in manibz vel in aliāz grauē infirmitatē sic q̄ hostiā nō possit eleuare. an h̄mōi sibi eēt pctm̄ R̄ndet q̄ nō. q̄ eleuatio hostiē p̄secrare nō est de eētia illius sacramēti. Sed si q̄s temerarie obmitteret ille mortal̄ peccaret. q̄ infringeret formā sc̄e m̄ris ecclesie a sede Romana institutam. ¶ Sz diceret. quō q̄ sacerdos qui incidit in paralytū in manibz ita q̄ nō potest eleuare hostiā p̄secratā debet se habere. an dz sumere corpus xp̄i cū tūc man⁹ nō possit mouere R̄ndetur breuiter q̄ dz sumere cū lingua. ¶ Septim⁹ casus est iste. vtz sacerdos veniēs ad medietatē missę vel vsq̄ ad canonē. z si tūc p̄teru⁹ minister ab eo recederet. an tūc vltērius possit missam celebrare. R̄ndet q̄ sic. videlicet q̄ licite z p̄ueniēter possit celebrare. q̄ maior ē vtilitas p̄ficiēdi missam q̄ in respiciēdo ministrū q̄ recessit. Et simili mō ē dicēdum si fuerit incendiū alicui⁹ edificij sub tali p̄ditōne si iste minister recederet ab eo ipse vltērius potest celebrare missam. ¶ Octau⁹ casus. vtz sacerdos tenet singulis diebus celebrare missam. R̄ndet sub tali distinctōne. q̄ si sacerdotes sint cōducti p̄ p̄mō ad celebrādū missam. tūc debet q̄tidie celebrare. nā sacerdotes neminē debet defraudare. Si autē sacerdos ē curat⁹ tūc dz q̄ semp debet celebrare nisi obstarēt notabile impedimētū. nam in sacra scriptura de om̄is viues de altari dz seruire altari. sed talis sacerdos viuit de altari tolles patrimonij xp̄i z laute viues de altari. ergo etiā debet seruire altari z missam q̄tidie celebrare. vt p̄ extra de celebratōe. ¶ Non⁹ casus ē iste. si sacerdos intēderet p̄secrare lex hostias. z eo nesciēte postea inueniret septē vel octo. tunc q̄ritur. vtrū om̄es illas hostias p̄secrauit vel tm̄ sex. Respōdet q̄ in aliq̄s doctores q̄ ql̄ter sacerdotū p̄ eccl̄astica doctrina dz seruire q̄ in p̄secratōe hostiaz nūq̄ dz selimitare ad aliquē certū num̄er. pro p̄ter tale dubiū remouēdū. s̄ sua intētio debet esse illa q̄ omnes hostias ibi positas vult p̄secrare. Alij dicūt q̄ tales hostie debet sumi cū p̄ditōne

Summula Raymundi

scz sic dicēdo. si non es corpus xpi te vt panem manduco. Si vero es cor-
pus christi proficias in vitam eternam.

¶ De consecratione corporis et sanguinis christi

s^c tu sacerdos pparas darius s^c calici

Quando paras calicem tunc vinum purius illi

.i. puā guttā de aq̄ .i. nō fetida

Infundas. et aque modicum q̄ ⁊ illa recens sit

.i. pura .i. hostia psecrāda s^c incēso .i. celebres

Munda sit oblata. nunq̄ sine lumine cantes

.i. oblata psecrāda sacerdotes s^c hostiā

Hostia sit modica sic presbyteri faciant hanc

.i. mūda expositio huius lre darius pz in pūctis

Landida. triticea. tenuis non magna. rotunda

.i. carēs fermēto s^c psecrāda

Expers fermenti. non salsa sit hostia christi

Spernitur oblata duplex. vel a terra leuata

Fracta. vel inflata. vel discolor. aut maculata

¶ Prius autor determinauit de missis ⁊ istis q̄ p̄tinet ad missam q̄ ad miz-
mey collectay. h̄iā determinat de istis q̄ p̄tinet ad p̄secrādem corporis ⁊
sanguinis xpi. Et ponit q̄ttuor regulas. Quar p̄ma tal̄ ē. qm̄ tu paras
scz disponis calicē ad p̄ficiēdū sanguinē xpi. tūc p̄us infundas darius vt
nū qd̄ poteris respire ⁊ tūc sup̄adde modicū de aq̄ q̄ recēs ē ⁊ mūda. Se-
cūda regula talis ē. q̄ oblata d̄z ēē mūda ⁊ figurata q̄ d̄z p̄secrari. ḡ sacer-
dos volēs celebrare missam d̄z eligere oblatā purā ⁊ mūdā nō fractā. Et
talis oblata d̄z ēē de tritico ⁊ nō de siligine nec alio frumēto. Tercia regu-
la ē talis. q̄ ip̄e presbyter d̄z facere ⁊ p̄insere oblatā. Quarta regula. q̄ ip̄e
sacerdos nūq̄ d̄z celebrare diuinū officiū misse sine lumine

¶ Notādū circa lrām q̄ lra d̄t (Quā paras calicē) vñ h̄ nomen calix h̄z
plura sc̄ata. vt p̄tz in equocis. om̄ssis q̄ ad p̄ns oib; alijs sc̄atis h̄ nomē
calix sumit h̄ dupl̄. Vno mō cap̄it p̄ passionē xpi. vñ in passionē habet
Mat̄h. xxvi. Pater si fieri p̄t transeat a me calix iste ⁊c. Itē alibi in sacra-
scriptura. Potestis biberē calicē quē ego bibitur̄ sum. ibi sc̄at passionem.

¶ Alio calix accip̄it p̄ isto vase in q̄ p̄ficiū corp⁹ ⁊ sanguis xpi. ⁊ sic cap̄it h̄.
¶ Sc̄do notādū. q̄ talis calix p̄m determinationē Romane ecclesie
debet in se habere materiā q̄ ē aurum ⁊ argētum. ⁊ nō d̄z in se habere mate-
riam lignēā. id ē q̄ talis nō debet ēē factus de ligno. ⁊ hoc p̄pter porosita-
tem ligni. qz als sanguis xpi p̄ poros trāsiret. qz materia lignea ē porosa ⁊
aerea. ergo calix non debet ēē ligneus ne sanguis xpi subintrans illos po-
ros lateat ibi ⁊ putrescat. vt fuit tēpore Bonifacij. Nec etiā calix debet esse
de vitris p̄pter eius fragilitatē. vt fuit tēpore Severinij. Etiam calix non
debet ēē lapideus p̄pter grossitatem ⁊ ineptitudinē illius materie. Nec etiāz

Folium XVII

debet esse de plūbo vel de auricalco vel de cupro ppter putrefactionē illorū metalloꝝ. qz illa metalla sunt fetida z mali odoris. g ex eis nō dz fieri calix. ne sacerdos puocet ad vomitū. sed dz eē de argēto z auro. vt Urban⁹ instituit. vñ? Ligna bonifacius. vitrū seuerin⁹ hatebat. Post h̄ yrban⁹ argētea vasa tenebat. Sed si paupras ecclie intm̄ in aliq̄ regione dilataretur ita qz nec haberet aurz nec argētū. tūc ex dispēsatioe ipsius pape calix p̄t fieri de stāno vel auricalco. Sz in multis regionib⁹ calices sunt de cupro. qd̄ licz bñ. sed tñ adhuc requiritur qz sint deaurati

Tercio notādū. qre in p̄secratioe sanguis mixtio sit vini cū aq̄. de quo pnt assignari q̄ttuor cause. Quaz p̄ma ē. qz xps h̄ instituit in cena qñ instituebat corp⁹ z sanguinē. g vt ipm̄ imitemur tūc vinū p̄miscet aq̄ in cōsecratione sanguis xpi. Scda cā qz h̄ fit ppter vnionē xpianitatis cū xpo vt ppter h̄ qz p̄ istā p̄mixtionē fecatur vnio xpi cū ecclia. Nā tūc p̄ vinū intelligitur corp⁹ xpi. p̄ aquā aut̄ q̄ addit̄ intelligit̄ ecclia. i. xpianitas. Tercia cā est ista. qz h̄ fit ppter memoriā corpis xpi qñ de venerabili suo corpe. p̄ salute hūani gn̄is emanauit sanguis z aq̄. Quarta ē ista. qz ibi designat vnio deitatis cū humanitate q̄ sunt p̄mixta in deo. Nā p̄ vinū intelligit̄ deitas p̄ aquā aut̄ hūanitas q̄ vere st̄ ibi. qz sicut vinū in sua natura ē vigorosus z fortius aq̄. ita etiā deitas ē fortior humanitate

Quarto notādū. qz plus de vino admiscet̄ q̄ de aq̄. qd̄ fit triplici de ca. Prima. qz p̄ modicū aq̄ intelligit̄ hūanitas. sed p̄ vinū intelligit̄ deitas. mō deitas ē multo maior hūanitate vigorosior z dignior. ergo etiā multū addit̄ de vino z modicū de aq̄. Scda cā. p̄ vinū intelligit̄ sanguis xpi. et p̄ aquā intelligit̄ p̄pls dei siue ecclia. mō modicū aq̄ dz infundī z multū vini. p̄ eo qz vinū trāsmutat aquā in se. sic etiā deitas p̄uertit ad se hūanitatē z nō cōuerſo. iō multū de vino z modicū de aq̄ infundit̄. Tercia cā. qz si multū infunderet̄ de aq̄ z modicū de vino tūc substātia vini mutaret̄ in subam aque. z tūc nō fieret sanguis xpi p̄m̄ institutionē xpi. vñ d̄t In nocētius. vinū inq̄tū vigorosius z fortius. intātū etiā meli⁹ ē ad p̄ficiēdū sanguinē xpi. Nec dubitādū est quin ibi sit ver⁹ corpus z ver⁹ sanguis dn̄i nostri iesu xpi. ita qz ibi panis trāsmutat̄ in corpus xpi z vinū in sanguinē xpi. qz si quis dubitaret eēt reus corpis z sanguinis dn̄i z eēt dānād⁹. vñ d̄t quidā subtilis merista. Costat in altari carnē de pane creati. Illa caro deus est qui dubitat reus est.

Quinto notandū. autor dicit in lra. qz vinū dz eē claz z purz. Dubit̄ t̄ circa h̄. vtz. cū agreſta aliq̄s posset celebrare vl̄ cū succo p̄ſſo de borris. Rñdet qz non. qz agreſta siue succus nō h̄z purā subam vini. z cōsecratio sanguinis xpi dz fieri p̄ verz z purz vinū. qre seq̄tur qz nō p̄t fieri in succo. nec in agreſta. Itē materia sanguinis dz eē verū vinū z purz z eiusdē sp̄s sed agreſta nō est vera sp̄s vini. igitur zc. ¶ Diceret q̄s. quō ḡ agreſta z vinū dn̄t. Dicit̄ sicut p̄pletū z incōpletū. vel dn̄t sicut magis z min⁹. sz talia diuērsificāt sp̄m. ḡ p̄ficiēs cū his sp̄ibus grauissime peccat. Dubitaret q̄s. qd̄ dz de festo ſcti Sixti. cū ibi celebret̄ sanguis xpi cū succo p̄ſſo de borris. Rñdet Innocēt⁹ papa qz illud nō ē satis cautū. sed tñ in regio nib⁹ calidis in qb⁹ succus vini cito matureſcit ibi potest p̄secrari corpus xpi z sanguis mediante succo depresso. quia talis succus magis assimila

Summula Raymundi

tur vino in istis regionibus calidis quibus in partibus frigidis. Aliter tamen etiam dicit Innocentius. quod forte illud non admittitur propter festum sancti Sixti. sed magis propter transfigurationem domini quam spiritus agit isto die. Unde et ipse dicit Matthei xxvi. Amen amen dico vobis amodo non bibam de genimine vitis. ubi fuit memoria vitis. et sic forte propter hoc in istis partibus sive regionibus calidis admittitur quod sanguis celebratur cum succo depresso. Sed loquendo quod ad alias regiones potest riteri secundum Innocentium quod potest fieri. et hoc tempore necessitatis. et aliter non. Sic sicut si aliquis quereret. an cum musto posset fieri consecratio sanguinis eo quod adhuc non habet completionem vini. Ubi iterum aliquid dicitur quod si verum vinum non habet. tunc talis consecratio sanguinis potest fieri cum musto

Sexto notandum. an consecratio sanguinis christi posset fieri cum pura aqua sive cum puro vino. Ibi riteri quod non. eo quod si illud quod magis videtur inesse non inest. Sed nec illud quod minus. sed magis videtur inesse quod cum aceto posset perfici. et illud secundum mandata romane ecclesie non debet fieri. et hoc multo minus debet fieri cum aqua vel cum solo vino. Maior pars pro locum a maiori. sed minor pars. quod acetum non potest transmutari in sanguinem christi. nam ex aceto non fit vinum. sed bene econtra ex vino fit acetum.

Septimo notandum. si sacerdos perficiens corpus christi volens sumere sanguinem christi et in calice inueniat puram aquam. tunc dubitat an ipse sacerdos debet sumere aquam aut audeat reinfundere vinum cum aqua et iterum consecrare. ita quod ista occasio sit ex quodam negligentia. Et videtur quod non de nouo debeat consecrare nec infundere vinum cum aqua. cum corpus christi et sanguis christi delect sumi a ieiunio. modo si prius sumpsit aquam et postea de nouo veller consecrare. tunc ipse non sumeret corpus et sanguinem christi ieiunio. quod tamen determinatum est a sede apostolica. sicut hoc patet in auctoritate christi quando sacerdos per mandatum lotionem sumpsit tunc non sumit vltimum propter hoc quod possit iterum celebrare. Ad hoc riteri quodam doctor in theologia et dicit quod sine omni dubio reiteranda est consecratio vini et aqua. Et hoc probatur sic. quia multo plus legitur preceptum superioris quam inferioris. sed preceptum superioris videtur christi est quod sacerdos debeat perficere corpus christi et sanguinem. quia non debet sanguis diuidi a corpore. sed preceptum inferioris scilicet apostolice est quod ipse sacerdos debet sumere corpus christi ieiunio. Sed melius est quod iterum perficiat quam quod diuideret corpus et sanguinem christi. Sed penultima eius secundum eundem est quod debet se abstinere a celebratione missae per unum annum. Alia de isto facto patebunt infra in casibus

Ultimo notandum de casibus. Quorum primus est. iterum sacerdos mittens unam gutturam aquam in magnam vas vel in magnam doliolum plenum vino. unde posset consecrare sanguinem christi. Ibi riteri sanctus Thome. quod semoto omni dubio talis sacerdos potest consecrare sanguinem christi. quia illa modica aqua peruertitur in substantiam vini quando saltem est forma proborum seruata et recta intentione tunc fit consecratio sanguinis christi. Secundus casus est. sacerdos non habens vinum. unde possit celebrare cum musto. Et videtur quod non. quia mustum non habet naturam completam vini. quia non est purum neque clarum. Desuper dicit quidam magister in exponere missae. quod si esset aliqua terra in qua non habet verus vinum tunc ipse sacerdos potest celebrare cum musto. et aliter nequaquam. Tertius casus est. an sacerdos posset celebrare sine vino vel in sola aqua. ita intelligendo quod talis consecratio non posset fieri sine vino. Ad hoc predictis non obstantibus respondet quidam doctor subtilis quod propter carentiam vini non est abstinendum a missa. et hoc cum sit cum

tentia sedis aplice. qz in corpe xpi est sanguis ex quadam pcomitātia. qz
 qñ pficitur corpus dñi nostri iesu xpi ex pane triticeo. tunc ibi est verum cor
 pus xpi z etiam sanguis xpi. ex quo ibi est corpus xpi sicut erat in vtero
 virginis Marie. z sicut etiam pro nobis pepedit in ara crucis fm qz fide
 credimus. mō tale corpus nō est sine sanguine. ex eo qz est viuum. ḡ sacer
 dos nō p̄r celebrare missam sine vino. ¶ Quartus casus est. ponat qz sint
 duo sacerdotes. quoz vn⁹ q̄ttidie celebrat cū deuotōe. z alter abstineat se
 qñqz ppter timorē a tali celebratōe. tūc querit q̄s illoz salubri⁹ operetur.
 Ad hoc respondent theologi z omnes doctores theologie p tres bonas cō
 clusiones. Quaz p̄ma talis est. qz de facto quottidie p se celebrare z deuot
 re est laudabile. rō est. qz hoc fit p remedio humani generis. Scda conclus
 sio talis est. qz quādoqz abstinerē ppter metum z nō celebrare est laudabi
 le. Ratio est. qz fit ppter reuerentiā sacramenti z indispositōez celebrantis
 Tercia conclusio ē. Qui quottidie ex amore. dilectōne z deuotōne pura cele
 brat est melior eo q̄ ppter metum abstinet. Et p̄ma conclusio sic pbat. videz
 licz qz de facto z quottidie p se celebrare ex deuotōne est laudabile. Naz si
 cut est de nutrimento corporali sic etiā est de nutrimento spūali. sed sic est de nu
 trimento corporali qz spūis quottidie habemus indigentā ad restauratō
 nem vite nostre. ergo etiā ita est de nutrimento spūali. id ē de nutrimento aie.
 et tale nutrimentū aie nō est aliud hic in pposito z in sancta matre ecclia nē
 si celebratio missę quottidiana. igit̄ zc. Scda conclusio sic pbat. scz qz aliquā
 do abstinerē ppter metū z nō celebrare est laudabile. nā illud est laudabile
 qd̄ facit aliquē laudabilē cum reuerentiā. sed aliquē abstinerē ppter timorē
 a celebratōe missę est hmōi. igit̄ zc. Sed tertia conclusio pbat sic. scz qz q̄
 quottidie ex amore z deuotōe pura celebrat est melior eo q̄ ppter metum
 abstinet. nā omne bonū p se est melius pfectius z dignius q̄ bonum p accē
 dens. sed quottidie celebrare est bonū p se. z aliquē abstinerē ē bonū p accē
 dens. ergo zc. ¶ Quintus casus est iste. vtz in vva sine in botris potest
 confici sanguis xpi si integre vne ponent̄ vne ad calicem. Ad hoc respondez
 qz nō. quia psecratio sanguinis nō debet esse edibilis. sed tm̄ potabilis. qz
 christus post psecratōnem sanguinis dixit. accipite z bibite ex hoc omnes
 et nō dixit comedite. sed integre vne nō sunt potabiles sed edibiles. igitur
 zc. ¶ Sextus casus. quare hoc est qz sanguis xpi nō hz speciem veri sang
 guinis. nec corpus xpi hz spēm vere carnis. Sup hoc magister sententiāz
 assignat tres ratōnes. Quaz p̄ma est. qz hoc fit ideo ne fiat nausea z hor
 ror: ip̄is hoibus ad sumendū sanguinē vel ad sumendū carnem crudāz. qz
 homo naturalr̄ abhorret sanguinē bilere z comedere carnem humanāz
 et crudā. Scda ratio est. ne nostra christiana fides derideat̄ a sarracenis
 iudeis z hereticis q̄ dicerent. qz sumeremus carnē crudā z crudū sangui
 nem. Tercia rō ē ista. vt fides nostra haberet aliqd̄ meritū in p̄spectu di
 uine maiestatis. Un̄ si crederem⁹ hoc qd̄ nobis appareret ad sensuz ex hoc
 nullum meritum haberemus. sed si hoc credimus qd̄ nō videt. vt verum
 vinū transmutari in verum sanguinem xpi. z verum panem in verā eius
 carnē. tunc ex illo augmētat̄ meritū nostrū. qz d̄c b̄tus Gregori⁹ Fides nō
 hz meritū vbi rō humana p̄ter exp̄imentū. ¶ Septimus casus est iste. si
 sacerdos heretic⁹ leuaret vinū nō psecratū z hostiā nō psecratā. ita qz p̄ks

Summula Raymūdi

circūstans adoraret illa. tūc q̄ritur. vtz talis p̄ls p̄mittat ydolatriō. Ad hoc rīdet Innocētius q̄ talis sacerdos malefacit z inique opatur. z p̄ls circūstans diuinū officiiū missē p̄ dz sic orare. Adoro te iesu! x̄pe q̄ amara tua passione mundū redemisti. ex hoc tunc p̄ls nō p̄mittit ydolatriā. et licz ibi sic solus panis tū nō adorāt hostiā. s̄z adorant illū q̄ redemit mundū. hoc est iesum x̄pm. ¶ Ultimus calus est iste. si miraculose p̄tingeret q̄ p̄municans videret sp̄m iuuenis in hostiā p̄secrata z in specie vini verū sanguinē. vel videret hostiā p̄secratā esse mutatā in verā carnē vt sancto Gregorio semel p̄tingebat. tunc querit an ille p̄municās dz sumere vlt nō. Ad hoc rīdent p̄muniter oēs doctores sacre scripture q̄ nō. s̄z dz ex peccare donec transmutet. etsi nollet transmutari sic videlicet q̄ illa apparitio nō desineret. tunc corpus dominicū in loco p̄secrato firmiter debet conseruari ad p̄firmatōem christiane fidei.

¶ Notandū q̄ aliq̄ tertius h̄nt hūc versum loco duoz vltimoz. Hec et triticea. solus p̄s byter faciat h̄ ac. vbi vult q̄ null⁹ dz facere oblatas nisi si p̄s byter. z hoc ē intelligendū q̄ sic erat ep̄ibus mgr̄i in p̄p̄latōe huius libri. p̄rer istā cām. ne aliq̄ negligētia ex tali factōe p̄tingat. videmus tū oppositū fieri. nūc etiā p̄mittit q̄ p̄gines religiose z custodes eccliaz q̄ q̄i q̄ sunt accolitū. q̄nq̄ vrozati faciūt oblatas. z bñ p̄nt dūmō tū sūt mūda. ¶ Itē text⁹ de (cādidā triticea zc) vñ in talibz p̄sibz inuūtur q̄dā p̄ditio nes req̄site ad hostiā p̄secrandā q̄s hō dz habere sp̄ualiter volēs corpus x̄pi digne māducare. Primo em̄ hostiā dz ēē mūda z cādidā. hoc est pure alba. ad designandū q̄ x̄pi vtz corp⁹ in hostiā p̄ficiť q̄ nar⁹ ē de p̄gine pura z immaculata. sic volēs digne accedere ad hoc sacramētū dz ēē candidus et purus. i. mūdi cordis z bone p̄scie p̄pniam z p̄fessionē purgatus. q̄ p̄ candorē designat castitas q̄ opponit luxurie. ¶ Secōdo hostiā dz ēē de puro tritico. q̄ triticū ē dulcius alijs frumētis. vel q̄ triticū ē nobilissimum granoꝝ z fructuosissimū. cū hoc suaue sit. sic x̄ps etiā ostēdebat nob dulcedinē fruct⁹ z grām. q̄ hō accedēs ad hoc sacramētū etiā dz ēē dulcis oēm rācorē z oīm odiū postponēdo. z dz hostiā ēē triticea p̄ h̄mōi designatur māfuetudo opposita inuidie ¶ Tercio hostiā dz ēē tenuis ad designandū magnā x̄pi humilitatē. nā seipm exinanuit formā serui accipiens fastus p̄ nobis obedēs vsq̄ ad mortē. sic etiā hō volēs digne accedere dz esse tenuis. i. sobrius nō solū a cibis corp̄alibz. s̄z etiā ab oibus peccat⁹ moralibz. vñ in Exodo dz. nō h̄z potestātē edendi agnū paschalē q̄ seruit tabernaculo. i. voluptatibz mundi. z p̄ hostiā tenuem designatur abstinentia opposita gula. ¶ Quarto hostiā dz esse parua. sic hō accedens ad corpus x̄pi dz esse paruus. i. humilis humilr imitando exempla x̄pi. Vñ dñs in euāgelio Mat̄. xi. dz. Discite a me. q̄ mitis sum z humilis corde Per hoc q̄ hostiā nō debet esse magna humilitas designatur opposita supbie. ¶ Quinto hostiā dz ēē rotūda. vñ oīm rotundū facilliter ē mobile z volubile. sic hō accedens ad corpus x̄pi dz esse facilliter mobilis z volubilis de vno bono ope in aliud. Etiā sicut rotūditas siue circulus rotundus caret p̄ncipio z fine. sic etiā in deitate nō p̄ dari p̄ncipiū neq̄z finis. Etiā h̄z est ex mathematica q̄ figura rotūda est oīm aliaz p̄fectissima. sic etiā de⁹ est p̄fectissimū ens q̄m. z p̄ figurā rotūdā intelligitur velocitas hoīs in

seruitio dei q̄ opponit accidie. ¶ Sexto d̄z eē sine fermēto. hoc ē sine am̄-
ritudine q̄ feat supbia. ¶ H̄o accedēs d̄z esse sine supbia. ¶ Septimo hos-
stia nō d̄z eē falsa. sal em̄ de q̄nto plus comedif de t̄to plus puocat sicim̄
er p̄ sal auaricia intelligit. q̄z q̄nto maḡ aliq̄s insistit auaricie t̄to plus de-
siderat ei insistere. sicut q̄ hostia nō d̄z eē falsa. sic h̄o accedens ad mensam
dñi nō d̄z eē falsus. i. auar. s̄z d̄z torā mentē z cogitatōem erigere in deuz.
¶ Itē q̄lis debeat eē oblata z q̄ d̄z reijci z sp̄ni in p̄secratōem p̄z hoc in
metris subsequētib. vñ Sp̄niū oblata duplex. de terra leuata. Fracta.
vel inflata. vel discolor. aut maculata. Per hos em̄ versus innuit q̄ sacer-
dos volēs p̄secrare d̄z respicere oblata ne sit duplex. i. due oblate p̄depen-
deant. nā talis oblata nō d̄z p̄secrari. etiā oblata p̄iecta ad terrā nō d̄z sc̄iē-
ter p̄secrari. etiā oblata fracta in circūferentia. nec inflata nec maculata sic
q̄ h̄z eleuatōes in sup̄ficiebus suis nec discolorata. Diceret q̄s. vtz in solo
pane triticeo z nō alio p̄ficiat corpus xp̄i. Ad hoc ridēt antiq̄ doctores
et sc̄iūs Thomas z alij multi dicētes q̄ si q̄s in sacramēto vteret de pane
alteri⁹ grani d̄p̄tis grani tritici talis nō p̄secraret corpus xp̄i. sicut nec
p̄secraret sanguinē q̄ tantūmō haberet aquā in calice. q̄ sicut deficeret de
bita materia p̄ficiendi sanguinē xp̄i. sic etiā deficeret debita materia p̄fici-
endi corpus. Ratio p̄clusionis illoz doctoz est. q̄z xp̄s vt p̄z p̄ sc̄m̄ Joan-
nem p̄parauit se grano tritici. vñ de seip̄o loquēs ait. Granū tritici cadēs
in terrā nisi mortuū fuerit ip̄m solū manet. Q̄d verbū tractās bt̄iūs Au-
gusti. sup̄ Jōhem dr. Cū sine multa grana frugū nulli se p̄parauit xp̄s nisi
grano tritici. Un̄ mos ecclie cepit ortū de hoc solo grano p̄ficere. Dicatur
em̄ finalt q̄ p̄sultū est q̄ in p̄secrando corpus xp̄i sacerdos vtatur illo pane
quē multi doctores reputāt p̄uerti in corpus xp̄i dictis verbis p̄secratōis
ab ip̄o sacerdote. q̄ q̄ illo pane vtat quē multi doctores nō reputāt p̄uer-
ti in corpus xp̄i. Diceret q̄s. an ex pane fermēto possit p̄fici corp⁹ xp̄i.
D̄m̄ est q̄ sic. s̄z sacerdos q̄ hoc facit grauiter peccat p̄tra p̄suetudinē ec-
clesie. q̄ p̄m̄ sanctū Thomā panis azimū est p̄ueniens p̄ tanto. q̄z xp̄s
panē azimū p̄secrauit. nā p̄ panē azimū simplicitas z sinceritas z pauper⁹
tas xp̄i f̄cantur. vñ bt̄iūs Paulus. Epulemur in azimis zc̄. Alia multa
dubia de p̄sentis rei materia in sequentibus parebunt.

i. cū duob; panis lineis i. mēsa dei rectū

Sit binis mappis altare tuum coopertum

s̄ altare i. femine p̄vel i. p̄gines.

Nolo tegant illud mulieres sine puelle

i. p̄ba tu p̄sbyter i. nimis velocit̄ vlt̄ p̄ saltū p̄ferāt

Canonis eloquia recites nec precipitantur

s̄ tu. i. p̄termittas aliqd̄ de p̄bis canonis p̄mitteres

Recurris ea. quia crimen grande creares

sacerdoti i. valde diu i. in legēdo i. dures s̄ p̄bis canonis

Hinc tibi. nec nimium recitando moreris in illis

i. murmuratōes nō p̄mittas s̄ ip̄o canonē

Murmura non facias in canone dum legis illum

Sūmula Raymundi

¶ Postq̄ autor posuit quāsdā regulas obseruādas ad p̄ficiendū corpus xpi z sanguinē. Hic mō ponit quāsdā regulas obseruādas circa altare. Et diuidit illa ps in duas pres. In p̄ma autor facit q̄d dictū ē. in sc̄da autor ponit quāsdā regulas obseruādas circa canonē. sc̄da ibi (Canonis elo quia) Et stat virtus l̄e in q̄nc̄ regulis. Quaz p̄ma talis ē. q̄ altare in q̄ corpus dñicum est p̄ficiendū debet esse cooptum siue tectum ad inu? cuz duab; mappis. i. cum duob; p̄n̄is lineis. Sc̄da regula. q̄ illud altare non debent regere mulieres siue puelle. s; dz regi ab hominibus q̄ sunt de sexu masculino. hoc est solū ab ip̄is viris. Tercia regula est. q̄ p̄ba canonis debent ordinate z debite p̄nūciari. ita q̄ nihil subtrahat seu diminuat z cuz hoc nihil apponat. qz si hoc faceret sacerdos tūc p̄mitteret gr̄de peccatū. Quarta regula. q̄ p̄ba canonis nō debent nimis tarde nec nimis velociter p̄ferri. s; debent esse integra z indiuisa ne sensus p̄uertat. Quinta regula q̄ p̄ba canonis nō debent murmurari nec alta voce p̄ferri. s; debent dici sub silētio. ita q̄ nullus audiat ea ali? a sacerdote

¶ Circa l̄am ē p̄mo notandū. a quo ritus altaris p̄ncipalr̄ ē inuētus. Ad hoc r̄ndet q̄ p̄mus rit? altaris humanitus loquēdo fuit inuentus ab ip̄o Noe. qz noe edificauit altare dño. vt habet in Genesi. viij. Sc̄dus ritus altaris ē inuētus ab ip̄o Jacob z ab ip̄o Abraā z ab ip̄o Moysē. vñ erexit Jacob lapidē zc. z hoc totū fuit in antiquo testamēto

¶ Sc̄do ē notandū. q̄ altare dz q̄si alta res. qz in altari p̄secrat. s. corpus et sanguis dñi iesu xpi q̄d est sacramentū altissimi. Vel dz altare q̄si alta res q̄ ad ascēsum. qz ē eleuatū sup̄ terrā. Vel dz ara iō ab ardore vt dz In nocenti? qz sup̄ altare antiq̄tus vituli p̄burebant ad reuerentiā dei

¶ Tercio notandū. de materia altaris q̄ sit. R̄ndet Innocētius q̄ ip̄m altare dz fieri de materia lapidū p̄pter tres causas. Primo p̄pter debilitatē qz res q̄ sit de lapidib; diutius durat q̄ q̄ sit de lignis. Sc̄da rō. qz altare p̄secrat. mō ne p̄secratio sp̄ reiteret. tūc altare dz fieri de lapidib; z nō de lignis. qz lignū cito putrescit. iō tunc oporteret sp̄ reuterari p̄secratōez Tercia rō est sp̄ualis. qz p̄ altare sp̄ualiter designat xps q̄ dicitus est lapis ius ta illud psalmiste. Lapidē quē reprobauerunt iudei zc.

¶ Quarto notandū. de figura altaris q̄ sit. R̄ndet q̄ altare dz ēē q̄si drangularis figure. Et rō illius ē duplex. Prima. qz altare dz ēē q̄dratū. qz illd q̄d ē q̄dratū magis ē immobile z inuolubile. s; in altari p̄ficat̄ ex pane deus. z sic inq̄tū deus ē immobilis altare dz esse inuolubile. qz p̄mus motor ē immobilis z imutabilis. vt pr̄z. viij. physicoz. Et ibi p̄ p̄mū motorē mes rito q̄ ad p̄ns possumus intelligere ip̄m xpm p̄ quē oia facta sunt Jo h̄is p̄mo. z sic p̄ p̄ns altare h̄z quadratā figurā. p̄pter eius imobilitatē quā dz habere ad reuerentiā sacramēti xpi. q̄ xps inq̄tū deus imutabilis ē Et licet hostia p̄secrata ibi eleuet̄. tñ p̄ hoc deus nō mouet̄. qz mouere ē de termino a quo ad terminū ad quē aliter se habere. z hoc p̄rie nō p̄perit deo. Sc̄da ratio est q̄ altare est quadratū in signū dñice passionis. qz quādo xps fuit oblat̄us p̄ salute humana in cruce. tunc illa crux habuit quatuor cornua. z ergo in signū illius altare est quadratum

¶ Quinto notandū. q̄ ip̄m altare fit p̄pter tria. sicut etiam fuit antiq̄tus in veteri testamento. Primo fit p̄pter sacrificia offerenda. qz antiq̄

qui offererent sua sacrificia sup altaria 2 nō sup aliū locū. Secūdo fit altare ppter nomē dei inuocādū. qz ibi xps plus inuocat q̄ i aliq̄ alio loco. Tercio fit altare ppter cātores. qz cātores offerūt melodīā deo omnipotenti.

Sexto notādū. qn̄ altare p̄secrat̄ tūc septies cū aq̄ b̄ndicta aspgit̄. Litus rō fm̄ Innocētū ē. qz xps septies emisit suū sanguinē p nobis. 2 ppter hoc septē vicibz altare cū aq̄ b̄ndicta aspgit̄. Nā xpus p̄mo emisit suū sanguinē in circūcīōne. Secūdo tpe passionis in eius orōne. q̄ p̄m̄ aliq̄s erat s̄dor eius. Tercio in ipsius ardua flagellatōe. Quarto in eius coronatōe. Quinto in ipsius manuū p̄foratōe. Sexto in ipsius pedū aprione. Septimo in ipsius lateris lāceatione. Et in signum illius altare in eoz p̄secrat̄ rōne septē vicibz aspgitur cum aq̄ b̄ndicta.

Septimo notādū. si diceret q̄s. q̄ est rō q̄ altare detet eē tectum cum duabz mappis. Rūdet q̄ h̄ est in signū antiq̄ legis. qz sicut vna mappa tecta ē sub alia in altari. sic antiq̄ lex tecta ē sub noua. S; alij assignāt altā rōnem 2 dīcūt. qz quādoqz p̄tingit̄ ex casu q̄ sacerdos iprouidus effundit de calice sanguinē xpi. iō altare d; regi duplici mappa sic q̄ iste gutte in eis dīate nō cadāt sup altare. s; q̄ cadāt sup mappas ex q̄bz p̄nt extrahi. Vñ Innocētus dīcīt altare d; eē duplici mappa tectā. 2 h̄ sp̄ est veruz nisi in die parasceues. tūc denudātur altaria ppter reuerētā xpi 2 memoriā ei⁹ passionis. nā xps in cruce fuit denudat⁹. vt legit̄ ibi. Diuiserūt sibi vestimenta mea 2c. q̄re merito in ecclesijs xp̄ifidelū altare isto die denudat̄. in signuz huius q̄ ipse xps iesus in ara crucis fuit denudatus.

Itē notādū. q̄re mulieres nō debēt regere altaria neq; puelle. Rūdetur q̄ h̄ fit ob reuerētā illius sacramēti in tali altari p̄ficiēdi. videlicet q̄ mulieres q̄nq; patiūt̄ menstrū 2 sunt valde immūde. Vel h̄ fit ppter specialem effluxū sanguinis ipsaz. 2 qn̄ h̄nt illū effluxū tunc inhibite sunt ab ingressu ecclie. 2 si nō debēt habere ingressum ecclie eo min⁹ debēt adesse p̄ parationē altariū. nisi in claustris monialū vbi bñ p̄t fieri.

Notādū lra dīcīt (Canonis eloquia) vñ canon in greco idem ē qd̄ regula in latino. In deriuat̄ canonicus. 2 d; a canon. i. regula 2 ycos custos quasi custos regularis siue custos regular. qz canonicus detet eē regularis 2 obseruator suaz regular. 2 eas nō excedere. Vñ illa verba dicuntur canon. qz regulariter canon detet proferri 2 sine alta voce. Litus rō ē. qz si sacerdos proferret alta voce tunc layci circūstātes ex p̄tinua auditione possent addiscere 2 p̄ferre illa verba in comestionibz ipsorz. sic q̄ tunc fierent in aliquo incōuenientia. sicut legit̄ q̄ tpe beati Gregorij pape quidā sacerdos erat qui sp̄ alta voce canone p̄ferebat. ita q̄ circūstātes addiscerēt talia verba canonis. 2 postea in eoz comestionibz qn̄ comedebāt proferrebāt verba canonis. ibi miraculose panis p̄uertebat in carnē. ita q̄ illi ex iracūdia dei fuerūt p̄sumpti p̄ ignē gehēne. Silt̄ verba canonis nō debent nimis tarde p̄ferri. 2 illius duplex ē rō. Prima est p̄figuratio antique legis in q̄ ē mādatum comedere agnū paschale festināter. Secūda rō est. nā si nimis tarde legeretur canon. tunc dyabolus mille artifex posset inducere sacerdoti malas cogitatōes. 2 ergo sacerdos d; eē cautus in legendo canone. sic q̄ medio mō se habeat 2 ordinate legat. sic q̄ nō nimis cito legat. nec etiā nimis diū in eodem moretur.

Summula Raymundi

¶ Ultimo notandum de casibus. Quorum primus est iste. si sacerdos consecra-
ret oblatam factam de tritico mixtam cum siligine missam totaliter perficiendo. tunc du-
bitatur. utrum sit credendum illam hostiam esse consecratam. Respondetur. hostiam de tritico
et consecrari et siligine intelligitur tripliciter. Primo modo quod ibi plus est de siligine
quam de tritico. tunc dicitur quod talis panis non potest consecrari. Secundo. quod in tantum
sit de siligine quantum de tritico. ita quod sint equalis mensura. tunc dicitur quod iterum talis
panis non potest consecrari. Tercio. quod plus habet de tritico et minus de siligine ita
quod siligo non potest iudicari in pane. tunc potest perfici a sacerdote et consecrari. sed tamen eo
sciens ipse sacerdos peccat mortaliter et eum oportet penitere. et tenet profiteri et
penitentiam agere. **¶** Secundus casus est iste. ex quo corpus et sanguis christi
apparet sub speciebus certis sensibilibus. ut corpus sub specie panis. et sanguis
sub specie vini. tunc dubitatur. utrum fractio et ille sonus ibi fiat in corpore christi vel
in pane vel in accidentibus. Non in corpore christi. quia illud est indiuisibile. nam in
qualibet parte hostie consecrate est integer et totus christus sicut pro nobis pepen-
dit in ara crucis. immo si in partes mille diuideretur talis hostia. tunc in quolibet
parte christus est integer sicut in tota hostia. ergo sonus non causatur in cor-
pore christi. similiter nec fractio. Accidens in pane cum panis sit transmutatus
in verum corpus christi. Accidens in accidentibus. quia accidentia de se non faciunt sonum
et fractio. **¶** Ad hoc respondet doctores sacre scripture quod fractio seu sonus est in accide-
ntibus. Tunc ad rationem in oppositum quando dicitur. tamen accidentia per se non faci-
unt sonum nisi cum eorum subiectis. Ibi respondet quod hoc naturaliter est verum
ubi accidentia inhesiue sunt in subiectis. Sed est secus in hostia consecrata.
quia in tali hostia consecrata accidentia supernaturaliter stant sine subiectis.
¶ Tertius casus est. utrum sacerdos possit satiari et inebriari ex corpore et
sanguine christi. Respondet quod non. quia iam panis transmutatus est in corpus
christi et vinum in sanguinem. et hoc non inebriat nec satiat cum sit spirituale
quoddam. Sed tamen si fieret inebriatio tunc habet effectum ex accidentibus et ex solo sa-
pore panis et vini. et non esset de substantia panis et vini. quia sunt transmu-
tata in corpus et sanguinem christi. **¶** Quartus casus. utrum sacerdos diuisi-
dens hostiam consecratam an ibi corpus christi diuidatur. an accidentia. Non corpus
christi. quia est indiuisibile et incorruptibile. Et etiam non accidentia. quia talia stant sine
subiecto supernaturaliter. Respondetur quod corpus christi diuiditur. sed non diuisio-
ne reali. quia talis apud christum glorificatum est impossibilis. Sed diuisio
iudicatur diuisio quae quasi intellectui humano est superueniens. nam in qualibet
parte hostie consecrate est integrum corpus christi. Et istud potest etiam ex na-
turalibus persuaderi. quia videmus ad sensum quod si frangatur speculum in plu-
res partes. tunc in qualibet parte speculi manet integra imago. tamen speculum
diuisus non imago. sic accidentia non corpus christi diuidunt. Sic eodem modo
in diuisione hostie manet integrum corpus christi. Unde sumit vnum sumit mille
tantum istum quantum ille nec sumptus absument. **¶** Quintus casus est. utrum
corpus christi consumitur dum a multis accipitur. Respondetur quod christus non consu-
mitur sed manet integer. sed sola species panis consumitur. nec christus dimi-
nuitur ex multitudine personarum recipientium. Pro declaratione istius potest
sic sumi exemplum. ut si incendatur vna candela et ulterius multe alie candelae
incendantur ab eadem candela. tunc illa candela non diminuitur. ergo a fortiori
sic fit in corpore christi. **¶** Sextus casus. quomodo corpus christi sumitur a bonis

et a malis. cū tñ christus in se est bonus. Respondet q corpus xpi sumit
a bonis ad salutē. et a malis sumitur ad eternā dānationē. Sz diceret q
sic oppositē cause erunt in vna et eadem re. Respondet q hoc non videtur
esse in cōueniētiis q oppositē cause sint in vna et eadē re. vt pz in naturalibz
Et pncipaliter pz in floze qui pter apibus succū quo ad pductōem mel
lis. et pter araneē succū quo ad generationē veneni. et sic in vna et eadē re sūt
oppositē cause. Silt hoc pz in igne qui dissoluit et pgregat siue pglutinac
qz ignis dissoluit plūbū. et pgregat siue pglutinac lutū. sed hoc fit res
spectu diuersoz obiectoz. Et cum istud sit in naturalibz. ergo multo ma
gis potest fieri in supnaturalibz. vt pz. ij. de gñatione. Vel dōm q h non
est ex pre corpis xpi. sed ex pre sumētū aliter et aliter dispositozum ¶ Sep
timus casus. qre sacerdos habet spēales gestus qñ vult psecrare hostias.
sic q tunc facit plura signa. videlicet eleuādo eam. silt et calicē. Ibi dicit Inno
cētius sup expōnem misse. q facta psecratōne ipse sacerdos eleuat corpus
dñi nostri iesu xpi in signū illius q corpus xpi fuit eleuatur in ara crucis.
Vñ etiā dicit Innocētius. Eneus serpens fuit extēsus in colūna vt quicū
qz intueretur illum serpēte liberaretur a morſu serpētino. i. a dyabolo. Sic
xps fuit extēsus in ara crucis vt quicūqz intueretur eū liberaretur a morſu
iu serpētino. i. a dyabolo. Unde subdit Innocētius. cauēdum est ne sacer
dos eleuet corpus xpi alte et signāter hostiam. nisi prius fuerit cōsecrata.
quia si antea eleuaret tunc populus adorare posset et ibi pmittere ydola
triā. quia ibi adhuc non est psecratum corpus xpi. ¶ Octauus casus est
iste. an sacerdoti dubitanti quomodo possit fieri trāsmutatio panis i cor
pus. et trāsmutatio vini in sanguinem xpi possit aliqua persuasio dari.
Respondetur. aliqua persuasio potest illi dari quomodo panis trāsmu
tatur in corpus christi. et vinum in sanguinem christi. Et hoc sic. qz quicūqz
quid potest virtus inferior hoc etiam potest virtus superior. vt dicit auſ
tor libri causaz. sed virtus inferior potest q mutat vnā speciem in aliam.
quia mutat nutrimentum panis in carnem. et nutrimentum vini in san
guinem. ergo proculdubio multo magis potest virtus superior facere q ē
ipsius auctor. ¶ Ultimus casus est. quomodo potest fieri q non ad sensū
suum videmus trāsmutationē vini nec realiter sentimus. cuz tamen visus
nō decipiatur circa propriū suū obiectum. Ibi respondetur q sensus
decipitur multipliciter circa suū obiectum. Nam videmus ipsum solem
maiozem esse de mane et de vespere qz in meridie. cum tamen sit eiusdem
magnitudinis. sic etiam illi histriones et incātoroz decipiunt visuz quā
do faciunt ex calamo serpētem. sicut patet de magis Pharaonis qui hoc
modo conuerterunt virgas in serpentes. Et idem apparet in baculo qui
stat in aqua. licet sit in se rectus. tamen apparet esse curuus. Cum ergo fa
cit hoc creatura inferior. ergo multo magis deus hoc facere potest. Et sic
est finaliter dicendum. q non est inconueniens q aliud videmus q est.
quia videmus albedinem. et tamen est ibi verum corpus domini nostri ie
su christi. quare dicit sacra scriptura. A domino factum est illud et est mira
bile in oculis nostris.

De varijs periculis incidentibz circa officium misse
o liij

Sūmula Raymundi

Vinum conditum vel commixtum speciebus
.i. tpatum s^c aromaticis
.i. ad celebratōem diuini officij .i. vinū acetosum

Ad domini mensam non accipias. nec acetum
venenosus .i. aliquid hmōi

Si crinis vermīs vel tale quid in calicem sit
.i. cecidit s^c tūc tu sacerdos s^c z ego raymūdus

Lapsum. sepe laues. que dico lotio tantum
sacerdote vt est musca vel aranea

A te sumatur. et non substantia rerum
s^c subam ego raymūdus s^c ardentem

Hanc in piscinam volo projicias vel in ignem
narraui ex casu .i. faceres

Si deglutires que dixi. forte creares
nauseā .i. altā infirmitatem

Inde tibi vomitum. vel quod te ledere posset
.i. officij missæ aliquo tpe

Non celebres missam sine libro canonis vnq̄
s^c sacerdos .i. vinū in calice p̄secratū madefacta

Si super altare fundas calicem. sūge tincta
s^c sūge s^c madefactas

Linteas vel mappas sacras. quas sepe lauabis
.i. in calice s^c lintheis vel mappis madefactis

In calicis vase. quod ab his fluit hoc bibe totum
.i. p̄tes mappæ s^c tu sacerdos .i. p̄fidisti

Frustra referuare debes ea qua maduisti
s^c frustra .i. in loco p̄secrato absconde

Ac ea perpetua sub claue reconde. sed illud
ego raymūd^o s^c missam s^c de tali crimine

Consulo ne celebres donec facias satis inde

¶ In hac pte autor ponit alias regulas obseruandas circa p̄secratōes torporis z sanguis xpi. Et diuidit illa ps i duas ptes In p̄ma facit h̄ qd̄ d̄i crū est. In sc̄da pte ponit aliq̄s regl̄as de celebratōe missay. sc̄da ibi (Nō celebres) Et stat p̄tus l̄re sil' in q̄ncz regulis. Quay p̄ma ē tal. sacerdos volēs celebrare nō dz celebrare cū vino p̄dito. i. cūz vino mixto sp̄ebz. nec cū vino acetoso. s̄ dz sp̄ recipe vinū purz ex̄tis in sua natura vera Sc̄da regula tal̄ est. si crinis aliq̄s vel aranea vel aliq̄s ali' vermīs venenosus inest n̄ret in vino p̄secrato. tūc ip̄e sacerdos dz lauare calicē z hūc vermē vl' crinē. p̄jciat in piscinā siue in aquā fluuiatē vel in ignē z capiat siue bibat solū lotionē z nō crinē vel vermē. qz ex hoc incidere in nauseā vomitum faciendo. z sic tūc fieret maius sc̄dalum. vel crinis debet p̄buri cū lumine altaris. Et extra l̄rām debet poni in loco p̄secrato z referuari pro reliquijs

Tercia regula est talis. q. sacerdos nunq̄ d̄z celebrare missam cum lib̄o in quo nō habent̄ verba canonis. posito etiā illo q. sacerdos sciat canonē cor̄detenus seu exterius. Et rō est. qz sacerdos ex cogitatōe mēt̄is rūpitur et agit̄ ita q. nō p̄t ordinare dicere illa verba. p̄pter illud scandalū euitā dum tūc sacerdos d̄z habere missale. Illa rō est. qz dyabolus q̄ ē mille ar̄tifer inducit diuersas cogitatōnes sacerdoti faciens eū errare. q̄ sacerdos d̄z habere lib̄y. Quarta regula ē talis. si sacerdos ex negligētia effunderet sanguinē xpi sup̄ lintheamina altaris. tūc ip̄e sacerdos d̄z illā p̄te mappē sugere et multoties lauare pres̄ madefactas. et illā lotionem d̄z ebibere. et post h̄ p̄tulas mappē debet abscondere et in loco p̄secrato reseruare. Quia regula talis ē. q. sacerdos qui pagit illā negligētia nō d̄z celebrare nisi p̄us peniteat et satisf̄ faciat p̄ tali negligētia.

¶ Circa lrām p̄mo ē notādum. q. doctores sacre scripture tractātes illā materiā circa quartum sniaz dicunt. q. materia huius sacramēti que ē conuertēda in sanguinē xpi ē naturale vinū vitis. Et illa p̄clusio p̄bat sic quia cum vino xps hoc sacramētum p̄secrādo instituit. vt habet̄ Math. xvi. et p̄ma ad Corinth. xi. igit̄ h̄mōi vinum debet obseruari in celebratōne missaz. Ex quo correlarie seq̄tur. q. de vino pomoz vel p̄torum nō debet fieri p̄secratio huius sacramēti. et rō est. qz nō est naturale vinū. Secūdo correlarie seq̄tur. q. de vino vere aceroso nō d̄z fieri p̄secratio huius sacramēti. quia vinū vere acerosum nō est vinum. ideo nō ē naturale vinum. ergo ex p̄nti cum eo nō debet fieri celebratio misse. Dictū est notanter (vere) qz si vinum eēt aliq̄ mō stipticiū siue p̄culosum et nō totaliter eēt acerosum. tūc tpe nēcitat̄is cū eo licitū ē celebrare. Tercio correlarie sequit̄. q. cū agrestis h̄mō debet fieri p̄secratio sanguinis xpi. Hoc correlariū probatur sic. qz agresta solū est in vitidi vino et de facto nō ē vinū. ideo nō d̄z fieri celebratio misse cū agresta. quia agresta nondū maturescit. Et illa materia est doctoz circa quartum sniarum

¶ Secūdo ē notādum. q. h̄mōi naturali vino d̄z modicū de aqua admisceri. Et rō fm̄ aliquos doctores ē. qz d̄ns iesus xps credit̄ h̄ sacramētū ita p̄secrāsse. sed Damascen⁹ d̄t q. hec ē rō. qz cōis p̄suetudo terre sancte est nō bibere vinū nisi limphatū p̄pter eius fortitudinē excellētē. et ideo d̄ns in cena q̄n h̄ sacramētum instituit fecit fm̄ vsū regionis. ita q. des̄dit discipulis suis vinum limphatū. et ideo eādē formā quā dominus instituit etiam tenemur seruare

¶ Tercio notādum est. q. si crinis vel verm̄is venenosus (sicut aranea vel musca) inueniret̄ in calice p̄secrato hoc fm̄ sc̄m Tho. p̄tingit̄ dupl̄r. v̄l an̄ p̄secratōem. vel post. si an̄ p̄secratōnem tūc illud vinū effundit̄ et aliud vinū accipit̄ et de nouo celebrat̄. sic t̄n q. sacerdos p̄us d̄z mūdare suū calicē valde diligēt̄ et b̄n. Si aut̄ hoc p̄tingat post p̄secratōem tūc sacerdos d̄z facere fm̄ q. autor in l̄ra docet. sc̄z q. d̄z p̄burere illū vermē vel ad aquā fluxibile. p̄icere et solā lotionē d̄z sumere. sed t̄n si sic esset q. sacerdos esset tā grosse p̄plexionis ita q. nō timeret vomitū tūc p̄t sumere subst̄tiā illorū verm̄iū. qz d̄z miraculose q. q̄ndā sacerdos in p̄secratōe deglutit̄ araneā et postea p̄ multos dies in minutōe sanguinis aranea exiit̄ de vulnere. Sed si sacerdos nō est grosse complexionis ita q. timet nauſeam tunc

Summula Raymundi

nō debet sumere substantiā eorū. sed tñ lotionē. vt supra dictū est
¶ Quarto ē notandū. si sacerdos inueniret venenū in calice tūc ibi diu-
biū eēt qd eēt faciendū. Ad h̄ r̄nder sanctus Tho. q̄ sacerdos nullo mō
d̄z sumere tale venenū. sed d̄z fundere in vasculū z valde caute reseruare z
ad locū sac̄z reponere. z debet valde bñ calicē mūdare. z calicē mundato
de nouo infundat vinū z p̄secr̄z postea assumar. S̄z tñ aliq̄ doctores di-
cūt q̄ ipse sacerdos deberet sumere illud venenū. In oppositū at̄ ē sanctus
Tho. p̄pter humane nature fragilitatem

¶ Quinto ē notandū. si sacerdoti ex negligētia acciderit q̄ effunderet vi-
nū p̄secratū p̄ duas mappas qd debeat facere. R̄nder q̄ ipse sacerdos p̄-
tes mapp̄e madefactas d̄z sepius lauare supra calicē z d̄z illā lotionē su-
mere ad se. z illā negligētiā d̄z pus p̄fiteri. z nō celebrare nisi pus satisf̄-
ciat penitēdo. q̄ at̄ sit penitētia patebit infra

¶ Sexto notandū. ad qd valeat missā ipsi homibz deuote z sine pctō
mortali ad missā veniētibz. R̄nder q̄ ipsi sp̄ealr̄ decē gr̄e inferūt. Qua-
rū p̄ma talis est. q̄ pctā eis ibi d̄mittunt. Sc̄da. q̄ ibi sp̄itus sancto reple-
bunt. Tercia. q̄ ipsoz oīo corā dei pietate exaudif. Quarta. q̄ oīo ipsoz
sacerdotis p̄ eis exauditur. Quinta. q̄ ipsi in periculo mortis securiores
erūt illud attēdēdo. Sexta. q̄ purgatorū illoz hominū minoraat. Septim̄
mo. q̄ angeli cū his hoibz habitare solent. Octaua. q̄ virtutes illoz hoim
augmētatur. Nonā. q̄ isti hoies in fide catholica roborant. Decima. q̄
magñū gaudiū corā deo eis impetrabūt

¶ Septimo notandū. l̄ra dicit (fundas) vñ effusio calicis fit multz mo-
dis. Vno mō sic q̄ effundit in tāta q̄ntitate q̄ stillat sup tabulā altar̄z vel
effundit in modica q̄ntitate q̄ nō stillat sup tabulā altar̄is. si p̄mo modo
tunc tabule altar̄is debent l̄ngi. z postmodū debent radi cum cultello. et
post hoc cineres illius abscissionis vel abrasionis debēt in loco reliquiarū
reseruari. Et sic eodē modo est faciendū de corpore xp̄i si sup terram cecide-
rit. Si aut̄ stillat in modica q̄ntitate ita q̄ nō pertrāseat nūl p̄ vnā map-
pam. tunc sacerdos sic negligēs debet penitere tres dies in pane z aqua z
debet se abstinere a celebratione missaz donec peniteat. Si aut̄ p̄transat
duas mappas. tunc ipse sacerdos debet ieiunare z penitere sex dies in pa-
ne z aqua. z iterum se abstinere a celebratione missarum donec satisf̄ fecit
de crimine p̄petrato. Si autem per tres mappas. tunc ipse sacerdos debz
ieiunare z penitere nouem dies in pane z aqua. z se iterum abstinere a ces-
lebratione missaz. Si autem sanguis xp̄i stillauerit p̄ quattuor mappas
vel p̄ plures. ita q̄ attingit tabulam altar̄is. tunc ipse sacerdos debet ieiunare
in pane z aqua triginta dies. z se iterum abstinere a celebratōe missa-
rum donec peniteat. Si autem sanguis xp̄i ceciderit sup terram. tunc ipse
sacerdos debet ieiunare in pane z aqua quadraginta diebz. z se abstinere a
diuino officio missę donec peniteat. Si autē corpus dñi nostri iesu christi
caderet sup terram. tunc iterum ipse sacerdos debet penitere p̄ quadragin-
ta dies z ieiunare in pane z aqua z abstinere se ab officio missę donec peni-
teat. Et h̄ est de inr̄ctione Innocētij.

¶ Item notandum. dubitaret quis. vtz in trāsmutatōe vini in sangui-
nem vinū totaliter annihilat. s̄l̄r in trāsmutatione panis in carnem. Ad

Folium XXIII

hoc responderetur q. licet vinū desinit esse. nō tamē annihilatur in trāsmuta-
tione totali. qz in tali trāsmutacōe terminus trāsmutacōis ē ens. qz corp⁹
et sanguis xpi. sed in naturali trāsmutacōe siue annihilacōe terminus
trāsmutacōis est simpliciter nō ens. ¶ Sed diceret. omne quod desinit ēē
hoc annihilat. sed vinū desinit ēē. ergo zc. Respondet q. aliquid desinere
esse intelligitur dupl^r. vel in se vel in ordine ad aliud. modo dicitur q. in
annihilacōe siue trāsmutacōe in se bñ vez est. sed in trāsmutacōe vinū
in sanguinē vinū desinit ēē in ordine ad aliud. qz in ordine ad corpus xpi.
Et probatur hoc in simili. ponatur q. deus faciat hāc dispositionez cum
humana natura. q. q̄cito homo moriatur incipiat creari angelus. z tunc
hominis destructio est angeli creatio. z sic tunc illa destructio non est p̄rie
annihilatio. quia est in creaturam. eo q. succedit homini. z sic etiam fit in
trāsmutacōe vinū z panis

¶ Ultimo notandū de casib⁹. Prīmus est iste. an angelus possit moue-
re corpus dñi nostri iesu xpi localiter. Et videtur q. sic. qz quicquid potest
virtus inferior hoc multo magis p̄ virtus superior. sed virt⁹ inferior pos-
test mouere corpus xpi localiter. s. homo. q. multo magis p̄ virt⁹ superior.
scz angel⁹. ¶ Sed in oppositū arguit. quicquid nō habet p̄tute p̄ficiēdi cor-
pus xpi hō non p̄t mouere corpus xpi. sed angelus est hmōi. igit nō potest
mouere corpus xpi. Maior est nota. s. minor probat. qz āgelus nō p̄t cō-
ficere corpus xpi. vt supra dictū est. ergo neqz p̄t mouere localiter. Intelli-
ge q. non mouet motu p̄fectionis siue p̄secrationis. tamen potest mouere
aliter sicut z reliqua corpora. sicut mouet celum z p̄tenta in ipso. que ta-
mē nō creauit. Ad rōem p̄ceditur maior z negatur minor. s. q. hō mouet
corpus xpi. sed bene mouet sp̄m panis z nō corpus xpi. cum ipse deus sit
immobilis. vt p̄. viij. physicoz. Et ex illo tunc p̄. q. non verum est dice-
re q. ipse homo eleuat corpus dñi nostri iesu christi. sed eleuat speciem sub
qua p̄prehenditur verum corpus christi. ¶ Secundus casus ē iste. an aīa
christi posset mouere corpus christi. Ad hoc breuiter responderetur q. non.
quia anima xpi est ens naturale. corpus autem xpi est sup̄naturale. modo
ens naturale nō potest mouere ens sup̄naturale. Quāt naturale non pos-
test mouere sup̄naturale p̄. ex dictis p̄bi in varijs p̄hie passibus q. inter
agens z patiens debet esse proportio. que inter ista nō reperitur. ¶ Ter-
tus casus est iste. si vna hostia esset tecta sub mappa z sacerdos desuper cō-
secrat duas vel tres. tūc dubitatur vtrum illa hostia tecta sub mappa etiā
ēēt consecrata. Ad hoc responderetur q. nō. quia p̄secratio nō habet effectū
nisi ad intentionē p̄secratis. sed ad illam hostiā ibi tectam sub mappa cō-
secrans non habuit intētionem. ideo nec p̄secratur. Et ideo quādo greci
consecrāt tunc accipiunt panē quē cauant seu p̄forant in medio. z quicquid
in circulo p̄tinetur hoc reputant pro corpe xpi. z hoc dant populo tanq̄
panes benedictos. z si aliqd extra circulū inueniretur. tunc illud coraz eis
nō est panis bñdictus. ¶ Quartus casus. vtrum sacerdos potest p̄secra-
re vnam guttam vel duas in calice z alias non. Similiter an posset cō-
secrare vnam partem hostie et aliam non. Ibi est magna dubitatio siue
difficultas ratione consfluxibilitatis vini et ratione compactionis panis
Dicitur tamen in veritate. si sacerdos intēdat consecrare solum vnam

Canonis ad finem si venisti. duo dicta
 .i. bñdictiones s^c dimittas
Infundas. dimitte cruces panis. calicis non
 s^c ego raymūdus .i. p̄secratū
Holo leues corpus domini nisi sit benedictum
 .i. in altū mandat s^c ecclie .i. seruari
Aut calicem sursum. sic precipit ordo teneri
 s^c tu sacerdos tale vas sacri .i. sc̄ario
Quando lauas calicem si vis celebrare secundo
 s^c de tali lotiōe s^c tuos s̄z sugendo
Non sumas quicq̄. digitos nec in ore lauabis
 .i. nō ad sc̄am missam s^c missa.
Non ad opus reliquum seruetur lotio prime
 s^c p̄ma s̄z xp̄iano
Lotio nam talis dabitur cuiusq̄ fideli
 .i. festa dies .i. bina vice .i. celebrare
Officiata dies vult te bis dicere missam
 corp^o mortuū s^c sic s^c funus sic s^c missa
Si funus presens. si nullum sufficit vna

¶ Hic autor ponit alias regulas siue p̄suasiones circa sacramentū eucha-
 ristie obseruandas. Et diuidit ista ps in duas. nam in p̄ma lautor facit qd̄
 dictū est In sc̄da autor ponit aliq̄s regulas de eleuatiōe corp̄is xp̄i. Sc̄da
 ps ibi (Holo leues) p̄ma ps adhuc in duas. Nam p̄mo ponit quosdam
 p̄suasiones circa sacramentū eucharistie. In sc̄da p̄ponit quandā doctri-
 nā q̄ seruanda ē in celebratiōe missarū. Sc̄da ibi (Officiata dies) Et stat
 virtus s̄re in quattuor regulis. p̄ma ibi (Nō leuas calicem) z est talis.
 Quicunq̄ leuas calicē post corpus xp̄i p̄secratū ostendendo ip̄i p̄plo s̄m
 q̄ mos est. si tūc nō inuenias vinū vel aquā in calice tūc repente z secrete
 debes infundere vinū z aquā. z debes resumere verba canonis que spectāt
 ad p̄secratiōem vini. z hoc fiat secrete ne scandala fiāt in populo. z tūc vlti-
 rius debes signa z characteres facere q̄ spectant ad calicē. sed illa signa q̄
 spectāt ad hostiā debes omittēre. ¶ Sc̄da regula tangitur ibi (Holo le-
 ues zc) q̄ est talis. Nunq̄ debes leuare hostiā nisi p̄secratā. nec
 sic p̄secratū. Rō huius est. qz si leuares añ p̄secratiōem tūc hoies a stātes
 adoraret illū panē tanq̄ deū. z sic p̄mitteret̄ ydolatriā. z ergo si homines
 stātes p̄sentes in diuino officio missę suspitiōem haberent de aliquo sacer-
 dote peccatore q̄ nō p̄secraret corpus xp̄i. illi deberent sic orare. Adoro te
 iesu xpe qui redemisti mundum que credo latere sub specie panis quā vis
 deo zc. ¶ Tercia regula tangit̄ ibi (Nō lauas calicē) q̄ est talis. Si laue-
 ris calicē post p̄munionē z vis adhuc in eadem die semel celebrare. tunc
 nō debes sumere lotiōem vltimam. nec debes sugere digitos. sed da sc̄os
 lari ministrari. Rō huius est. qz sacerdos debet ieiuno stomacho celebra-

Summula Raymūdi

re. et si tūc sumeret illā lotionē vbi ē vinū in cōsecratū nō maneret teiunus.
¶ Quarta regula tangit ibi (Officiata dies) q̄ talis ē q̄ ip̄e sacerdos in die officiat. sicut est in festo b̄te Katherine. sc̄i Hicolai r̄c̄ijs. si aliqd̄ funus est p̄ns p̄t duas missas celebrare. vnā de sanctis et aliam p̄ defunctis et caute se regat. itā q̄ ablutōem p̄me missē nō sumat.

¶ Circa trām est notandū. q̄ postq̄ sacerdos eleuauit corp̄ xp̄i. tunc stat in altari cū duob̄ digit̄s iunctis. sc̄z cū pollice et indice. Et hui⁹ ass̄gnatur multiplex rō. Quaz̄ p̄ma talis ē. nā si aliqua p̄ricula corporis xp̄i adhuc adhereret digit̄is. q̄ tunc sacerdos cauti⁹ et securius referuaret illā p̄culā cū digit̄is iunctis. Sc̄da rō est. ob reuerentiā iesu xp̄i. eo q̄ nihil tāgat an̄ lotionē nisi corpus xp̄i. ex quo est nobilitissimū. Tercia rō est. q̄ p̄ indice q̄ longior ē pollice intelligit̄ deitas. et p̄ pollice intelligit̄ ip̄a humanitas. sc̄z illa duo ibi iungunt̄. ideo in signū illius fit iunctio illoz̄ duoz̄ digitoz̄. Quarta rō est. q̄ p̄ indice intelligitur filius dei. et p̄ pollicem intelligitur pater. modo pater iungitur filio. et eōuerso filius patri. quia filius fuit obediens patri vsq̄ ad mortem. Philippi. ij. Quinta rō est sp̄ialis. nam p̄ iunctōem illoz̄ duoz̄ digitoz̄ intelligit̄ q̄ aīa cuiuslibet christifidelis inseparabiliter est iuncta charitati dei r̄e.

¶ Sc̄do notandū. q̄ ip̄i sacerdotes habent diuersas p̄suetudines in eleuando calicem. nam aliq̄ eleuant eū coopertū. et aliq̄ eleuant eum discoopertum. Diceret ergo aliq̄s. vnde p̄surgit illa diuersitas. Respondet q̄ illi sacerdotes q̄ eleuant calicem p̄mo modo faciunt hoc in signum huius. q̄a q̄n̄ xps̄ instituit illud sacramentū in cena. tūc iste sanguis nō fuit visibilis ita q̄ adhuc eius sanguis latuit in corpore suo. et ergo aliqui memorantes h̄ leuant calicē coopertum. Sed post cenā vt in die parasceues tūc ille sanguis paruit ad oculum. et ergo aliqui sacerdotes memorantes hoc leuant calicē discoopertum. in signum huius q̄ sanguis christi in die parasceues paruit et resplenduit cunctis hominibus.

¶ Tercio notandū. q̄ vinū fundere in calicē (vt sup̄ dictū ē p̄ma in regula) intelligitur multiplex. Primo q̄ nihil inueniat in calice. vel q̄ tm̄ inueniat aquā. vel q̄ tm̄ inueniat vinū. Si ip̄e sacerdos nihil inueniat in calice tunc ip̄e debet infundere vinū cum aqua. Si tm̄ inueniat vinū. hoc ē dupliciter. vel ante sumptōes corporis xp̄i. vel post sumptōnem. Si inueniat tantū vinū ante sumptōem corporis xp̄i. tunc ip̄e sacerdos debet infundere aquam et dicere verba canonis que pertinent ad cōsecratōem sanguinis. Si aut̄ post sumptōnem corporis christi inueniat tantū vinū. tunc nō est necessariū vt infundat aquā. q̄ ibi adhuc est corpus et sanguis xp̄i. nam ipsum vinū maxime facit ad p̄secratōem sanguinis. aqua aut̄ nō h̄z tantā necessitatē. Si aut̄ inueniat solā aquā ante sumptōem corporis xp̄i. tūc ip̄e sacerdos debet infundere vinū ne illud sacramentū diuidat̄. q̄ in sola aqua sacerdos nō potest p̄secrare sanguinē xp̄i. Si aut̄ sumpsit de illa aqua quā inuenit esse solā. tunc nō debet apponere vinū nec a p̄ncipio p̄secrare. quia hoc sacramentū solum a teiuno est sumendum.

¶ Quarto notandū. q̄ ip̄e sacerdos nunq̄ potest p̄plete celebrare tres missas in vno die nisi in natiuitate xp̄i. et hoc ē p̄pter certam cām. q̄ p̄ma missa que canitur illa die designat r̄ps legis. et t̄p̄na legis est illud tem̄

pus qd fuerat anteq̄ xps fuit natus siue incarnatus. qz tunc ip̄i homines absolute vixerūt fm legē. z gratia nō dabat eis cū omēs ad lymbū inferni venerūt. qz nullus potuit intrare regnū celoz. z ideo illa missa cantat in tenebris. scz in media nocte. Scda missa que cantat in diluculo siue in ortu diei rep̄ntat tps gr̄e. qz diluculū est mediū noctis z diei. z sic ip̄m tēpus gratie est mediū saluatōis z damnatōis. qz possumus declinare ad diem vel ad noctē. scd saluatōem vel damnatōem. interm q̄ sumus in tpe gr̄e et in illo tpe sumus iam. qz d̄t b̄tus Jokes in apoc. Vidi angelum vnum pedē in celo z aliū in terra habentē z iurauit p̄ celū z p̄ terrā z p̄ oīa que in eis sunt. q̄ post illud tps nō esset tps gratie Apocal. 7. Etiam illa missa cāntatur in ortu diei ideo q̄ designat eccliam militāntē. qz debem⁹ h̄ic militare vt ambulemus de tenebris ad lucē. Vel sic. illa missa ideo designat eccliam militāntē. qz tps gratie est nobilius z efficacius q̄ tempus legis. qz tēpus legis non fuit nisi figura respectu tps gratie. Et in tali tpe gr̄e debemus fortiter militare z pugnare p̄tra antiquū hostem. i. dyabolū vt post tempus gr̄e ad tempus glorie puenire mereamur. z ergo scda missa cantatur in ortu diei p̄ter tps gratie. z talis missa debet cum maiori solēnitate celebrari q̄ p̄ma aut saltē cum tāta. Tercia missa fcat tempus glorie z eccliam triūphantē in celesti patria. Et quia ibi est summa claritas. ideo illa missa debet cantari in meridie z cum maxima solēnitate.

¶ Quinto norandū. q̄ ip̄e sacerdos potest duas missas celebrare in vno die in sex casib. Primo in die natiuitatis xpi. tunc potest celebrare tres missas z nūq̄ in alio tpe. Scdo p̄ celebrare duas missas in dieb̄ officiatīs. de q̄bus d̄t p̄ns l̄ra. saltē si funus est p̄ns z nō habuerint alium sacerdotē. tunc p̄ celebrare duas missas Tercio q̄si adueniūt hospites. z si tūc sacerdos celebravit vnā missam sine locutiōe manūū p̄ celebrare scdam missam causa hospitū Quarto p̄ter infirmos. vt si esset aliquis infirmus quē sacerdos deberet cōicare z non haberet hostias consecratas. et si celebrasset vnā missam p̄ tū in eodē die celebrare scdam p̄ter infirmos vt cōsecraret hostias z eos cōicaret ne fieret negligētia in populo. Quinto p̄ peregrinos. vt si venirent peregrini tūc etiā p̄ sacerdos p̄ficere scdam missam. Sexto p̄ duas missas celebrare p̄ter nuptias. quia si sacerdos celebrasset vnā missam z adueniret sponsus cū sponsa z rogarēt. p̄ missa. tunc licitū est ip̄i sacerdoti missam scdario p̄ eis celebrare. vñ sunt tales versus Natalis. funus. hospes. languens. peregrinus Autentes faciunt missas celebrare scdas. Vel fm alios dantur isti versus Hortuus. infirm⁹. sponsus. peregrinus. z hospes. Ista sunt b̄nas celebrare. dies domini tres Solum p̄ieb̄ ytey. sed locio sumpta semel sit. Septimus casus supadditur. z est cōmunis in sancta matre ecclesia. scz q̄ omēs illi sacerdotes p̄nt vno die bis celebrare missam qui duas ecclesias seu villas gubernant quādo sacerdotes alios habere non possunt.

¶ Ultimo norandū est de certis casibus. Primus casus est iste. si tēpore hyem̄ contingeret q̄ sanguis christi in calice congelaretur p̄ter frigus intensum. quid esset faciendū. Respondet Innocentius q̄ quādo sic euenerit tūc ip̄e sacerdos debet cōiungere manus suas calici z multum exalare cū flatu z anhelitu suo. ita q̄ ex calore naturali dissoluatur glacies

Sūmula Raymundi

¶ **S**ecūds casus ē. ponat q̄ aliq̄s sacerdos infirmus celebraret et post p̄secratiōem intantū debilitet q̄ vltterius nō possit celebrare. q̄d ergo faciendū esset. Rūdet q̄ si eēt aliq̄s sacerdos circūstans ille d̄z p̄siderare p̄icta vbi dimisit. et ibi debet incipere et adimplere missam. Si autē ibi nō esset sacerdos. tūc corpus xp̄i d̄z seruari ip̄is infirmis et porrigi q̄n est necessariū.

¶ **T**ercius casus. ponat q̄ sacerdos inueniat hostiam cruentantē p̄pter miraculū aliq̄d. q̄d est ibi faciendū. Rūdet sc̄us Hieronymus q̄ hostia sanguinolenta nō ē sumēda a sacerdote. s̄z inter reliquias sanctorum est retinēda et tanq̄ reliquie in sanctuario reuerenter est habēda.

¶ **Q**uartus casus. si sacerdos volēs p̄secrare corp̄ xp̄i dicat. hoc ē corp̄ meū dimittes ly (em) tūc dubitat an p̄secrat corp̄ xp̄i. Rūdet q̄ sic q̄ ly em nō ē de necessitate p̄secratiōis. q̄ apl̄s p̄ma ad Corinth. xi. nō ponit. Et rō ē. q̄ si de necessitate apponeret tūc an appōem illius dicitōnis sacerdotēs nō vere p̄secrassent corpus xp̄i. s̄z hoc est hereticū dicere Sed diceret aliq̄s. quid tūc facit ly em inter illa p̄ba p̄secratiōis. Rūdet q̄ nihil aliud nisi q̄ ponit ibi p̄pter verborū p̄cedentium p̄nexionem dicendo. accipite et māducate ex hoc oēs. hoc em ē corp̄ meū. Et ly (em) de necessitate nō ponit inter p̄ba p̄secratiōis. t̄n si aliq̄s omitteret frivole et ex intentōne peccaret mortalit̄. q̄ faceret p̄tra statuta Romane ecclie.

¶ **Q**uintus casus est. q̄re sacerdos d̄r. hoc em est corpus meū. et nō d̄r. hoc em sit corpus meū. Rūdet q̄ hoc verbū. sit. importat quādam successiōem seu trāsmutatōem. s̄z hoc verbū. est. importat p̄manentia. s̄z in deo nulla ē trāsmutatio nec vlla successiō. s̄z pura p̄manētia. Itē p̄uenienti? sacerdos d̄r. hoc em ē corpus meū. q̄ si diceret. hoc em sit corpus meum.

¶ **S**extus casus est. ponat q̄ sacerdos leuādo calicē cū sanguine p̄secratiōe incidat in magnā infirmitatē sic q̄ calix cadat et tāgat coronā capitis ip̄i sacerdotis. vtruz tūc coronā sacerdotis et cutis corone debeat abradī. Itē ponat si euenerit casualiter q̄ turbo vel alius vent? impetuosis in eleuatōe fugaret hostiā p̄secratā. sic q̄ p̄tes hostie p̄secrate caderēt sup coronā sacerdotis. vtrum esset coronā ip̄ius abradēda an nō. Ad p̄mum rūdetur. si talis sanguis siue calix tetigerit crines tunc sunt descindēdi et cremandī. Si vero tetigerit coronā tūc sumat lotiōnē cū vino et bibat. vlt saltē lotiōnē ponat ad locū sanctuario. Alij rūdent. si fiat h̄mōi negligētia ex p̄te corporis xp̄i vel ex p̄te sanguinis xp̄i. tūc crines deberent abradī. sed coronā sacerdotis cretertime debet lauari. et lotiō illa sumēda esset a sacerdote si tā fortis nature esset q̄ nō timeret nauēā. vel illa lotiō firmiter custodiēda ē in locis p̄secratis cū alijs reliquijs. Et similr eēt faciēdum si sacerdos circa sumptōem sanguinis vel circa eleuatōem calicis dozmerit. ita q̄ calix cadat ei sup caput. Sic eodē mō d̄r de sedo.

¶ **S**eptimus casus ē. vtz sacerdos faciēs de spelta panes possit de tali pane corp̄ xp̄i p̄ficere. et spelta s̄m aliq̄s appellat legumē ad modū tritici dispositū. et crescit de tritico p̄pter ignobilitatē agrī. Ad hoc q̄dam respōdent q̄ cum ea potest celebrari. et ratio est. q̄ generatur de tritico. s̄z panis tritici p̄secrat. ergo et panis spelte. Alij dicunt oppositū et pbant hoc sic. q̄ generās et generatū debent esse eiusdē sp̄ci. sed spelta et tritici sunt diuersarum sp̄rum. ideo vnū nō generatur ex alio. ¶ Ad ratiōem p̄cedat maior

Sed negat minor. qz spelta generat indirecte ppter grossam naturā ipsius terre vel agri. z p sequeſ relinquit qz cū ea nō p̄t fieri p̄secratio corpis xp̄i
 Contrariū tñ tenet **Alter** magnus q̄ d̄t qz spelta nō differt a tritico specie. qz **Quartus** casus. si aliqua vetula fingeret se esse infirmam z peteret corpus xp̄i. z sacerdos ei p̄beret. z postea illa vetula corpus dñi in deis traderet vel venderet. tunc dubitatur quid huic vetule seu mulieri eēt faciendū. Rñdetur breuiter qz talis mulier est p̄remāda. eo qz talis mulier eius creatorē z q̄ sanguinem suum pro ea effudit ad crucifigēdum sc̄dario tradidit. **¶** **Nonus** casus est. si sacerdos eleuat corpus xp̄i z in eleuando in duas pres diuidat. tunc dubiū est qd sit ibi faciendū. Respondetur qz vnā medietatē circa agnus dei in duas pres diuidat. z vnā medietatem in calicē ponat. **¶** **Decimus** casus est. si sacerdos eleuādo calicē gladio p̄foratur. z retro cadens sanguinē effuderit ad faciem homicide. z tūc hoc rāgeret manus eius. tunc dubitatur qd sit ibi faciendū. Rñdetur qz manus eius z facies ei⁹ lauent z lotio a sacerdotib⁹ sumat vel ad locū sanctuariorum referuet. **¶** **Undecimus** casus. sacerdos leuans calicē z si auis ster⁹ corūsat in calicē facta p̄secratōe. tunc dubitatur. vtz sacerdos debet totum sumere. Rñdetur si ip̄e sacerdos nō abhorret tunc sumat in noie dñi. si vero abhorret ponat totū ad locū sanctuariorum. z vinū z aquā incipiat de nouo p̄secrare. **¶** **Quoddecimus** casus. ex quo in p̄cedenti sentētia z s̄lter p̄nt dicitū est de missa. q̄ritur quare missa q̄ fit in die parasceues. nec h̄z p̄ncipiū nec finem. qz nec introitus p̄ncipiatur nec b̄dicamus finit. Rñdetur qz illud fit ad inuendū qz ille q̄ est p̄ncipiū z finis tunc a nobis recessit. Etia ex eo. qz ille q̄ est in tribulatōe nō indiget benedictōne sed p̄passione et ideo nō dicimus b̄dicamus. Etiam ista missa nō habet mediū. qz hostia nō p̄secratur. ex eo quia vera hostia tūc fuit imolata. Vel potest etiam dici qz talis missa nō habet p̄ncipium nec finem nec mediū. quia ille tūc a nobis recessit qui est p̄ncipiū a quo om̄ia. z qui est mediū per quem om̄ia. z qui est finis ad quem om̄ia. fm̄ apostolum ad Romanū. xi.

¶ **Decimustercio** casus est. quare in die parasceues altaria sunt denudata. Respondetur. qz tunc xp̄s suis vestib⁹ fuerat denudatus. hatebat em̄ tria genera vestimentoz. Prīmū genus fuit materiale seu vestes materiales quas vt alij hoies ferebat. z illis vestibus fuit denudatus. vnde ps̄. Diuiserunt sibi vestimenta mea. Sc̄do habuit vestimenta anime. sc̄z corpus xp̄ium qd erat vestimētum deitatis. isto vestimento anima xp̄i fuerat spoliata z corpore suo denudata. Unde in passione **Matth. xxvij. 82.** Et inclinato capite emisit spiritum. Tercio christus habuit vestes sp̄iales. id est sanctos apostolos qui eū quodāmodo vestiebāt z ornabāt. istis vestib⁹ christus etiam fuerat denudatus. qz ab om̄ib⁹ erat derelictus. **Un̄** sacra scriptura. Ecce venit hora vt om̄es dispergemini vnusquisqz in locum suum z me solum derelinquetis

sc̄z xp̄i fidelis sc̄z mente sc̄z xp̄m
Om̄nis homo purus et confessus sit vt illum
 sc̄z ad eternā salutaōnem
Digne suscipiat. qui dignos nos iubet esse

Summula Raymūdi

s^c q̄cūq; p̄lat^r. i. sublect^r mortali p̄cō
P̄resbyter oppressus mortali crimine. missam
i. fecerit p̄fessionē debitā.

Non celebret nisi sit confessus crimina primum
s^c hateat intentōes nūq; incidēdi p̄ctm̄ mortale

Ut sit contritus se nunq; velle redire.

¶ Postq̄ autor posuit documēta seruāda iuxta p̄secratōem corpis xp̄i. in hac p̄te ostendit a q̄b; corpus xp̄i sit sumendū. Et p̄mo facit hoc. sc̄do ostendit q̄b; sit denegandū. ibi (Cū vomit infirmus) Q̄r̄mo d̄r sic. hō xp̄ianus volens suscipere corp^s xp̄i d̄z esse mūdus a peccatis. z d̄z eē cōfessus z p̄ritus. Et reddit cām q̄ ē talis. vt iste sc̄z q̄ reddit nos dignos digne suscipiat a quolibet. Subdit q̄ nullus p̄sbyter d̄z celebrare missaz nisi sit p̄fessus. z hoc est v̄z si ip̄e est p̄stitur^r in peccato mortali. z debet habere p̄positum amodo se a peccatis abstinere.

¶ Sciendū p̄mo q̄ rō l̄re p̄t capi in s̄li. q̄cūq; em̄ inuitat aliq̄e. honestum hoīem ad hospitium suū ille disponit hospitium suū quāto curiali^r et purius p̄t. z ergo multo magis debet hoc fieri iuxta creatorē nostrum. sc̄z q̄ hō ipsum inuitat ad domū suā. i. in aiām suā quā maxime debet purgare a peccatis mortalib; vt ip̄e creator celi z terre digne suscipiat. Et rō huius est. q̄ si illud qd̄ minus videt inesse inest. ergo illud qd̄ magis videtur inesse inest. s̄z magis videt inesse q̄ homo debeat purgare suum hospitium aduersus suum creatorem q̄ proximū suum

¶ Sc̄do notandū. autor d̄r in l̄ra (Dis hō purus) q̄ hō etiā d̄z eē purus z mūdus in voluntate sua. sic q̄ ip̄e sit in firmo p̄posito dimittendi am̄ plus p̄ctā. q̄z hō esset p̄fessus sua p̄ctā z nō p̄poneret ea dimittere ip̄se indigne caperet hoc venerabile sacramentū. Etiā ip̄e d̄z esse mūdus a cibo corpali. q̄z d̄z esse ieiunus z sobrius vt p̄us visum ē. nisi hō esset in magna infirmitate positus. Itē autor d̄r in l̄ra (z p̄fessus sit) Rō quare hō d̄z p̄fiteri p̄ctā sua volens sumere corpus dñi est ista. q̄ p̄m aplm̄ p̄ma ad Cor. xi. Si q̄s corpus dñi māducat z sanguinē indigne bibit iudiciū sibi māducat z bibit. s̄z hō p̄stiturus in p̄cō mortali non est dignus sumere corpus xp̄i. z ergo si suscipit indigne suscipit. z p̄sequēs sumit eternam dānatōem. Unde notandū q̄ illud nō est institutū p̄terea q̄ hoc venerabile sacramentū maculat. q̄z in malo hoīe ita purū z v̄z est sacramentū sicut in bono hoīe. Hoc p̄t declarari in hac similitudine. q̄z sol splēdet super oīa mūda z immūda. sc̄z sup̄ aurū z lapidē p̄ciosum. z etiā sup̄ lutū. z tñ sol nō maculat p̄ter lutū magis q̄ p̄ter aurū. Sic est de recipientib; corpus dñi indigne. de q̄b; canit eccl̄a. Sumūt boni sumūt mali sorte tñ in equali vite vel interitus. Itē nota q̄ hoīes accedūt ad hoc sacramentum trib; modis. Quidā accedūt digne. qd̄ā indigne. qd̄ā nec digne nec indigne. Illi accedūt digne q̄ absq; om̄i p̄cō accedūt in timore z reuerētia z in amore. z sunt illi q̄ satisfaciūt p̄m veritatē. z illis auget gr̄a. Quidā accedunt nec digne nec indigne. z sunt illi q̄ satisfaciunt. sed nō cum tāta p̄ritione quāta merito deceret. z illis nihil vel par̄ augetur gr̄a. Quidā accedunt indigne sumpti. z sunt illi q̄ nec satisfaciūt p̄m veritatē. nec p̄m p̄s

Folium XXVII

babilitate. sicut dixit apłs ad Cor. loco p̄allegato Probet at̄ seipm̄ hō rē.
Dubitat̄ circa p̄dicta. qz videt̄ q null⁹ digne p̄ accedere ad hoc ves-
nerabile sacramentū. vt habet̄ p̄ma eplā Jo. p̄mo ca. Si dixerim⁹ q pecc-
catū nō habem⁹ nosmetip̄os seducim⁹. igit̄ videt̄ q nullus ē sine peccō. **S**
nullus p̄ accedere digne. ex quo d̄ esse pur⁹ vt vult̄ s̄ra. In oppositū ē glo-
sa sup̄ isto p̄bo. accipiens ielus. qz d̄r glosa. felix est ebrietas z satietas. qz
quāto plus sumit̄ tanto sobrius fit. R̄ndet̄ q peccm̄ est duplex. scz veniale
et mortale. mō sc̄us Joānes tangit̄ hoc qd̄ dictū est de peccō veniali. quia
de isto nullus p̄ se p̄cauere. sed a peccō mortali se p̄ ql̄bet abstinere si vult̄.
Vel soluitur sic q p̄ritio est duplex. Quedā est certitudinalis. et ex ista
p̄ritōne nullus p̄ agnoscere vtz sit dignus vel indignus. Alia est p̄ritō
que fit ex signis. z fm̄ illam ql̄bet p̄ scire an sit dignus vel indignus. nō
tamē certitudinali. **P**ro quo notandū q quattuor sunt signa p̄ que hō
p̄ scire an sit dignus ad sumendū corp⁹ d̄ni p̄iecuraliter. Pr̄mū est. si li-
tenter z deuote sine tedio audit verbū dei. vt habetur in Joāne. Qui ex
deo est verbū dei audit. Scdm̄ signū est. si hō inuenit̄ se promptū ad oīa
que requiruntur ad seruitiū dei. scz ad orare. missas audire. ieiunare. elemo-
synas dare r̄c̄is. igitur d̄r beatus Greg⁹. **E**xhibitiō opis est signum cha-
ritatis. Tercū signū est. si hō ex toto corde z ex tota aia z ex om̄ib⁹ virib⁹
suis dolet de peccatis p̄missis. Quartū signū est. si hō vult se firmiter ab-
stinere ab om̄ib⁹ peccatis criminalib⁹ ne postea cadat in aliqd̄ peccm̄. saltez
mortale. **I**tem nota. q̄ autor iubet sacerdotē esse p̄ritū z p̄fessum. z hoc
nō sp̄ requiritur de p̄fessione operis. qz si deficit p̄fessor sufficit q sacerdos
sit in firmo p̄posito p̄stēdi z satisfaciendi p̄ peccis. z om̄ia peccā int̄d̄it̄ di-
mittere. z sic poterit celebrare. **E**t ex illo q̄ritur. vtz sacerdos existens sine
peccō mortali possit sine p̄fessione celebrare missam. **E**t videt̄ q nō. qz dis-
cunt doctores q nullus sacerdos p̄ esse tam sc̄us. volens celebrare mis-
sam qn̄ oportet q p̄sus p̄fiteatur p̄pter maiorē cautelā. z etiā ob reuerentiā
venerabilis sacramēti. z p̄pter ecclie institutiōem. nisi causa necessitatis. scz
qn̄ nō posset habere p̄fessorem. z dato q esset in peccō mortali p̄stitutus et
si magna necessitas expostularet. adhuc posset talis sacerdos celebrare
missam sine p̄fessōre. z hoc est vtz si ip̄e nullo mō posset habere p̄fessorem.
Dicitur ergo finaliter q talis sacerdos possit celebrare in casib⁹ p̄tractis
sup̄ misericordiam dei. sed tamē requiritur q habeat firmum z bonum p̄-
positum postea confitendi z satisfaciendi p̄o omnib⁹ peccatis suis istā
necessitatem deplangendo z confessori eam enarrando. **I**tem queritur
accessorie. quare ecclesia in tribus dieb⁹ tempore penitētie mortem z passio-
nem christi deplangit z quasi in tenebris. Respondetur q hoc fit ad in-
nuendum q̄ triplex creatura mortem iesu christi tempore passionis deplā-
gebat. Pr̄mo corporalis. scz terra que contremuit. z sol qui obscuratus
fuit. **E**t secundo creatura sp̄ualis. sicut angelus. **U**nde d̄r Esaie. Angeli
pacis amare flebunt. **E**t tercio p̄posita. sicut homo. scz apostoli z discipu-
li z sancte mulieres. z petre scisse erant. **V**el etiam ideo ecclesia trib⁹ dieb⁹
mortem christi deplangit. quia christus vsqz in terciū diem mortu⁹
us in sepulcro quieuit. **I**tem queritur. quare passionē xp̄i peragimus
cum lamentatiōe. z passiones aliorum sanctorū celebramus cum gaudiō

Summula Raymundi

Rūdetur qz alij sancti passi sunt ppter se. scz vt p suas passiones acquirērent celeste gloriā. z ideo in passionibz eoz eis p̄gandū est. ex eo qz ad eternā beatitudinē puenērunt. Christus autē nō passus est ppter se. scz vt gloriā acq̄reret. s; ppter peccata nostra delenda. z ideo tunc flere debemus. Scda rō ē. qz tali die fleuit terra q̄ tremuit. fleuit sol q̄ obscuratus fuit fleuerūt z sancte mulieres. vñ de brūs Lucas. xxij. capto. Filie hierusalem nolite flere sup me. Etia fleuit Petr⁹ ap̄ls. vñ habet Mat̄h. xvij. Fleuit amare. Etia fleuit Maria doloris gladio pforata. Fleuit z xp̄s. qz dixit tristis est aia mea vsqz ad mortē. Fleuerūt z angeli. vñ Elate. xxxij. Angeli pacis amare flebant. Et si possibile fuisset fleuisset z deus pater cū vidit filiū suū vnigenitū tam irreuerēter tractari. Inter tot ergo flentes nullus debet gaudere. ergo tunc z semp. p peccatis debemus flere.

s̄ hō pctōr pie correct⁹ s̄ sacerdote.
Eger vel sanus monitus si sepius a te
.i. pctā postponere
Occultam culpam suam dimittere non vult
occulta eius pctā .i. dimittit s̄ pctōr
Excessus proprios nec deserit ille latentes
postulat affectuose s̄ pctōri.
Et petit instanter domini des corpus eidem
.i. silū da huic pctōri s̄ iste occultus pctōr
Consule quod poteris. iudex suus ipse sibi sit
.i. abnegatōem corpis dñi p pccis publicis.
Iudicium legis da pro vicijis manifestis

Nic auz ponit alias cautelas iuxta administratōez corpis xpi seruādas. Et diuidit in tres p̄tulas s̄m qz tria ponit documenta. Scda ps̄ ibi (Qui cū iudeis zc) Tercia ibi (Nō pueris annos zc) Dicens p̄mo. sit aliquis peccator qui nō vult desistere a pctō q̄uis tamē sepe a sacerdote monitus sit vt desistat a tali peccato. z si tale peccatū occultū fuerit z petierit a te corpus christi. tunc non debes illud denegare. sed debes dicere qz iudicet seipm z dare sibi consiliū bonum. Sed si peccatum fuerit manifestum tunc debes sibi denegare corpus christi. quia pro tali peccato s̄m institutōnes ecclesie deberet grauius puniri.

Notandū. auz d̄ in l̄ra. qz corp⁹ xpi nō sit denegandū isti q̄ p̄fiteri pctm̄ occultū. Contra hoc diceret q̄s. nullū indigno d̄ dari corp⁹ dñi. sed ille ē indign⁹. ḡ sibi nō d̄ dari corpus dñi. Dator habet in canone vbi d̄ Sacrificia hec dona sunt illibata z sine malo. Dñoz patz. qz h̄ occultū pctm̄. ergo ē indignus. Rūdet qz corpus dñi nō est sibi denegandū. qz si nō daret sibi tūc ppl̄ suspitionē incideret. qz ppl̄s forte diceret. iam appareret pctm̄ notozū in eo. quare ppter tale scandalū euitādum nō est sibi denegandū. Vñ scandalū sic definit. est dicitū vel factū non recte p̄tens alijs ruinā. id est casum. Rūdetur ad argumentū aliquē esse dignum corpe xpi intelligit̄ duplt̄. Vno mō s̄m veritatē. Alio mō s̄m estimatōem. modo licz talis nō est dignus s̄m veritatē. est tamē dignus s̄m estimatōnem. qz

estimat a pluribus dignus. Ex illo soluit talis dubitatio. si aliquis vidisset sacerdotem peccare mortaliter. et post hoc cito legere missam. an debeat illam spernere. Solutio. ista missa propter hoc non est spernenda. Ratio huius est. quod talis sacerdos posset habere tantam deuotionem in aggressu altaris per quam deus dimitteret sibi omnia peccata. De primo habemus exemplum in christo. christus enim bene sciebat iudam esse eum traditurum. illo tamen non obstante christus dedit sibi suum sanctissimum corpus. quod tale peccatum erat occultum. ex eo quod nullus sciebat nisi solus christus quod iudas esset eum traditurus. Item peccatoribus non existenti bus in proposito peccata dimittendi potest denegari corpus christi propter duas causas. Prima est. quod per sacramentum eucharistie delentur peccata venialia et mortalia oblita. sed si aliqui peccata sunt scienter perpetrata. tunc in communicato nihil desinetur. sed talis sumit eucharistiam ad mortem eternam. quod datur omnibus vel in vitam eternam. vel in mortem eternam. ut patet per hos versus. Si vis in altari de christo sanctificari. Corpus exterge et mundus ad sacra puge. In domini mensa quod sumis sedule pensa. Uiuere vel mori profert quod percipis ore. Secunda causa est. ex quo sacramentum eucharistie ceteris sacramentis est nobilissimum. Ideo prius idigne inducendum vita eterna simpliciter sicut facit baptismus. ideo peccatoribus publicis est denegandum corpus christi donec peniteant. Item nota. auctor intelligit litteram de raptoribus et usurariis publicis et quodammodo de omnibus existentibus in peccatis mortalibus publicis. ratio est. quod ecclesia non iudicat de occultis. sed tantum de manifestis. et ideo si peccator esset occultus et confessus non daret sibi de negari corpus dominicum

hoies cum tali populo reijce se3 eos non colendo

Qui cum iudeis habitant expelle foras hos

.i. non confessis

.i. facere corpus christi

Non inconfessis des sanctum sumere pascha

.i. tales hoies ignoti

Non nisi pro iusta peregrinus et adueniens causa

pastore

.i. eucharistiam

A te suscipiant corpus domini. caueas ne

s^c hoies quod forte denegat a proprio pastore propter speciale delictum

Vicine ville veniant ad te fugientes

¶ Hic auctor ponit secundum documentum. et habet tria membra. Primum membrum est tale. quicumque moratur cum iudeis illis non debes dare corpus domini. Ratio illius est. quod forte tales inducantur a iudeis ita quod possint illud corpus domini obseruare et iudeis presentare. et ipsi postea cum isto sacramento possent nephas perpetrare sicut sepius expertum est. et tunc posset contingi renouatio passionis christi a iudeis. et posset hoc nobilissimum corpus per iudeos irreuerentialiter tractari. quod est euitandum. Subdit secundum membra. cauendum est ne aliqui inconfessis et incoerentibus veniant ad te per bytes corpus christi postulando. Subdit tertium membra. quod peregrinis de alijs prouincijs prius venientibus et aduenientibus non debet dari corpus christi. nisi hoc esset ex iusta causa. Etiam si viciniam alterius ville veniret ad te non debes eisdem dare corpus christi nisi ex iusta causa. ¶ Notandum. diceret quis. tu dicis quod illis non debet dari corpus

Summula Raymundi

christi q̄ moratur cū iudeis. cur ergo hoc est q̄ iudei admittunt ab ecclia.
Respondeatur q̄ hoc fit p̄pter q̄tuor causas. Prima causa est lex. q̄ lex fuit
prius data iudeis. sc̄z Moyli. Sec̄da causa p̄pter sanctos patres z ex eo q̄
christus nasci voluit ex iudeis. vñ Jobis. iij. Salus ex iudeis est. Tercia
causa est. q̄ iudei sperant adhuc vnū fieri in fide. vt habet per beatorū Job.
decimo caplo. Et fiat vnus pastor z vnū ouile. Quarta causa est. q̄ ois
christianus fidelis quādo videt iudeū debet recordari de passione christi.
q̄ pro nobis ab eis pepedit in ligno crucis z sua morte mortē nostram des-
truxit. z vitā resurgēdo reparauit. sicut habet in p̄fatione. Et hoc idē pas-
tet in his metris. Lex. patres. extrema fides. mortatio christi. Quattuor
his causis p̄mittitur q̄ iudei. ¶ Item d̄r in littera q̄ x̄ps nō d̄z ministras-
ri nisi p̄fessis. Rō est. q̄ p̄fessio est signū p̄tritionis. vñ qui se humiliat ad
cōfessionē signū est maxime p̄tritionis. Vñ p̄tricio sic definitur Est dolor
volūtariē sumptus p̄ peccatis cū p̄posito p̄fiteđi z omnia peccā dimitteđi
Et hoc designatū est in Job. ij. Anteq̄ comedā suspiro. i. anteq̄ accedaz
ad hoc venerabile sacramētum suspiro. i. de peccis meis cōmissis p̄tricio-
nem facio. ¶ Item nota. peregrinis nō debet dari corpus x̄pi. Rō ē. quia
forte eis fuit denegatū ab eoz p̄res bytero. igitur nō debemus falcē mitte-
re in messē alteri. vt habet in euāgelio. nisi hoc esset in articulo necessita-
tis. sic q̄ talis peregrinus eēt infirmus. z ipse int̄tūm distaret a suis par-
tibz q̄ possi-ibile eēt ipsum mori anteq̄ ad p̄tes eius pueniret. tunc licite p̄t
dari sibi corpus christi. ¶ Pro q̄ notandū. q̄ peregrinis p̄t dari corpus
christi p̄pter duas cās. Prima. si e aliq̄s peregrinus volens se dare seu trās-
ferre vltra mare versus hierusalē aut aliū locū. illi nō d̄z denegari corpus
christi. Sec̄da cā est. si eēt aliq̄s domin⁹ volēs int̄re tellū iustū isti debet dari
corpus x̄pi. Pro q̄ notandū. q̄ aduenis debere dari corpus christi intel-
ligit dupliciter. Vno modo q̄ sunt infirmi. sic debet eis dari corpus christi
Sec̄do mō q̄ nō sunt infirmi. sic d̄z eis denegari corpus x̄pi. ¶ Item nota
autor dicit in littera. si vicinus alteri velle venerit ad te z velit audire mis-
sam z ibidē cōmunicare nō debes eū admittere. z hoc duobz modis. vel
ipse facit hoc cā deuotionis. vel ex p̄emptu p̄p̄ij plebani. si p̄mo mō. tunc
d̄z admittere eū in auditiōne misse. sed nō in cōicatione. nisi hoc fiat ex spe-
ciali licētia sui plebani. Si sec̄do mō. tūc nō d̄z admitti nec audire missam
nec etiā cōiccare eundē. sed debet remitti ad suū p̄p̄ij plebanū. ¶ Item quis
cūq̄ vult accedere ad hoc venerabile sacramētū ad illū requiritur triplex
vnio. Primo requirit̄ vnio naturalis. z est ista qua aia intellectiua corpi
humano p̄iungit̄. ex illa vnione fit hō aptus ad suscipiendū hoc venera-
bile sacramētū. Sec̄do requiritur vnio charitatis p̄ fidez. z ista vnio facit ho-
minē digne sumere spūaliter corpus x̄pi. Tercio requiritur vnio p̄ contritō-
nē. vt hō cognoscat p̄ fidem q̄ ibi sit corp⁹ x̄pi. z ista vnio facit ipm digne
sumere corpus christi sacramentaliter z spūaliter. ¶ Pro quo sciendum. q̄
sumptio corporis x̄pi est q̄druplex. Quidā sumūt hoc venerabile sacra-
mentū nec spūaliter nec sacramentaliter. vt si aliq̄s infidelis velit accedere
et nō credit ibi esse verū corpus x̄pi. ille nec sumit sacramentaliter nec in p̄s-
e it sibi honore nec timore nec est p̄fessus. igit̄ etiā nō sumit spūaliter. Alij
sunt qui sumūt sacramentaliter z tñ non spūaliter. q̄ in peccō mortali accedunt

Folium XXIX

dunt. & qz illi credūt ibi esse verū corpus christi. ergo suscipiūt sacramentū
taliter. & qz in pctō mortali sunt nō sumūt spūaliter. Alij sunt q̄ suscipiūt
spūaliter & nō sacramentaliter. vt sunt boni hoies qui altant & audiūt missā
sān illi percipiūt hoc spūaliter quod sacerdos recipit sacramentaliter
Alij autem sunt qui suscipiūt sacramentaliter & spūaliter simul. vt sunt bo
ni homines existētes sine peccato mortali. isti capiūt corpus xpi spūalr &
sacramentaliter. & in illis augetur gratia.

^{i. iuuentibz infra decē annos exītes}
Non pueris annos infra bis quinqz manentes

^{i. eucharistiā tales pueri mūdi}
Des corpus domini quibus sunt corpore puri

^{suscipiāt nesciūt s̄ eis}
Quid sumant tamen ignorant ergo prohibetur

^{sz pueros punit horribilis}
Excipe quos vrges seu mors. anni licet bis sint

^{sacerdoti notū est}
Octo. siue nouem vel septem cum tibi constat

^{s̄ pueros .i. orōem dñicā pueroꝝ honesta}
Scire pater noster et eorum vita probata

^{supflū? supfluitates ciboꝝ hmōi vanitates}
Potus et crapule. ludi. saltus inbibentur

^{s̄ illi christi nutriti}
Ne vomitum faciant qui sunt hoc corpore pasti

^{s̄ pueri vomere nō possunt}
Qui licet expuere christum nequeant. tamen illud

^{habitaclū .i. cū exclusiōe oīm vanitatū}
Hospitium caste seruetur quo fuit intus

¶ Hic ponit terciū documentū. & est tale. q̄ pueris infra decē annos con
stitutis nō debet ministrari corpus xpi. ne tales sumāt illud nescientes q̄
ipm sit. licet tales pueri sint mūdi a pctis. nisi hoc esset in articulo mortis.
tūc pueris septē octo vel nouē annoꝝ corpus dñi tribui posset. tñ sub ista
cōditōe. si sciāt orōem dñicam. .i. pater noster & sint bonē vite. tunc p̄t illis
ministrari corpus xpi. illis intūgēdo q̄ se abstineāt a potu supfluo & a cra
pula. etiā ne tales pueri exerceāt ludos & saltus cū alijs ne faciāt vomitū
et licet nō p̄t expuere corpus xpi. tñ adhuc necessariū est q̄ hospitium cor
poris christi mūde seruet a vanitatibz sensuū. **¶** Sciendū q̄ rō littere est
ista. Carens vsu rōnis nō p̄t cognoscere causam & nobilitatē eucharistie
sed pueri infra decē annos p̄stituti carē vsu rōis. q̄ nō p̄t cognoscere qd
sumūt. & si sic tūc ipsi hoc sacramentū merito denegāt. **¶** Sz diceres. si
ista omnia eēt vera tūc etiā corpus xpi eēt denegādum homibz annosis.
qz nemo viuūt q̄ p̄ rōnem aliud iudicet in corpe christi q̄ panē. ex quo quē
libet sentit ibi accētia panis. qz sapore hater vt panis. & colorem vt panis
Etiā dicit b̄ns Gregorius. q̄ fides nō h̄t meritum ybi humana res

Summula Raymundi

rio p̄ter experimentū. Rūdetur negādo p̄sequētiā. qz licz sint homies an
nos. nō tñ intelligūt mysteriū huius sacramēti plene. p̄ter fidei augmētū.
capitū tñ p̄ rōnem fidei in ipsis firmūter radicātā. z credūt p̄stāter que au
diunt in ecclesia. z hoc nō est in pueris

Ite notādū. p̄ illis pueris sufficit oblatio sacri quā facit sacerdos p̄
vūcīb. qz ql̄tēt sacerdos oblatā diuidit in tres ptes. qz vna offert p̄ de
functis. alia dat sup̄tis in celo. s; terciā offert p̄ fidelib; vūcīb. vt p̄z in
his metris. Tincta dat vūis. sed ps nō tincta sup̄tis. Alia fidelibus in
lymbo. p̄dest aiab; Et lymb; s; ille locus in q̄ sancti patres fuerūt detēti
ante passiōē xp̄i. a quo in die resurrectōis erāt liberati

Ite notādū. q̄cūq; vult accedere ad hoc venerabile sacramētū ad illū
lū necessario requiritur tria. Primo requirit distinctio corpis xp̄i. qz d; illud
p̄mo cognoscere z discernere distinctiue ab alijs cibis. ex q̄ corpus xp̄i dat
p̄ fortitudine p̄tra oēs aduersas tērationes. vnde de Helya d; Et ambu
labat in fortitudine illius cibi zc. Secōdo requiritur q̄ habeat sui p̄sūs p̄side
rationē. videlicet vt sciat vtrū satisfecit de peccatis p̄missis. ista cōfitendo
cum vera p̄tritione cordis iuxta dictū apl̄i p̄ma Ehorin. xi. Proter autē se
ipsuz homo zc. Tercio requiritur q̄ deet accedere in timore z reuerētia. et
go incōfessis nō datur corpus xp̄i. qz ipsi nō habent p̄siderationē sui p̄sūs z
nō cognoscūt illū cibū nec habēt timorē nec debitā formā reuerentiē

Ite notādū. hic habet de potu. ludo. crapula. saltu. z p̄cipue de om̄ib;
opib; carnalib; immūdis. qz ista sunt vitāda post sumptōē corporis xp̄i
Unde legitur in libro Regū de Osee. qui cum tetigisset archam dei obi
it morte subitanea p̄ter illud. quia ista nocte cognouit vxorem Et ista ar
cha fuit solum figura illius sacramenti. ergo multo plus deemus mūde
accedere ad hoc venerabile sacramentum ne nobis ita p̄tingat. Etiaz de
Romanis legitur in vita sancti Gregorij. qz romani in tēpore quadragesi
mali se abstinerūt ab omni peccato. sed post festū pasche immiscebant se
metip̄os actib; illicitis. tūc deus plagauit eos peste inguinaria. Et quā
do quis sternutabat tūc obiit morte subitanea. z tunc inuentum fuit illō
qz qñ homo sternutat tūc dicit. deus adiuuet te vel te absoluat. similis qñ
quis ossitabat tunc obiit morte subitanea. ergo inuentum fuit illud qz hō
debeat se munire signo sancte crucis quando ossitat. z ergo ne nobis ita cō
tingat vt contingebat Romanis deemus nos ab omni peccato abstines
re ante festū z post. **U**ltimo notādū. qz auz. p̄stet cōmunicatis lu
dos z crapulas. z ratio in littera ē ista. quia tales p̄municati q̄uis p̄ vo
mitū nō p̄nt expuere cū se a talib; p̄seruāt. tamē hospitū in quo corp⁹ xp̄i
est sumptū p̄ter nobilitatē ei⁹ d; caste z caute teneri. z a vanitatib; sensuū
reseruati illas penitus secludēdo.

cu christifidel' eucharistiā corp⁹ xp̄i

Cum sumas corpus domini. tunc dentib; illud

.i. masticare .i. cibaria

Noli conuertere velut elcas. sed moderatim

.i. mollificare dentes corpus dentū

Lingua mollifices et dentibus hoc. vt eorum

.i. sciffura s^c dentiu .i. retineat s^c aliqs de corpe xpi
Rimula concavitas ne seruent particulas. quas
.i. forte .i. p sputu eijceres .i. puissio
Forstian expueres. datur ergo cautio talis
.i. vomitu facit .i. egrot^o eucharistie.
Quum vomit infirmus non debet sumere corpus
s^c tal infirm^o certitudinalit s^c vez corp^o xpi.
Christi. si credit credendo fideliter edit
s^c eger emittit s^c corp^o post sumptioem
Si vomit hoc idem post sumptum corpus. in ignem
s^c tu sacerdos s^c hmōi .i. aquas
Projicies vomitum. fluuij fundas vel in vndas
.i. corpis xpi s^c in tali vomitu
Si sacramenti species ibi cernitur vlla
s^c sacerdote. tal spēs vel ab alio iusto
A te sumatur aut a quocunq; fideli
.i. in sancuario s^c spēm
Sive loco sancto conseruari facias banc
s^c infirm^o .i. infirmat^o .i. sumere corp^o xpi.
Si doleat tantu q; masticare nequit. tunc
s^c illud .i. incinctam
Non nisi sumat aquam contactam corpore christi
sive magna sive parua s^c xpi
Quantacunq; tamen partem de corpore dicto
susciperit s^c corp^o xpi
Sumperit infirmus totum sumpsisse probatur.

¶ Ista ps p^otrina ad pcedentē sic. Postq; autor determinauit modū cō
 secrandi corp^o xpi. z docuit qb; sit ministrandū z qb; nō. hic psequenter
 determinat de mō sumendi corpus xpi. Et illa ps diuidit in duas pres.
 Nā pmo ostēdit modū sumēdi corpus xpi a sanis. scdo ab infirmis. Sed
 cūda ibi (Cū vomit infirm^o) Prima ps adhuc in duas. Primo facit hoc
 qd dictū est. Scdo ostēdit quō debeat p^ofici corpus xpi p infirmis. Secū
 da ps ibi (Luce diei zc) Et stat virtus lfe in quattuor regulis. Quarū
 pma tangitur ibi (Cū sumas corpus) z est talis. Quādoq; aliqs fi
 delis sumit corpus xpi tūc d; leniter mollificare illud cum sua lingua circa
 dentes anteriores. z nō hoc corp^o terere circa dentes maxillares. Et rō est.
 qz dentes maxillares hnt multas rimas z pcauitates. z si ibi ptereret cor
 pus xpi. tūc quādoq; ptingeret q pres corpis xpi obseruaretur in rimis
 dentiū maxillaz. z sic eādem posset aliqs eas expuere eo nesciente. qd esset
 graue z magnū peccatū. ne ergo hoc ptingat. ideo mollificatio corpis xpi
 debet fieri in anteriori parte cū lingua. Secūda regula tangitur ibi (Cū
 vomit infirmus) z est talis. Si corpus dñi debet dari infirmo facietū vo
 f i

Summula Raymūdi

mitū. tūc sacerdos illi ostēdere debet solūmō corp^o xp̄i z d̄z dicere q̄ cred
dat q̄ ibi sit verū corpus xp̄i. q̄ d̄t b̄tūs Aug^o. Crede z māducasti. ḡ q̄
cunq̄ infirmus firmiter credit q̄ sub illa specie panis corpus d̄ni trinetur
ille corpus d̄ni māducat. ¶ Tercia regula tangit ibi (Si vomit hoc idē)
et est talis. Si ex casu euenerit q̄ ip̄e infirmus sumeret corp^o xp̄i z postea
expueret. tūc sacerdos d̄z p̄icere illū vomitū in ignē vel in aquā fluentēz
et hoc ē verū si nō appareat ibi spēs panis p̄secrati. s̄i s̄t spēs panis p̄secrati
appareat. tūc illā debet sacerdos sumere vel in loco p̄secrato firmiter custo
dire. Et dicunt q̄dam circa textum q̄ sacerdos nequaq̄ debet sumere illaz
spēm panis p̄secrati ne sibi generaret nausea. ¶ Quarta regula tangitur
ibi (Si doleat tantū) z est talis. Si infirmus esset rāte debilitatis q̄ nō
posset deglutire corpus xp̄i vel masticare. tūc l̄ra d̄t cum beato Augusti
no. q̄ aqua porrigat illi infirmo q̄ tangit d̄z cum p̄ricula corp̄is xp̄i z infir
mus absorbeat illā aquā. z sic sumit corpus xp̄i. Et licet illa particula est
parua. tū quantūcunq̄ parua sit ip̄a p̄prehēdit in se totum corpus d̄ni. Sz
quare debet fieri cū aqua. Rū d̄tur q̄ ideo. q̄ aqua est subtilis z fluxib̄i
lis. z sic infirmus melius sumit p̄ aquam q̄ per vinum

¶ Notandū circa l̄ram. ex quo hic pagitur de modo sumendi corp^o xp̄i
posset aliq̄s dubitare q̄s tū effectus seq̄tur ex sumptōe corp̄is xp̄i. Respō
detur. put̄ aliqualiter p̄us habitum est. q̄ multi effect^o sequūtur ex sum
ptione corp̄is xp̄i. Primus est deletio pctōz venialū. ita q̄ isti q̄ sumūt
corpus d̄ni absoluunt ab om̄i pctō veniali. Sc̄ds effectus est s̄m sanctū
Thomā. p̄uersio hoīs in corpus xp̄i. z ergo hō cū ap̄lo potest dicere U
uo ego. nō ego in me. viuit aut̄ in me xp̄s. Et aliter est de cibo corporali. z
aliter de cibo sp̄iali vel de corp̄e d̄ni. Nā cib̄ corporalis p̄uertit in carnem z
in sanguinē. cib̄ aut̄ sp̄ialis seu corpus d̄ni p̄uertit nos in se. z sic p̄z diffe
rentia inter cibum corp̄alem z sp̄ialem. etiā q̄ cib̄ corporalis p̄uertit passio
ne. sed sp̄ialis p̄uertit actiue. Tercius effectus est memoria d̄nice passio
nis. Quart^o effectus ē roboratio om̄i virū. Quintus est remorio sug
gestionis dyabolice. ¶ Sed diceret. nunq̄ pctā mortalia delent p̄ sum
ptione corp̄is d̄ni sicut venialia. Ad hoc r̄ndet sc̄s Tho. q̄ pctā mortali
a nullo mō delent p̄ sumptōem corp̄is xp̄i. q̄ req̄rit q̄ ille q̄ accipit corp^o
d̄ni mūdus sit ab om̄i pctō mortali. vt d̄t ap̄l̄s p̄ma ad Cor. xi. Propter
aut̄ seip̄m hō. Et rō huius ē. q̄ si illud sacramentū deleter pctā mortalia
tūc seq̄retur q̄ iudas traditor xp̄i esset saluatus. p̄ns est falsum. ergo et
aīns. Fallitas p̄ntis p̄z p̄ oēs doctores sacre scripture q̄ dicunt ip̄m eter
naliter ēē damnatū. Sz p̄ntia p̄bat. sc̄z q̄ hoc seq̄retur. q̄ xp̄s illi porrexit
suum corpus sicut z alijs discipulis suis. mō si corpus d̄ni deleter peccata
mortalia tūc oīa sua pctā fuissent extincta. z p̄ p̄ns fuisset saluatus. qd̄ est
falsum. Sc̄da rō sic format̄ s̄m sc̄m Tho. sicut se h̄z alimentū corp̄ale ad
corpus mortuū sic se h̄z alimentū aīe ad aīam mortuā. s̄ certū est q̄ cib̄
corp̄alis nō reficit corp^o mortuū. sic nec alimentū aīe aīam mortuā. i. aīaz
facentē in pctō mortali. q̄ talis aīa corā deo d̄t esse mortua. Itē ex q̄ aīe ia
centi in pctō mortali nō p̄dest sumptio corp̄is xp̄i ad deletōem pctōrum
mortalū. Diceret ḡ aliq̄s. nunq̄ p̄sunt ei ad alia opa. Rū d̄t mgr̄ snia
rū d̄tes. q̄ bona opa p̄desse existentib̄ in pctō mortali intelligitur dupl̄e

Uno mō vt p̄sint aiabus ad vitā eternā. z sic nō p̄sunt eis. Alio mō vt p̄sint ad bona t̄palia. z illo mō p̄sunt etiā ad sanitatē corp̄is z ad affluens rīā diuitiāz. etiā iuuāt ad minūtōez pene infernalis. etiā iuuāt ad hoc vt p̄ces eoz citius exaudiant. Et talia bona p̄cedunt eis ideo. qz nullū bonū irremuneratū manet. neqz yllū malū impunitū p̄transit. z ideo existēs tes in pctō mortali a bonis operibz desistere nō debent.

¶ Notandū sup̄ textū (Cū vomit infirmus) q̄ duplex ē sumptio corp̄is poris xp̄i q̄tum sufficit ad p̄positū. scz q̄dam sacramentalis. z q̄dam sp̄iālis. vñ q̄libet firmiter credens corpus dñi māducet sp̄iāliter. Unde Innocentius Omnes hoīes astātes circa sacerdotē qñ sumit corpus xp̄i in altari māducāt sicut ip̄e. z hoc sp̄iūliter. Et hoc est verum maxime de his qui in peccato mortali non existunt.

¶ Notandū circa quartā regulā. q̄ aqua p̄tracta a corp̄e xp̄i nō ē corp̄ xp̄i s̄m̄ doctores. z ergo nō debet adorari tanqz sanguis p̄pter ydolatriā euitandā. Sed si infirmus fideliter credit se sumere corp̄ xp̄i. tunc sub tali specie aque sp̄iāliter sumit verū corpus xp̄i z verū sanguinem. Cū olim fuit moris q̄ cū aliq̄s infirmus nō potuit māducare corp̄ dñi p̄ nimiam infirmitate. tūc sacerdos indicauit illi corpus dñi instruens eū de dignitate z efficacia hui⁹ sacramenti. z manū qua tetigit corpus xp̄i sacerdos in aqua lauit. z talē aquā infirmo porrexit ad bibendū. tñ hoc nō ē ystratū nec expediens nec necessariū. qz infirmus solū credēdo sp̄iāliter māducet corpus dñi z effectū sacramenti recipit. vñ br̄s Augustin⁹. Quid purgas ventrem. quid purgas dentes. crede z māducasti

¶ Itē notandū. q̄ q̄cunqz euomit corp̄ xp̄i ille peccat mortālī. z debet penitere s̄m̄ eius statū. vt docet decretū. qz si eēt eps tūc ip̄e dz penitere p̄ nonaginta dies in pane z aqua. Si autē ē simplex sacerdos vel monach⁹. z vomit post sumptōem corp̄is xp̄i. ille dz penitere p̄ sexaginta dies in pane et aqua. Si autē est laycus tunc dz penitere p̄ triginta dies in pane z aqua et s̄m̄ aliquos doctores decretaliū debet penitere p̄ quadraginta dies Si autē aliq̄s ex infirmitate magna euomit corpus dñi. tunc post qualescentiā debet penitere p̄ septem dies in pane z aqua

¶ Itē sciendū. ex q̄ hic dz de sumptōe corp̄is dñi. q̄ q̄cunqz christifidelis vult suscipere illud sacramentū digne. ille dz esse purus z p̄fessus debita cōseritōne p̄uā. sic q̄ digne suscipiat illū q̄ eum facit esse dignū. vt paruit ex p̄habitis metris. scz Oīs hō purus zc. Rōnes istoz patent circa textum Unde sciendū est z firmiter credendū. q̄ malus hōmo ita bene sumit illū venerabile sacramentū sicut z bonus hō. sic tñ q̄ illud sacramentū ibi nō maculat. Prout hoc idem declaratū est in hac similitudine. quia ip̄e sol splendet sup̄ omnia in mundo existentia. scz sup̄ aurum. argentū z lutum. sic tñ q̄ sol nō maculat. sic etiam pariformiter est de his de q̄bus dictum est. q̄ suscipiunt corpus xp̄i nō confessi nec contriti

¶ Ultimo notādum est de certis casibz. vtz hostia non p̄secrata possit porrigi ip̄i infirmo pctēti sacramentum. Respondetur q̄ nō. qz nulla fictio debet esse in illo sacramento. modo quādo talis hostia porrigeretur ip̄i infirmo tunc crederet z adoraret. z p̄ p̄sequens talis p̄mitteret ydolatriam ex eo q̄ ip̄e adoraret hostiam non consecratam pro hostia consecrata.

Sūmula Raymundi

¶ **Secūsus casus.** si sacerdos dicat hoc est corpus xpi. et nō hoc est corpus meum. dubitat vtrū psecraret corpus xpi. Rūderur q nō. qz omīs xpi actio nostra est instructio. s; xps cū his verbis nō psecrauit. ergo nec nos. ipse em sacerdos stat in psona xpi qñ pficit. igit sicut xps psecit dicendo. hoc est corpus meū. sic etiā sacerdos in psona xpi volens pficere debet dicere. sed tñ illa est iam forma ppleta. hoc em est corpus meū. quia ecclesia addit hanc dicrōem (em) ppter pcedentiū verborū pñexionē. vt supra declaratur est. ¶ **Tercius casus est.** vtrū xps eisdem verbis in die cene psecit corpus suum quib; mō nos pficimus. Ad hoc fm aliquos rūderur q nō. qz deus sine verbis psecit. et post cenā tradidit formā discipulis suis. Et ratio ipsoꝝ est. qz pater omnipotens virtutē et potentia suā nō alligauit p̄bis. s; hoc videt esse falsum. qz xps in institutōe huius sacramēti in istis p̄bis dicit exemplū suis discipulis de mō pficiendi cū dicit. exemplū dedi vobis vt et vos ita faciatis. Alij ḡ dicūt q xps in psecratōe p̄tulit illa p̄ba caute et sub silētio. et postea alta voce exp̄lit illa. Ad rōnem ergo p̄dictā rūderur q sic nō alligauit. qz potuit aliter facere. p̄bi ḡra. aia creat et in creatōe corpori organizato infundit. et deus posset aiam nō infundere si ei placeret. ¶ **Quartus casus est.** sacerdos dicens hec verba. hoc em est corpus meum. tūc ibi dubitat. vtrū hoc p̄nomē (hoc) fcat ibi vtrū corpus xpi. an nō. Si dicat q nō. tūc illa oratio est falsa. hoc em est corpus meum. Si autē dicat q sic. tūc illa p̄ba nō faciūt efficacā quo ad psecratōem. qz hoc p̄nomē hoc sacerdoti demonstrat hoc qd sentit ibi. et illud nō est vtrū corpus. Ad hoc dicendū est q qdam magistri respondent in suis questionib; circa quartū sententiā. q hoc p̄nomē hoc. ibi nō facit demonstratōem ad sensum. sed ad intellectū. quia intellectus debet hoc apprehendere qd sensus nō potest capere. et illa psecratio corporis xpi fit in omnibus istis verbis simul captis. et ergo illa in psecratōe debent pferri sine pausa. ¶ **Quintus casus est.** si sacerdos bñdicendo panem precise diceret illa verba. hoc em est corpus meū. dimittendo verba p̄cedentia. vtrū tūc pficiat. Ad h̄ respondent aliqui q sic. quia quilibet sacerdos potest conficere sub illis verbis q sunt de essentia forme psecratōis. et talia sunt illa p̄dicta. igit rē. Sed alij dicunt q de necessitate p̄requiruntur verba p̄cedentia vsq; ad finem dicendo. hoc em est corpus meum. Et ratio huius est. qz ad hoc q verba psecratōis habeant efficacā requiritur de necessitate q intelligantur de psona xpi. s; illa verba nō possunt bene intelligi p̄termisissis verbis p̄cedētibus de psona xpi. Et sic psequenter dicunt q bene verum est q ista sunt verba p̄ que qlibet sacerdos potest pficere. sed alia p̄ba sunt causa sine qua nō. ¶ **Sextus casus.** circa omnia p̄dicta dubitatur. quia videtur q nullus homo digne potest accedere ad hoc venerabile sacramētum. qz euāgelica veritas dicit p̄ma Joānis p̄mo caplo. Si dixerimus q peccatū nō habemus rē. et ergo videtur q nullus est sine peccato. et p̄ cōsequens nullus potest etiā digne accedere. ex quo debet esse purus et sine peccatis. Respōdetur put etiā supra habitū est. q peccatum est duplex. scz veniale et mortale. modo dictū sancti Jo. intelligit de pctō veniali. qz de illo nullus p̄ se p̄cauere. et illud p̄ sacramēti sumptōem penitus absorbetur. Sed a pctō mortali p̄ se qlibet hō abstinere et p̄cauere. Vel dica

tur sic. q̄ p̄tricio est duplex. q̄dā est certitudinis. 7 ex illa nullus hō p̄t se co-
gnoscere an dignus sit vel indignus ad h̄ sacramētū suscipiēdū. Alia ē cō-
tricio q̄ sit ex signis. 7 fm̄ illā q̄libet hō p̄t scire vtz dignus vel indign⁹ sit
ad hoc venerabile sacramētū. Quoz signoz sunt q̄ttuoz. p̄mū est. libēter
et deuote audire verbū dei. 7 sic de alijs q̄ supra patuerūt

¶ Quibus non est dandum corpus christi

furibūdu stult⁹ vel lusoꝝ hereticus

Ebrius insanus erroneus et male credens

carentib⁹ discretōe eucharistiā p̄dicti

Cum pueris domini corpus non suscipiant hi

.i. euectū labiū admistras corp⁹ xp̄i

Si casu cadit in terram dum porrigis illud

ifirmis s̄ quā tetigit diligēter

Egris vel sanis. terram debes studiose

deponere s̄ illas .i. in loco sanctuarioꝝ

Radere. rasuras vbi sunt loca sacra reponas

s̄ corpus xp̄i .i. eodē mō vt dictū est

Si supra lignum cadit aut lapidem facias sic

.i. post tres dies egrotās secure corp⁹ xp̄i suscipiat

Post triduum languens tute communicet eger

.i. rōnis potens hic hō infirmus

Dumq; sue mentis est compos confiteatur

in die dñico corp⁹ egri⁹ p̄secra xp̄i

Luce diei quod das infirmis confice corpus

.i. qm̄ est necariū alijs dieb⁹ s̄ corp⁹ p̄fici

Quando necesse subest alijs ferijs licet illud

corp⁹ xp̄i s̄ hōi .i. reuerēcialiter

Hoc des leproso si deuote petit illud

ego raymūdus q̄ parit̄ morbū caducū .i. apoplecticus

Folo q̄ accipiat epilepticus. aut similis quis

eādē infirmitatē desistat

Qui patiat̄ idem. nisi cesset lesio morbi

¶ Postq̄ autor determinauit de sumptōne corp⁹ xp̄i. hic iā ponit̄ aliq̄s

regulas de istis q̄b⁹ nō est dandū corpus xp̄i. Et stat̄ p̄tus littere in q̄nq̄

regulis. Quaz p̄ma talis est. q̄ insani. ebri⁹. erronei. stulti. frenetici. hereti

ci 7 sarraceni cū pueris carentib⁹ discretōe nō debēt sumere corpus christi.

Et rō est ista. q̄ oēs isti abutūt̄ rōe. sed hoc sacramētum dz sumi ab ill

lis q̄ vtunt̄ bona rōe. q̄re seq̄tur q̄ ip̄i nō debēt sumere corpus xp̄i. Scda

regula. si ex casu euenerit q̄ ip̄e sacerdos deberet infirmis vel sanis porri

gere corpus xp̄i. 7 ip̄e mitteret cadere sup̄ terrā vel sup̄ lapidem vel lignuz

tūc ip̄e sacerdos dz eē ydone⁹. .i. ita discret⁹ q̄ radat terrā lapidē vel lignuz

et ponat in locū p̄secratū 7 ibi firmiter custodiat. Sed tunc talis sacerdos

Summula Raymundi

Debet ieiunare s̄m decreta p̄ quattuor dies in pane ⁊ aqua. Tercia regula talis est. q̄n aliq̄s incidit infirmitatē. ⁊ illa infirmitas durat per triduum. tūc talis infirmus tercia die debet cōicare. Rō est. q̄ infirmitates in p̄ma die priuāt hoies a mēte. i. a deuotōe. ita q̄ nullā p̄nt habere deuotōem. vñ bñs Aug⁹. Ibi rapit in cētio mentis vbi stat vis doloris. ḡ talis hō debet cōicare tercia die. Si autē talis infirmitas esset valde grauis. sic q̄ certū periculū mortis imineret. tūc ip̄e d̄z cōicare p̄ima die. Quarta regula. corpus xp̄i qd̄ porrigit̄ ips̄is infirmis illud d̄z cōsecrari in die dñico. Rō ē q̄ ille dies est dies dñi. ⁊ hoc p̄ excellētā. Si autē eēt necessitas tūc posset cōsecrari alijs dieb̄ ferialib̄. sed tñ ob reuerētiam corp̄is xp̄i. tūc d̄z cōsecrari dieb̄ dñicis. Quinta regula. leprosis porrigere corpus xp̄i est licitū. Rō est. q̄ corpus xp̄i nō est cib̄ corp̄is. s̄z aie. mō q̄uis leprosus sit immund⁹ corpe. p̄ tñ eēt mūdus quo ad aiam. S̄l̄ nullus ep̄leticus. i. qui patitur morbu caducū sumat corp⁹ xp̄i q̄ d̄u durat illa infirmitas. s̄z cessante infirmitate potest licite cōmunicare

Circa lram p̄mo ē notandū. q̄ duo sunt que requirūt̄ur ad sumptio/nē corp̄is xp̄i. p̄imū est actualis deuotio. scdm̄ est aie mūdatio. sed illi in littera enumerati. s̄. ebrii. insani. erronei. stulti. heretici. ⁊ sarraceni non hñt illa duo. q̄re seq̄tur q̄ nō debēt sumere corpus xp̄i. P̄imo ebrii non debent sumere corpus xp̄i. nā licet s̄m dictū Boetij in de disciplina scholarū. vñ nū modice sumptū acut ingenū. tñ immoderate sumptū (vt idē refert) memoriā pfundit ⁊ obliuionē inducit. mō vbi est ebrietas ibi ē furor ⁊ nulla sapiētia. sed insipientia. quare seq̄tur q̄ ebrii carēt rōne. ⁊ p̄ dñs non dñt sumere corpus xp̄i. Itē insani nō debēt sumere corpus xp̄i p̄pter defectum rōnis. q̄ euidenter stultizāt ⁊ naturalr. Itē stulti nō debēt sumere corpus xp̄i p̄pter ignorātiā. q̄ nesciūt qd̄ faciunt. Itē infideles non debēt sumere corpus xp̄i p̄pter scandalū euitādū. q̄ tales forte sumerēt corpus xp̄i s̄z aut aliud nutrimentū vt panē. ⁊ indigne ⁊ irreuerētialiter tractarent. Item ips̄is pueris indiscretis nō d̄z porrigi corpus xp̄i. Et rō huius est ista. q̄ tales nō habēt discretionē inter cibum corp̄ale ⁊ sp̄uale. s̄z volēs recipere corpus xp̄i d̄z eēt discretus. sic q̄ cognoscat q̄ alio mō sumēdus ē cib̄ corp̄alis. ⁊ alio mō cib̄ sp̄itualis

Secūdo notandū p̄ modū dubitatōis circa textū. nunqd̄ aialia bruta sicut mus ⁊ canis. ⁊ sic de alijs possunt recipere corpus xp̄i. Et arguit̄ q̄ nō. q̄ si talia reciperēt corpus xp̄i. vel ergo reciperēt ad saluationem vel ad damnatōem. sed nullū illoz ē dicēdum. ergo zc. Maior manifesta ē p̄ sufficientē diuisionē. Sed minor pz. q̄ bruta aialia nō sumūt corpus xp̄i ad vitam eternā. q̄ eoz aie cum corp̄ib̄ moriūt̄ur. nec etiam sumūt̄ ad dā nationē ex eadē rōne. Sed in oppositū arguit̄ sic. quicqd̄ recipit sp̄em sac̄ramēti hoc etiā recipit sacramētum. s̄z bruta aialia sunt h̄mōi. igitur zc. Maior pz ex vna maxima in theologia. q̄ vbi cūq̄ est sp̄es sac̄ramēti ibi est ⁊ sacramētū. sed q̄ bruta aialia recipiūt sp̄em sac̄ramēti pz. quia si corpus xp̄i poneret̄ ad locū incautū ita q̄ mures puenirēt ⁊ illud corroderēt tunc sumerēt sp̄em sac̄ramēti. ergo etiam totū sacramētum. Ad h̄ dubium respōdēt aliq̄ q̄ talia aialia bruta bñ recipiunt sacramētum. nō ac̄ suscipiunt rem sac̄ramēti. i. grām que sequitur post ipsū sacramētum.

Folium XXXIII

Sed tunc ad rōem qñ arguit. si recipiunt sacramētū vel ḡ ad dānatōnem
vel ad saluatōem. Rñdetur q nullū illoz. qz talia aialia bruta non sunt
capacia salutis z dānatōnis. Sed sanctus Innocētius dicit q aialia bruta
nō recipiunt sacramētū. qz quādo talia tāgūt sacramētum tūc ibi nō ma-
ner corpus xp̄i. sed deus gloriosus ex sua cūctipotētia trāsmutat corpus
xp̄i in spēm panis ex p̄actu aialū brutoz. sicut p̄ ex potētiam trāsmutat
spēm panis in corpus xp̄i. z sic ibidē nō ē aliud nisi panis

Tercio notandū ē p̄ modū dubitatōis. z est casus singularis circa p̄-
sentē lram. q si sacerdos nō haberet hostias p̄secratas sicut qñqz p̄tingit
et ponat q in eadē p̄ochia sit infirmus q̄ iacet in agone mortis. ita q nō
p̄t euadere mortē. z ponat q talis sacerdos sit p̄sūs. tūc dubitat vtrum
talis plebanus post prandū p̄t p̄ficere corpus xp̄i. Ad hoc dubiū respon-
det vna decretalis q nō. z rō est. qz sacerdos d̄z p̄ficere corpus xp̄i sobrius
et ieiunus. Sed tñ est alia opinio dicēs. q corpus xp̄i debet p̄secrari in alia
parrochia si ibi est sacerdos sobrius z ieiunus. vel si eēt ibi corpus xp̄i cō-
secratum tūc deberet porrigi huic infirmo. Alter rñdet vna alia opinio de
cens. inter duo mala minus malū eligendū est. z malus malū est euitā-
dum. ḡ dicit illa opinio q sacerdos in tali nēcitatē articulo debet p̄ficere
corpus xp̄i. q̄uis sit p̄sūs. qz xp̄s instituit hoc sacramētum post cenā.
sed si fiat ieiuno stomacho est de bñ esse. nā sic instituerūt sancti patres. mō
in nēcitatē articulo melius est seruire institutōem sup̄ioris. i. dei q̄ inferi-
oris. i. pape. tñ ille sacerdos q̄ hoc ex negligētia facit peccat mortali. qz fa-
cit p̄tra statutū romane ecclesie. sed tñ ne ille infirmus moreret sine corpore
xp̄i. z ne fieret scandalū in p̄plo tūc sacerdos p̄t p̄secrari corpus xp̄i
post prandū vt p̄missum ē. ne aliq̄ dicant. ille est mortuus sine cōmuniō-
ne z illud est factum ex negligētia sacerdotis

Quarto notandū p̄ modū dubij. vtz sacerdos leprosus debeat cele-
brare missam. Rñdet q sic. qz si leprosus p̄t sumere corpus xp̄i qd ē cib-
aie vt p̄us dictū est. tūc sacerdos leprosus p̄t etiā celebrare in q̄ maxime
tractat de sumptōe corp̄is xp̄i. Sed tñ qdā doctores dicūt. q non debeat
celebrare in manifesto loco. s̄z in occulto. nisi eēt ita corruptus q nō possit ce-
lebrare sine p̄iculo. tūc ip̄e nec in occulto nec in manifesto loco d̄z celebra-
re. s̄z d̄z dimittere ob reuerētiā corp̄is xp̄i. licet de iure bñ p̄t celebrare.

Ultimo nota de casibz. Primus casus est iste. ponatur q veniat hē-
strio vel ioculator manifestus ad ip̄m altare volens sumere corpus xp̄i
tūc dubitat vtz sacerdos d̄z illi dare corp̄ xp̄i an non. Rñdet breuiter q
si ip̄e p̄miserit se velle abstinere a talibz negocijs ita q nō vult de nouo rei-
terare. tūc sacerdos humiliter d̄z eū informare vt cōfiteat z doleat de p̄ctis
cōmissis. tūc suis p̄ctis p̄fessis z contritis illi porrigat corpus xp̄i in noie
dei. **S**ecūs casus ē iste. vtz iudex accedēs ad altare sit cōicādius Rñde-
tur q iudex est duplex. s. iniuus z verus. mō d̄z iudici vero corp̄ xp̄i ē p̄ten-
dū. sed in q̄ iudici z oi familie eius corp̄ xp̄i nō est porrigendū. **T**ñ notā
dū q verus iudex est duplex. qz vel talis iudex ē electus ex p̄uentione vel ex
electōe. Si ex p̄uentione ita q cōicat iudiciū. p̄ lucro alijs detrahēdo tūc il-
li iudici nō est porrigendū corpus xp̄i. Si autē est electus ex cōi electōe z
vō causa lucri. tūc corpus domini porrigitur sibi. z omibz suis familijs.

Sūmula Raymundi

Tercius casus. xpianus vel xpiana iudeis seruiens ad altare accedens et petens corpus xpi. tunc dubitū est vtrū eis debeat porrigi corpus xpi. Rñs datur qd nō pur supra habitū est ppter scandalū euitandū. qz tales in diuina misericordia desperauerūt. z sic de eis ē timēdū qd velint vēdere corp⁹ xpi. z qd ppter illud scandalū euitandū tūc eis nō detet porrigi corpus xpi.

Quartus casus. an pco seu bodellus p̄t accedere ad altare et sumere corpus christi an nō. Vel sic. an pco in articulo necitatis debeat cōicari. Rñdetur. si exercebat officiū suū cā iusticie z nō ppter lucrū. nec vt posset viuere sine laborib⁹. tūc sibi p̄t dari corpus dñi. qz tūc habet vitā meritoꝝ am. Si at̄ exercebat officiū suū sine iusticia z āplius p̄mittit sacerdoti vel ledesistere z penitentia agere de p̄missis. tūc ip̄e sacerdos dz illi dare corp⁹ xpi. z als nō. **Q**uintus casus. ponat in casu qd sacerdos post diuisionē hostie cadat in magnū dolorē dentū ita qd nō potest cōicari. tūc dubitatur qd ibi sit faciendū. Ibi rñdent aliq̄ doctores sacre scripture qd talis sacerdos p̄t has p̄tulas distribuere christifidelib⁹ z p̄fessis. Alij aut̄ doctores dicūt. qd sacerdos in tali casu has p̄tulas tenet p sanguinē consumere. **S**extus casus. ponat qd circa p̄munionē aliq̄ sacerdotū habeat memoriā de vno pctō mortali. tūc dubitatur vtrū talis sacerdos debeat susmere corpus christi in illo pctō mortali an non. Rñdetur sub dīstinctōe qz vel talis sacerdos p̄t habere p̄ntiā alterius sacerdotis vel non. Si p̄t habere aliū sacerdotē tūc illū ad se vocet z illi p̄fiteatur illud pctm̄. post h̄ tunc corpus xpi capiat cum timore. Si aut̄ nullū aliū sacerdotem habere poterit. tūc sit int̄io illius sacerdotis qd p̄ceto aliū sacerdotē habere poterit qd hoc pctm̄ velit p̄fiteri. z sic sumat corpus xpi in noīe dei. z non detet missam dimittere ne fieret error in p̄plo. **S**eptim⁹ casus. ponatur qd aliquis sacerdotū post dñicā orōem scz pater n̄r recordet se omisisse siue p̄termississe aliq̄ p̄ba canonis. tūc dubitatur vtrū debeat resumere verba cōfessionis. Rñdent aliq̄ qd ip̄e dz resumere. Sz tūc diceret aliq̄s. tūc ip̄e sacerdos scādalizaret in p̄plo. Aliq̄ dicūt qd sufficit resumere sola p̄ba cōfessionis z nō dz resumere totū canonē. z postea dz agere p̄niam de p̄missis. **O**ctauus casus. ponat qd calix sit scissus vel haberet rimā sacerdote ne sciēte. z post hoc infundat vinum z aquā z tegat calicē z bñdicat. calicem et post elevationē calicis nihil in calice inueniat. tunc dubitatur vtrū vinum z fufum sup altare sit p̄secratū. Ad hoc rñdetur. ex quo sacerdos intēdebat illā aquā cū vino quā credebat in calice esse p̄secrare. tūc merito ē sanguis xpi. quare (vt supra dicitū est) sacerdos lingat z sugat mappas. z faciat vlt̄erius vt prius patuit. **N**onus casus. ponatur qd candelā cadat supra corpus christi consumens z denigrans aliquā partem. vtrum tunc corp⁹ christi ibi consumitur vel denigratur. Ad hoc respondetur qd sola accidētia ibi consumuntur vel denigrantur. z non corpus christi ex eo qd ibi accidētia stant sine subiecto.

Ultimo nota. ex quo littera dicit (epilētiacis) differētia est inter apoplexiā z epilētiā. Nā apoplexia est morbo qui fit p̄ opilatōem neruorum ita qd spūs vitales p̄hitentur trāsire p̄ mēbra. z p̄ consequens prohibetur motus z sensus in homine patiente. vnde tales per triduum sunt quasi mortui. tamen postea (natura eorum superante) reſurgunt et vires suas

folium XXXIII

recipiunt sicut an. Sed epilepsia fit in tpe breui. z illa inducit morbu cadu-
cum. ita tñ q̄ mente z sensum impedit. sicut pz in his qui morbu caducū
ad duas vel ad tres horas patiuntur. Sed tñ cessante infirmitate. tunc ca-
les possunt cōicere. z hoc littera intendit dicere

ifirm^o excoīcatus accipe christi

Eger bannitus cupiens sibi sumere corpus
excoīcatus a quacūq; cā excoīcatus

Dic absoluator pro re quacūq; ligatus

.i. fuerit p̄da furtū huic cui ablatū est

Extiterit. res aut ablatam restituatur

s^c restitui poterit restitui ab excoīcatōe raptor seu fur

Si poterit. si non. tamen absoluator. et idem

absolutōis .i. ius s^c sacri instituerūt

Sub forma quam lex et euangelium statuere

a pctis infirmū .i. eger .i. excoīcatū

Prefbyter absoluat egrum. licet ille ligatum

s^c eē excoīcatū tutela s^c hoc fieri copiosa

Sedicat vel non. cautela requirit abundans

infirmi icolumes .i. desistat .i. publicis

Egri vel sani nisi cessent a manifestis

.i. pctis .i. eucharistia p̄uabūtur

Criminibus. pane celesti iure carebunt

s^c hoibz s^c p̄es instituerūt

Confessis vel contritis sancti statuerunt

christi .i. in agone mortis nullatenus

Corpus in extremis nunq̄ debere negari

pfessus z p̄tric^o p̄ pctō p̄mittit

Ille satisfacere si se pro crimine spondet

psanguinei eius deficere auxiliat ifirmo

Proximitas sua se moriente subuenit illi

s^c infirmo porrigas requiras

Sacramenta dei des. et nil inde reposcas

postulati aliqd recipe caute

Si nil poscenti tibi quid datur accipe tante

in mēse vna vice .i. laycus infirmus

Non nisi mense semel aliquis communicet eger

¶ Hec est vltima ps de sacro eucharistie. in q̄ autor ponit alias regulas
de mō sumēdi corpus christi. Et p̄tus sic p̄prehēditur in q̄rtuor regulis
Quaz p̄ma est. q̄ ois infirmus bāntus .i. excoīcatus cupies sumere cor-
pus xpi pfessus a sacerdote dz absolui a vinculo excoīcatōis z illi porrigē
debet corpus christi. Scda regula est ista. si aliq̄s confitet q̄ fecit furtum.

Summula Raymundi

vel spoliū. isti nō debet porrigi corpus xp̄i nisi p̄us restituat si p̄t habere. Si autē nō p̄t habere tūc p̄mittat ip̄i sacerdoti q̄ q̄n possit habere q̄ velit restituere. vñ b̄tus Auḡ. in decretis suis. Peccatū nō dimittit nisi ablatū tū restituat. Et si habet in possessione tūc debet simplr restituere. z illi non debet porrigi corpus nisi illud p̄us restituat vel satisfaciat p̄ illo. ¶ Tercia regula est ista. q̄ ois eger vel infirm⁹ a vinculo excoīcatōis absoluitur. Si autē eger nō d̄t se eē excoīcatū tunc adhuc ipse sacerdos debet dicere excoīcationis absolutionē. q̄ forsan talis hō ignorāter incidebat excoīcationē. ita q̄ locutus fuisset cū excoīcato. ¶ Quarta regula est. si aliquis infirmus vel sanus est in pctō mortali manifeste z nō vult se abstinere ab illo pctō tunc illi nō debet porrigi corpus xp̄i cū nō velit abstinere a tali pctō manifesto. nec vult imitari mentē sui p̄fessoris. ¶ Quinta regula q̄ sancti patres (vt sc̄tus Gregor⁹ z alij) instituerūt q̄ p̄fessis z p̄tritis nuncq̄ debet denegari corp⁹ xp̄i q̄uis sint magni pctōres. z maxime i agone mortis. si p̄mittūt satisfaciere q̄n p̄ualecāt. Si autē moriunt tūc debet p̄ximis eoz ammoneri vt satisfaciāt p̄ aiab⁹ eoz. ¶ Sexta regula est talis. q̄ q̄n das sacramentū sano vel infirmo tūc nō debes poscere ab eo premiū. siue pecuniā capere. Rō est. q̄ si posceres seu postulares premiū tūc tu vederes sacramēta. z sic p̄mitteres symoniā q̄d est grāde pctm. vñ gr̄tis accepistis gratis date. Tñ si nō poscis z tibi porrigeret pecuniā tūc illā debes valde caute recipere. z debes p̄siderare diligēter cui⁹ facultatis sit iste hō. nā si sit paup̄ tūc nō accipe. si autē sit diues tūc caute recipias. ¶ Septima z vltima regula ē talis. q̄ ip̄e infirm⁹ nisi semel d̄z coīcare in mēse. h̄ est in q̄ttuor septimanis. z illud est intelligēdū de laycis. s̄ de infirmis claustralib⁹ nō est intelligēdū. q̄ isti om̄i die d̄nico p̄nt cōmunicare.

¶ Circa lrām est notandū. q̄ forma absolutōis ip̄i excoīcatōis quā ip̄e sacerdos d̄z tenere est talis. Ego absoluo te autoritate ap̄loz Petri et Pauli a vinculo excoīcatōis quā incidisti. z restituo te sacramētis sancte matris ecclie in noīe patris z filij z sp̄s̄s̄ci. Sed tñ si ip̄e p̄fites veller dice re q̄ nō eēt in vinculo excoīcatōis q̄re tūc eū absolueret a vinculo excoīcatōis. ibi d̄z q̄ p̄tāto q̄ forte talis p̄fites ignorāter est in vinculo excoīcatōis. s̄. q̄ forte loquutus est cū aliquo excoīcato.

¶ Secūdo est notandū. lrā d̄t q̄ sanus vel infirmus in pctō manifest⁹ nō d̄z coīcare. Pro q̄ nota q̄ crimē peccatoris est duplex. vel est manifestū vel occultū. Si ē manifestū tūc nullo mō d̄z illi porrigi corp⁹ xp̄i. Si autē est occultū a q̄ nō vult desistere. hoc est duplr. vel em̄ petit corpus xp̄i in manifesto vel in occulto. Si in facie ecclie z in manifesto petit corpus xp̄i. tūc nō debet illi denegari. rō est. q̄ si sacerdos denegaret ei corpus xp̄i tūc eēt reuelator criminis z p̄ditōr p̄fessionis. quia tunc homines circumstantes intelligerēt eū esse grandē pctōrem. z ideo si petit in manifesto sacerdos d̄z ei porrigere sup̄ suam p̄sentīā. Si autē ip̄e pctōr petit corpus xp̄i in occulto. tūc debet ei denegare.

¶ Tercio notandū est p̄ modū dubitatōis. q̄re sac̄m̄ eucharistie p̄ficiť sub duplici specie. s̄. sub specie panis z sub spē vini. cū tñ sit ibi vnū sac̄m̄. Rūdet ad h̄ fm̄ doctores sacre scripture q̄ illd̄ sit p̄pter tres cās. Prīmā ponit sc̄tus Innocētius sup̄ expōnem missę d̄ces. q̄ ih̄s p̄p̄ sua passione

Folium XXXV

redemit humanā naturā q̄ ad duo. s. q̄ ad corp⁹ & q̄ ad aiā. & p̄ spēm pā
nis intelligit corpus. p̄ spēm aut̄ vini intelligit aiā. igit̄ corpus xp̄i cōficiē
sub duplici specie. Aliā cām & scđam ponit **Alexāder** dicens. q̄ illud sacra
mentū p̄ficiē sub duplici specie i memorā passiois xp̄i. q̄ i amara passione
iesu xp̄i tot⁹ sanguis ei⁹ fuit extract⁹ a corpe. & ergo diuisim p̄ficiē corp⁹ xp̄i
et sanguis sub duplici specie. s. panis & vini. **Q**uā aut̄ totus sanguis fuit ex
tractus a corpe xp̄i & diuisus h̄ sic p̄t̄. q̄ sanguis subtilis intercutaneus.
id ē sanguis q̄ latuit inter cutē & carnē fuit extractus p̄ sudorē. vñ erat sus
dor eius &c. **S**anguis magis grossius fuit extractus a corpe xp̄i p̄ ama
rā flagellationē. sed sanguis neruoz fuit extractus p̄ clauoz impressionez
sed sanguis intrinsecus scz cordis fuit extractus p̄ lanceā. & ita p̄t̄ q̄ totus
sanguis fuit extractus a corpe xp̄i. & ergo in memorā illius diuisim debet
cōsecrari corp⁹ & sanguis xp̄i sub duplici specie. **T**ercia cām ponit sanct⁹
Hieronym⁹ dicens. q̄ p̄ tanto illud sacramētū sub duplici spe p̄ficiē ad de
notā dū q̄ ibi fiat plena resectio corp̄is & aiē. q̄ sicut videm⁹ in alimēto cor
poris q̄ cib sine potu nō est plenariū seu totale nutrimentū corp̄is. igit̄ nec
alimētū spūale qd̄ corpe pōder alimēto corp̄ali. ergo sacramētū eucharis
tie sub duplici specie. scz panis & vini p̄ficiatur.

Quarto est notandum. si aliq̄s infirmus in vltima extremitate caret
vfu loquēdi & veller accipere corpus xp̄i. sic tñ q̄ daret signa p̄ritōnis ge
mēdo & manus ad celū eleuādo. tūc dubitat̄ vtr̄ illi d̄z porrigi corp⁹ xp̄i.
Ad hoc r̄ndent quidā doctores sacre scripture dicentes cū distinctōe. naz
si ille q̄ est infirmus potuit habere copiā sacerdotū & nō p̄fitebat. tunc ipse
eo magis peccat. Si aut̄ nō potuit habere h̄ est dupl̄. vel ipse p̄t̄ euadere
mortē vel nō. si p̄t̄ euadere tūc ei nō debet porrigi corpus xp̄i. Si aut̄ non
p̄t̄ euadere mortē tūc ei debet porrigi corpus xp̄i sub tali p̄ditione q̄ p̄mit
tat q̄ si ex misericordia dei p̄ualeceret q̄ tūc imēdiatē velit p̄fiteri & pctā
sua deplāgere & suā penitētiā adimplere.

Ultimo norandū de casibz. **P**rim⁹ est iste. sicut legit̄ in miracul̄teate
barbare q̄ caput vni⁹ decollati loq̄bat & clamauit dicens se nō posse mori
nisi p̄us sumpsisset corp⁹ xp̄i. tūc ibi dubitat̄ an tali capiti debuit dari cor
p⁹ xp̄i. & videt̄ q̄ nō. q̄ q̄scito caput a corpe abscindit̄ tūc statim deficiūt sens⁹
sus. s̄ sic fuit ibi. **g** &c. **A**d h̄ r̄ndet̄ q̄ si caput fuerit vnitū corp̄i tunc ipse sa
cerdos p̄pter miraculū p̄t̄ illi p̄tere corpus xp̄i. sicut ibidē d̄z & legit̄ vt̄ illd̄
habet̄ in passionali brē barbare. q̄ postq̄ portauit corpus xp̄i tunc caput
illius fuit vnitū corp̄i. & ita p̄buit ei corp⁹ xp̄i. sed si caput nō fuisset vnituz
corp̄i. tunc nō debuisset ei dedisse corpus xp̄i. & sic adhuc hodie debet fieri
si h̄mōi miracula euenirēt. **S**ecūds casus. ponat̄ q̄ aliq̄s p̄l byter p̄burt
tur. & post p̄bustionē illius inueniret spēs panis. tūc dubitat̄ an ibi sit ve
rū corpus xp̄i an nō. postro etiā q̄ eodē die celebrauit. **A**d hoc r̄ndet̄ q̄daz
subtilis doctor cū intentōe beati **Grego.** q̄ nō. cū em̄ māduco corpus xp̄i
cū sua specie. & post cōmunionē sensus corp̄alis in papiēdo deficiat. tūc a
plius ibi nō est grēda p̄ntia corp̄is xp̄i. **T**ercius casus. ponat̄ q̄ filius
dei seruiat xp̄ianis & tpe cōionis accedat ad altare cū alijs xp̄ifidelibz. et
ponat̄ vltim⁹ q̄ sub specie panis appareat sibi formosus puer. & cū h̄ recit⁹
piat. tūc dubitat̄ vtrum ille filius iudei bñ fecit an nō. vel vtrum ille recepit

Summula Raymundi

ad salutē vel ad damnationē. z videtur q̄ recepit ad damnationem. quia
recepit corpus christi in peccatis originalib; cum nō fuit baptizatus Ad
hoc respondetur q̄ ipse recepit sibi ad salutem. Tūc ad rōnem quādo ar
guitur. ipse recepit in peccatis originalib;. ergo ad damnationē Ibi respo
detur q̄ nō recepit in peccatis originalib;. sed illa peccata fuerunt delecta
cum talis puer credidit z formosum puerum vidit sub specie panis lati
rare. Et illud legit in miraculis. q̄ quondam erat filius vnius iudei ad
huc puer. q̄ cum alijs pueris christianis tempore cōmunicatōnis ad alta
re accessit z ei sub specie panis apparuit puer formosus z hūc recepit. q̄
reuelatū erat patri suo Pater autē audiens illud miraculū interrogauit a
filio utrū hoc fuisset factū. qui rēdit q̄ sic. videlicet q̄ ipse se dixit comedisse
puerū cū christianis. pater autē hoc a filio audiēs grāde irascebatur. ita q̄
hūc puer. ad fornacem calidā posuit. vbi ille puer illesus pmanit donec
turba p̄ byteroz; veniebat. tūc ille puer de fornace descēdebat. Pater ve
ro audiēs hoc misit se baptizari. z ad fidē catholicā puerus erat. ergo se
quū manifeste q̄ ille puer recepit corpus xp̄i ad salutē eternā. ¶ Quart
casus. an mulierib; corpus christi sit p̄ndū. z p̄batur q̄ non. quia glori
osa virgo Maria q̄ fuit denudata ab omī crimine. z multe alie sunt qb;
tamē xp̄s in cena corpus suū nō p̄buit. z cū p̄ceptū superiorū sic tenendū
magis q̄ inferiorū. z xp̄s non dedit puellis nec mulierib; suū corpus. S
minus sacerdos q̄ est minister d̄ dare corpus christi mulierib;. Ad hoc
rūderetur q̄ christus nō dedit matri sue nec alijs mulierib; in cenā corpus
suū. sed solū discipulis. ad designandū q̄ ipse mulieres nō debent p̄sacra
re corpus dominicū. q̄ ipse xp̄s ibi instituit sacramentū eucharistie dans
exemplū suis discipulis q̄ hoc facerēt in suā p̄memoratōem. ergo solis d̄
scipulis dedit auctoritatē p̄sacra. q̄re noluit matrē suā interesse ad desig
nandū q̄ ipse mulieres nō hūnt auctoritatē p̄sacra. sed solū viri. Illo t̄
nō obstāre ipsis mulierib; z puellis corpus xp̄i est dandū. sed ab ipsis nō
est p̄ndū. ¶ Quintus casus. ponat in casu q̄ aliq̄s latro venerit ad ec
clesiā t̄pe p̄municatōis z trāsterit ad altare. v̄l aliqua alia p̄sona suspecta
tunc dubitat. v̄t; sacerdos debet sibi dare corpus christi. Ad hoc respon
det q̄ p̄sone suspecte sunt duplices. nā aliquē s̄; incerte suspitōnis. z istis
nō denegetur corpus christi si ad altare venerint. Sed alie sunt p̄sone de
qb; habet certa suspitio. z talibus debet denegari corpus christi. z sic est
de latrone. ¶ Sextus casus. ponatur in casu q̄ sit aliquis homo malus
de q̄ nobis latet v̄t; eēt p̄fessus vel nō. z reciperet corpus christi ad altare
transiens. z postq̄ corpus christi deglutiret caderet ad terram z vomeret
ita q̄ ibi appareret aliq̄ spēs sacri. tunc q̄ritur q̄d sit faciendū. Rūdet q̄ si
ibi sentit fore spēs sacramēti tūc ponat ad locū sanctoriorū. z terra radet
v̄t; p̄us est determinatū. z nō est curandū si cruetasset. q̄uis tū ipsi rustici
prohibēt q̄ nullus hō p̄mo die cōicatiois d̄z cruetare sine sanguine emit
tere nec sp̄uere sup̄ terrā. ¶ Septimus casus. sacerdos b̄ndicens hostiā
dicēs. hoc est em̄ corpus. dimittēs meū z incipēs errare cogitans quō ibi
p̄t esse corpus xp̄i. tūc dubitat an ipse in illo errore debeat v̄terius p̄ficere
missam vel cessare a celebratōe misse Rūdet q̄ ipse d̄z ad se vocare aliū q̄ si
ibi hūc errorem declarat. si q̄t nō haberet aliū p̄ byteroz; tūc errorem d̄z deponere.

Folium XXXVI

et ulterius missam perficere in nomine christi. Alteri notandum quod ipse sacerdos
 quando dicit (hoc enim est corpus meum) stat in persona christi. et ideo profert hec verba. hoc enim
 est corpus meum in persona christi. Et per hoc pronomen (hoc) non demonstrat ibi corpus
 christi extens. quia adhuc non est ibi. sed quando tota benedictio adimplet. unde quis de illa
 dubitatio de qua per hunc pronomen in forma verborum consecrationis demonstrat sunt va-
 rie opiniones. tamen ablectis omnibus opinionibus quidam magister solennis concludit quod
 per illud pronomen hoc demonstrat et designat verum corpus christi in ordine ad totam
 propositionem huius orationis. hoc enim est corpus meum. non quod plato solum illo pronome
 hoc. ibi sit corpus christi. sed quia tota forma verborum a christo instituta. ¶ Octo
 unus casus. sacerdos cogitans corpus christi integrum sub specie panis forte sicut
 fuit in utero beate virginis Marie. incipiat dubitare quomodo sub tanta pericula
 corpus christi quod erat magne quantitates possit ibi contineri. tunc dubitat utrum il-
 le debeat missam perficere. Ad hoc respondet quod sic. sed finita missa tunc ille soluto
 dubitationis deest investigare. ¶ Alius casus est iste. ponat quod sacerdos ipse
 necessitatus non habeat hostiam nec farinam tritici. et ulterius ponat quod sit aliquis
 infirmus de cuius morte est timendum. tunc dubitat. utrum ipse sacerdos hostiam fa-
 ctam de hordeo possit dare tali infirmo ne sine comestione moriatur. Ad hoc responde-
 tur quod non debet fieri. sed in tali casu ipse sacerdos debet infirmum instruere ut firmi-
 ter credat et illi proponere articulos fidei. unde Augustinus. crede et manducasti

¶ Capitulum secundum De unctione extrema.

Hic infirmus .i. vno .i. vngitur
 Ic idem solo non bis vngatur in anno
 vel circa .s. hō .i. habere debet
 Octo decemque tamen annos vngendus habebit
 .s. vngendi .s. persone fruunt .s. personis.
 Ordine claustrales alio potuntur in egris
 .s. hō .i. vngitur .i. nisi quod cum desiderio appetit
 Nullus inungatur nisi qui prepostulat ante
 .i. voluntate bona .i. cum varijs demonstratōibz
 Autibus aut verbis aut signis indicijs ve
 .i. demonstrat .s. hō .s. catholice .i. signa .i. eucharistiā
 Ostendens mutus fidei vestigia corpus
 .i. crismat .i. articulo mortis post
 Christi suscipiat. at vngatur moriturus
 .s. calumie .s. penam agat .i. a peccato mortali .i. cessans
 Dummodo peniteat mortali labe recedens
 .s. mutus .s. infirmis .i. peritōis vere penite
 Inueniantur in his manifeste signa doloris
 .s. membra .i. crismada .s. loca
 Que sunt vngenda loca vel que membra lauentur
 .i. sedule .i. egrum .s. tu sacerdos .i. peccata sua .i. peccati
 Sepius infirmum moneas sua probra fateri

Summula Raymūdi

s^e egrū s^e tu sacerdos portare infirmitates

Hunc hortare dei patienter ferre flagella

.i. serotina s^e p peccis pnia .i. es

Vespertina tibi contritio si datur. et sis

.i. fidelit^r s^e tua .i. dimittit

Pure confessus peccata. deus miseretur

s^e infirmū .i. in fronte s^e tu sacerdos

Hunc non in capite si confirmatus inungas

s^e hoie illa ps capis s^e debet vngi illa loca

In confirmato non frons. sed tempora debent

.i. epi .i. vngent tales ptes faciei

Vngi. pontifices crismabunt crismate frontes

.i. post hoc .i. illas partes

Hinc oculos. aures. nares. loca post labiorum

.i. vltimo

Pectus. vtraq; manus vngas. postremo pedesq;

s^e tu p sbyf crismas illas ptes.

Non vngas scapulas quia mysterio caruerunt

.i. sacerdot^r .i. man^r .i. interi^r .i. exteri^r s^e tu sacerdos

Prefbyteri palmas non intus sed foris vngas

.i. asserit s^e sacre scripture s^e man^r sacerdot^r .i. licitū

Dicunt doctores q; eas non vngere phas sit

s^e man^r .i. crismauit .i. eps .i. dū ordinabat

Quas vngit presul cum presbyterum faciebat

.i. crismare .i. infirmū .i. eps crismauit

Vngere non debes egrum quem presul inungit

.i. eger

.i. crismata

Si facit infirmus cresum tunc vncta lauentur

s^e illud

.i. piciat sine in aquā fluentē

Membra. quod inde lauas totum iaciatur in ignem

.i. pena mortalis s^e septē

Si trahit vngendum dolor extremus. sine psalmis

s^e egrū s^e tu sacerdos. i. subito s^e infirm^r .i. nō crismat^r

Hunc vngas citius vt non moriatur inunctus

¶ Capitū scdm hui^r totius. in q; autor vult determinare de sacramento vnctōis postq; in pcedēti determinauit de sacramento eucharistie. Et diuisit illa ps in duas ptes. Nam in pma pte autor ponit aliq; regulas et documenta de illo quō sacerdos d; se habere circa loca vngēda. In scda pte ponit qdam incidentia. Scda ps ibi (In torneamētis) Quantū ad pnam partē ptes iste stat in vndecim regul. Prima ē talis. q; ipse eger seu infirmus nō d; bis in vno anno vngi. s; tm̄ semel. et hoc est vez sūp̄e manet in

Folium XXXVII

vna infirmitate. s; si ipse vadit de vna infirmitate in aliam tunc ipse potest bis ungi. Et ergo sacerdos qui vult aliquem infirmum ungeri tunc debet requirere utrum sit unctus in illo anno. Tunc autem in scriptura addit quod aliter est de personis claustralibus et spiritualibus. quod iste personarum plures potest ungi quam personarum seculares. Et ideo sacerdos caute debet se regere circa ungentes. quod tenetur scire an ungenti sine spiritualibus et etiam secularibus. et tenet interrogare an infirmus in infirmabat per totum annum an non. et secundum hoc se regat. ¶ Secunda regula. quod ille qui debet ungi debet esse decem et octo annorum antiquus. Et rationem assignat sanctus Thomas et dicit quod ipse ungentis debet habere rationem et voluntatem plenam et perfectam. Et ideo puer non videtur ratione non debet ungi. s; si aliquis puer esset quattuordecim annorum vel circa cum bona ratione et discretione. talis posset ungi ut patet de multis pueris ubi vnus magis videtur ratione quam alter. ¶ Tercia regula. quod nullus debet ungi nisi prius cum deuotione illam unctionem desiderauerit et postulauerit. Sed si est ita debilis quod non potest sacramentum unctionis postulare tunc sufficit quod signum faciat cum oculis vel cum manibus illud sacramentum desiderando. Et vera signa sunt illa ut cum oculis lacrymetur et ut manus suas ad celum eleuet. et etiam quod suspirat in suo corde. ¶ Quarta regula est. quod ipse mutus non debet sumere corpus christi nec debet ungi nisi postulauerit cum certis signis. et cum hoc sit catholicus siue christianus verus. ¶ Quinta regula est talis. quod loca ungentia et membra debent lauari et lotio in igne projici. Et sacerdos debet ipsum infirmum sepius monere quod omnia peccata sua confiteatur et patienter sustineat punishmentem pro suis peccatis. ¶ Sexta regula. quod si aliquis est confirmatus tunc sacerdos non debet ipsum ungeri in fronte. et ratio est quod episcopus cum eum confirmauit tunc unxit eum in fronte. et ideo non est ungentis in fronte post. ¶ Septima regula est talis. quod oculi. aures. nares. manus et pectus nec non et pedes. omnia hec sunt ungentia. Sed scapule non debent ungi. et ratio illius patet in scriptura. quod scapule carere mysterio diuino. quia non faciunt ad diuini officium sicut alia membra. ¶ Octaua regula est. quod presbyter aliter est ungentis quam laycus. Et ratio est. quod manus presbyteri interitus non debent ungi. quod ab episcopo uncta sunt illa loca quando gradum sacerdotii contulerit. s; manus presbyteri debent ungi exterius. ¶ Nonna regula. si aliquis presbiter inuenerit aliquem infirmum tunc simplex sacerdos non debet ungeri eum. et hoc est verum in vna et eadem infirmitate. ¶ Decima regula. si infirmus unctus facit cresum. id est transitum de infirmitate ad sanitatem. tunc loca uncta debent lauari. et lotio illa projiciatur in ignem vel in aquam fluentem. Unde dicitur expositores hic circa textum. quod cresus est mutatio alicuius morbi siue infirmitatis ad sanitatem. ¶ Ultima regula est talis. si aliquis infirmus esset inclinatus ad agonem mortis. tunc sacerdos hoc cognoscens debet omittere septem psalmos. et debet agonizantem ungeri et postea seipsum psalmos legere ne aliquis sine unctione moriatur. et sic substantia sacramenti carens etiam careret effectu sacramenti.

¶ Notandum est circa litteram. quod communiter in passu presentis textus habetur tempora. non est hoc opinandum esse de intentione auctoris. sed propter antiquos quosdam et positiuos grammaticos. Pro quo sciendum est quod quidam antiqui grammatici dixerunt quod hoc nomen tempus haberet duo significata. nam quando scriberetur per e. quod tunc significaret quandam

Sūmula Raymundi

dimensionē p̄tinentē ad q̄n. S̄z q̄n f̄caret p̄tes hoīs tūc deberet scribī p̄ i.
dicēdo t̄mp̄. Et s̄m illā distinctōem antiq̄z in l̄ra stabit t̄mpora. Sed
t̄n in veritate illa distinctio min⁹ valet. nā illud duplex f̄catū habet p̄ hoc
nomē r̄p̄us sub vna platōe. Nā q̄ t̄ps f̄cat dimensionē rez de se p̄z. s̄z q̄
t̄ps sub eadē platōe etiā f̄cat p̄tes faciei. p̄z p̄ psalmistā dicentē. z requies
r̄p̄ozib⁹ meis. vbi ponit r̄p̄ozib⁹. Et illud clare declarat B̄recista dicēs.
Pertinet ad q̄n t̄ps dimētio rez. Signat p̄ idē ps̄ p̄trea faciei. Hac p̄ p̄te
t̄n p̄sumūt dicere q̄dā T̄mp̄ q̄d tan q̄ dictū puerile refuto. Et sic p̄z q̄
s̄m rei veritate dici d̄z t̄pa. s̄z si in textualib⁹ habet t̄mpora hoc ē s̄m v̄sum
antiq̄z positioz. q̄ sic sunt loquuti p̄pter h̄zē d̄rām inter h̄c duo f̄cata.
S̄cdo notandū in l̄ra. q̄ eger nō d̄z vngi nisi semel in anno. Et hac
l̄ra elicit q̄ infirm⁹ solū vngend⁹ est in fine vite q̄n nō ē spes vite amplius.
Pro q̄ dubitat. vtz q̄libet postulat v̄ctōem sacrā sit vngēdus. Ad hoc
r̄idet sc̄us Tho. q̄ nullus hō sit vngēdus nisi infirmus z positus in articulo
mortalitatis de q̄ nō est spes euadēdi mortē. Per hoc q̄ d̄z infirmus exclu
ditur san⁹. imo si illi statim peteret nō sunt vngēdi. Per hoc q̄ d̄z positus
in articulo mortis. excludit illos infirmos q̄ nō t̄met mortē. nā tales non
sunt vngēdi. S̄z p̄ hoc q̄ d̄z in textu q̄ d̄z postulare v̄ctionē. excludit illos
q̄ nō postulat cū debita rōne sacramentalē v̄ctionē. vt sunt frenetici
q̄ p̄tinue sunt furibundi. quia tales sunt sine rōne

Tercio notandū. q̄ sc̄us Jacoby in canonica sua d̄r. si q̄s vestz infir
mat vngat oleo sanctificato. z si q̄s ē in pctis p̄ byteri oiet. p̄ eo vt remittat
tant ei pctā. Et q̄b⁹ p̄bis notat triplex effect⁹ v̄ctōis. Prim⁹ ē q̄ v̄ctio
augmētat grām z deuotōem. Sc̄ds effect⁹ q̄ p̄ v̄ctionē alleuiat morbz.
nā si infirm⁹ eēt euasur⁹ mortē tūc citius euaderet q̄ si nō eēt v̄ctus. Et
hoc ē p̄tra illos q̄ credūt q̄ q̄n aliquis vngit q̄ ille nō p̄t euadere mortem.
Tercio effectus ē q̄ v̄ctio delet venialia. v̄n d̄r metrista. Ungor in extre
mis vt sit mihi grā maior. Et morbz leuior. ac mea culpa minor.

Itē nota. q̄ in ip̄a v̄ctōe duo sunt. s̄ materia z forma. Materia v̄n
ctiois ē oleū oliuē p̄secratū ab ep̄o. S̄z forma v̄ctōis ē duplex quā in st̄i
tuit B̄reg⁹. z ē de peccatiua. z ē ista. Per istā sacrā v̄ctōem delet tibi de
quicqd̄ deliquisti p̄ visum. auditū. gustū. tactū. z c̄ijs. Alia est quā instituit
beatus Hieron. z ē indicatiua. z ē ista. Ungo oculos tuos oleo sc̄ificato in
noie patris z filij z sp̄s sancti amē. S̄z aliq̄ moderni p̄ byteri faciūt v̄nā aliā
formā mixtā ex illis duab⁹ dicētes Ungo oculos oleo sc̄ificato in noie pa
tris z filij z sp̄s sancti. Et subiūgunt. z p̄ istā sacrā v̄ctōem delet tibi
deus quicqd̄ deliquisti p̄ visum. auditū. gustū. z tactū. z sic de alijs

Itē nota. d̄z in vna regula. q̄ mēbra vngen da p̄us debent lauari. hoc
em̄ sit duplici de cā. Prima cā est. p̄pter reuerentiā sacramenti. videlicet ne
sacramentū ad locū immundū ponat. Sc̄da cā est in signū hui⁹ q̄ nostra
p̄cia debet esse lota ab omib⁹ pctis. Sed d̄z vltorius in regula q̄ infirmus
nō d̄z vngi in fronte. z rō hui⁹ est. qz ep̄s fronte vngit in p̄firmatōe. mō
potestas superioris nō conuenit inferiori.

Itē nota. in vna regula d̄z q̄ sacerdos d̄z inducere infirmū vt p̄fiteat
et p̄niam agat. Dubitat ergo. vt p̄ p̄nia serotina v̄ p̄tricio sit vera penitē
tia. Dicūt aliq̄ doctores q̄ nō. qz omis penitētia debet fieri ex amore z nō

Folium XXXVIII

ex timore. s; pnia vesprina vel serotina nō fit ppter amorē. s; mag' ppter ti-
more. ergo penitētia serotina vel vesprina nō est vera penitētia. **Da-**
ior patz p mag' sententiarū dicentē. q' directa pnia debet esse charitatis
ua. sed minor pbatur. quia illa pnia q' fit in agone mortis ista fit ex timore
quia ipse infirmus penitet ppter metum mortis. quia si non timeret mortē
et sciret se euadere nunq' peniteret. quare sequitur q' tarda penitētia siue
serotina fit ex timore. z p' sequens nō est penitētia. **Ad hoc dubium re-**
spondent doctores vnanimiter q' penitētia serotina dūmodo penitētia fit
at ex tota cordis p'itōe vera est. **Et hoc p'z de latrone q' p'edebat in cru-**
ce cū xpo in latere dextro. q' ille latro penituit in agone mortis; dicens. me-
mento mei dñe dum veneris in regnū tuum. **Sz tū sup hoc nemo d'z se re-**
mittere vt suam penitētiā tardare velit vsq' ad vltimā extrematē vite
sue. **Nā dicūt** doctores q' nō tū p'itio siue pnia saluauit istum latronem
in cruce. sed sua magna fides quā habuit in christum. magis em credidit
q' sancti z sancte martyres. z hoc ex tactu stille sanguinis christi sup ipsū
stillatis. qui erat infinite virtutis ad soluendum vincula peccatorū. z de h
d' **Apoē. pmo.** Christus lauit nos a peccat' nostris in suo sanguine. **Nā**
hoc quod fideles martyres crediderunt hoc vidit ad oculum. **Etiam eo-**
rum fides pfirmata fuit p signa z miracula. **Iste autē** latro vidit xpm pen-
dentē in cruce z dānatū tanq' malefactorē. nihilominus tū ipm filiū dei eē
credebat. z hec maxima fuit causa sue saluatōis. **Et ergo** d' beatus **Aug-**
ustinus. pnia sera raro est vera. **Nā** vt frequēter nō ex amore z vera cor-
dis p'itōe. sed ex timore pcedit. **¶** **Alterius** est notandū. **Ita d' q'**
illa mēbra. scz oculi z manus delent vngi. **Et huius** est duplex rō. **Prī-**
ma. q' p ista mēbra pncipalr exercet cultus diuinus. z q' vnctio est qdam
pfirmatio spūalis. ergo vt ista mēbra pfortarent vngi debēt. **Scda rō.** illa
mēbra vngi delent p q' deliquimus z peccauimus. sed visu. auditu. tactu. z
sic de alijs peccauimus. ergo illa mēbra tanq' pncipaliora vngēda sunt.
¶ **Ultimo** est notandū de casib'. **Prīmo.** dubitatur vtrum vesan' z fre-
neticus in extremis sunt vngendi. **Rūdetur** sub distinctōe. quia vel tales
sunt p'inue furibundi absq' r'pis interuallo. vel aliqñ. z aliqñ nō. **Docto-**
ad dubium d'z. q' si p'inue sunt furibundi nō sunt vngendi. **Ratio** est. q'a
omīs vngendus debet habere ratōnem voluntatē z desiderium vnctōis.
sed tales frenetici nō desiderant vnctōem. **Si autē** isti frenetici z vesani alē
quādo sunt furibūdi. tunc si p'unt vnctōem quādo vsūm ratōnis habēt
tunc delent vngi z als nō. **¶** **Scds casus.** an sit vez q' ipi infirmi dicunt
ante mortem ipis apparere ipm angelū vel dyabolū z videre iudiciū diuī
num. **Ad hoc** respondet brūs **Augustinus** q' sic anima p' scire iudiciū
particulare. vt maneat in purgatorio v' in loco vbi peccauit. nō tamē hoc
pferitur omīb' aiabus. **Sed aīa** nō potest scire iudiciū v'le. quia tale iud
dū tū apparebit in die nouissimo quādo dicitur bonis. venite benedicti.
et malis. ite maledicti. **Mathei. xxv.** **Un'** si bona fecerūt in p'nti vita tunc
ipis erunt angeli p'sentes aiā custodientes. p oppositum autē si mala fece-
runt in p'senti vita. tunc ipis erunt dyaboli p'sentes animā expectātes **Alij**
autē sic respondent quādo queritur. vtz ipi infirmi vez dicunt quādo dī
cunt se vidisse angelū vel dyabolum circa se in infirmitate. dicendū q' h est

Summula Raymūdi

possibile quā ex diuina puidentia permittitur. et sine concupiscentia dei fieri
nō potest. quia illi sunt spūs q̄ nō p̄nt videri. cum nihil videt nisi coloratum
vt dicit Aristoteles in libro sc̄do de aia. sed ip̄i nō sunt colorati. quare sc̄q̄
tur q̄ non p̄nt videri nisi specialiter p̄cedatur ex gr̄a dei. ¶ Tercius cas
sus. an v̄z sit q̄ plures hoies dicūt se vidisse deū in agone mortis. Ad
hoc r̄ndet beatus Hieron. q̄ sic. q̄ filius dei tantā misericordiā h̄z ad ip̄m
hoiem q̄ in fine vite cuiuslibet hois se manifestat. nam mori p̄ nobis vo
luit. Et illud idē p̄firmat in euāgelio vbi dicit. Et iterū veniā ad vos. et iō
apparet ip̄i hoī in fine mortis. ¶ Quartus casus. ponat q̄ aliq̄s hō sit se
mel vinctus in vna infirmitate et diu maneat in eadē infirmitate. licet non
sub equali trāscu. tūc dubitat. v̄z postea articulo mortis imminēte poss
sit itēz vngi. Respondetur q̄ illa medicina nō solum respicit morbum. sed
etiam infirmitatis longitudinē. ergo nō obstāte p̄ma vinctōne in articulo
mortis facit. si euaserit et diu in ista infirmitate pseuerauerit sub ineq̄li trā
scu. potest iterum vngi. q̄ medio t̄p̄e p̄t hō venialiter peccare. quia illud
tunc itēz delet p̄ vinctōem. ¶ Quintus casus. aliq̄s intrans bellū timēs
se interfici vel etiā iudicatus fideliter petens vinctōem. dubitat an debeat
vngi vel nō. Respondet q̄ nō. quia solus infirmus est vngēdus. talis at
nō est h̄mōi. igitur r̄. ¶ Sextus casus est iste. v̄z gnarus et pigrius et ra
les p̄similes istis sint vngendi. Respondetur q̄ nō. quia isti q̄ debent vng
gi debent esse animalia p̄fecta bona ratōne v̄rentia. sed sic nō est de pigri
is et quādoq̄ de gnaris. Si em̄ v̄sus fatōnis bone in gnano reperiret se
cus esset. ¶ Septimus casus. ponatur in casu q̄ aliq̄s infirmus dicat ad
sacerdotem. domine dicitē mihi viam p̄ quam valeo venire ad regnum ce
lorum. tunc dubitatur quā viam sacerdos debet ei manifestare. et quō ip̄
sum instruere debet vt p̄ueniat ad regnum celorum. Ad hoc respondet san
ctus Augustinus. q̄ ip̄e sacerdos debet inquirere ab infirmo. et si affirma
tiue responderet ad ea que querit ab eo. tunc talis p̄culdubio secure morit̄.
Primum quod q̄rere debet ab ip̄o infirmo an credat in articulos fidei q̄ sunt
traditi in ecclesia dei. Si infirmus dicit q̄ sic. tunc sacerdos debet responde
re. hoc est bonum signum quo ad salutem anime tue. Secundo sacerdos
querat. an gaudet mori in fide catholica. si responderet q̄ sic. tunc sacerdos
dicat hoc est bonum signum r̄. Tercio sacerdos querat. v̄truz doleat vn
q̄ christum offendisse eius creatorem. si responderet q̄ sic. tunc sacerdos di
cat hoc est bonum signum. Quarto querat. v̄trum doleat de peccatis cō
missis. si respondet q̄ sic. tunc sacerdos dicat. hoc est bonum signū. Quin
to querat. si euaserit mortem v̄trum velit peccata sua deplangere et ampli
us non peccare et cum hoc sua peccata velit emendare. si responderet q̄ sic.
tunc sacerdos dicat. hoc est bonum signum. Sexto et vltimo querat sacer
dos. an credat p̄uenire ad regnum dei non meritis suis sed per merita ies
u christi et p̄ eius amarissimā passionem. et si ip̄e infirmus oibus istis fir
miter adheret p̄fiteo et credo. tūc ip̄e sacerdos dicat sibi eū p̄solando.
Si aduersarij tui ad te veniant in exitu anime tue recordare christi passio
nem et eris securus de vita eterna. ¶ Octauus casus. ponat q̄ sit aliquis
malus q̄ p̄ maliciam intrat infirmitatē ita q̄ mutus efficiatur. sicut legitur
de illis qui solent sanctos increpare et vituperare. tunc dubitat. v̄z tales

Folium XXXIX.

morze imminere debeant ungi. Ad hoc rñdetur q̄ si ip̄e sacerdos p̄ aliqua
signa manifesta. sicut p̄ gemitū vel eleuatōem manū in celū vel suspiratio
nem cognoscit illū infirmū sacramentū vnetōis desiderare. tunc tenet ip̄m
ungere. si istis signis remotis & nō factis trāseat vnetio a talibz malivolis.
¶ Ultimus casus est iste. ex quo in iure ph̄itetur q̄ hō hñs parū caput
et mus non debeat ungi. tunc dubitatur an etiam homo nimis magnū ca
put hñs nō dz ungi. Rñdetur q̄ inter oīa aīalia q̄dam sunt monstruosa et
impfeca. siue talis defectus venit ex sup̄abundātia siue ex defectu. ita q̄
hñt rōem valde impfeca. h̄mōi nō sunt ungenta. quia om̄e aīal q̄ debet
ungi debet habere p̄fectam rōem & discretōem

In torneamentis lesus si vixerit horam
i. in hastiludijs i. occisus i. parua
s̄ hora s̄ ex̄is i. p̄cā

In qua contritus. sua crimina confiteatur
i. eucharistia s̄ in loco sacro

Corpus ei domini datur. ungitur. nec sepelitur
s̄ v̄ aliq̄s nobil s̄ torneamenta

Nemiles pronus sit ad ista. negatur et isti
i. eccl̄astica cumulatō blasphemā s̄ lesi

Sancta sepultura. corpus confunditur eius
s̄ lesus i. morit s̄ iura eccl̄astica

Qui sic decedit. sed cetera nulla negantur
s̄ iura s̄ ad salutē i. remouet

Que profunt anime. sic iste restringitur inde
s̄ cā iusticie intrāti h̄mōi s̄ eccl̄asticā

In bello iusto ius omne datur morienti
i. discussoz criminū

Confessor licite sis furibus et sceleratis
s̄ fures aut alios p̄siles i. iusta

His. quos damnauit sententia iudicis equa
i. cū talibz ip̄edimēt s̄ custodia ciuitatē i. ligante

Et quos compedibus custodia publica vincit
i. homicidia i. mortē furū rē.

Latronum mortem. furum suspendia. clades
i. q̄liacūq̄ s̄ tu sacerdos

Qualescunq̄ caue ne conspicias. quia iure
tale officū diuinū

Dissam cantandi tibi tollitur inde potestas
i. aliq̄d signū s̄ fur i. periculū i. intrare

Non facias quicq̄ quo casum mortis inire
aliquē i. sine i. mortē desiderio i. p̄paratis furi

Posit. et absq̄ necis. consensu condoleas huic
s̄ iij

Summula Raymundi

¶ nos raymundus visiois mortis deponibilis .i. iste casus
Dicimus articulus q̄ dispensabilis hic est
homo .i. iste

Fortuus inuentus vbiq̄ sit. hic sepelitur
.i. in cimiterio incognita inuēti

Nobiscum. dubia si mortis causa sit eius
.i. nota inuēti .i. nō d̄z sepeliri in cimiterio

Si manifesta mali sit causa. foris sepelitur

¶ Nec magis ponit incidētia q̄ incidūt ex p̄dictis. Et diuidit illa pars in
tot pres q̄ ponit incidētia. pres parebūt. Primū incidēs siue p̄ma regula
la est. si aliq̄s lesus fuerit in torneamētis vel p̄cussus vsq̄ ad articulu mort
tis. et ille sup̄iixerit ad modicā horam. ita q̄ sua cr̄mina p̄t p̄titeri tūc ille
est p̄municāndus et vngēdus. s̄z d̄z carere ecclesiastica sepultura. vt p̄z de tor
neamentis p̄mo et vltimo. Rō est. q̄ tunc alij nobiles nō efficiuntur ita p̄
ni ad h̄mōi torneamēta siue ludos. et sicut alij restringantur a tali ludo. nō
debent sepeliri in ecclesia siue in cimiterio. s̄z in campo p̄ aspectum aliorū vt
alij cessent a tali ludo. S̄z tūc oia alia ecclesiastica iura q̄ p̄sunt saluti aīme
sue nō debent denegari tali. ¶ Scdm incidēs q̄d ex illo orit̄ est. si aliq̄s in
trat bellū iustū tūc oia iura sacramēta p̄t illi porrigi. et hoc est v̄z. si cā
iusticie vel cā defendēdi cōe bonū vel patriā defendēdā intrauerit bellū.
Si autē cā spoliatiōis vel p̄pter aliā cām sibi silem intrauerit bellum tunc
illa iura sacramēta et ecclesiastica nō porrigent̄ ei. ¶ Tercū incidēs siue
regula. q̄ licitū est audire p̄fessionē ab ip̄is furibz et latronibz. Et si p̄tinge
ret q̄ aliq̄s sacerdos deberet eos audire. tunc disponat q̄ tales fures et la
trones sint soluti a vinculis. q̄ si nō essent soluti sed ligati p̄pedibz. tūc nō
d̄z eos audire. Et hoc est p̄pter reuerentiā sacramēti siue de b̄n̄ esse illi sac
ramenti. s̄z p̄fessionis. s̄z nō de iure. q̄ p̄fessio liberat a peccō. s̄z d̄z esse solu
tus a vinculis corp̄is quēadmodū Petr̄ Act. ij. ¶ Quarta regula. q̄ q̄
cūq̄ h̄z volūtate clericādi. ille d̄z se cauere ne vnq̄ videat mortē malozum
hōim. vt suspendū. p̄bustionē et c. q̄ talis faciliter intrat irregularitatē per
quā tollit officium celebrandi missam. vt si ip̄e letaret de morte ip̄oz. vt cō
sile op̄ expectaret. ¶ Quinta reglā. null̄ sacerdotū loquat̄ q̄c̄q̄ de his
malefactoribz. ita q̄ nihil d̄z facere nec dicere de his maleficis. et h̄ nec sig
nis nec nutibz. nec v̄bis. nec ope. ne intret irregularitatē. ¶ Sexta regula.
si aliq̄s mortu⁹ inuētus fuerit in aliq̄ loco. siue sit in aq̄ siue in cāpo. siue in
silua. ille est sepeliendus nobiscū. i. in cimiterio. Et hoc est v̄z. si cā mortis
illius sit dubia tūc fm̄ hoc d̄z opari. Si autē sit nota et manifesta. tūc iterū
fm̄ hoc d̄z opari. puta si cā mortis ē homicidiū vel aliq̄d h̄mōi. tūc nō est
sepeliendus in cimiterio. s̄z in cāpo. Eodē mō d̄z si aliq̄s suspēsus inuenire
tur in cāpo quē sciret esse suspēsum. ille nō esset sepeliendus in cimiterio.
¶ Circa trām p̄mo ē notandū. ex q̄ torneamentū d̄z esse ludus siue ex
ercitiū vbi plures armati p̄fluūt siue p̄ueniūt vt velint intre bellū. tūc sciē
dū q̄ aliq̄s p̄t intrare bellū cū torneamētis dupl̄. Vno mō p̄pter vānam
gl̄iam. s̄z p̄pter mulierū siue virginū p̄placentiā. et si talis sic moriatur siue
interficiat tunc ip̄e non debet sepeliri in cimiterio et in loco scō. Alio modo

aliq̄s p̄t intrare torneamētū suū bellū cō exercitiū vt postea possit eē abiliōz
in vero plio. z mēbra sua abilitent z abilia fiāt. aut ad defendēdū patriā
vel ad defendēdū cōe bonū vel ad defendēdū orphānos z viduas. z si tal
moriat̄ in bello tūc ei datur ecclesiastica sepultura.

¶ Secūdo nota. quōis aliq̄d corp⁹ sepelit̄ extra cimiteriū p̄pter h̄ non ē cre
dendū q̄ iste hō sit dānatus ex eo q̄ sepelit̄ extra cimiteriū. Et rō est. q̄ lo
cus nō scificat corpus. s̄ corp⁹ scificat locū. q̄ sc̄m corp⁹ ad quēcūq̄ locuz
ponit̄ illū locū sanctificat. et istd̄ p̄z p̄ multa corpa scōp̄ q̄ sanctificauerūt
loca. z ergo nō est credendū q̄ aie illoz hōim sepultoꝝ extra cimiteriū pro
pterea puabūt̄ gloria celesti

¶ Tercio notādū. sicut habet̄ extra li. v. de torneamēt̄. torneamenta s̄
phibita in qb̄ pueniūt milites ad ostētatōem audacie ex qb̄ aiab̄ mul
ta pericula sepi⁹ pueniūt. nā si q̄s ibidē interfect⁹ fuerit ecclesiastica carebit
sepultura. s̄ si q̄s ad torneamēta venerit nō oīno p̄t laudē. s̄ p̄t aliā cau
sam honestā. videlz vt req̄rat debita sua a creditore. si tūc interfect⁹ fuerit
p̄t in cimiterio sepeliri. Sicut legit̄ extra de torneamēt̄ loco preallegato.

¶ Quarto notādū. si fures vel latrones in furādo vel plūdo occidant̄
nō est orādū p̄ eis. vt habet̄ ca. de furtis. v. Itē furib̄ in ecclia nō datur se
pultura. s̄ tñ cū fuerint p̄fessi z p̄triti licet̄ eoz crimina sint manifesta. tūc
ipsis p̄t dari corp⁹ dñi. s̄ sepultura nō. nisi eoz p̄ sanguinei sat̄s facere pro
eis pmittat̄. vt p̄z extra de raptorib̄ ca. vbi supra

¶ Ultimo est notādū de casib̄. Primus est iste. ponat̄ q̄ aliq̄s sacer
dos staret circa mortē malefactoris gaudēs de morte ipsi⁹. nunq̄d efficiē
irregularis. Rūdet̄ q̄ nō est pueniens sacerdotib̄ z clericis audire. videlz
re. aut iudicare mortē malefactoris. q̄z facilliter p̄nt incurrere irregularitatē
Unde sacerdos pmouēs aliq̄ē vbo vel facto. z si delectat̄ z dat p̄sensuz
aliquāter ad mortē ipsius vel coadiuuat vel si nutib̄ vel signis ipm̄ p̄
mouet ad mortē est irregularis. s̄ si ex casu p̄tingit q̄ p̄spicit mortē ipsi⁹.
tunc d̄z ei p̄dolere verbo vel ope. Et ille articulus dispēsandus est z excu
sabilis. Sic s̄t̄ si gaudet de morte ipsius z tñ nō pmouet ipsum ad mor
tē. iste articulus est dispēsandus. sed hoc solū a sede ap̄lica. ¶ Secūdo cas
sus. ponat̄ q̄ iudex ciuitatis dat licentiā aliq̄ē suspēsum vel rotatū sepe
liri. z amici eius portāt̄ eū ad eccliam. tūc dubitat̄ an p̄s byteri debēt cum
admittere ad sepulturā ecclesiasticā. Rūdetur si talis fur fuerit p̄fessus con
tritus z cōcatus tūc p̄t sepeliri in cimiterio. z hoc cū licētia ep̄i z plebani. z
tñ simplr̄ sepeliri nō d̄z nisi amici pmittant̄ sat̄s facere pro eo pro quo iste
fur est mortuus. ¶ Sz dicerēs. nūq̄d ecclia d̄z admittere q̄ corpa suspē
soꝝ sepeliant̄ in ecclia z q̄ oblatōes z missē fiant p̄ eis. Rūdetur q̄ si tal
lis suspēsus de oibus peccis suis purā p̄fessionē fecerat z digne penituit z
fm̄ p̄stitutiōnem ecclesiasticā in fine p̄munione suscepit. tūc licz de iure cōi
sibi sepultura ecclesiastica denegat̄ tāq̄ malefactori publico. tñ ex gratia p̄t
sibi indulgeri. sic q̄ ad ecclesiasticā sepulturā admittat̄. z ex p̄sequēti etiam
admittūt̄ suffragia talū mortuoꝝ videlz oblatōes z missē. ¶ Tercio
casus. ponat̄ q̄ aliq̄s sacerdos sit in castro alicuius p̄ncipis q̄ scribit lrās
p̄ vindicta sanguinis. tūc dubitat̄ an efficiatur irregularis. Rūdet̄ q̄ cleri
cis phibetur stricte ne aliq̄uis dicet̄ vel scribat lrās pro vindicta sanguis

Summula Raymundi

nis. sed legat p̄mitti d̄z. et nullo mō subdyacon⁹ dyaconus vel sacerdos
 tale officiu exercet ne ad occasionē aliquē inducat p̄ tale officiu. q̄ effice
 res irregularis. et hoc habet in decretalib⁹ extra de clericis. ¶ Quartus ca
 sus. ponat si aliq̄s venies ad ecclesiam vidēs calicē q̄ndā min⁹ caute dimis
 sum. et ip̄m recipiat et longo tpe detineat. tūc dubitat̄ vtr̄ talis possit pro
 moueri ad sacros ordines. R̄ndetur q̄ si ille volutarie fuerit p̄fessus et sa
 tis fecerit ecclesie cuius calicē fuerat. nec de hoc est nota vel manifesta suspitō
 tunc talis post penitentiā factāz dūmō ydoneus cognoscat̄ p̄t. pmoueri
 ad sacros ordines. ¶ Quintus casus. ponat q̄ si aliq̄s causa necessitatis
 videlicet cā nuditatis vel famis aliqd̄ furer. tunc dubitat̄ vtrum tenetur
 restituere. R̄ndetur q̄ nō. nā omnis q̄ cibaria vel vestē vel potū recipere
 ex vera necessitate nō tenetur simpliciter loquēdo restituere. q̄ in necessita
 te omnia debent esse cōmunia. sicut fuit in p̄mitiua ecclesia tpe apostolorum
 vt legit̄ in actib⁹ ap̄loꝝ. Et erāt illis omnia cōia. Vel alio mō r̄ndetur pro
 babiliter ad dubiū q̄ nō. nā ois q̄ cibaria vestē vel potū recipet cā nudita
 tis vel famis. ille tenet̄ de his penitere p̄ aliquot hebdomadas. et hoc ex
 tremā necessitate cogente. si at̄ redderet econtra nō tenetur penitere. lz ista
 nō fiant de iure. ¶ Sextus casus. ponat q̄ aliquis p̄nceps p̄mittat incen
 diū ecclesie. et ponat q̄ egritudine p̄uentus p̄fiteatur suo capellano q̄ ipsū
 absoluit a vinculo anathematis. tūc dubitat̄ an iste d̄z habere ecclesiasticaz
 sepulturā. R̄ndetur q̄ sic. q̄ heredes eius cōpellēdi sunt vt his quib⁹ iste
 p̄nceps p̄incediū vel alio mō damnū fecerit iuxta facultates suas digne
 satisfaciāt et vt sic aia illius p̄ncipis a peccatis p̄t liberari. ¶ Ultimus ca
 sus est. ponat q̄ aliq̄s incendiarius vel malefactor ecclesiaz a sacerdote cōp
 hendat̄ et ab eo interficiat̄. tūc dubitat̄ an iste clericus interficiēs eū sit ir
 regularis. R̄ndetur sub distinctōe. nā si ille malefactor ei nocere noluerat
 sed solū spoliare voluit ecclesiam. tūc si interficeret a clerico cleric⁹ est irregul
 laris. Si at̄ cleric⁹ voluisset interficere et clericus alio mō nō potuisset eua
 dere nisi ip̄m interfecisset tunc ē irregularis si talem malefactorē interfices
 ret. sed valde faciliter posset secū dispensari. Sz alij doctores dicūt q̄ sim
 pliciter non efficeretur irregularis. cū inter duo mala minus malū est elis
 gendū. mō minus videt̄ in eē periculositas q̄ p̄s byter interficeret illū. cū
 aliter euadere nō potuit q̄ ecōuerso

Capitulum tertium de baptismo.

Quatuor sacerdos .i. accipias
 Am cathezizas puerum tunc tres tibi sumas
 patinos s^c patinos s^c tres p̄sone
 Personas. et nō plures. quia sufficiunt be

s^c patinis s^c catholicā

His iniunge fidem puerum debere docere

illā orōem d̄nicā .i. dū venerit ad annos discretōis

Atq; pater noster. maturos dum tenet annos

¶ Istud est terciū caplin. in quo autor determinat de tercio sacramento.
 quia autor sup̄ius determinauit de duob⁹. scz eucharistia et sacra yunctōe

Folium XLI

que sunt sacramenta reiterabilia. h. iam determinat de sacramento (reiterabilia. s. de baptismo. Et diuidit illa ps in duo. na pmo determinat de sacramento baptismi. Secdo determinat de negligentijs ptingentibus circa baptismum. Secda ibi (Infans infans) Prima ps adhuc diuidit in duo. na pmo determinat de psonis requisitis ad baptismum. Secdo remouet qdas dubia. Secda ps ibi (Dortis agēs) Quartu ad pmiu de sic. qnctiqz cathetizans puez tuc sume solu tres psonas. z hi tres vel ille tres psona sufficiunt. ad qs tres psonas debes dicere q qn ille puer venerit ad anos discretiois q tuc eum informāt pater noster z fide catholicam

Circa lrām est notandū. q cathetizo est vna dictio greca. z valet tantū in latino quātū puez bndicere ate baptismū. z habet fieri in facie ecclesie. Cathetizo plura significat. vñ. Est cathetizo pfirmo vel instruo sacra. Iulio vel doceo iungo redarguo sperno

Secdo notandū. q baptismus differt a duobz sacramētis pdictis tā q reiterabile z irreiterabile. qz duo pcedētia sunt reiterabilia. qz nō inducunt effectum eternū. vt eucharistia z sacra vinctio. Et ideo dicunt reiterabilia. quia pluries possunt in codē hoie reiterari. sed baptismus pfirmus z ordo dicunt reiterabilia. ideo qz inducūt effectū eternū. Unde baptismus sic definitur. Baptismus est caracter indelibilis anime impisus p que baptizati differūt a nō baptizatis. Un baptismus in greco idēz est qd lotio in latino. qz sicut aqua mūdāt corpus exterius visibiliter. sic baptismus inuisibiliter z supnaturaliter mūdāt aiām interius. vñ beat⁹ Augustin⁹. Aqua corpus tāgit z mētem abluīt

Tercio notandū. q triplex est baptism⁹ fm q habet in decretalibz. scz baptism⁹ fluminis. fluminis. z sanguis. Baptism⁹ fluminis est pncipalis baptismus q fit cū aq fontis ex grā spūssancti. Sed baptism⁹ fluminis est q fit igne spūssancti cū grā spūssancti. Et illo baptismo beata virgo Maria baptizata est. sed Alter⁹ dicit q vero baptismate sicut apli baptizata est. qzuis ipa nō legit esse baptizata in aq fontis. sed fuit baptizata in grā spūssancti. Sed baptismus sanguinis ē qn ppter fidē chustianā sanguis effundit. Et sic sancti martyres qui sanguinē pro xpo fuderūt. z pueri in nocētes p talem baptismū fuerunt baptizati.

Quarto notandū. q sacramētū baptismi est institutū quadruplicif. fm q qtuor sz genera causaz. s. gen⁹ materiale. finale. efficiens. z formale. Nā quo ad causam materiale tūc baptism⁹ est institut⁹ in aq q est cōis et generalis omibz. Rō est. qz sicut legit chustus in iordane est baptizat⁹ in aqua que ē cōis omibz. Et ideo dicit magister qto sentētia. q baptism⁹ non debet fieri in vino. nec in lictio. nec in aqua turbida nisi tpe magne necessitatis. Sed fm causam formale tūc baptismus est institut⁹ a xpo quando dixit Darc vltimo. Irebaptizantes in nomine patris z filij et spiritussancti. Et hec forma debet seruari a quolibet baptizante. Et ideo si aliquis baptizaret puerum sic dicendo. Ego baptizo te in nomine patris et filij et spiritussancti et in nomine sancti Nicolai. illa forma nō valeret. Et ideo talis puer coram deo omnipotenti baptizatus non esset. ideo q ibi dimitteret formam institutam et aliquid superadderet. quia tali forme nihil est superaddendum. Et ideo mulieres baptizantes

Summula Raymundi

pueros tpe necessitatis quos negligunt pueros aliqd addetes ad vera for-
ma dicetes. Ego baptizo te in noie patris et filij et spūs sancti et beate pginis
Marie et bti Nicolai. Et isti sic facietes grauissime peccat. et credendum
est puerum talem si supuixerit esse rebaptizandū. Causa efficiēs baptisimi fia
it xps. sed effectus baptisimi est ablutio in fine et pmplicitudo ad bonuz et
tarditas ad malū. Si finis baptisimi ē ablutio pcti originalis et trāsitus
regni celsis si innocēter baptizatus custodiatur

Item nota circa cam efficientē. qd xps baptisimū instituit vt qdā docto-
res dicūt cū de latere suo sanguine et aquā voluit emanare et postea aquas
sanctificauit dicēs. nisi qs renat⁹ fuerit ex aq et spūsco nō intrabit regnum
celoz Joh. ij. qd itē baptizandus cū pmo ad eccliam venerit. tūc pmo iter⁹
rogatur vtz abrenūciat dyabolo. Et rident patrini abrenūciō. Et iteruz
querit vtz credat in patrē et filiū et spūscm. Et itez patrini rident credo.
et p hoc baptizandus instruit de vita et fide. Nā de vita docetur abrenun-
ciare dyabolo. sed de fide docet credere in sanctā trinitatem. Etā interro-
gatur si credit in eccliam catholicā. scōz p munionē. remissionē peccatoz.
Rident patrini credo. Post istā interrogatōne et responsiōne paruul⁹ per
sacerdotem in facie sufflatur. p hoc exhortat ad ministerium dei. vt expel-
latur ab eo dyabolice potestates. et fm beatū Aug⁹. hec omnia fiūt ex impe-
rio saluatoris q dixit discipulis suis. Ite docete oēs gētes baptizātes eas
in nomine patris et filij et spūs sancti

Item nota fm Albertū. sicut sūt septē dona spūs sancti. sic etiā septē sunt
dona ipius baptisimi. Primū est salis collatio. vñ dicit venerabilis Bes-
da. sal bñdictū dat in os baptizādū vt pcpiat doctrinā vere fidei. Scōndū
donū est. aurū et narū cū spūto linitio qd fit exēplo xpi. q lutum cū spūto
faciens mutū et surdum sanauit. Joh. ix. et oculos ceci nati linitit. Terciū
donum est signatio pectoris cum oleo vt custodiat cor suū inuitrum.
Quartū donū est. signatio inter scapulas cum oleo per quā fortitudo et ar-
matura ptra dyabolū denotat. Quintū donū ipa imersio aque. Ubi no-
ta q trina imersio fit in fonte. p qd designat triduana sepultura xpi q
tribus diebus et noctibus fuit in sepulcro. Circa id additur vna cautela q ē ta-
lis. nam si puer sit ita debilis q nō possit ter immergi fontē. tunc sola tris-
na aspō aque sufficeret. Sextū donum ē vinctio facta in vertice cū crisma
te. Septimū donū ē crismatio facta in fronte qd significat effectum ptem-
plationis diuine et cognitionis eterne

Item nota. qd puer debet solum tres patrinos habere. hoc ē in signū
sancte trinitatis. vel ideo. qz omne vez testimoniū stat in ore duoz vel tris-
um. Si at essent plures ppter paupertatē parentum. vel si eēt vn⁹ tpe neces-
sitaris nō impediret sacramētū baptisimi. ita q ex hō sacramētuz baptisimi
nō haberet effectū. **I**tem nota. duo sunt que pcedunt hoc sacramētū
scz exorcismus et cathecismus. Cathecismus pcedit nō ad eius instructio-
nem. sed quo ad fidei susceptionem professionem et sponsonem quam fa-
cit puulus nō in ppria psona. sed p vicariū scz p patrinos. Exorcismus
etiā pcedit baptisimū. i. adiuratio contra malos spūs et suggestiones eozū
dem vt depellat potestas dyaboli. ita q minuitur ne possit salutem in p-
uulis impedire sicut antea potuit. Et de tali incidit tale dubium. si ali-

quis moreret post exorcismū z cathesimū z nō baptizaret. vtz talis sine
baptismo aliqūe haberet effectū saluādi. Et videt q nō. qz baptisimus ē
ianua scē matris ecclie. z sine baptismo nullus liberat a dānātōne. Rūdes
tur ad dubiū. q exorcismū z cathesimū nō pnt aliqūe liberare a pena vt
qdā doctores volūt. s; qdā doctores dicūt q cathesimū aliqū mō absolū
uit ipm hoīem a pena. Et p illo sciendū q pena ē multiplex. Nā qdā est
pena dāni z sensus. z istā penā sustinet aīe in inferno exītes. z dī iō pena
dāni. qz caret visione dei. s; dī iō pena sensus. qz patiunt in aīa. z post diez
iudicij tā in aīa qz in corpe patient. qz tūc ibi erūt sensus. vt patz de diuite
epulone Luc. xvi. dicēte. crucior in hac flāma. Aliqū pō aīe nec hnt penam
dāni nec sensus. vt fuerūt scī patres olīm in lyngo. Alia est pena sensus z
nō dāni. z tal' pena ē aīaz in purgatorio exītiū. qz hnt penā sensus z pas
tiunt in aīa. tūc nō hnt penā dāni. qz sperāt q̄tidie hēre visionē dei. Quarte
pō hnt penā dāni z nō sensus. vt pueri q moriunt sine baptisate. illi em
penā dāni hnt. qz caret visione scē trinitatis z nō hnt penā sensus. qz nō pa
tiunt in aīa. Et dicūt doctores sacre scripture q gaudiū eoz v' delectatio
ē maior q̄ aliqū hoīs in h mūdo q̄nta p̄t haberi ex naturali rez cognitōe
Tūc igit ad dubitatōes rīdet. q si talis puer nō fuerit baptizat' tūc nō
fruit diuīa visioe. Et qn tūc arguit. q cathesimū z exorcismū nulli' sunt
effect'. Rūdet q alleuiat eis penā. s; tūc fruitōe diuīe visionis caret

Ultimo nota. dubitaret quis. vtrum possit fieri dilatio post exorcis
mū z cathesimū ad tres vel ad quattuor annos. Ibi rīdetur q securius
et melius est q statim post exorcismū baptizet. ppter tres causas. Prima
est. vt morbo pueniēs remediū exhibeat. qz si differret aliq̄s exhibitōnem
remedij. tūc qnqz morbo in puero fieret incurabilis. vt videm' illud in ex
teriorib; qn medela nimis tarda est. tūc morbo fit incurabilis. vt q morbo
statim pueniēs remediū prestet tunc puer statim d; baptizari ne morbus
in puero fiat incurabilis. vñs apls. Qēs nascimur filij ire. Ep̄. ij. Pro
q sciendū q duplex ē generatio. qdā ē in vtero z ē illa qn aīa infundit cor
pori. Alia ē generatio ex vtero z est qn puer in natiuitate generat. mō sta
tim qn aīa infundit ipi corpori. tūc ibi ē morbo. z qn ex vtero generatur
tūc imediate morbo d; curari. z p p̄ns d; statim baptizari. Secda cā est. ne
puer morte pueniat. qz nec exorcismū nec cathesimū curat puez. s; solum
baptisimus. z ne fiat periculū tūc puer statim ē baptizadus. Tercia cā ē.
ne puer a dyabolo opp̄mat. qz dyabolus p̄t puerū opp̄mere an' baptisimū
ex pmissioe diuīna. ideo imediate puer est baptizadus post exorcismū
et cathesimū ppter tres causas dictas

.i. q̄ inclināt' ē ad mortē .i. ex vtero suem̄tis.
Mortis agens puer officium dum nascitur ille
s' hoīe illud sacm .i. aliqūā

A quocunq; potest baptismum sumere. nec quam
.i. in q̄cūq; linea p̄sanguinitatis

Personam reijcit quocunq; modo sibi iunctam
s' z h' ē vez .i. baptizadi s' a tali p̄sona. f. ego baptizo te zc.

Dummodo mergendi seruetur debita forma

b i

Summula Raymūdi

s^c cal infans .i. decedit .i. oleo scificato.
Si tunc non moritur crismetur crismate sacro
.i. nō ē necē .i. ad hūc puez .i. vocare s^ci testimoniū
Non opus est aliquos hunc accersire patrnos.

¶ Hic mgr̄ remouet dubiū z ē illud. si aliqs puer eēt nat⁹ z ad mortē in-
clinat⁹ quō hmoi puer eēt baptizāndus. Ad h⁹ dubiū r̄ndet lra sic. quicūqz
puer ē agēs officiū mortis .i. quicūqz puer ē inclinatus ad mortē in pncipio
sue natiuitatis. tūc ille puer d³ baptizari a quicūqz siue a muliere siue a viro
et nō dñt spernere psonas quicūqz mo tales psonae sint sibi iūcte. z ille bap-
tizans d³ obseruare debitā formā q̄ ē tal. Ego baptizo te in noie patris et
filij z spūs sci. Et si ille puer nō morit tūc postmodū d³ crismari sacro crisma-
te. i. oleo scificato. Et in tali casu nō ē necariū patrnos vocare ad baptismū
nec d³ cathedizari. **¶** Circa lram pmo est sciendum. q̄ si mulier in tali
necessitate baptizaret puerū suū nō eēt iō a viro suo sepanda. z sic p̄str̄ in-
telligendū ē de viro z de patre z de alijs p̄ sanguineis. **¶** Secdo nota.
q̄ circa sacramentū baptismi tria p̄currūt. sicut circa alia sacramenta. s. sa-
cramentū tm̄. res sacramēti tm̄. z sacm̄ z res sacramēti sūt. Nā sacm̄ bap-
tismi ē fons z aqua bñdīca illius fontis. S³ res sacramēti ē gr̄a spūaliter
data z spūaliter p̄ quā hō in fide p̄firmat. z h̄ p̄ tāto aliqs baptizat vt sibi
gr̄a confert z vt in fide radicetur. S³ res sacramēti z sacramentū sūt est
caracter indelibilis aie imp̄ssus. **¶** Tercio notandū. q̄ sacramentū ba-
ptismatis adhuc aliter notificat. z h̄ sic. Sacm̄ baptismatis ē pncipiū vite
spūalis p̄ qd̄ fit sigillū z custodia mētiscz illuminatio. Nā pmo d³ (ē p̄n-
cipiū vite spūalis) nā ip̄e baptism⁹ ē ianua regni celest⁹ p̄ quā opz vnūta
quēqz fidelē intrare ad eternā vitā p̄cipiendā. z sic merito baptism⁹ d³ p̄n-
cipiū vite spūalis. qz disponit nos ad vitā eternā. Jo h̄. ij. nisi q̄s renat⁹ fue-
rit ex aqua z spūsco nō intrabit in regnū celoz. Secdo d³ (p̄ qd̄ fit sigillū)
et hoc sicutudinarie. qz sicut p̄ sigillū vna lra discernit ab alia siue cognoscit.
sicut lra ep̄i vel p̄sulū p̄ sigillū imp̄ssum cognoscit differre a lra militis vel
comitis vel baronis. sic nos xp̄iani p̄ hoc sacramentū baptismi z sigilli dis-
tinguimur ab alijs hoibz. s. a gentilibz z a iudeis. z sic de alijs. Tercio d³
(et custodia) qz ibi ē caracter indelibilis imp̄ssus aie eternali. vñ caracter
sic definit. Est qualitas aie disponēs potētiās eius ad p̄sequendū maiore
grām. Quarto d³ (z mētis illuminatio) qz p̄ baptismū fides introduc-
tus z mens. i. aia illuminat. **¶** Itē nota. q̄ cā efficiens huius sacramē-
ti est duplex. s. pncipalis z instrumētalis. Causa efficiens pncipalis hui⁹ sa-
cramenti est ip̄e xp̄s. S³ cā efficiens instrumētalis huius sacramēti est sa-
cerdos vel minister. Itē cā finalis pncipalr̄ loquēdo huius sacramēti est
deletio oim peccatoz z oim penaz. Et h̄ ip̄e baptismus ē dignior oibz
sacramētis in efficacia. Vñ sciendū. q̄ pena ē duplex q̄ ad p̄ns. s. eternalis
et tp̄alis. Nā pena tp̄alis est q̄ nobis hīc infligit. sicut est sitis z fames. z
illā penā nō delet baptismus. Sed pena eternalis est q̄ assumpta est a p̄i-
mo hoie ex p̄ctō. z istā delet baptismus. Et ex hoc dicto soluitur vna du-
bitatio q̄ talis est. vt baptismus delere p̄t peccata in adulto. Et d³ q̄ sic
qz baptismus ē talis efficacie q̄ delet oia peccata tā actuale q̄ originale.

folium XLIII

In ista preautoz definitur de sacra confirmatōe et dicitur sic. quoniam aliquis dicitur confirmari
 maritūc nō ē op^o ibi ē tres psonas vel patrinos. s; sufficit vna psona vel
 vn^o patrin^o q̄ cū p̄ntat ep̄o. Et ille q̄ dicitur confirmari nō dicitur catholicizari. sed ex
 tra lram ille q̄ ē patrin^o in confirmatōe cū illo cur^o est patrin^o non dicitur cōicare
 nec p̄cipare in affinitate. qz in confirmatōe p̄ h̄ic cognatio spūalis q̄ ipedit
 m̄rimoniū. qz aliquat^r cognatio dicitur. Et iō si aliquis ducit puellā an ep̄m ad
 h̄ vt suscipiat confirmatōem. m̄rimoniū cū ip̄a p̄here nō potest. qz ē filia spūal.
Circa lram ē notādū. qz ad ip̄am confirmatōem q̄ncq; requirūt. Primo
 requirūt materia. vñ materia confirmatōis ē crisma qd cōficitur ex duob; scz ex
 oleo et balsamo. et p̄ oleū designat noua gr̄a q̄ in confirmatōe p̄fert. nō gr̄a q̄
 dat in baptisimo. qz gr̄a baptisimi dat in remissionē peccōz. Sed gr̄a cōfir
 mationis dat in confirmatōe vt hō sit firm^o et fortis ad resistēdū dyabolice
 pugne. Sed p̄ balsamū designat odor bone fame et bone opatōis. Secdo
 in hoc sacro est forma. et est talis Signo te signo scē crucis et inungo te cris
 mate salutis in noie p̄ris et filij et spūscī. Et illa forma a quoliter ep̄o ē ser
 uāda. Tercio requirūt locus. s. frons. qz hec est vna ps magis apparēs et
 manifesta. et p̄ hoc designat qz illud sacm̄ datur p̄pter pugnā. videlicet vt
 publice velit nomē xp̄i p̄fiteri corā oib; hōib;. Quarto requirūt psona p̄fir
 mās vt est ep̄s. Unde est sciendū qz duo sacra a solo ep̄o p̄ferunt. s. sacm̄
 ordinis et sacm̄ confirmationis. Rōem ill^o dicit mgr̄. iij. l. iij. qz p̄ ista duo
 sacramēta p̄fert plenitudo gr̄e. et ideo p̄ferunt a psona q̄ h̄z plenitudines
 potestatis. s. ab ep̄o. Quinto requirūt intentio. et hec exprimit p̄ verba q̄ dicit
 ep̄s. signo te etc. Vñ ad illa q̄ncq; adhuc duo p̄currūt. s. pugna et noua gr̄a
 Pugna iō qz debem^o publice nomē xp̄i p̄fiteri. S; noua gr̄a vt nō efficiat
 mur tā p̄mpti ad peccādū. vñ. Frons p̄firmat. p̄sul. intentio. p̄ba. Gr̄a
 donat. p̄stās ad bella parat. **S**z dices. q̄ est rō ordinis q̄re post bap
 tismū h̄ definitur de confirmatōe. Rūdet qz iō facit. p̄mo. qz in confirmatōe
 dat gr̄a ad roborādū baptismū. s. qz hō audacter et sine timore p̄fiteat no
 mē xp̄i corā infidelib;. Secdo iō facit. qz ista duo sacra. s. baptism^o et confir
 matio imediate sequūt. qz null^o p̄t p̄cedere ad sacros ordines nisi p̄firma
 tus sit et baptisat^o. **S**ed q̄n̄ q̄rit. q̄re nō fecit sp̄ale tractatū de p̄firma
 tione sicut de baptisimo. Rūdet qz iō. qz circa confirmatōem nō habent aliq̄
 casus difficiles sic; circa baptismū et alia sacramēta. iō p̄ modū doctrine et
 notabilis in ca. de baptisimo definitur de confirmatione

Secdo notādū. in confirmatōe tria sūt notāda. p̄mo. q̄re d̄s inungat. se
 cūdo q̄re in signū scē crucis inūgat. tercio q̄re in facie p̄cutit. De p̄mo est
 sciendū qz q̄ttuor viciū inūgat. videlicet ter in baptisimo et sel in confirmatione.
 Primo vngit in pectore. et p̄ h̄ designat qz dicit suscipe sciam et scitātē et reijces
 re oē malū. Secdo vngit in scapulas ad designādū qz oēm pigritiā reijci
 at et suscipiat opatōem bonā. Et his duob; modis vngit oleo p̄secrato
 Silt et tercio vngit in vertice cū crismate. et p̄ h̄ designat qz sp̄ detet eē pat^o
 reddere rōem de fide. Quarto in confirmatōe vngit directe in fronte p̄ h̄ de
 signat augmētū gr̄e et act^o strenui exercēdi in fine. vt si aliquis vellet p̄dicere
 fidei tunc dicit strenue et publice confiteri nomē xp̄i. **S**ecdo querit hoc viciū
 delictū. q̄re in signū crucis p̄firmat. Rō est. qz oia sacramēta videntur sumes
 re efficacīa a passione xp̄i quā p̄ redemptione humani ḡnis in ara crucis

Folium XLIII

Itto sic stāte ponat casus possibilis. si esset aliq̄s iude⁹ z ferret sniam iustā corā iudice in aliquē hoīem malum. ex hoc aut tunc erit irregularis z in hō nō peccat. mō si tūc talis baptisaret. tūc q̄ritur vtz ibi irregularitas dispēsetur. Ad hoc r̄ndet fm aliq̄s q̄ nō. qz baptismus delet pctā. s; istud nō ē pctm̄. igit̄ r̄. S; alij dicūt q̄ etiā baptism⁹ auferret irregularitatē z ar̄guunt sic. si auferat maius etiā auferat minus. s; maius est peccatū q̄ irregularitas. qm̄ ppter pctm̄ aliq̄s dānatur. nō aut ppter irregularitatem.

¶ Itē sciendū. q̄ puer tali mō baptisatus vt docet lra. obseruata debita forma verborū. vt p̄dictū est. dz postea in ecclia crismari. vt d̄t m̄gr̄ in lra. Et rō huius est. qz als nō esset p̄fecte baptisatus. qz non haberet dona q̄ p̄ferunt in baptismo de qb; p̄us dictū est. Itē debita forma (vt supra p̄s̄ruit) est. ego baptiso te in noīe patris z filij z sp̄s̄sancti. Et licz illud p̄no men ego determinate intelligat in illo p̄bo p̄me p̄sone. s. baptiso. tū req̄rit vtz q̄ exp̄sse ponat. Itē illa p̄ba iā. plata debent esse om̄ino s̄lita in fcatōne in reuthonico z in eodē ordine. qz als laycus nō posset baptisare qd̄ ē p̄tra intentōem lre. **¶** Itē sciendū. talia p̄ba debent p̄ferri sine aliq̄uz alioz verborū interpositōe. qz si caderet trabs vel aliq̄d aliud eueniret ex improuiso z terreret baptisantē. z si tūc diceret p̄sbyter sic baptisans. ego baptiso te. aliq̄d est ibi. in noīe patris z filij z sp̄s̄sci. talis puer nō est baptisatus. quia illa verba. aliq̄d est ibi. nō sunt de forma verborū baptismi.

¶ Itē si laycus nō intelligens latinū diceret hec p̄ba. ego baptiso te in noīe patris z filij z sp̄s̄sancti q̄ sunt p̄ba baptismi. z nō sciret qd̄ p̄ ista verba notaret ip̄e nō p̄ ea baptisare. cū ad baptisantē req̄ritur intentio baptisandi. z cū hoc req̄ritur q̄ intelligat quid verba p̄cernentia formā baptismi f̄cant siue rep̄ntant. **¶** Itē sciendū. si in casu necessitat̄ puer ad fontem teneret cū debita forma verborū talis esset baptisatus. Et ex illo p̄tz q̄ in casu necessitat̄ sola aspersio aque sufficit ad baptismū. **¶** Itē m̄gr̄ d̄t q̄ in casu necessitat̄ nulla p̄sone abijcit̄ de baptismo. Diceret ergo qd̄ vtrum iudeus q̄ nō est baptisatus vel paganus vel sarracenus posset aliq̄quem baptisare. R̄ndet q̄ sic. dūmodo haberet intentōem baptisandi z sciret debitam formam verborū. illud videt̄ patere ex hoc. qz bt̄us Johānes xpm̄ in iordane baptisauit. z tū ip̄emet nō fuit baptisatus. Et ex illo manifeste p̄tz vlt̄erius. q̄ nullus dz seip̄m baptisare. z huius exemplū est. qd̄ xps a Joh̄e baptista voluit baptisari. nisi aliq̄s sp̄c̄aliter p̄ bonam intentiōem baptisaret. de quo infra dicit̄. ibi. Judeus currens p̄ritus r̄.

¶ Notandū lra d̄t. ql̄bet hō p̄t baptisare. circa hoc dubitat̄. vtrum hoc sic verū. Et arguit q̄ nō. qz hoc est solū p̄missum successorib; apostolorū. id est ip̄is sacerdotib;. igit̄ nō oīs hō p̄t baptisare. p̄ntia tenet. sed aīis p̄batur p̄ dictū Marc̄. xvi. vbi xps dixit suis discipulis z eoz successorib; sacerdotib;. Euntes docete oēs gentes baptisantes eas in noīe patris r̄. Sed in oppositū est lra p̄ns. q̄ a quocunq; puer potest baptisari. igit̄ r̄. Ibi r̄ndetur q̄ aliq̄ue baptisari intelligit̄ duplt̄. Uno modo ex officio. sic solum sacerdos baptisat. Alio mō ex articulo necessitat̄. z sic quelibet p̄sona potest baptisare. z sic intelligitur litera. sed de illo p̄mo dicto intelligit̄ dictū Marc̄ z nō p̄sens lra. Tunc ad ratōnem quādo d̄t. tamē hoc solum est cōmissum successorib; apostolorū. id est ip̄is sacerdotibus. ibi.

Sūmula Raymundi

Rūdet q̄ hoc ē intelligendū de officio sic q̄ solū successoribz aploz est cō-
cessum ex officio baptisari. nō at̄ ex articulo necessitat̄. ¶ Itē nota. du-
bitaret q̄s. vtz puulus p̄t baptisari. Et videt q̄ nō. qz vt̄ h̄at̄ p̄ beatus
Darcū. loco allegato. tūc tal' q̄ crediderit z q̄ baptisat' fuerit saluus erit
mō puulus adhuc nō credit. iō nō p̄t baptisari. Maior p̄z. qz q̄ nō habue-
rit fidē nec crediderit nō p̄t baptisari. s̄ ille puulus nō h̄z fidē. igit̄ nō p̄t
baptisari. Ad h̄ rūdet q̄ fides put̄ h̄ sufficit ē duplex. nā q̄dā ē fides p̄-
pria. q̄dā ē fides aliena. mō q̄uis puer nō h̄z fidē p̄riā. h̄z t̄n fidē alienā.
S̄z diceret q̄s. sub q̄ f̄ fide baptisat' puer cū fidē p̄riā adhuc nō h̄z. Ad
illd̄ ē dōm q̄ puer baptisat' in fide patrinoy. S̄z p̄ h̄ arguit sic. stat q̄nqz
q̄ patrinī sunt male fidei. videlicet q̄ forte sunt heretici z c̄s. z sic tūc stare-
t q̄ puer baptisat' in mala fide. Ad illd̄ rūdet f̄m beatus Aug'. q̄ triplex ē f̄-
des. s̄. seminata. germinās. z matura. Fides seminata ē q̄n puer ē baptisat'
qz tūc statī in eo fides xp̄iana seminata ē a sp̄sco. z iō tūc in fide ecclie bap-
tisat'. z sic tūc nō obstat q̄ q̄nqz patrinī s̄z male fidei. v̄l etiā ip̄e sacerdos
baptisans. qz p̄terea puer nihilomin' baptisat'. qz ei imp̄mit sacramētuz
baptisimī in fide ecclie. S̄z fides germinās ē. q̄n tal' puer crescit in adolefcē-
tia. z si tūc puer floret in p̄tutibz xp̄ianis. tūc h̄z fidē germinantē. S̄z f̄-
des matura. q̄n puer puenit ad annos discretōis sciēs discernere bonū a
malo. z ecōuerso. tūc h̄z fidē maturā. z p̄ h̄ tūc d̄z. q̄ vbi patrinī erāt here-
tici v̄l male fidei. tūc ille puer nō baptisat' in fide mala. qz baptisat' in fide
q̄ploz z in fide sacramenti. z sic fides mala ip̄oz patrinoy nō succedit in
puulū ex eo q̄ ibi acq̄rit rē sacramēti. ¶ Ultimo nota. qz dubitaret q̄s.
vtz puero gr̄a p̄fert in baptisimo. Et videt q̄ sic. nā illi p̄fert gr̄a q̄ dign'
ē vita eterna. s̄ ip̄e puer baptisat' dign' ē vita eterna. igit̄ ei p̄fert gr̄a. Ma-
ior ē nota. minor p̄z de se. S̄z in oppositū arguit sic. ad oēm gr̄am seq̄t ius-
tificatio. s̄ in puero nō ē iustificatio. igit̄ zc. p̄nā p̄bat p̄ dictū b̄i Aug'.
q̄ d̄t Qui creauit te sine te nō iustificabit te sine te. s̄ puer nō h̄z p̄sensum
q̄ req̄rit in iustificatōe. Ad illd̄ rūdet q̄ gr̄a p̄fert triplr. P̄mo ex merito
passionis xp̄i. qz h̄o ex̄ns in valle miserie p̄ntis vite nō potuit literari per
hoiem nec angelū. s̄ solū deus z h̄o ip̄m liberauit sua amara passione qua
sum' redēpti oēs. Secōdo gr̄a p̄fert p̄tute aliene fidei. qz sicut nos sum' ba-
ptisati ab alienis sic nos subleuemur ab alienis. s̄ p̄tute aliena sum' lapsi.
qz ex p̄tute p̄thoplasti. i. p̄mi hois. sic etiā ip̄e h̄o ex p̄tute aliena subleua-
tur. i. ex p̄tute dei. Tercio gr̄a p̄fert alicui rōne sacramēti. qz hoc sacramē-
tum ē deletio oim p̄ctōz z culpaz. qz culpa z gr̄a nolūt se p̄pari. s̄ cum
gr̄a inducūt culpa remittit. Tūc a d̄ rōem d̄z. s̄ ip̄e puer nō h̄z iustificatōez
p̄riā. h̄z t̄n iustificatōem alienā q̄ sufficit sibi.

¶ De sacra confirmatione

.i. in susceptōe sacre p̄firmatōis .i. necariū
In confirmando non est opus esse patrinos
s̄ patrin'. i. req̄rit .i. sol' patrin' s̄ ep̄o s̄ p̄firmādū.
Unus erit t̄m qui presentabit eundem
s̄ p̄firmādus .i. b̄ndictōez
Iste cathesismum non suscipiat prohibemus.

Summula Raymundi

sustinuit. qz aduersa p̄as sup̄at p̄ cruce. q̄ in signo crucis qlibet cōfirmat.
¶ Tercio q̄ritur. q̄re q̄s in facie p̄cutit. R̄ndet q̄ h̄ ē q̄duplici rōne. P̄ma est. vt illud meli⁹ memorie imp̄mat. q̄ d̄t ep̄s. recordare. Et rō ē. qz cōfirmatio est sac̄m̄ irriterabile. z q̄ necē est vt memorie imp̄matur ne itere tur. Sec̄da rō est. vt dyabolica p̄as expellat. est em̄ signū paciētie z humi⁹ litatis p̄ qd̄ dyabol⁹ expellit. sicut legitur de q̄dā oblesso q̄ dedit alapam. cui dā monacho. quā monach⁹ paciēter sustinuit p̄tens ei aliā maxillā iura p̄siliū saluatoris. dyabolus at̄ paciētiā illius monachi nō potuit rōs lerare. iō illū obsessum redidit z euasit. z sic isteliterat⁹ erat. Tercia rō est. vt hō p̄firmatus sic fortis in fide vbiqz nomen xp̄i p̄fiteo. qz p̄firmatio datur baptisato p̄pter p̄stātiā fidei. sic qz hō fiat ita fortis in fide qz nunq̄ erubescat nōmē dei p̄fiteri. ¶ Quarta rō est ista. ad representatiōē p̄firmatiōis ap̄loy. qz ap̄li p̄firmauerūt p̄ impositionē manus. z istā p̄firmatiō nē fecat p̄cussio ep̄i in faciem hominis p̄firmati.

¶ Tercio notādū p̄ modū dubitatis. vtz nō p̄firmat⁹ posset p̄firmare. Et videt qz nō p̄firmat⁹ possz p̄firmare aliū. qd̄ p̄bat. qz nō baptisat⁹ p̄t baptisare. q̄ nō p̄firmat⁹ p̄t p̄firmare. p̄na tenet ex similitudine. S; an̄s p̄bat ex snia p̄cedeti vbi dicebat qz a q̄cūqz baptisat⁹ p̄t sumi. Et p̄bat rōne eali. pura qz nō baptisat⁹ p̄t baptisare. qz iudeus p̄t baptisare si h̄z intentiōne bonā. z p̄ p̄ns videt qz nō p̄firmat⁹ h̄z p̄firmare. Ad h̄ r̄ndet qz nō confirmatus nō p̄t p̄firmare. z qd̄ plus est. ille q̄ d̄z esse patrīn⁹ alitū⁹ confirmati d̄z esse p̄firmatus. Sed ad rōnem d̄z qn̄ arguit. nō baptisatus p̄t baptisare. q̄ nō cōfirmatus p̄t cōfirmare. negāda est p̄na. Et qn̄ p̄bat ex similitudine. dicit qz illa similitudo nō valet. qz alit⁹ ē de sac̄m̄to baptisati q̄ de sac̄m̄to p̄firmatiōis. qd̄ sic p̄z. qz sac̄m̄tū baptisati est sac̄m̄tū nēcitat̄is. qz sine eo nullus p̄t saluari. sed sic nō est de sac̄m̄to p̄firmatiōis. qz sine cōfirmatiōe hō saluari potest.

¶ Quarto notādū. vtz simplex sacerdos posset p̄firmare. v̄ an simplex sacerdos posset porrigere p̄firmatōez. Et videt qz sic. nā si simplex sacerdos h̄z porrigere mat̄ sac̄m̄ etiā p̄t porrigere min⁹. h̄z simplex sacerdos h̄z porrigere corp⁹ xp̄i. qd̄ ē sac̄m̄ mat̄. q̄ zc. S; in oppositū ē illd̄ qd̄ dicitū ē sup̄. s. qz ep̄s tm̄ h̄z p̄ferre p̄firmatōez. Ibi r̄ndet qz null⁹ h̄z p̄ferre p̄firmatiōne nisi sol⁹ ep̄s. S; tūc ad rōem d̄z qz vnū sac̄m̄ ē digni⁹ alio itelligit q̄drupt̄ q̄ntū ad p̄positū sufficit p̄rio rōe efficacie. z sic baptisat⁹ ē digni⁹ sac̄m̄. Sec̄do rōe dignitatis z excellētie. z sic eucharistia est digni⁹ sac̄m̄. Tertio rōe fecatōis. z sic m̄rimoniū est digni⁹ sac̄m̄. Quarto rōe p̄ferent̄is. z sic sac̄m̄ p̄firmatiōis ē nobilius. qz a nobiliori p̄fer. videlicz ab ep̄o. Per h̄ d̄z ad rōne. h̄z eucharistia est digni⁹ sac̄m̄ fm̄ excellētiā. nō tm̄ rōne p̄ferent̄is. ¶ Quinto notādū p̄ modū dubij. vtz noua gr̄a p̄ferat in cōfirmatiōe. Et r̄ndet qz sic. Pro q̄ nota qz gr̄a est duplex. Quedā ē gr̄a grat̄is data. z ista dat̄ p̄tōibz. de q̄ nihil ad p̄positū. Alia est gr̄a gratū facies et est illa p̄ quā hō deo recōciliat. Et talis est duplex. quedā ē de nō grato gratū facies. Alia vero est de magis grato magis gratū facies. p̄ma dat̄ et p̄firmatur in baptisato. sed gratia de magis grato magis gratū facies dat̄ in p̄firmatiōe. z sic p̄z qz maior datur in p̄firmatiōe q̄ in baptisato.

¶ Ultimo notādū. dubicat̄ vtz p̄firmatiō sit sac̄m̄ nēcariū. Ibi resp̄ō

Folium XLV

Detur p̄ distincōem. nā aliqd̄ esse necariū intelligit̄ dupl̄t. Uno mō s̄m̄
plr̄. 2 illo mō p̄firmatio nō est necariū sacramētū. qz sine p̄firmatōe hō sal
uari p̄t. Alio mō li necariū p̄t capi p̄ vtili. 2 sic p̄firmatio est necaria. i. vti
lis. qz si hō dz resistere pugne dyabolice seu resistere malis siue infidelib̄
necariū est sibi vt habeat sacramētū p̄firmatōis

.i. discrete .i. femine s̄ aliqs

Sint premunite mulieres dum pueros sic

.i. retineant s̄ baptisandi

Baptizant. q̄ conseruent formam memoratam

s̄ formā .i. interdū .i. stupefacte

Hanc pretermittunt quandoq̄ nimis pauefacte

s̄ pueri mulieres

Hi baptizantur rursus si confiteantur

sz q̄ est talis. ego baptizo te in noīe p̄ris 2 filij 2 sp̄s sc̄i

Baptismi formam predictam non tenuisse

.i. emēdari debet s̄ qz est sac̄m̄ irriterabile

Corrigitur sic baptismus. sed non iteratur

Hic m̄t̄ reuertēdo se sup̄ baptismū. cū pus aliqd̄ dixit de p̄firmatiōe
ponit q̄dā notabilia seu q̄sdā p̄suasiōes vtilēs circa baptismū Et diuidit̄
in quattuor p̄tes s̄m̄ q̄ hic ponit̄ q̄ttuor p̄suasiōes. sc̄da ps̄ ibi (Null̄ ab
ortiuus) tertia ibi (Uxor abortiuū) q̄rta ibi (Si puerū mergis) P̄tia ps̄
adhuc diuidit̄ in duas p̄tes In p̄ma ponit̄ p̄mā p̄suasiōem. sc̄da docet re
cupare q̄ndā negligētiā factā circa baptismū. sc̄da ps̄ ibi. (Hac p̄termitt̄
tūt) Et vult p̄ p̄tute lr̄ali t̄m̄. si mulier aliq̄ parit puerū debile q̄ est incli
natus ad mortē 2 iā in agone mortis posit̄. tūc mulieres p̄nt illū puerū
baptizare. Sz t̄m̄ ip̄e debent eē p̄munite. i. fortes discrete 2 sane mētis ita
q̄ obseruet̄ rectā formā p̄dictā ip̄ius baptismi. Tūc ibi (Hac p̄termitt̄
tūt) B̄gr̄ subdit̄ dicens. quō recuperari debeat negligētiā facta circa bap
tismū. 2 vult t̄m̄. si q̄nq̄ p̄tingat q̄ mulieres sint nimis stupefacte. i. p̄terri
te seu pauefacte ita q̄ p̄pter timorē formā baptisandi infringūt. et si sic. tūc
talis mulier dz p̄fiteri se debitā formā baptisandi circa puerū nō tenuiss̄
se. ita q̄ talis forma est p̄fracta. tūc talis baptismus fact̄ in puero debet
corrigi 2 dz reiterari. ita q̄ talis puer dz deferri ad eccl̄iam 2 cathed̄izari 2
in fontē sac̄m̄ mergi s̄m̄ modū p̄suetū. 2 dz crismari 2 vngi.

Circa lr̄am p̄mo ē norandū. q̄ lr̄a habet q̄ baptismū dz corrigi 2 non
iterari Pro quo sciēdū. q̄ sac̄ra s̄t̄ duplicia. nā q̄dā s̄t̄ reiterabilia. 2 q̄dā ir
reiterabilia Et anq̄ determinat̄ de istis p̄plere rememorādū ē pus d̄ictū
videlz q̄ om̄e sac̄m̄ h̄z se sicut medicina. Et ip̄a medicina debet p̄cedere
morbo Un̄ septē s̄t̄ sac̄ra p̄pter septuplicē lesionē pcti. vñ lesio pcti est dix
plex. nam q̄dā est lesio pene. 2 q̄dā culpe Lesio culpe ē triplex. qz aut est le
sio pcti original̄. aut est lesio pcti moral̄. aut ē lesio pcti venialis Et cōtra
hac̄ triplicē lesionē dat̄ triplex sac̄m̄. Nā p̄tra morbū pueri pcti original̄
lis dat̄ baptismū. qz baptismū ē p̄pter deletōem pcti original̄ Cōtra sc̄dm̄
morbū pcti mortal̄is dat̄ p̄nitētiā 2 p̄fessio q̄ delet om̄e pctm̄ mortale

b iij

Sūmula Raymundi

Sed p̄tra terciū morbiū p̄cti venial' dat' vinctio extrema q̄ delet oīa p̄ctā venialia. s̄z lesio siue p̄ctm̄ pene ē q̄druplex. vel talis fit ex ignorātia. vel ex malicia. vel ex p̄cupiscētia. vel ex p̄nitāte ad peccā dū. Et p̄ hunc q̄druplīcē morbiū dat' q̄druplex sac̄m̄. Nā p̄tra p̄mū morbiū ignorātie dat' sac̄m̄ ordinis. q̄z in ordine datur gr̄a z p̄firmatio illuminatōnis z discretōnis. q̄z ordinatus delet h̄re gr̄am z sciam discernēdi int' bonū z malū sic q̄ bonū doceat opari z exequi. z malū doceat spernere. Contra sc̄dm̄ morbiū malicie datur sc̄a eucharistia. q̄z sac̄m̄ eucharistie est origo om̄is dignitatis z bonitatis. Contra terciū morbiū p̄cupiscētie dat' matrimonū vt p̄ hoc sacramētū remoueat inordinata p̄cupiscētia. Sed p̄ morbiū p̄nitatis ad peccā dū dat' sac̄a p̄firmatio vt ip̄i p̄firmati nō sint ita p̄ni ad peccādum vt p̄us. q̄z in tali sac̄o datur gr̄a p̄firmatōis ad bonū. z cū h̄ ibi datur retardatio ad malū. Tunc ad p̄positū ē d̄dm̄. q̄ sac̄a sunt duplicia. s̄. reit̄rabilia z irreit̄rabilia. Vñ tria s̄z sac̄a irreit̄rabilia. s̄. baptisim̄. confir̄matio. z ordo. q̄z in talib' sacramētis imp̄mit' character indelibilis. Sed sacramēta reit̄rabilia s̄z q̄ttuor. vt p̄fessio. eucharistia. m̄rimoniū. z extreme vinctio. q̄z in eis nō imp̄mitur character indelibilis

¶ Secūdo nota. vtz h̄ p̄nomē ego nec̄ario apponaf i forma baptisim̄. Et videt' q̄ nō. q̄z in oī p̄bo p̄ p̄sone cert' intelligit' nt̄s. vtz p̄ Priscianum p̄mo minoris. s̄z baptisio ē p̄bū p̄me p̄sone. q̄ in eo intelligit' cert' nt̄s. z per cōsequēs nō erit nec̄ariū exp̄mere illud p̄nomen in forma baptisim̄. Ad h̄ r̄ndetur p̄ distincōem. q̄ q̄dā s̄z de nec̄itate baptizādi. z q̄dā s̄z de nec̄itate baptizātis. z q̄dā de nec̄itate forme baptisim̄. Nō ad h̄ dubiū r̄ndet'. q̄ h̄ p̄nomē ego nō est de nec̄itate baptizādi. nec etiā est de nec̄itate forme baptisim̄. sed ē de nec̄itate baptizātis. Et rō hui' ē ista. q̄z p̄ h̄ p̄nomē ego exp̄mitur int̄tō baptizantis vt ip̄e baptizās velit facere illa q̄ facit eccl̄ia ergo illud p̄nomē ego nō debet omitti

¶ Tercio notādū. dubitaret q̄s. vtz in oī lingua aliq̄s p̄t baptizare. Ad hoc dubiū r̄ndetur q̄ sic. q̄z q̄libet p̄t baptizare in sua lingua vulgari vult' gariter. z sic grec' in sua lingua p̄t baptizare. z sic bohemus. flauus. polonus. dacus. r̄cijs. z hoc tpe nec̄itatis. sed ip̄e sacerdos cuiuscūq̄ ydiomatis fuerit sp̄ dz baptizare puez in lingua latina.

¶ Quarto notādū. vtz h̄ p̄bū baptisio p̄t omitti. sic q̄ loco ei' ponatur hoc p̄bū mergo. Ad h̄ r̄ndet' q̄ nō. q̄z illud p̄bū mergo h̄z in se plus q̄z ly baptisio. ex eo q̄ mergo z baptisio nō s̄z synonyma. q̄z oīs baptisat' ē mersus. z nō ecōuerso oīs mersus ē baptisat'. ergo mergo z baptisio non s̄z synonyma. ex eo q̄ dicit' sicut magis cōe z minus cōe. ideo loco illius qd̄ est (baptisio) nō p̄t poni mergo. vt dicēdo. ego mergo te in noie patris z filij z sp̄s̄s̄ci. Sed debet dici. ego baptisio te zc̄.

¶ Quinto notādū. dubitaret aliq̄s. vtz loco illi' p̄nois te. posset poni nomē p̄riū. vt sic dicēdo. ego baptisio henricū in noie patris z filij z sp̄s̄s̄ci. Ad hoc r̄ndet' q̄ nō. z rō est ista. q̄z p̄pria noīa sub diuersis p̄ceptib' in p̄positionib' sc̄at confuse. sed p̄noīa sc̄ant certe. Et cum in baptisimo int̄tō baptizantis debet dirigi in certum z vnicū suppositū indiuisibile. igitur p̄pter h̄aterale certitudinē dz exp̄mi hoc p̄nomē te. z loco illius p̄nois te non debet poni nomen p̄riū

folium XLVI.

Sexto dubitaret q̄s. vtz sic possit poni forma baptismi. ego baptiso te in noibz patris z filij z sp̄s sancti. ex quo tres sunt psone diuersa habentes noia. scz pater z filius z sp̄s sanctus. **I**o videt q̄ d̄z dicit. ego baptiso te in noibz p. z fi. z s̄. **A**d h̄ r̄ndet q̄ nō d̄z dicit in noibz in plurali numero. sed debet dici in noie in numero singulari. **E**t rō huius ē ista. qz vn̄ est baptis mus. vnus ē deus. z vna ē fides. z vna ē ecclia extra quā nullus saluatur vt pz in de summa trinitate z fide catholica. **F**irmiter credim̄. z s̄l̄t̄ p̄fite mur oēs. mō illa vnitas ecētie signat̄ p̄ istū ablat̄m singularis nūeri. s̄. noie et ergo debet dici in noie z nō in nominibz.

Septimo notādū. dubitaret q̄s vtz intentio baptisantis sit nec̄aria ad baptismū. **E**t videt q̄ sic. qz fm̄ b̄t̄m Auḡ. bona int̄ctio requiritur ad bonū opus. ergo etiā int̄ctio nec̄ario requiritur ad baptismū. qz ibi exercet̄ opus optimū. **S**ed in oppositū est br̄s Auḡ. in q̄dā omelia sup̄ Joh̄as nem vbi dicit. **A**ccedat verbū ad elementū z sit sacramētū. vbi vult q̄ ibi non sit nec̄aria int̄ctio. sed solum p̄ boz. **P**latio. **A**d hoc dubiū r̄ndet q̄ int̄ctio requirit̄ p̄pter reuerētiā sacramēti. **U**nde est sciendū. qz int̄ctio est duplex. s̄. generalis z sp̄ialis. **I**nt̄ctio ḡn̄alis ē quādo ipse baptisans int̄dit facere illud qd̄ ecclia facit. licz nō credit eē vtz qd̄ ecclia credit. **E**t ex hoc pz qz infidelis. vt iudeus vel heretic̄ p̄t baptisare dum habeat int̄ctio nem ḡn̄alem. **E**t ista int̄ctio generalis semp̄ exigitur z requirit̄ ad baptisante. **A**lia est int̄ctio sp̄ialis z est ista. qz quilibet credat qz baptismus habeat virtutē delendi pct̄ā. z ista nō sp̄ requirit̄. **E**t sic ad autoritatē b̄t̄i Augustini d̄z. qz licz nō exp̄mit̄ int̄ctio nē generalē. t̄m̄ ibi eq̄ b̄n̄ vult illaz. **E**t sic hoc argumētū nō valet. **A**uḡ. nō exp̄mit̄ int̄ctio nē generalē. ergo nō requirit̄ int̄ctio ḡn̄alis ad baptismū. qz ibi arguit̄ ab autoritate negatiue que p̄sequentia non valet.

Octauo dubitat̄ z ponat̄ talis casus. qz sint duo pueri sil̄ qui inueniunt̄ in certo loco. z vnus illoz est baptisat̄ z alter nō. sic qz dubiū est q̄s illoz sit baptisatus. **T**ūc querit̄. vtz ambo debent baptisari aut nō. **E**t videt qz non. qz si abo baptisarent̄ tunc alter illoz bis baptisaret̄. qd̄ nō p̄t fieri fm̄ p̄us dicta. qz nullus d̄z bis baptisari ex eo qz illud sacramētū est irriterabile. **I**n oppositū arguit̄ sic. si nullus eoz baptisaret̄ tūc vnus eoz r̄t̄ maneret nō baptisatus. z p̄sequēs aia istius eternalit̄ damnaret̄ p̄pter carētiā baptismi. qd̄ t̄m̄ maxime eēt incōueniēs z absurdum. **A**d hoc est d̄dm̄. qz isti pueri sic simul inuēti abo debeāt baptisari p̄pter incōueniēs qd̄ ex hoc posset seq̄ si vnus eoz nō baptisaret̄. puta qz aia eī possz eterna liter dānari. ergo tutius est ip̄m hoiem bis baptisari q̄s eternaliter dānari siue fidē xp̄ianā ignorare. ergo ad remouēdum talem incertitudinēz tūc ambo debent baptisari. **E**t si p̄t eē aliq̄ discretio inter pueros tūc ip̄e baptisans nullo mō d̄z baptisare aliquē bis p̄pter rōem p̄us tactā. **S**ed aliq̄ sic r̄ndent qz isti pueri sic inuēti ambo debeāt baptisari. z hoc debet fieri sub cōditione. vt sic dicēdo. **S**i nō es baptisatus tūc ego baptiso te in nomine patris z filij z sp̄s sancti. **E**t hoc fit p̄pter securitatē. qz tutius ē hominēz baptisari bis q̄s non fieri christianum.

Ultimo ē notādum. dubitaret q̄s vtz baptismus sit melius a sacerdote bono vel malo. **A**d hoc est d̄dm̄. qz baptismus neqz meliorat̄ per boz

Summula Raymundi

num sacerdotē neq; peiorat p̄ maluz sacerdotē. sed tñ tutior z securior est
baptismus a bono sacerdote q̄ a malo. qz deus exaudit citius preces bo
noz q̄ maloz. Et tñc vltim⁹ dicit q̄ baptizat⁹ nec meliorat nec peiorat per
baptizantē dūmodo formā verboz obseruat. qz efficacia baptismi p̄sūt
in sacramēto z nō in baptizante siue in sacerdote

.i. nullus puer s̄ scō baptizate

Nullus abortiuus. nullus nisi fonte renatus

.i. in cimiterio .i. testat

Infra sancta loca sepeliri debet vt ait lex

.i. puez nō mortuū gignit. i. puer

Uxor abortiuum tua si parit ille licet sic

.i. pui t̄pis in puerperio

Temporis exigui. legem seruabit eandem

s̄ legē s̄ puez genuisset

Quam conseruaret si matura peperisset.

¶ Hic auctor ponit sedam cautelā circa baptismū ondes qd dicit fieri circa
pueros abortiuos in baptizādo. z h̄ p̄ modū doctrine q̄ talis ē. si aliquis
puer abortiu⁹ mort⁹ nō baptizat⁹. tñc tal⁹ nō dicit sepeliri in cimiterio. qz sic
lex z ius canonicū dicit tñc null⁹ dicit sepeliri in cimiterio nisi fuerit baptiza
tus. Deū subdit maḡ ponēdo aliud documētū circa baptismū ondes q̄
liter p̄sone ipregnate se debeat regere p̄ partum. z dicit q̄ si aliq̄ mulier gñat
puez abortiuū. ita q̄ añ matur⁹ t̄ps puer de matrice exiit. tñc ista mulier
er custodiat t̄ps puerperij q̄draginta dieb; ac si puez matur⁹ generasset

¶ Notādū p̄mo circa lrām. q̄ abortiu⁹ ē puer q̄ nō dū p̄pleuit t̄ps natu
rale sue gñatois. vt si gñaret aliq̄s puer z nō dū t̄ps naturale p̄pleuisset.
ille puer diceret abortiu⁹. Tñ t̄ps naturale gñatois vt cōter s̄ nouē mē
ses. nō si puer gñat in septimo vt octauo mēse tñc gñatio dicit repetitina z pu
er gñat⁹ dicit abortiu⁹. z talis puer abortiu⁹ nō dicit sepeliri in cimiterio si mor
tuus ē postq̄ abscondit ab utero materno. Si at̄ viuūt z postea baptizet
z tñc post h̄ mort⁹ tunc in cimiterio ē sepeliendus

¶ Secō notādū. q̄ qñ abortiu⁹ gñat h̄ ē dupl̄. vel em̄ ille ē aiat⁹ vel nō
Si nō est aiat⁹ tñc nō dicit sepeliri in cimiterio. rō ē. qz null⁹ ē sepeliendus in cī
misterio nisi hō. s; ille nō est hō. q̄ etiā nō ē sepeliendus in cimiterio. Si aut̄
talis abortiu⁹ ē aiat⁹ h̄ ē dupl̄. vel em̄ ille ē baptizat⁹ vt nō. si ē baptizatus
gñat sepelit in cimiterio. si nō ē baptizat⁹ nō sepelit in cimiterio.

¶ Tercio notādū. diceret q̄s. si mulier moriat⁹ i p̄tu añq̄ puer exit vter
maternū qd ibi ē faciendū an fruct⁹ cū matre dicit sepeliri aut nō. Ad h̄ r̄nde
tur q̄ tal⁹ mulier dicit diuidi z fruct⁹ viu⁹ dicit eximi ita q̄ saluabit in vita. z p̄
hoc tñc fruct⁹ dicit baptizari. mater at̄ dicit in cimiterio sepeliri

¶ Quarto notādū. vñ hoc ē q̄ pueri nō baptizati nō dñt in cimiterio se
peliri s; extra cimiteriū. Rō ē. qz q̄ nō intrat regnū celoꝝ nō dñt locari inter
corpa fidelū. qz infidelū cū fidelib; nō erit p̄mixtio. sed aīe talū pueroz
nō pueniūt ad regnū celoꝝ. qz dixit x̄ps ad Hycodemū. nisi q̄s renat⁹ fue
rit ex aq̄ z sp̄scō nō intrabit in regnū celoꝝ. id nō debet locari inter corpa
fidelū defunctor. Et illo correlariē sequitur. si puer moriat⁹ añq̄ baptizatus

Folium XLVII

pficit formā verbox dato q̄ incepisset adhuc aīa illius pueri nō saluabit̄.
 q̄ nō eēt mersus ter in aq̄. nec etiā baptisat̄ p̄ formā cōpletā req̄sitam ad
 sac̄m̄ baptisim̄. ¶ S; dīceres. q̄ ē rō q̄ pueris nō d; denegari baptisim̄
 p̄pter manifestū p̄ctm̄ parētū. R̄ndet̄ q̄ rō ē ista. q̄ in iudicio dei z ecclesie
 puer nō portabit̄ iniquitatē patr̄. nec ecōuerso. vñ apl̄s. Opa em̄ illorūz sēs
 quunt̄ illos. Et d; norat̄ in iudicio dei. q̄ in iudicio tp̄ali q̄nc; tenet̄ oppo
 sitū. z q̄ sacerdos baptizās puez cū p̄cubinīs non d; nīmū indagare q̄ z
 q̄les s; parētēs e; q̄ als sacerdos in baptisando male pcederet. Ex illo
 manifeste p̄cludit̄ q̄ sac̄m̄ baptisim̄ nulli sit denegādū. z rō ē ista. q̄ illō
 sac̄m̄ ē dignissimū q̄ ad magnā ncc̄itatē. exq̄ ē ianua oīm aliorz sac̄roz ad
 vitā eternā z magis ncc̄ariū. licz em̄ sac̄m̄ eucharistie sit digni; q̄ ad sc̄itaz
 tē. qm̄ p̄ oib; sac̄is p̄cludit̄. z sac̄m̄ p̄firmatōis q̄ ad p̄sonā a q̄ pcedit̄
 q̄ p̄firmatio sit a solis ep̄is. z sic de alijs sac̄is vt p̄us dictum ē. tñ sac̄m̄
 baptisim̄ ad oīa sac̄a ē plus ncc̄ariū. q̄ sine ip̄o nullus p̄t saluari
 ¶ Quinto norādū. dubitabit̄ q̄s. vtz. ne forma baptisim̄ possit vicari.
 Ad hoc r̄ndet̄. q̄ forma baptisim̄ p̄t vicari sex modis. p̄mo q̄tū ad mu
 tationē. sc̄do q̄tū ad corruptionē. tercio q̄tū ad additōem. q̄rto q̄tū ad
 subtractionē. q̄nto q̄tū ad interpositionē. sexto q̄tum ad trāsp̄ositionem
 Nam p̄mo viciat̄ q̄tū ad mutationē plurib; modis. Primo q̄ si aliquis
 baptisaret sic. ego baptiso te in noīe genitoris z geniti z pcedētis ab vtro
 q̄. tūc talis puer nō eēt baptisatus. Et rō est. q̄ talis baptisans non sers
 uat formā a ip̄o institutā q̄ est hec. Ego baptiso te in noīe patr̄is z filij z
 sp̄s sancti. q̄ habet̄ p̄ beatū Barthēū. Eūtes docete oēs gētes zc. Secun
 do viciat̄ q̄tū ad mutationē sic. vt si aliq̄s baptisat sic dicēdo. ego bapti
 so te in noīe oipotētis z sapiētis z benigni dei. tūc talis puer etiā nō ē bap
 tisatus. z rō est ista. q̄ talis non baptisat in noīe trīū p̄sonaz. q̄ sic p̄t est
 oīmipotēs fili; etiā est oipotēs z silt̄ sp̄s sc̄s. vt habet̄ in s̄mbalo Atha
 nasy. vbi d; Oipotēs p̄r̄ oīs fili; oīs sp̄s sc̄s. Et sic; p̄t est sapiēs sic fili
 lūis z sp̄s sc̄s. silt̄ sic; p̄t ē benign; sic fi. z. ff. Tercio viciat̄ q̄tū ad muta
 tionem sic. vt si aliq̄s baptisaret sic dicēdo. ego baptiso te in noīe patr̄is
 z filiarōis z sp̄s sc̄i. tūc etiā talis nō esset baptisatus. q̄ illa forma nō
 est ab ecclia instituta. ¶ Sc̄do baptisim̄ viciat̄ q̄tum ad corruptionē. z
 talis est duplex. vel em̄ mutat sensum vel nō. Si mutat sensuz tūc tal; pu
 er nō est baptisat̄. vt sic d̄do. ego baptiso te in noīe patr̄is z filias z sp̄s
 sc̄s. z h̄ est vtz si h̄ nō sit ex simplicitate. q̄ si ex simplicitate ita diceret
 z non p̄ntederet errorē tūc puer eēt baptisat̄. Si aut̄ non mutat sensuz. vt
 si aliq̄s esset balbutiēs z ipedit̄ in lingua z baptisaret puez ita q̄ nō poss
 set p̄ba exp̄mere tūc talis puer eēt baptisat̄. ¶ Tercio baptisimus viciat̄
 q̄tū ad additōem. z talis ē duplex. q̄dā mutat intellectū z q̄dā nō. mō si
 aliq̄s baptisaret sic d̄do. ego baptiso te in noīe pa. z fi. z. ff. z sc̄i Nicolai z
 sc̄i Katherine. z tñ eā crederet q̄ iste puer sine hac additōe nō eēt baptisa
 tus tūc tal; baptisim̄ nō valeret. q̄ baptizās addit̄ sup̄flua Si aut̄ nō cre
 dit̄ z facit̄ h̄ ex pura simplicitate tūc puer est baptisat̄. ¶ Quarto viciat̄
 q̄tū ad subtractionē. vt qm̄ aliq̄d subtrahit̄ de forma baptisim̄. vt dicēdo
 ego baptiso te in noīe p. z fi. omittēdo ly sp̄s sc̄i. tūc tal; puer nō eēt baptis
 at̄. ¶ Quinto viciat̄ q̄tū ad it̄p̄ōem. z tal; it̄p̄ōitio ē duplex. nā q̄dā

Summula Raymundi

est necessaria et quedam non. pro prima non variatur baptismus. sed pro secunda. **Exemplum** de prima. ut si aliquis baptizaret sic dicens. ego baptizo te in nomine patris et tibi euenerit tussis. tunc cessante ulterius diceret. et filii et spiritus sancti. tunc adhuc huc puer esset baptizatus. **Exemplum** de secunda. ut si aliquis diceret. ego baptizo te in nomine patris et filii. et faceret tunc impositionem et diceret ad ministrum suum. porrigem tibi librum vel aquam calidam. et postea submergeret et diceret. et spiritus sancti. tunc talis puer non esset baptizatus. Et ratio est. quia illa forma baptismi esset fracta. ¶ Sexto videtur baptismus consistit ad transpositionem. ut si aliquis sic baptizaret. in nomine patris et filii et spiritus sancti ego baptizo te. et si aliquis hoc faceret ex simplicitate et deuotione. tunc talis puer credit esse baptizatus. Si autem non faceret ex simplicitate. sed propter hoc quod velit inducere errorem. tunc talis puer non est baptizatus. ¶ Sed contra. nomina et verba transposita idem significant. ergo videtur quod talis puer sit baptizatus. Ad hoc respondetur. quod illud dicitur **Aristo.** ij. per hermenias habet veritatem in logica de propositionibus. non autem in theologia. quia theologia non restringit per istas regulas

¶ **Primo** notandum circa formam baptismi. si diceret aliquis sic baptizando puerum. ego baptizo te in nomine christi. tunc dubitatur utrum talis puer sit baptizatus aut non. Et videtur quod sic. quia ita baptizauerunt discipuli in primitiua ecclesia. scilicet in nomine christi. Quorum successores sunt sacerdotes. ergo videtur quod talis puer sit baptizatus. Ad hoc dubium respondetur quod talis puer non est baptizatus. Et ad rationem quod illud fuit necesse in primitiua ecclesia. quia quicumque profitebatur hoc nomen christus ille baptizabatur a discipulis. sic autem non est nunc. quia iam debet teneri forma ipsius ecclesie de qua prius dictum est. Alii autem sic dicunt. quod talis puer non sit baptizatus. Et rationem hanc assignant. quia ille sic baptizans peccat contra formam baptismi institutam a sanctis patribus

¶ **Ultimo** notandum. diceret aliquis sic baptizando. ego baptizo te nomine trinitatis vel in nomine trium personarum. tunc dubitatur utrum talis puer sit baptizatus vel non. Respondetur quod talis puer non esset baptizatus. Et ratio est ista quia illa non est forma quam iesus christus instituit. ut habetur **Matth.** vii. tunc. Euntes docete omnes gentes etc. Sed tamen sancta trinitas ita bene implicite potest inuocari

.i. infantem s^c sacro tribus vicibus

Si puerum mergis in fonte ter. et nihil addas

.i. forme baptismi .i. non baptizatus

Verborum forme. manet illotus puer iste

placet s^c alter s^c baptismi

Quauis assistat qui verborum seriem dat.

¶ In ista parte magister ponit quartum documentum de ipso baptismo dicens. Si aliquis baptizaret puerum et mergeret ipsum tribus vicibus et omitteret formam verborum. ille puer non esset baptizatus. et quod plus est si vnus astaret qui proferret formam verborum adhuc puer non esset baptizatus. Et ratio licet est ista. quia si alter diceret verba. tunc illa verba non proficerent nec aliquem effectum inducerent. quia dicit beatus Augustinus. Appone verbum ad elementum tunc erit sacramentum. Et sic ille baptizans si omitteret verba tunc maneret solum aqua.

¶ **Circa** istam notandum. auctor dicit in ista. si puer immergitur et verba non proficiunt

Folium XLVIII

runtur. tunc talis permanet non baptisatus siue illorum. Pro quo
Sciendum primo. quod tria requirunt circa baptismum. Primum est debita verborum platio. Secundum est ipsius infantis immersio vel aqua superfusio. Tertium est intentio. scilicet ut ipse baptisatus intendit facere id quod facit ipsa ecclesia. Et si unum illorum defuerit tunc baptismus viciatur. id est quod ipse puer manet imbaptisatus.
Notandum secundo per modum dubij. et ponatur casus quod sint duo homines. quorum unus immergat puerum et alter proferat verba. et ponatur ulterius casus possibilis quod fiat tempore necessitatis. ita quod sint duo sacerdotes quorum unus est factus mutus et ille immergat puerum. et alter sit carus manibus. et ille formam verborum proferat. tunc dubitatur. videlicet talis puer sit baptisatus. an non. Et videtur quod talis puer sit baptisatus. quod sine isto sacramento nullus potest saluari. ut patet ex dicto euangelij plus allegato. Rursum ad hoc dubium secundum Richardum in tertio de lege dei. quod talis puer non est baptisatus. quod ad baptismum tria requirunt. Primum quod ibi sit debita verborum platio. Secundo quod immergat. Tertio quod intendat facere hoc quod ecclesia facit. modo cum unum illorum defuerit tunc puer non est baptisatus. sed in presenti casu unum illorum deest. scilicet debita verborum platio sicut in mutis. ergo talis puer manet non baptisatus. Alii autem doctores rident. quod tunc talis puer manet imbaptisatus. quod immersio et platio verborum debent fieri ab uno. sed sic non fit hic. ergo non.
Tercio notandum. ponatur quod duo circa fontem proferant verba. sic quod ambo dicant. ego baptiso te in nomine patris et filij et spiritus sancti. et unus solus immergat. tunc dubitatur. videlicet talis puer sit baptisatus. Et videtur quod non sit baptisatus. quod vel illi dicunt nos baptisamus te in nomine patris. et filij. et spiritus sancti. vel dicunt. ego baptiso te in nomine patris et filij. et spiritus sancti. Si primo modo. tunc non habet debita forma baptismi quam christus instituit. Si secundo modo. tunc puer bis baptisaretur. et quod baptismus est sacramentum irreiterabile. ergo videtur quod talis puer non sit baptisatus. Ad hoc dubium respondetur quod talis puer est baptisatus. Sed tunc ad rationem dicitur quod dicitur. vel dicitur nos vel ego. Respondetur quod non dicitur nos. sed dicitur illorum dicat. ego baptiso te etc. Et sic iste vicinarius proferens verba et cum hoc immergens baptisat. Sed tamen hic quidam rident sub cautela sic. quod si unus citius diceret. ego baptiso te quam alter. tunc ab illo. qui citius diceret talis puer esset baptisatus et non ab alio. quia sacramentum baptismi est irreiterabile. Sed hoc non tene valet. quia si astans diceret citius illa verba et non immergeret. tunc ipse puerum non baptisaret. sed solum immergens.
Quarto notandum. videlicet iudeus vel infidelis potest baptisare. Et videtur quod non. nam quicumque est peccator ab ecclesia ille non potest baptisare. sed iudeus est homo. ergo etc. Consequentia tenet de se. similiter et maior. Sed minor patet per dictum prophetam ubi dicitur. Nolite sanctum dare canibus. Sed in oppositum est autoritas patris per illud quod plus dixit. a quocumque posse sumere baptismum. Ad illud dubium respondetur. quod ipse iudeus potest baptisare. quod eodem modo valet baptismus collatus per malum sicut per bonum. et baptismus non est ministerii proferentis. sed christi. et hoc est verum. si ipse intendit facere hoc quod intendit ecclesia facere. et cum hoc proferat debitam plationem verborum et immergat puerum. ita tamen quod hoc permittitur ab ecclesia tempore necessitatis siue causa necessitatis. quod sine isto sacramento nullus potest saluari. Sed tamen iste iudeus non potest baptisare ex officio et ex autoritate. ut patet per hanc argumentum. Sed tunc ad rationem autoris hic in littera dicitur. quod autoritas eius intelligitur de articulo mortis. sed non quo ad autoritatem vel quod ad officium

Summula Raymūdi

Alij autē aliter rīdent ad rōnem. q̄ aliquem esse p̄cisum ab ecclīa intelligit̄ duplt. Uno mō quo ad vīculū charitat̄. sic ipe iudeus p̄cisus est ab ecclīa Romana. Alio mō quo ad vīculū vel vīonē baptīsmatis. z sic ipe iudeus nō est p̄cisus ab ecclīa

¶ Ultimo norandū p̄ modū dubitatōis. vtz dyabol⁹ posset baptīzāre aliquē. Et arguit̄ q̄ sic. q̄ q̄cūq; debite p̄fert p̄ba z alia req̄sita bñfacit ille p̄t baptīzare. sed dyabolus p̄t oīa ista facere cū ipe vocat̄ mille artifex. q̄ p̄t baptīzare. Ad hoc dubiū rīdetur. q̄ dyabolus nullū p̄t baptīzare. z hoc p̄bat̄ aliq̄bus rōnib; sic. Prima est. q̄cūq; baptīzat ille p̄tendit bonū et h̄z debitam formā verborū z oīa necessario req̄sita ad tale officium. sed dyabolus nō est hmōi. ergo zc. Alia rō. nullus p̄t baptīzare nisi hō. nam dñs dixit in euāgelio. Ite docete omēs gentes. z illa verba dixit discipulis suis z successorib; discipulorū. h̄z dyabolus nō est hō neq; successor discipulorū. q̄ nō p̄t baptīzare. Tercia rō seq̄tur ex p̄ma. z est ista. oīs baptīzās d̄z p̄tendere bonū. sed dyabolus nō p̄tendit bonū. cum sit spūs malign⁹. ergo etiam nō d̄z baptīzare. Et h̄z dyabolus diceret debitam formā p̄bortum. tamē in hac forma nō p̄tendit bonū. q̄ nō baptīzat. Sed diceret. quare hō baptīzat z nō dyabolus Rīdetur q̄ ideo. q̄ sicut homo fuit cā mortis. vel sicut hō mortificatus fuit p̄ hōiem. ita d̄z viuificari z recōciliari p̄ hōiem z nō p̄ dyabolū seu p̄ spiritū malignū. ergo baptīzat hō z nō dyabolus. Alia rō. q̄ sicut hō est cā generatōis realis. sic etiam d̄z cā generatōis spūalis. scz xps p̄ncipaliter a quo sacramenta fluxerunt cui⁹ mīnist̄er est hō sacerdos. ergo hō baptīzat z nō dyabolus. Sed tūc ad rōnem q̄ d̄z. q̄ p̄fert verba z oīa que req̄runt ad baptīsmū ille baptīzat. sed dyabolus p̄t facere hmōi. ergo zc. Maior est negāda. q̄ ibi maxime req̄ratur intentio bona. mō notum est q̄ dyabolus nō intendit illud bonū qd̄ ecclīa intendit. ergo nō potest baptīzare.

si puer s̄c̄ baptīsmat̄ .i. effunde s̄c̄ baptīsmat̄

Infans in fontem si stercozat eijce fontem

s̄c̄ infans s̄c̄ fontē .i. nō ē faciēda effusio.

Si dimittit in hunc vīnam. questio non est.

¶ In ista pte determinat de negligētia recuperāda circa fontem baptīsmi. Et diuidit̄ illa ps in duas. In p̄ma facit hoc qd̄ dictū est. In sc̄da docet sp̄aliter qualiter pueri sint baptīzandi. Sc̄da ps ibi (Inuēto puero) P̄ma ps adhuc in duas. nam p̄mo facit̄ autor qd̄ dictum est. Sc̄do ponit tres cautelas circa negligētiā baptīsmi obseruādas. ibi (Si puer egredietur) Quantū ad p̄mum autor vult. si aliquē puez p̄tingit in fontē baptīsmatis stercoza mittere. tūc talis aqua est effundenda. Sz si aliq; puer in hanc aquā baptīsmat̄ vīnaret nō est necessariū ipam effundere

¶ Circa lram p̄mo norandū. q̄ lra d̄r notāter aqua baptīsmat̄ d̄z effundit̄. z hoc est intelligendū de casu p̄dicto. puta dū ipe puer emittit stercozum in fontem ipius baptīsmat̄. Et huius rō est. q̄ puer baptīzand⁹ d̄z baptīzari in mūda aqua. vt hater ex dicit̄ Ezech. xxxvi. vbi d̄r. Et effundam sup̄ vos aquā mūdā z mūdabimini ab oībus inq̄namēt̄. sed si puer stercozifac̄ in aquā tunc nō esset mūda. z ideo talis aqua debet effundā

Folium XLIX.

anteq̄ alij pueri in aqua illa baptiscentur

Secundo notandū. q̄ hic aliq̄ doctores dicūt q̄ tota aqua nō ē effundēda in casu p̄ dicto. s̄ t̄m hoc stercus cū modica aqua. s̄ hoc nō videt eē de intentōe autoris. z iō aqua totalit̄ d̄z effundi z secrete de nouo alia p̄secrari in fonte. S̄z diceret aliq̄s. t̄m solū in festo pasche z p̄thecostes d̄z fieri cōsecratio baptismatis. vt illud p̄z ad nostrā experiētiā. q̄z videmus solum hoc fieri annuatim in ecclia dei p̄ illa festa. Rūdet̄ q̄ nō solū in festo pasche z p̄thecostes p̄t̄ p̄secrari baptismus. s̄ etiā q̄cunq̄s alio t̄pe. s̄z t̄m hoc d̄z fieri secrete ne oriat̄ seculū in populo.

Tercio notandū. in euāgelio d̄z. nisi q̄s renatus fuerit ex aq̄ z sp̄sancto nō p̄t̄ intrare regnū dei Joh. iij. Ex isto dicto colligit̄ q̄ nemo p̄t̄ saluari absq̄ isto sacramento sc̄z baptismatis. Ibi aliq̄s posset dubitare. vtruz possumus sine baptismate saluari. Et videt̄ q̄ nō. vt patuit ex dicto euāgelij iā p̄allegato vbi d̄z. Nisi q̄s renatus fuerit zc. S̄z in oppositū arguit̄ sic. sancti innocētes nō fuerūt baptisati in aliquo liquore aqueo. z t̄m saluati sunt. ergo zc. Itē ex alio. grāmatici z rhetores quos p̄uertit beā virgo Katherina nō sunt baptisati in aliquo liquore. z t̄m salui facti sunt. Item beata p̄go maria nō est baptisata in aliquo liquore. z t̄m salua facta ē. ideo illud dictū euāgelicū p̄us allegatū apparet falsum. Ad hoc dubiū respondendo dicat̄. q̄ baptismus est triplex de quo p̄us dictum est. sc̄z fluminis fluminis. z sanguinis. vt habet̄ de p̄se. dist. iij. baptismi vicē. Ex hoc dicto pat̄z. q̄ sancti innocētes sunt baptisati in sanguine. nō loquēdo s̄z moriendo p̄fessi sunt z fide catholica dotati. cum qua vitā eternā meruerunt. S̄z virgo maria fuit baptisata in sp̄ituscō. q̄d pat̄z in euāgelio Luce. ij. vbi d̄z. Sp̄s sanctus inueniet̄ in te. Sed rhetores z doctores quos sc̄a Katherina p̄uertit sunt baptisati igne z sanguine. Et in autoritate euāgelica iam p̄allegata (et) debet̄ gloriari p̄ vel. vt dicēdo sic. nisi q̄s renatus fuerit ex aqua. et id est vel sp̄sancto. non potest intrare regnum celorum. Vel intellige q̄ hoc fit solum tempore oportuno. sed tempore necessitat̄ solum fit per sp̄itum sanctum

Ultimo notandū p̄ modum dubitatōis. vtruz q̄s seipm̄ posset baptisare. Et videt̄ q̄ sic. nā d̄z de quodā iudeo q̄ ip̄e seipm̄ baptisauit tēpore necessitat̄ z saluus factus ē. igit̄ videt̄ manifeste q̄ aliq̄s p̄t̄ seipm̄ baptisare. Rūdetur q̄ nullus p̄t̄ seipm̄ baptisare. vt pat̄z extra de bap. z eius esse. debitū. q̄z iste q̄ seipm̄ baptisat nō p̄t̄ seruare debitā formā. q̄z necessariū requiritur diuersitas p̄sonaz sic q̄ ibi sunt plures p̄sone. quaz p̄ma intelligitur in illo pronoiē (ego) z sc̄da in illo pronoiē (te) Et hoc manifeste declaratur in sibi. Nam sicut in generatōne reali est. pariformiter etiam est in generatōne sp̄iali. sed in generatōne reali homo nō potest seipsum generare. igitur in generatōne sp̄iali nullus homo potest seipsum baptisare. Maior vero est nota p̄ sufficientem similitudinē. Sed minor patet de se. q̄z si sic. tunc idem esset generans z generatum. causa z causatum. z esset aliqd̄ anteq̄ fieret. z sic idem generaret seipm̄. q̄d est falsum z p̄tra omnes p̄hos. S̄z tūc ad rōem. q̄n̄ d̄z de iudeo q̄ seipm̄ baptisauit. Rūdet̄ q̄ hoc nō fuit p̄ baptismū fluminis. s̄ plus p̄ baptismū fluminis. q̄z ip̄e habuit tantā p̄triciōem. ita q̄ deus remisit ei oia peccata sua

Sūmula Raymundi

Si puer egreditur ventrem matris moriturus
.i. infans exit dispositus ad mortē
nō p̄t ḡnari .i. totaliter
Et nequeat nasci totus. pars corporis illa
s̄ tale mēbrū pueri consuetudo
Si caput est. ter aqua baptizetur velut est mos
s̄ in partu s̄ matre.
Si mater moritur puer excidatur ab illa
debilis .i. puer nō debito tpe nat⁹ .i. aqua
Infirmus vel abortiuus. baptismatis vnda
.i. aspergatur .i. nō baptizatus
Ter perfundatur. ne non mersus moriatur
.i. p̄gelata s̄ aq̄ sc̄z q̄ puer aspergat trib⁹ vicib⁹ cū aq̄.
Si glaciatā sit hec. formam teneas modo dictam

¶ Nec auctor ponit sc̄dm documentū. in quo docet negligentia quādam
recupare circa baptismū. et vult tantū. Si puer vel infans q̄ d̄z nasci egre
diat de ventre vel utero matris morte p̄uentus et nō p̄t tot⁹ nasci. qd̄ tūc
est faciendū q̄ ille puer nō asseribere damnationi. Ad hoc d̄t auctor in l̄ra
q̄ pars illius pueri q̄ est egressa. i. caput et nō pes vel aliud mēbrum. tūc
tale caput et nō aliud mēbrum debet trib⁹ guttis aque aspergi apposita de
bita verborū forma ad baptismū requisita. tūc erit baptizatus. **¶** S̄ aut̄ d̄ter
caput aspergi et nō aliud mēbrū rō est ista. qz in capite p̄ueniunt q̄nc̄ sen
sus hoīs et tota virtus viget in capite. et ideo caput tanq̄ mēbrum digni⁹
debet aspergi trib⁹ guttis aque et nō totaliter p̄fundit. ne p̄ tantam fortitu
dinem aque et effusione illius puer decederet. qz si sic. tunc ille q̄ puer bap
tizaret fieret homicida. ex eo q̄ forte talis puer vixisset. quem vs̄ sic ex ni
mia interfecit p̄fusione. Deinde auctor subdit aliud documentū dicēs.
q̄ si mulier impregnata moriat ita q̄ puer in ip̄a uiuat. tūc ille puer d̄z exe
mit ab ip̄a et d̄z aspergi trib⁹ guttis aque ne moriat sine baptismo. habita tñ
debita verborū forma ad baptismū requisita. Rō huius est. qz talis puer nō
est valde fortis. si ergo totus mergeret in aquam tūc posset causam mor
tis inire. et sic illud qd̄ est in remediū inuentū p̄uerteret in suppliciu. De
inde auctor iterū subdit aliud documentū dicēs. si sacer fons fuerit glaciat⁹
lis et p̄gelatus. tunc ad baptizandū puer debet teneri forma p̄dicta. sc̄z q̄
talis puer aspergat trib⁹ guttis aque. q̄ baptizans dicat. ego baptizo te in
noīe patris et filij et sp̄s̄ sancti. et hoc p̄pter rōem p̄us dictam. sc̄z ne hoc qd̄
est in remediū inuentū p̄uertatur in suppliciu.

¶ Circa l̄ram norandū. nā sicut in l̄ra habet de egressu pueri ex utero
materno p̄tialr. ita q̄ debeat aspergi et baptizari statim si debil sit. Ex hoc tūc
dubitat. vtz puer in utero materno possit baptizari. Et videt q̄ sic. qz ali
q̄s sc̄ficat in utero. q̄ etiā p̄t aliquis baptizari in utero. Tenet p̄na p̄ locū
a maiori. qz si illud quod minus videtur inesse inest. ergo illud quod ma
gis videt inesse inest. sed maior est gr̄a sanctificationis q̄ gr̄a baptismatis.
ergo r̄c. An̄s p̄bat. qz sc̄us Jobes in utero m̄ris fuit sc̄ficat⁹. Luc. ij. r̄c.

Respondet q nullus in utero potest baptizari. ¶ Un est sciendū. q generatio est duplex. qdā est in utero. z qdā ex utero. Generatio ex utero est qn aliqs nascit in natiuitate. siue qn aliqs liberat ex dyabolica potestate. z h fit in baptismo. ¶ Qu aliqs in utero nascit tūc adhuc filius ire est. z g statim cū nascit ex utero d3 baptizari. z nō in utero. Rō est ista. qz fm euāgelicā veritate pus d3 in utero nasci. z post renasci in baptismo. ¶ Et p h ad rōnem d3. q aliqs sanctificat in utero hoc est ex lege spāli. s3 q aliqs baptisat h est ex lege cōi. Et tūc generatio est in utero qn ipa aia infundit. z hoc ex eo qz sacramēta vim sacrificādi nō hnt nisi p p̄tactū q nō fit ad puulum in utero existentē. g requiritur opatio ministri. vt infra patebit.

¶ Secūdo nota. ex lra hic habet de pte egressa. ex hoc dubitat. vtrum puer tūc in pte p̄t baptizari. z posito q sic. tūc vltērius dubitat. vtz ille puer in pte p̄t baptisat post totale generatōem debeat iterū baptisari. vel vtz iste baptisatus sibi sufficiat. ¶ Ad h rōdet. si nō totus puer est egressus. s3 solūmō pars p̄ticipalis. sicut caput. tūc talis puer d3 baptizari. et hoc cū debita forma p̄ticipali. z h in capite. ¶ S3 diceret. qre solūmō caput d3 baptisari. Ad hoc rōdet vt supra dictū est. q h est ideo. qz in ista pte sunt oēs sensus tā extēriores q̄s interiores. Sclus em̄ extēriores sunt q̄nq̄s. s3 visus. auditus zc. sicut ibi sunt sensus interiores. sicut sensus cōis. phantasia. zc. z ipse infans plus tenet baptizari i capite q̄s in alijs p̄ticipibz corpis. ¶ Et sic finaliter rōdet ad q̄sitū. s3 qn q̄rebat. vtrū puer baptisat in pte postea debeat baptisari in toto. et dicat q sic. sicut q postea in toto est baptisatus. tūc sub tali cautela p̄ticipali. s3 si nō es baptisatus ego baptiso te in noie patris z filij z spūs sancti zc.

¶ Tercio nota. autor d3 in lra q puer d3 excidi a matre. ex h dubitatur vtz puer d3 excidi a matre viuere. vel agonizāre. vel moriēre. ¶ Rōdet si m̄ viuūt puer nō d3 excidi ab ea. qz nō s3 faciēda mala vt eueniāt bona. s3 si mater mortua sit. z p̄cipit q puer in utero materno adhuc viuūt. tūc obstricibz daf talis cautela. s3 q matre mortua imēdiate apiat ei violenter os. ne puer moriā. qz ex q puer viuūt in utero materno indiget inspiratiōe et respiratiōe. ideo os m̄ris d3 apiri donec puer ex utero excideretur.

¶ Quarto nota. nā ex lra etiā habet. q si puer sit infirmus vel debilis seu abortiuus. tūc nō d3 mergi in fontē. sed d3 etet aqua fontis aspgi. ne sacramētū salutis fieret sacramētū p̄ticipali. qz p talē imersionē forte puer morietur. ne ergo hoc p̄tingat datur illa cautio. s3 q talis puer aspgatur tribz guttis aque sacri fontis. Ex quo tūc sequitur correlarie. q imersio aq nō est nccāria. ex eo q puer abortiuus vel alius puer infirmus p̄ticipat aspgi aq aqua. ¶ Un sciendū. q talis imersio siue aspgio h3 fieri tribz modis. P̄ticipat mo qz talis puer baptisat in noie trinitatis. ad designādū q tres sunt p̄ticipi sone in vna vera essentia. Secūdo ideo imergit ter. qz baptisat d3 delet omne peccatū. inō peccatū vel p̄mittit cogitatōe. vel loquitōe. vel ope. ideo in s3 qn illius puer tribz vicibz in fontē imergit vel tribz guttis aspergitur. Tercio ideo imergit ter. p̄ticipat trāsmigratiōem triplē legis. s3 legis nature. legis moysayce. z legis euāgelice.

¶ Quinto nota. q tria danē in baptismo. s3 caracter indelibilis. restitutio inocētie. z gra. Tūc ex hoc querit an illa tria oibz equaliter dēntur

Summula Raymūdi.

vel ne. ¶ Ad hoc respondetur q̄ illa duo. scz caracter indelibilis ⁊ restin-
tio innocentie datur om̄ibz equaliter. sed terciū scz gratia datur inequalit̄
ter. qz gratia duo facit. nam delet pctm̄ ⁊ p̄fert humilitatez. ⁊ vni plus de-
let inq̄st̄um parentes eius plus in peccato originali sunt conuoluti. ⁊ sic
tūc etiam plus disponit vnū ad humilitatem q̄ reliquoz. s̄m q̄ subiectū
recipiens sit dispositum.

¶ Ultimo notādū p̄ modū dubij. vtz vnus p̄t baptizare duos simul
Et videt̄ q̄ sic. qz si duo homines essent simul p̄nci ⁊ haberent duo capi-
ta ⁊ quattuor manus. ⁊ cū hoc haberet̄ disponem̄ duorum corporū. tūc
illi essent simul baptisandi. ⁊ tūc nō esset ibi vnus homo. q̄uis in corpore
videtur vnus sp̄alis homo esse. quare sequitur q̄ rōne illius p̄ncionis
sunt simul baptisandi. ¶ In oppositū arguit̄ sic. si duo simul baptisarent̄
tūc forma baptisimi infringeret̄. qz diceret̄. ego baptizo vos. sed hoc nō de-
bet fieri. ergo nec duo simul sunt baptisandi. ¶ Q̄o isto dubio sciendū.
q̄ si ita esset monstrū vt casus dr̄. tūc illi sunt baptisandi sub tali caurela
q̄ ip̄e sacerdos dicat sic. Si vnus es hō baptizo te in noie patris ⁊ filij ⁊
sp̄s sancti. sed si sunt duo hoies dices. ego baptizo vos in noie patris ⁊ filij
⁊ sp̄s sancti. De isto dubio latius dicitur infra.

.i. repto ill' sc̄i .i. fauor

Inuento puero baptisimi gratia datur

s̄ gra baptisimi s̄ baptisandi

Si data nescitur. verborum forma sit ista

s̄ forma s̄ forma

Qua pueros omnes baptizas. attamen ista

.i. p̄ponere

Si non es baptizatus premittere debes

s̄ sequetia p̄locare .i. doctores

Ista volunt aliqui premittere verba magistri

s̄ infantē

Non te baptizo. sed si non es baptizatus

s̄ ego sacerdos

Tunc te baptizo in nomine .p. et .f. et .ff.

¶ Nōc autor docet sp̄aliter quō pueri inuenti debent baptizari de quibz
dubij est vtrū sint baptisari. vel nō Et ponit triplicē formā Prima forma
est talis. vt dicūt qdā magistri. qz tales pueri debent baptisari sub ista for-
ma qua pueri oēs baptisant. scz ego baptizo te in noie patris ⁊ filij ⁊ sp̄s
sancti. Et huius rō est. qz dubij est vtz talis puer sit baptisat' vel
nō. ⁊ ergo in dubijs sp̄ certior ⁊ melior modus est tenendus. qz melius est
puerū bis baptizare q̄ ip̄m ch̄stianū ignorare. Secūda forma est talis.
vt si dicat. Si nō es baptisatus tūc ego baptizo te in noie patris ⁊ filij ⁊
sp̄s sancti. Rō huius est. qz si nō p̄poneres illa v̄ba. scz si nō es baptisa-
tus. tūc puer si pus esset baptisatus ⁊ mō iterū baptisaret̄. tūc sic in eo ba-
ptisimus reiteraret̄. qd̄ est. ph̄bitū in iure. ⁊ quicūqz hoc faceret studiose p̄
heretico esset habendus. Tercia forma est. qz si dicatur. ego nō baptizo te

si tu es baptisatus. sed si nō es baptisatus. tūc ego te baptiso in nomine patris et filij et spiritus sancti. ¶ Et p̄ declaratiōe huius sc̄e mouet tale dubium. Ponat q̄ inueniatur duo pueri quoz vnus baptisatus est et alter nō. tūc querit qd̄ est faciendū in tali casu. q̄ si ambo baptisarent. tūc vnus illoz bis baptisaret. si autē solus vnus. tūc forte p̄tingeret q̄ puer baptisat⁹ res baptisaret. et nō baptisatus maneret sine baptismo. ¶ Ad illud dubiū respondet quēadmoduz supra r̄sum est. scilz q̄ debent ambo baptisari sub hac forma quam docet hic autor in littera. videlz si es baptisat⁹ tūc ego nō baptiso te. si autē nō es baptisatus tūc ego baptiso te in nomine patris et filij et spiritus sancti. ¶ Item ponat q̄ sint duo gemelli generati. ita q̄ cōbinantur et coadunantur sibi inuicē mutuo. tūc dubitat quid sit facienduz scz vtrū sint baptisandi sicut vnus puer vel sicut duo. Et videt q̄ sint baptisandi nō sicut duo. qz ibi est vnum corpus. ergo debent baptisari sicut vnus hō. qz vnu corpus indigentiam habet vnus baptismatis. id est q̄ tūc semel baptisetur. ¶ Sed in oppositū videtur. q̄ isti gemelli nō sunt baptisandi sicut vnus hō. sed sicut duo. quia si talis homo habet plures pedes q̄ duos. et plura capita q̄ vnu nō est baptisandus sicut vnus sed sicut duo. sic est hic. ergo et c. ¶ Ad istud dubiū responderetur sub distinctiōe quia vel in talibz gemellis discernitur duplex anima. vel nō. Si ibi discernitur duplex anima. tūc debent baptisari sicut duo pueri. et hoc cognoscitur si ibi sit distinctio membrorum in capitibz pedibz et manibz. et ex hoc sc̄is q̄ ibi sint due anime. et tūc est seruanda doctrina autoris in textu declarata. scz q̄ primus baptisetur absolute. secūndus autē sub illa distinctiōe est baptisandus. q̄ si non es baptisatus tunc ego baptiso te in nomine patris et filij et spiritus sancti. Si autē ibi nō est distinctio membrorum. tunc debet baptisari sicut vnus homo.

¶ Item notandū. q̄ sacramentū baptismi nō debet reiterari p̄pter multas causas. Prima eā est. qz nō fiat error siue iniuria tali sacramento. Nam in baptismo imprimitur character indelibilis. nō si reiteraretur. vel q̄ tunc duo characteres imp̄merent vel p̄mus deleteretur. sed q̄libet illoz est inconueniens. ergo ne talis inconuenientia sequeretur. cauēdū est ne hoc sacramentū reiteretur. Secūda eā est. qz illud sacramentū nō debet reiterari. ne desit alicui occasio peccandi. qz forte posset aliq̄s dicere. volumus adhuc expectare et postea mittemus nos baptisare. qz sacramentū baptismi delet oīne peccatū. et p̄pter hoc sacramentū baptismi nō est reiterandū. Tercia causa est ista. quia hoc sacramentum habet originem ex merito passionis domini nostri iesu christi et resurrectione eius. et quia christus semel passus est et semel resurrexit. ergo semel dandum est illud sacramentum et non pluries.

¶ Item notandū p̄ modū dubij. qz querere posset aliquis vtrum character indelibilis in baptismo christi fuerat christo imp̄ssus. ¶ Ad hoc respondetur q̄ nō. qz character indelibilis disponit ad grām recipiendā. sed dñs noster iesus christus in instāti sue generatiōis habuit plenariā grām. ideo nō fuit necessariū q̄ ip̄e sumpsisset characterem indelibilem. Et tūc talis character est ip̄oz renascentiū. sed christus nunq̄ renatus fuerat. ideo character ei non fuerat imp̄ssus. prout dictū est prius.

Summula Raymundi

Ultimo nota supra dictū est q̄ iudeus vel saracenus p̄t baptizari. et tñ dubitat̄ ibi qua fide h̄i baptizat̄. qz nō in fide baptizantis. qz sunt infideles. nec etiā baptizant in fide parentū. qz forte etiā sunt infideles. ergo nescit̄ in qua fide h̄i baptizant. ¶ Rñdet̄ q̄ fides est triplex. vt dictū est supra. nam quedā est fides seminata. et est fides eccleie et ap̄torū. que est disp̄sa p̄ totū mūdū. et in hac fide baptizat̄ hereticus et iudeus si intendit̄ facere qd̄ eccleia intendit̄. Alia est fides germinās. et est qñ pueri baptizantur in fide suozū parentū. et sic iudeus vel hereticus nō baptizat̄. Tercia fides est matura. qz est bonis operibus corroborata. mō iudei v̄ heretici solum baptizant in fide prima. scilz in fide eccleie. et hoc si intendunt facere quod eccleia intendit̄

.i. festinās ad ianuā eccleie

Iudeus currens contritus ad hostia templi

s̄ iudeo baptisimi

Si sibi defuerit aqua p̄f byter. et moriatur

fiducialiter fides s̄ iudeus

Firmiter in christum credens. saluabitur ille

interfectū .i. p̄pter xpm̄ .i. baptismū sanguinis

Decisum christi pro noie sanguinis vnda

mūdat. s̄ originali. q̄si baptizat̄ esset aq̄ fontis. s̄ interfect̄

Abluit a scelere quasi fonte renascitur ille

¶ Superius autor determinauit de baptisimo fluminis. Hic cōsequēter determinat de baptisimo fluminis et sanguinis. Et diuiditur illa ps in duas ptes. Nam in p̄ma p̄determinat de baptisimo fluminis et sanguinis. In secūda determinat de baptisimo fluminis. ibi (Baptizare volens etc)

Quātum ad p̄mā partē vult autor q̄ si aliq̄s iudeus vel paganus aut saracenus. qui est contritus pro peccatis suis. currens ad hostiū templi volens baptizari. et defuerit ibi aqua et p̄f byter. et cū hoc talis firmiter credit in christū. et moriatur ille ante baptismū. tūc talis sine dubio saluatur

¶ Deinde autor subdit baptismū sanguinis dicens. si aliquis iudeus vel paganus infidelis currit ad ecclesiam credens firmiter in deo. cupiens baptizari. et si talis in via interficiat̄ cū gladio vel alio instrumēto quocūqz pro noie christi. tūc talis est baptizatus in sanguine suo. et p̄pter suam bonā voluntatē sine dubio saluabitur.

¶ Circa h̄rām p̄mo notādū. q̄ iudei sunt incōstātes et eccleiam dei maxime p̄sequētes. et quōqz ipsis baptizatis ecōuerso intrāt iudaismū spernēdo fidē xp̄ianā. ideo p̄sultū est q̄ iudei debēt p̄bari p̄ octo mēses volētes baptizari. ad p̄scrutādū vtz ipsi habeāt integrā voluntatē et verā fidē et charitatem ad dñm iesum christū. et vtz ip̄i errorem iudaicū velint dimittere. et illis exp̄tis post octauū mēsem debēt baptizari. sed si haberēt infirmitatē magnā sic q̄ timendū esset de eozū morte. tūc ipsis credentibz citius debēt baptizari absqz magna p̄barōe. Et rō huius est. qz maxime difficile est ipsis iudeis pecuniā attractam seu usuratā dimittere. et sic necariū est vt p̄us protentur anteq̄ baptizentur. precipue quando sunt sanī

¶ **S**ecundo notandum. quod baptismus est multiplex. scilicet baptismus fluminis. fluminis. sanguinis. et penitentiae. modo de baptismo fluminis fluminis et sanguinis plus dictum est. Sed baptismus penitentiae fit in articulo mortis. ut si aliquis esset positus in articulo mortis et non posset habere copiam aquae et si habuerit penitentiam. tunc talis sine dubio saluabitur. et effectus illius baptismi est delere culpam et non penam. quia pena seruatur ad futurum. Sed tamen penitentia posset esse tanta quod deleteret omnem penam et culpam. Et hoc est verum cum talis dolet intimo corde de peccatis commissis. Etiam aliqui talis penitentia delet omnem penam et non culpam. ut quidam doctores volunt.

¶ **T**ertio notandum. ex quo ut hic iam dictum est baptismus est multiplex. scilicet fluminis. fluminis. sanguinis. et penitentiae. tunc ex hoc posset aliquis sic instare. Hoc videtur esse contra apostolum ad Ephesios. iij. ubi dicitur quod unus est baptismus una fides. et unus deus. et si tamen unus est baptismus. sequitur ergo quod baptismus non sit quadruplex. penitentia est nota de se. sed auctoritate apostoli. Ad hoc respondetur quod baptismus capit dupliciter. uno modo proprie. alio modo improprie. Proprie baptismus requirit duo. scilicet verba et elementa. talis baptismus solus est unus. et consistit in aqua et in spiritu sancto. Et de tali intelligitur dictum apostoli ubi dicitur quod unus est baptismus. Sed baptismus improprie est qui delet peccatum originale cum alijs si sunt. sed non sit in aqua. et de tali baptismus loquitur presens littera. ¶ **I**tem dubitatur. verum illa tria baptismata. videlicet sanguinis fluminis et penitentiae possint sufficere ad vitam eternam. Et videtur quod non. sicut habetur Jobis. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et cetero. modo tales baptisati sunt baptismus sanguinis et penitentiae. et non sunt renati ex aqua et spiritu sancto. igitur non intrabunt regnum dei. Ad hoc respondetur quod non solum alijs renascitur ex aqua. sed etiam renascitur alio modo. quia alijs renascitur baptismus sanguinis. alijs potest renasci baptismus penitentiae. et sicut alijs potest renasci baptismus fluminis. sed non illo modo. ut habetur in euangelio Joannis. ergo dictum beati Joannis non est vniuersale. sed est in definitum. Et sic manifeste patet. quod si baptismus fluminis non potest haberi quod tunc illa tria baptismata sufficiunt ad vitam eternam. sed si baptismus fluminis potest haberi tunc alij non sufficiunt. ¶ **I**tem dubitatur. verum illa tria baptismata impendant characterem. Et videtur quod sic. quia baptismus sanguinis imprimet gratiam. igitur characterem. Ans notum est. de multis sanctis qui saluati sunt per effusionem sanguinis. Sed penitentia probatur. quia si illud quod minus videtur inesse inest ergo illud quod magis videtur inesse inest. sed maior est gratia quam character. quia character imprimitur propter gratiam. Ad hoc respondetur quod solum in baptismus fluminis imprimitur character. et hoc fit ex vi verborum et elementorum. Sed tunc ad rationem dicitur. quod character in parte dignior est gratia. quia character idelibilis est. sed gratia adesse vel abesse potest. etiam gratia characteris perpetua est. sed gratia absolute non. ¶ **I**tem dubitatur. quis tamen baptismus sit maior. vel fluminis vel sanguinis. Ad hoc respondetur per distinctionem quod baptismus habet duplicem effectum. Primus effectus est a malo liberare. Secundus effectus est ad bonum ordinare extrinsece. quo ad istos effectus baptismus fluminis est maior vel melior baptismus sanguinis. Ratio est ista. quia plures liberat a malo. et etiam plures saluatur baptismate fluminis quam sanguinis. quia videtur moriturus baptisatus in sanguine ibi mille moriuntur qui baptisatur in flumine. Secundo baptismus fluminis est melior baptismus sanguinis. quia liberat hominem ab omnibus peccatis. scilicet venialibus. mortalibus. et originalibus.

Summula Raymundi

Etiam p baptismū fluminis datur aureola. i. essentialē p̄m̄ium z eterna
le si immaculatus custo dit. z cum hoc imp̄mitur caracter indelibilis. S
p baptismū sanguinis b̄ni datur aureola. s̄z nō imp̄mitur caracter indelibil
Et sic p̄z q̄ baptismus fluminis maior z dignior est baptismo sanguinis
quia literat plus a malo. z etiā ad maius bonum ordnat. sed intensiue bap
tismus sanguinis est maior q̄ baptismus fluminis. quia baptismus sang
guinis literat a malo tā p̄m̄ actum q̄ p̄m̄ potentiā. baptismus autem flu
minis solū literat a malo p̄m̄ actum z nō p̄m̄ potentiā. qz hō post bap̄tismū
fluminis iterū p̄ peccare. sed post baptismū sanguinis nō. Similit̄ q̄
ad sc̄dm̄ effectum baptismus sanguinis est maior baptismo fluminis quo
ad ordinatōem hoīs ad bonum intensiue. quia immediate facit animam
volare in regnum dei.

^{s̄ aliqua}
Baptizare volens mulier puerum. nec aqua sit

^{.i. cui q̄} ^{s̄ puer} ^{egerna gl̄a.}

Qua baptizat eum. celesti luce carebit

^{s̄ puer} ^{puero}

Mortuus iste. fides nec ei prodest mulieris

fides mulieris

^{s̄ puer}

^{discretōis}

Que sibi prodesset cum peruenisset ad annos

^{ex̄is in ytero m̄ris} ^{renascit̄ p̄ baptismū}

Non puer innatus in christo nascitur. vt si

^{mō}

^{mulierē}

^{.i. imp̄gnatā ex̄ntem}

Jam baptizares iudeam parturientem

^{tal̄is liq̄r} ^{tal̄ liq̄r} ^{tal̄ liq̄r}

^{s̄ ab istis}

Non oleum. vinum. cereuisia. nec liquor vllus

^{.i. pficit}

^{sac̄rū}

^{istis trib̄}

^{pficit̄ baptismus}

Supplet baptismum. nisi sanguis. spiritus. vnda

¶ In ista pte autor regreditur super baptismum fluminis ponens que
dam documenta siue notabilia dicens. si mulier veller baptizare aliquem
puerum qui esset in articulo necessitatis positus. videlicet mortis. z non
posset habere aquā. si tūc iste puer moriat̄ absq̄ baptismo nō saluabit̄. Et
si diceres. vtrū fides mulieris p̄des̄t puero. Ad hoc responderet magister
in ista q̄ non. quia fides mulieris non iuuat eum nec cooperatur ip̄i quo
ad salutē. z tamē iuuisset eum si puenisset ad annos discretōnis z si viuus
pmanisset tunc fides mulieris bene saluasset ip̄m. Deinde magister sub
dit aliud documentum dicens. q̄ puer nō natus ex vtero non potest rena
sci in christo. i. baptizari. licet mater ip̄ius baptizetur. Vn̄ licet baptizaret̄
tur iudea existēs imp̄gnata. nō tamē ob hoc baptizatur puer eius. Des
inde magister subdit consequenter aliud documentum dicens. q̄ nullus
liquor. videlicet neq̄ oleum. neq̄ cereuisia. neq̄ vinum. neq̄ modo supplet
baptismum nisi sola aqua. Deinde magister subdit vnā additōem dicēs
q̄ baptismus est triplex. scz sanguinis. spiritus. z aque

Folium LIII

Circa trān nota. dubium est q̄ sit cā q̄ illud venerabile sacramētū
baptismi debet fieri in munda aqua. Ad hoc respōdetur q̄ causa huius ē
multiplex. Prima causa est talis. quia aqua est purum elementū z sim-
plex. z cum deus gloriosus est simplex substantia. licet sit trinus in personis
ideo ad designandū hoc tunc om̄is qui baptisatur in nomine sancte trinitatis
debet baptisari in liquore simplici. scz aqua. z non alio liquore. qz alij
liquores quodāmodo sunt mixti. quod sic declaratur. quia ipa cereuisia
est mixta ex aqua z farina hordei seu alioz frumentoz. medo aut̄ ex melle
et aqua. oleum aut̄ cōprimitur ex diuersis seminibus terre. scz ex canopo.
ex papauere. ex nucibz. z sic de alijs. vinū aut̄ ex botris. z sic tūc p̄z q̄ h̄mōi
liquores nō sunt ita simplices z puri sicut aqua. quare sequitur q̄ baptis-
mus debet fieri in pura aqua z non in alio liquore. **A**lia causa est talis. q̄
aqua est magis cōmunis q̄ alius liquor. ideo ne aliquis haberet se excusa-
re de baptismo. ita q̄ dicat sic. vinū fuerat nimis p̄ciosum. z cereuisiam nō
potui habere. ideo puer mansit imbaptisatus. Ne ergo illa occasio mala z
absurda allegetur tunc baptismus fit in p̄muni liquore. s. in aqua. **A**lia
cā videlicz tertia est ista. qz baptismus fuerat institus tempore passionis
xp̄i qm̄ misit emanare sanguinē z aquā de eius venerabili corpe. vt patz in
caplo Lū marthe de celebratōe missaz. Et ideo in signū huius tūc bap-
tismus adhuc fit in pura aqua. **Q**uarta causa z vltima est rōne efficacie.
quia aqua hz virtutem purgatiuā z virtutem caloris rep̄hensiuam. z vir-
tutem trāspārentem. z virtutem imaginis susceptiuā. z virtutem ignis ex-
tinctiuā. Nam ipa aqua p̄mo hz virtutem purgatiuā. z hoc sic declaratur
quia om̄e illud quod cum aliquo liquore alio maculatur illud cum aqua
abluitur z per aquā mundatur. vt patz de singulis. Et sic p̄pter virtutes
purgatiuā q̄ purgat immūdicias tunc baptismus debet fieri in pura aqua.
quia recte sicut per aquam deletur immūdicia. sic etiam per baptismū de-
letur peccatum. quod sonat immūdiciam mortalem. **S**ecundo aqua has
bet virtutem rep̄hensiuam seu rep̄hensiuam caloris. quod sic declaratur.
quia frigiditas ē propria qualitas aque. z ergo sicut per aquā reprimitur
calor. sic per baptismum siue per aquam baptismatis reprimitur z miti-
gatur om̄e peccatum concupiscentie. quod peccatum multum abūdat in
calore. **T**ercio aqua habet virtutem trāspārentem. quod sic declaratur. qz
sicut radij solares penetrāt aquā. sic gratia diuina per baptismū penetrat
corpus z animā. **V**el sic. quia sicut aqua est quoddā corpus dyaphanū
et trāspārens. sic diuina gratia nos circumdat z illustrat. **Q**uarto aqua
habet virtutem imaginis susceptiuam. quia aqua suscipit imaginem vt
apparet ad sensum. z sic illa imago que est deformis per peccatum origina-
le. hec imago reformatur vel renouatur per baptismum z mundatur ab
omni peccato. **Q**uinto z vltimo. aqua habet virtutem ignis extinctiuam.
quod sic declaratur. quia sicut aqua extinguit ignem. sic similiter baptismus
extinguit om̄e peccatum.

Secundo notandū. dubitatur vtrum aliquis possit baptisari in ter-
ra. Et videtur q̄ sic. quia in illo possit aliquis baptisari in quo christus
tesus redemptor z saluator noster fuit sepultus. sed xp̄us fuit sepultus
in terra. ergo videtur etiam q̄ aliquis bene z licite possit baptisari in terra

Summula Raymundi

Ad hoc dubiū rñdetur q̄ nullus p̄t baptisari in terra. qđ sic declarat. q̄a terra nō est materia baptisimi. sed aqua pura z recēs. nā terra est sex omnīū elemētōz vt dicūt naturales phi. Etia ex alio pz. qz ip̄a terra nō hz p̄tutē purgatiuā. sed magis maculatiuā. igit̄ terra nō p̄t esse materia baptisimi. z p̄ p̄ns seq̄tur q̄ aliqs nō p̄t baptisari in terra. Sed ad rōnē rñdet. q̄ bñ quo ad quandā similitudinē aliqs p̄t baptisari in terra. qđ sic declarat. qz si cur xps fuit sepultus tribz diebz in terra. sic etiā puer ter delect̄ immergi vel aspergi cū aqua baptismatis

Tertio notādū. q̄ dubitat̄ vtrū aliqs p̄t baptisari in sanguine. Et videt̄ q̄ sic. qz in illo p̄t aliqs baptisari in quo aliqs lauat̄ a pctis. sed aliqs lauat̄ in sanguine a pctis. ḡ zc. Ad hoc dubiū rñdet. hz aliqs rōnabiliter et bñ p̄t baptisari in sanguine. sicut fuerunt sc̄i innocētes baptizati z q̄ plures alij martyres. tñ illud nō dz fieri p̄pter certas causas. Primo rōne ncc̄itatis. qz sanguis nō p̄t sp̄ haberi. Secdo. qz si sic. tñ multi excusarent se de illo sacramēto dicētes se nō habere sanguinē. ne ḡ hoc p̄tingat̄ ideo baptisimus p̄ponit̄ nobis in aqua z nō in sanguine. Tertio rōne efficacie. qz sanguis nō habet purgare sed magis maculare. ergo baptismus p̄ponit̄ nobis in aqua pura z recēt̄ que hz virtutē purgatiuā. z nō in sanguine q̄ habet virtutē maculatiuam.

Quarto notādū. dubitat̄ vtz aliqs p̄t baptisari in oleo. Et videt̄ q̄ sic. qz p̄ oleū designat̄ gr̄a sp̄s sancti. ergo etiam aliqs in oleo p̄t baptisari. Respōdet̄ q̄ nullus dz baptisari in oleo. z rō est ista. qz oleū nō hz p̄tutē clarificatiuā. sed magis roboratiuā vt pus visum est. ergo seq̄t̄ q̄ in oleo nō p̄t aliqs baptisari. cū illud in q̄ aliqs baptisari delect̄ de necessitate dz habere virtutē clarificatiuā. etiā ideo qz oleum nō est materia baptismatis. qz oleum nō habet virtutem purgatiuā. ideo aliquis nō potest baptisari in oleo. sed in aqua

Ultimo notādū. vtrū aqua sumpta in bona q̄ntitate z alijs liquor silr. an tunc aliqs in isto cōmixto posset baptisari. Ad hoc respōdet̄ cū di/ stinctōe. vel ergo aqua ibi sup̄abundat̄ in sapore. vel nō. si p̄mū. tñ baptisimus bñ valet. si scdo tunc nō valet. Ex illo tñ vlt̄erius dubitat̄. vtrū ali/ quis posset baptisari in aere. Ad quod rñdet̄ q̄ non. z rō est ista. qz aer et aqua habent p̄tranas q̄litates. Qđ sic declarat̄. qz aer est calidus. aq̄ aut̄ frigida. ideo baptismus nō valet in aere. Etia ex alio baptismus nō valet in aere. qz aer nō habet p̄tutē imp̄ssiuam. ¶ Itē sp̄caliter circa hanc lrām. (Nā puer in matris) dubitat̄ an puer in vtero matris xp̄ns posset baptisari. Rñdetur iuxta intentōem lr̄e p̄ talē p̄clusionē. q̄ fm cōem legem dei z fm legē scripturaz nobis traditaz nō p̄t puer in vtero matris clausus baptisari. Quod sic p̄bat̄. qz p̄ baptismū regenerat̄ sp̄ualiter in xpo iste q̄ baptisat̄. sed nullus puer totaliter regenerari sp̄ualiter p̄t nisi pus sit natus corporaliter. ergo nō potest puer in vtero matris clausus baptisari. Nec est intentio etiā magistr̄i in quarto sententiāz. vbi ad hoc allegat̄ Isydo/ r̄ū dicentē. q̄ qui in matris vtero sunt ideo baptisari nō possunt. qz ille q̄ natus adhuc fm Adam nō est. fm xpm nō potest renasci. neq̄ in eū regeneratio duct̄ p̄t in q̄ generatio nō p̄cessit. Ad illud etiā allegat̄ br̄m Pau/ lū in epla quadā dicentem. Nō p̄t quisq̄ renasci aūq̄ natus est. Nec etiā ē

sententia sancti Thome pre vltima. Hoc idē etiā dicit Bonauētura super
quarta iniaz assignās rōnem p̄dicte p̄conis. q̄ rō quare d̄s nō purificat nec
baptizat in vtero est diuina institutio q̄ sic instituit. Rō autē institutiois di
uine p̄t esse p̄gruitas z nō necitas. q̄ si deus vellet posset vtrūq̄ aliter fieri
Rō autē p̄gruitatis p̄t esse ex p̄te sacramentalis remedij. nā sacramentale re
mediū respicit opatōem ecclie. sed opatio talis nō extendit se ad paruulū
nisi extra vterū qm̄ natus est z visibilis p̄t subijci sacramentis

.i. aliq̄e s̄ p̄riū
Si quem baptizas et casu nomen omittas
s̄ p̄uer .i. nō habet im̄baptizat̄
De quocūq̄ sit hic sexu nunq̄ reprobatur
.i. mulierē .i. noīat sicut vir
Et si baptizas ancillam nomine serui
.i. viceuerā .i. renouat̄
Aut econuerso baptismus non iteratur
.i. ep̄s .i. iponat s̄ baptizans
Confirmator det eis nomina siue sacerdos

¶ Hic autor ponit q̄dā notabilia de baptismo fluminis dicens. Si aliq̄s
puer cuiuscūq̄ sexus fuerit siue muliebris siue virilis baptizat z ei nomen
in baptismo nō imponit. sic q̄ nomē eius ex casu omittit. tūc talis obliuio
siue omisio baptismū nō impedit. Rō huius est. q̄ impositio noīs nō est
de essentia baptismi. sed est quoddā accitale in baptismo. q̄ p̄ rāto impos
nit nomen in baptismo vt vnus hō cognoscat ab alio Deū autor subdit
aliud notabile dicens. q̄ si aliq̄n p̄tingat q̄ si ancilla baptizat̄ noīe serui et
econuerso seruus baptizat̄ noīe ancille. tūc illa negligentia nō impedit bap
tismū. sed ep̄s vel suffraganeus aut alius simplex sacerdos p̄t talibz sic ba
ptizatis postea nomen imponere.

¶ Circa lrām p̄mo notādū p̄ modū dubij. vtrū in hac dimissione noīs
baptismus viciet. Pro quo sciendū q̄ ad baptismū requirūtur duo. p̄mo
requirūtur essentialia. sc̄do accitalia. Et ex p̄nti ad dubiū r̄ndet. q̄ si ipse
baptizans omittet essentialia. tūc baptismus nō valeret. sed si omittet
solū accitalia baptismus manet bonus. Tūc sicut supra patuit tria req̄rū
tur essentialia z vere ad hoc sacramentū. Prīmū est trina imersio vel asper
sio aque. Sc̄dm̄ est debita p̄borū forma seu platio. Tercū est debita inh
rentio. sc̄z q̄ sacerdos hoc intendit facere quod ecclia dei exoptulat. Et si
vnū ex his essentialiter req̄situr ad baptismū defuerit tūc baptismus vicia
tur. Sed accitraliter req̄ritur ad baptismū impositio nominū ita q̄ illi no
men imponat. z si noīs impositio a casu omittatur baptismus nō viciatur
¶ Sc̄do notādū. ex quo eres sunt imersiones baptismatis dū puer bap
tizat. tūc dubitat̄ vtrū puer sic baptizatus in p̄ma vel sc̄da vel tertia imersi
one vel in oibz tribz simul. Ad hoc r̄ndet q̄ baptismus solū sic in oibz tribz
immersioibz simul. z nō in aliq̄ seorsum. Et huius rō est. q̄ ipm̄ corpus p̄
se nō facit hōiem. nec aīa p̄ se facit hōiem. nec elementa p̄ se p̄stituūt hōiem
sed illa tria simul p̄iūtra faciūt hōiem inesse. ergo a sili p̄ma vel secunda

Summula Raymūdi.

vel tertia imersio nō p̄stituit baptismū. sed baptismus solū p̄stituit ex om̄nibus istis tribus immersionibus simul. Et si sacerdos negligens fuerit in aliqua tribus illarū immersionū vel asperionū. tñ baptismus valet quo ad puerū. nō autē q̄ ad sacerdotē. et sic oportet ip̄m sacerdotē agere penitentiā s̄m dicramen discreti p̄fessoris p̄ tali negligentia facta

Tercio notādū. ponat casus q̄ aliq̄s puerum baptizet et dicat sic. ego baptizo te in noīe patris et filij. et tūc imediate p̄dat loquelā et moriatur. et tūc alter accedat et dicat. et sp̄s sancti. tūc querit an ille puer sit baptizatus an nō. Si dicatur q̄ sit baptizatus. vel ergo est baptizatus ab aliquo vel ab aliq̄b. Si nō sit baptizatus ab aliquo. ergo ab aliq̄b. q̄ nō est baptizatus ab vno s̄ a duobus. et sic sequitur q̄ talis puer sit bis baptizatus. et tūc talis puer cū hereticis est reputādus. Ad hoc r̄ndetur q̄ ille puer est baptizatus. Et si tūc querat. vel ab vno vel a pluribus. R̄ndetur q̄ talis puer est baptizatus a pluribus seu ab aliq̄b p̄ modū vnus Sed tñ alij doctores dicūt q̄ melius et tutius est q̄ ille secūdus sacerdos de nouo resumendo for̄mā verborū incipiat eū baptizare

Quarto notādū dubitaret aliq̄s de sacramento eucharistie et baptismi et diceret. ex quo in sacramento eucharistie est vnus deus et indiuisus q̄ re tūc hoc sacramentū nobis p̄ponit sub duplici specie sc̄z panis et vini. et etiam puer ter immerfus semel baptizat. R̄ndet q̄ hoc fit duplici de cā. Pr̄ma ad designādū plenariā refectōem aīe. q̄ sicut corpus plenarie reficitur ex cibo et potu. et nō ex cibo tñ vel ex potu tñ. sed ex vtriusq̄ simul. sic dñs noster iesus xp̄s dedit se nobis in plenariā refectōem aīe. de quo Jo. vi. Caro mea vere est cibus. et sanguis meus vere est potus et c. ergo sub duplici specie p̄ponit. Secūda cā est. q̄ xp̄s sumpsit totā naturā humanā ad se sc̄z corpus et aīam. ergo nobis sub duplici specie p̄ponit. q̄ p̄ sp̄m panis designat corpus. q̄ panis trāsmutat in corp⁹. s̄z p̄ sp̄m vini designat aīa. q̄z sedē in sanguine s̄m medicos. et iō vinū ibi trāsubstantiat in sanguine xp̄i q̄ est vnus deus et indiuisus. ideo sub duplici specie p̄ponit. Et sic sicut puer ter immerfus et aspersus semel baptizat. et hoc est manifeste p̄tra hereticos q̄ dicūt q̄ xp̄s nō assumpsit totā naturā humanā. q̄ dicūt eū viuere p̄ deitatem solū et nō p̄ humanitatem. qd̄ est falsum. vt p̄z in ca. Cū xp̄s. de hereti. nā deus assumpsit totā naturā humanā. sc̄z corpus et aīam dūmodo erat incarnatus in vtero beate marie virginis ex grā sp̄s sancti

Quinto notādū p̄ modū dubij de hermofroditis. i. hominibus h̄nribus vtriusq̄ sexū. quo noīe debeat baptizari. R̄ndet q̄ in talibus hoīb⁹ debet p̄siderari discretio sexus. et que illarū discretionū magis est cognoscibilis et ap̄rior illa sub discretōe debet baptizari. et s̄m hoc etiā noīa debent imponi. Si vero p̄tingeret q̄ virilia lateret in aliquo puero et baptizaret sub noīe mulieris. et postea puero crescente virilia exitū peterent et apparerent. tūc puer nō est rebaptizandus. sed tpe p̄firmatōis nomē p̄t mutari et pueniens aliud imponi. Si vero fuerit p̄firmatus anteq̄ virilia inciperent apparere. tūc simplex sacerdos nomen ei impositū in baptismo p̄t mutare et aliud pueniens nomen imponere.

Ultimo sciendū. q̄ rō quare in p̄firmatōe p̄t nomē imponi est ista. q̄ in p̄firmatōe nomē impositū p̄t variari. ergo a fortiori in p̄firmatōe aliq̄

hui p̄t nomē imponi. Ep̄s em̄ cū p̄firmat aliquē qui vocat̄ petrus p̄t cum
 noiare alio noie. scz paulus vel iohānes. ¶ Sed dices. ex quo ita est q̄
 in baptis̄mo remittit̄ pct̄m originale. tūc dubius est an in p̄ma vel sc̄da vel
 in terciā immersione remittit̄. Ibi dicūt aliq̄ doctores q̄ in terciā immersi
 one. Cuius rō est. qz tūc baptis̄mus est p̄pletus. sed ante p̄pletōem sacra
 menti nō p̄t sacramentū aliqd̄ opari. ergo zc̄. Alij aut̄ doctores dicūt q̄ in
 qualiter immersione dimittuntur pct̄a originalia. Et ex illo sequit̄ q̄ puer
 nisi semel immersus est baptisatus. vñ sc̄tus Tho. dr. q̄ puerū semel imers
 gi in sacro fonte baptis̄matis sufficit. sed tñ semp̄ seruāda est p̄suetudo rō
 mane eccl̄ie. Et n̄ si in sancta matre eccl̄ia ess̄ p̄suetudo semel immergi pu
 erū. illa p̄suetudo esset obseruanda. si ter iterū esset seruanda. sed tñ vt su
 pra patuit p̄uenientius videt̄ esse trina imersio seu aspersio ad designādā
 mysteriū sancte trinitatis

¶ De cognatione et affinitate que
 contrahuntur in baptis̄mo.

^{s̄c̄ sp̄ualē} ^{s̄c̄ baptis̄matis}
 Patrem compatrem fratrem mihi fons parit iste
^{s̄c̄ de baptis̄mo} ^{s̄c̄ patris sp̄ualis}
 De leuat inde pater carnalis filius huius
^{s̄c̄ sp̄ualis} .i. vxor legitima patris sp̄ualis
 Fit mihi tunc frater. sic cōmater mea mater
 .i. muliebris .i. rep̄tat s̄c̄ cognatōnis
 Sexus femineus tot depingit tibi gradus

¶ Sup̄ius autor determinauit de baptis̄mo. hic p̄nter vult determinare
 de cognatōe z affinitate que p̄rahit̄ in baptis̄mo. z cū hoc ostēdit effectū
 baptis̄mi volens q̄ p̄pater erit pater baptisati. z sic cōsequenter cōmater
 erit mater baptisati. et filius eius erit frater baptisati. et filia erit soror ba
 ptisati. z sic isti erunt inter se mutuo patres z matres. sorores et fratres
 spirituales.

¶ Circa lrām p̄mo norādū. ex quo hic in littera habet̄ de cognatōe sc̄ie
 dum est q̄ ipsa cognatio est triplex. Nā quedā est sp̄ualis. quedā carnalis
 et quedā legalis. de h̄is duobz vltimis cognatōibz nihil ad p̄positū. s̄z tñ
 de p̄ma. scz de cognatōe sp̄uali. que definit̄ sic. Cognatio sp̄ualis est q̄dam
 attrinētia sp̄ualis ex donatōe sacramenti z sp̄s̄sancti p̄ueniens. Et illa est
 triplex. qz aliq̄s dr̄ pater. aliq̄s p̄pater. z aliq̄s frater. Nam aliquis leuā
 de sacro fonte baptis̄matis filiū dr̄ pater. qz sicut pater carnalis produ
 cit filiū ire. sic pater sp̄ualis p̄ducit filium gratie. Et dr̄ compater a con
 q̄s est simul. z pater. qz sicut semel sumus nati a patre carnali. sic semel re
 nascimur a patre sp̄uali seu a compatre. et sic talis vocatur pater sp̄ualis.
 et sic p̄patres dicūt̄ h̄i duo patres. scz carnalis z sp̄ualis. Sed fratres
 sp̄uales dicūt̄ filij leuātis z leuati. Unde p̄siderandū est q̄ cōpatres in
 fonte z p̄patres in p̄firmatōe reputantur p̄ eadem affinitate. et impedij
 unt matrimonium p̄rahendum z cōtractum. Et rō est. qz illa est vna co
 gnatio sp̄ualis quā carnalis nō potest dissoluere

Summula Raymūdi.

Secundo notandum. Ista dicitur quod baptizatus facit fratrem et sororem. hoc est intelligendum quod si pater habet filium tunc ille filius et baptizatus dicitur frater spiritualis. Sic similiter si pater habuerit filiam tunc filia eius est soror spiritualis baptizata. Et sic illa affinitas impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum. Sed queres. utrum si talis cognatio impediatur matrimonium contrahendum et dirimit contractum. Ad hoc respondetur per distinctionem. scilicet vel cognatio spiritualis prececedit matrimonium vel non. Si non precedit cognatio spiritualis tunc non impedit matrimonium contrahendum nec dirimit contractum. Verbi gratia si mater in necessitate leuaret puerum suum propter hoc matrimonium non est separandum. et ponatur quod dolose faciat. tunc ei dicitur iniuriam perniciosa digna. Si autem cognatio spiritualis prececedit matrimonium. tunc impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum.

Item dubitatur ex quibus sacramentis processit talis cognatio spiritualis. Ad hoc respondetur secundum Iohannem andree in quarto libro decretalium. quod solum cognatio spiritualis contrahitur per baptismum et confirmationem. Ex hoc patet quod solum per ista duo sacramenta fit talis cognatio seu affinitas que dirimit matrimonium contractum et impedit contrahendum. sed cathesismus facit cognationem spirituales que cognatio impedit solum matrimonium contrahendum. non autem dirimit contractum. Sicut hoc patet in simili. nam ponatur quod quis votum fecisset castitatis. tunc illud votum impedit matrimonium contrahendum et non dirimit contractum. sic etiam in cathesismo. Sed secus est de voto solenni. sicut sacri ordines et huiusmodi. quia hoc votum dirimit matrimonium contractum et impedit contrahendum. sic eodem modo facit baptismus et confirmatio.

Item dubitatur utrum inter leuantes contrahatur aliqua cognatio spiritualis. Ad hoc dubium respondetur quod inter leuantes nulla contrahitur cognatio nec affinitas sed semper possunt contrahere matrimonium nisi aliud obstat impedimentum. Sed ex hoc ulterius dubitatur. utrum uxor contrahat cognationem spirituales cum leuato. Respondetur quod eadem est affinitas inter uxorem et uirum. quia uir et uxor dicitur unum corpus esse et unam animam habere per unionem matrimonij. ut patet latius infra.

Item dubitatur. utrum in sacramento professionis etiam contrahatur affinitas. nam utriusque secundum iura aliquis vel aliquis dicitur filius vel filia professionis. Respondetur quod sic. sed solum inter profitentem et professorem. unde. Quicquid de fonte leuans uigendo siue tenendo siue confirmando. sua vel peccata fatendo. Filius ille tibi spiritualis erit. Sed tamen affinitas que contrahitur ex professione non impedit matrimonium. nam sacerdos habens filium filius bene potest ducere in uxorem cuius professionem pater sacerdos audivit. Sed si illa uirginem baptizauit tunc filius ille tale ducere non potest. imo si duxisset essent separandi.

Item dubitatur. utrum filij duorum patrum seu pueri per quorum neutrum deuentum est ad paternitatem possint contrahere matrimonium. Respondetur secundum decretales de cognatione spirituali ubi sic dicitur. Filij duorum patrum per quorum neutrum deuentum est ad paternitatem licite matrimonium contrahunt nisi consuetudini repugnet. Et si per alterum eorum vel utriusque deuentum est ad paternitatem hoc sic declaratur capiendum exemplum tale. Habebat unus uir unum filium quem uocet plato. et pater platonis rogat alium uirum ut fiat pater ipsius leuando platonem de sacro fonte. quo leuato tunc talis uir leuans nullam filiam suam potest despensare platonem si etiam haberet decem filias. Et ratio est. quia per platonem deuentum est ad

paternitate. Si autem plato haberet alios fratres. tunc talis leuans istis fratribus posset aliquam filiarum suarum copulare. Rõ est. quia per neutrum illorum deuenit cum est ad paternitatem. ¶ Item dubitatur. utrum decem vel centum vel plures possint ad unum puerum fieri patres. et utrum circumstantes puerum non leuantes ex nimia multitudine patrum etiam contrahant affinitatem. Ad hoc dubium respondetur libro quarto decretalium. cap. Quauis. ubi dicitur. sufficit unus pater. si tamen plures sunt omnes erunt compatres. Et subditur ibidem. et ideo est de confirmatione. ¶ Sed diceretur. que est ratio quare semper tres patres ut frequenter capiuntur. ¶ Respondetur quod hoc fit in signum trinitatis. vel fit ad testandum puerum esse fidelem. quia in ore duorum vel trium consistit omne testimonium.

¶ Ultimo notandum. sicut per elici ex iam dictis tunc cognatio spiritualis contrahitur in confirmatione. et contrahitur in baptismo. quod sic declaratur. quia ille qui ducit aliquam puellam ad confirmationem. tunc nec cum ipsa nec cum matre ipsius potest matrimonium contrahere. similiter puella que ducit seruum ad confirmationem. nec cum isto nec patre eius potest matrimonium contrahere.

¶ Unum est sciendum quod viginti sunt casus qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt contractum provenientes ex baptismo et confirmatione. Primus casus est inter leuantem et leuatum. Secundus casus est inter pueros leuantis et leuati. Tertius casus est inter uxorem leuantis et leuati. Quartus casus est inter parentes leuati et leuantem. Quintus casus est inter uxorem leuantis et parentes leuati. Sextus casus est inter baptizantem et baptizatum. Septimus casus est inter pueros baptizantis et baptizatum. Ex isto sequitur. si sacerdos habet filium iste non potest contrahere matrimonium cum puella quam pater eius baptizauit et e converso si est filia ista non potest contrahere matrimonium cum masculo quem pater eius baptizauit. sed sunt sorores et fratres spirituales. Octauus casus est inter uxorem baptizantis et baptizatum. Ex isto patet quod si sacerdos habet uxorem et baptizat aliquem masculum. tunc iste non potest contrahere matrimonium cum uxore sacerdotis. Nonus casus est inter baptizantem et parentes baptizati. Decimus casus est inter uxorem baptizantis et parentes baptizati. Et sic sunt decem casus respectu baptismi qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt contractum. Et eodem modo ex parte confirmationis pueniunt decem casus qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt contractum. Primus casus est inter confirmantem et confirmatum. Secundus casus est inter pueros confirmantis et confirmatum. Tercius casus est inter uxorem confirmantis et confirmatum. Quartus casus est inter confirmantem et uxorem confirmati. Quintus casus est inter uxorem confirmantis et parentes ipsius confirmati. Sextus casus est inter representantem et confirmatum. et sic iste representans est pater in confirmatione. Septimus casus est inter pueros representantis et confirmatum. Octauus casus est inter uxorem representantis et confirmatum. Nonus casus est inter uxorem representantis et parentes confirmati. Decimus et ultimus casus est inter uxorem confirmantis et parentes confirmati. Et sic similiter sunt decem casus respectu confirmationis sicut respectu baptismi. qui impediunt matrimonium contrahendum et dirimunt contractum.

Summula Raymūdi.

¶ De officio dyaconorum.

- Nullo** presbytero presente dyaconus egris
.i. cū sacerdos abest s^c alijs infirmis
.i. eucharistiā .i. p̄fessionē infirmoz
- Det corpus domini. crimen simul audit eorum.**
s^c infirmos excōicātōe cumulat infantes
- Nos non a banno soluit. sepelit. puerosq;**
.i. nō in fonte baptismi .i. p̄p̄inquoꝝ
- Baptizat. non fonte sacro. nisi promptior vnda**
p vel baptizādis crudelior
- Nulla sit. aut vbi mors mergendis acrior instat.**
.i. sacro crismate in eccliaz mulieres p^o p̄tū
- Non crismabit eos. inducit purificandas.**
hec verba s^c dyacon^o
- Non dicet dominus vobiscum hic. nisi quando**
ad sanguinē xp̄i p̄ficiēdū dyacon^o
- Tantat euangelium. calicem bene preparat idem**
sicut s^c tenet dyacon^o
- Canonicas horas vt presbyter ipse tenebit.**
.i. multi hoies s^c plebanū ad sumendū
- Si populus multus ad te venit ad comedendam**
.i. corpus xp̄i s^c dyacon^o hoib; plebanus
- Sanctum pascha. potest hic hoc illis dare si tu.**
.i. mādas .i. alter .i. sacerdos p̄lis
- ¶ Precipis. aut alius si desit presbyter illis**

¶ Nec auctor incidentaliter docet officium dyaconoz. 2. p̄tinuat ad partē p̄cedentē. Quia p̄us auctor determinauit de baptismo. Hic p̄nter vult de terminare de officio dyaconoz. Et diuidit illa ps in tot pres quot auctor ponit doctrinas. pres patebūt Et p̄ p̄ma doctrina m̄gr vult q̄ qñ sacerdos est absens vel insufficiens hoib; quo ad ideoma ipsoz. tunc dyacon^o ex iussu sacerdotis vel ex absentia p̄s byteri p̄t audire p̄fessionē. 2. p̄t infirmis dare corpus christi. Et si infirmus esset in banno seu in excōicātōe tūc dyaconus nō dz eū absoluerē a banno vel ab excōicātōe nisi sub tali p̄dicōne si p̄ualeret q̄ p̄mittat eū ad sic p̄iores. i. ad illos qui h̄nt auctoritatē absolūēdi eū ab excōicātōe Et rō illius est. qz ille non p̄t seraz aperire qui caret clauib;. sed dyaconus caret illis clauib;. qz ille clauēs sunt tradite solū p̄s byteris. vt elicif ex verbis que dñs noster dixit ad beatū Petrū. scz qd̄cūq; ligaueris sup̄ terrā r̄c. Et hoc solū loquebat ad p̄s byteros. 2. nō ad dyaconos. Et illo p̄z q̄ dyaconus nō p̄t ligare. 2. p̄sequens etiā nō p̄t soluerē. qz illius est soluerē cuius est ligare. sed dyaconus nō p̄t aliq̄ excōicāre. ergo nō p̄t aliq̄ absoluerē ab excōicātōe. ¶ Deū m̄gr subdit secundā doctrinā dicens q̄ ipse dyaconus etiā p̄t baptizare pueros t̄p̄e necessitatē.

his. sed hoc nō debet facere in sacro fonte. sed in alia aqua. nisi acroꝝ moꝝ
 instaret puero. & qñ alia aqua habere nō posset tūc baptizet puerum in sa
 cro fonte ne puer moriat sine baptismo. Et rō illius est ista. qz sacer fons
 baptismi est sanctificatus seu sacrificat⁹ a p̄sbytero. & ideo tact⁹ illius ad
 solos p̄sbyteros p̄tinet. Deinde magister subdit terciā doctrinā dicēs
 q̄ dyaconus in absentia sacerdotis mulieres purificādas p̄t in ecclesiā in
 eroducere. Deinde subiūgit dicēs. q̄ dyaconus nō debz crismare pueros
 Et rō illius est ista. qz manus eius nō sunt crismate vincte. qz fm statuta
 eccle nullus p̄sumat tangere crisma nisi per mēbra p̄us crismata Et hoc
 p̄z q̄ sacerdos solū p̄ quatuor digitos p̄ncipales ab ep̄o p̄secratos p̄t tan
 gere sacramentū vinctōis vel crisma. Si vero cū digito nō crismato p̄sum
 ptuose tāgeret crisma ille mortaliter peccaret. si vero ex negligentia vel igno
 rantia p̄tingeret tūc peccaret venialiter. & tñ illud mēbrū cū quo tāgeret
 diligēter esset abluēdū. & tūc illa ablutio a sacerdote in ignē ardentes vel in
 aquā fluentē dz p̄fici. Deinde vltterius subiūgit aliud documentū dicēs q̄
 dyaconus nō dicat. dñs vobiscū. nisi qñ legat euāgelīū. Un̄ est sciendū q̄
 dyaconus volēs legere euāgelīū dicat dñs vobiscū. p̄ hoc exhortās p̄lm̄
 q̄ p̄ba euāgelica aurib⁹ attēte p̄cipiat. & corde deuoto attēdat. s̄z als nō dī
 cit dyacon⁹ dñs vobiscū. qz illa s̄z p̄ba ad sacerdotale dignitatē p̄tinetiā.
 ergo illi nō p̄cedūtur nisi ad p̄ba euāgelica. Deīn subiūgit dicēs. q̄ dyaco
 nus dz p̄parare calicē & legere horas canonicas vt sacerdos. Deīn subiū
 git vltimū documentū dicēs. si tpe pasche est multitudo hominū cōicantis
 am. tūc ex iussu sacerdotis dyaconus p̄t illis dare corpus dñicum

Circa lram notādū. q̄ aliq̄ textus hñt sic (crime nec audit eoz) & al
 q̄ hñt sic (crime simul audit eoz) sic q̄ illa lra ponit affirmatiue ab aliq̄b⁹
 et ab aliq̄b⁹ negatiue. Pro illo notādū q̄ p̄ p̄cordia dicēdū est sub forma
 distinctōis sic. q̄ p̄fessor est duplex. q̄dā est sacramentalis. & q̄dā venialis
 Cōfessor sacramentalis est q̄ hz clauēs eccle. & ad tales p̄sonas duo requir
 runt. P̄mo autoritas discernēdi. & illa p̄petit solū sacerdoti. qz sol⁹ sacer
 dos hz discernere lep̄rā. i. p̄ctā. Secdo requir̄ p̄tās absoluēdi. ita q̄ habeat
 absoluere a culpa. & hoc iterū p̄petit sacerdoti. qz hoc dñs solū p̄misit ap̄līs
 qui fuerūt actu sacerdotes & eoz successorib⁹. vt sunt sacerdotes iam actu
 existētes. vñ dixit. Quoz remiseritis p̄ctā rē. Sed p̄fessor venialis dz esse
 ille q̄ solū p̄fessionē audit veniale & nō ei penitentiā imponit. & illud p̄p̄
 tit ip̄s dyaconis. Un̄ sciendū q̄ penitētia est vnū sacramētū habens in se
 tria. scz p̄ritōem. p̄fessionē. & satisfactōem. Vñ ad p̄positū lre est dōm. q̄
 capiēdo p̄mo mō p̄fessorē r̄tē legit lra negatiue. Sed capiēdo p̄fessorē se
 cūdo mō. tūc littera legitur affirmatiue

Secdo notādū. sicut habet ex lra tūc dyaconus nō dz dare corpus xp̄i
 aliq̄b⁹ nisi ex iussu & licētia sacerdotis seu plebani. Rō hui⁹ est talis. qz illi
 us nō est dispēlare corp⁹ xp̄i seu porrigere cui⁹ nō interest p̄secrare. s̄z dy
 conū nō interest p̄secrare corp⁹ xp̄i. s̄z dyaconū etiā nō interest dispēlare cor
 pus xp̄i seu porrigere. Vñ notat Barth. vlt. ca. sic s̄z nec ip̄e dyaco
 nus p̄t crismare pueros. vt habet in lra Et rō hui⁹ est. qz nulli⁹ interest crism
 mare nisi q̄ actu crismatus est. sed dyaconus nō est h̄mōi. s̄z d̄ator no
 n̄ est de se. S̄z m̄noz sic declarat. qz dyacon⁹ p̄mo crismat cū sit sacerdos

Summula Raymundi

Quo nota distincōem. q̄ dyaconū habere aliquā efficacā intelligitur duplī. vno mō virtute ppria. alio mō p̄tute aliena. mō p̄tute aliena v̄p̄ta p̄tute sui superioris dyaconus p̄t disp̄sare corpus xp̄i t̄p̄e necitatis. z cū hoc p̄t baptizare pueros z mulieres introducere. z infirmos cōicare z mortuos sepelire. Sed ip̄e dyaconus p̄tute ppria h̄z in se duplices efficacā seu duo officia. Prīmū est. q̄ ip̄e euangelū dei p̄dicat. Scdm̄ est q̄ ad missam p̄t ministrare. Nā dz p̄dicare p̄buz dei p̄pter hoc q̄ istud qd̄ ore p̄dicat vt hoc ope adimpleat. Scdo em̄ dz ministrare ad missā p̄pter hoc q̄ dz esse minister altaris. z sic ista duo p̄p̄tū sibi p̄tute ppria. Un̄ dyaconus dz a dya. qd̄ est duo. z cano nis nere. qz ip̄e duo in diuino officio misse canit. scilz euāgelū. z ite missa est. Vel dz a dya qd̄ est duo. z conans. i. laborans. qz ille laborat in duobz ordinibz maioribz ministrando in ecclia dei legendo euāgelū z preparando calicē. ¶ Itē nota p̄ modū dubij. verū multitudo ordinū sic necaria. vel sic. vtrū ordo in sancta ecclia sic necarius. Et videt q̄ nō. Qd̄ sic declarat. qz vbi est vnitas ibi nō debet esse disparitas. sed in ecclia dei est vnitas. ideo nulla ordinis disparitas. Maior sic declarat. qz vbi multitudo ibi p̄fusio. sed qz disparitas facit multitudinē z nō vnitatē igit̄ zc. Sed minor habet ad Ephes. iij. vbi dz. Solliciti seruate vnitatē sp̄s zc. Sicut in actibz apostolorū vbi dz. Et erat eis vna anima z vnū cor Ad hoc dubiū r̄ndetur. q̄ ordo in sancta ecclia est necarius p̄pter p̄fusio nem tollendā Tūc ad p̄batōem maioris quādo dz. vbi est multitudo ibi p̄fusio. dico q̄ hoc est verū si ibi est multitudo sine ordine tūc ibi est confusio. Sed si ibi est multitudo cū ordine tūc non est confusio. Tūc ad m̄z nozem quādo dz. q̄ in ecclia dei est vnitas. Ibi r̄ndetur q̄ vnitas est duplex. nā qdam est vnitas animaz. z quedā est vnitas officiorū. Tūc dz. licet ibi nō sit vnitas officiorū. at̄ que officia diuersi ordines requiruntur. t̄m̄ menadhuc est ibi z debet esse vnitas aīaz. vt habetur in actibz apostolorū et erat eis vna anima z vnū cor

¶ Itē dubitat. vtrū vnus character imp̄matur in omnibz ordinibz. Et videtur q̄ sic. qz sicut est in sacramento baptismatis sic est in sacramento ordinis. sed in baptismo solū imp̄matur vnus character. licet puer ter immergatur. z ita etiā in sacramento ordinis t̄m̄ vnus imp̄matur character. Ad hoc dubiū r̄ndetur. q̄ cuiuslibet ordinis sp̄ialis character imp̄matur. Et rō est ista. qz nullus ordo est reiterāndus. it̄ cuiuslibet ordinis imp̄ssus est character. Sicut ad rōnem dz. q̄ in isto casu nō oportet q̄ ita sit de sacramento ordinis sicut est de sacramento baptismi. qz baptismus datur p̄pter vnū officiū t̄m̄. q̄ t̄m̄ vnus character imp̄m̄t̄ ibi. sed in ordinibz multa dant̄ officia. q̄ p̄pter diuersitatē officiorū cuiuslibet ordinis datur sp̄ialis character. vt accolis dyaconis subdyaconis z p̄sbyteris ¶ Ultimo dubitat. vtrū mulier p̄t recipere sacros ordines. Et videt q̄ sic. qz mulier p̄t p̄phetizare. sicut de b̄t̄a anna p̄phetisa legit̄ z sybilla. q̄cludit̄ z infert̄ q̄ mulieres p̄t sacros ordines recipere p̄ntia tenet a maiori. qz min⁹ est aliquē ad ordines p̄moueri q̄ p̄phetizare. q̄. Ad hoc r̄ndent doctores sacrescripture. q̄ mulier nō p̄t p̄moueri ad sacros ordines. z si p̄moueret ignorāter nō recipet characterē. Et rō hui⁹ est ista. qz ip̄a mulier est imago viri. q̄ vir est imago iesu xp̄i Et sic ip̄a mulier mediāte viro assilatur xp̄o. z nō immediate. z per p̄ns nō p̄t recipere

Caracterē nec pmouere ad sacros ordines. Sed tunc ad rōnem dī q̄ ad hoc q̄ aliquis potest pphetizare nō requirit q̄ ipse sit sanctus. qz caphas pphetizauit cū dixit. Expedi vobis zc. et tamē non fuit sanctus. z ergo magis est aliquem pmoueri ad sacros ordines q̄ posse pphetare. z p̄ p̄les quens mulier non potest ordinari

¶ De mulieribz menstruosis.

.i. mulier s̄ mēstruū caueat vt nō ingrediatur
Femina que patitur videat ne progrediatur

.i. in scām eccliaz fluxus mēstrui

In loca sancta. nisi dolor abscedat prius eius
videat s̄ mulier maculet loca scā

Vel saltem caueat sibi sic ne polluat ista

s̄ mulier sui spnat. i. libidinē carnalē mēstrui

Atqz viri vitet consortia dum dolor vrget

mulier .i. puerperū an purificatōem

Nec si post partum moritur non purificata

tal' mulier .i. ad rēplū dei .i. p̄ sacerdotē

Fertur ad ecclesiam. post hoc infertur et ista

s̄ sui .i. a pctis tal' mlt' mūdara

Corporis a maculis si custodita videtur

¶ Ista est vltima pars huius capli. in qua parte magister vult dicere de mulieribz mēstruosis. z continuat ad partē p̄cedentē sic. Postqz autor de terminauit de baptismo et eius effectibz. z ex quo ita est q̄ baptismus contingat fieri circa pueros quos mulieres pariūt. ideo magister in fine illi capli ostendit qualiter mulieres menstruose et impgnate debeat ordinare vitā suā. Et diuidit ista pars in tres pres fm q̄ ponit tres cautelas siue tria documēta de mulieribz menstruosis et impgnatis. Secūda pars. ibi. (Nec si post partū) tertia ibi. (Sepius hāc moneas) Duo ad p̄maz partem vult intantū. si aliq̄ mulier fuerit que patiatur pestē muliebzē. i. mēstruū. illa non debet intrare eccliam dei. p̄pter reuerentiā sacramēti z p̄pter loci sanctitatem. Et si casu eccliam dei intraret vel alia sancta loca visitaret tunc caueat ne eccliam dei maculet stillando. z cū magna prouidentia caueat z diligentia ne virum illo tempore cognoscat. quia als generaret pueros leprosos vel cū rufis crinibz. Tunc ibi. (Nec si post partum) magister ponit secūda cautelā siue doctrinā dicens. si aliqua mulier moriatur in partu puerozum. tunc ipa mortua debet ad eccliam portari z debet introduci a sacerdote. Et licet mortua est tū purificatā. i. mūdara a maculis corporis. i. ab immūditia mēstruositaris.

¶ Circa lrām est p̄mo notandū. q̄ autor dī notāter in lra. (Femina q̄ patitur) et hoc duplt̄ exponit. Primo sic. femina q̄ patit̄ supple mēstruū. Secūdo mō sic. femina q̄ patit̄ supple ex dolore partus. Et vtrūqz illoz p̄c bñ stare. q̄ sic declarat. quia quīs mulier patiat̄ in partu iuxta illud dī etum creatoris. In dolore paries filios tuos zc. sic etiā bñ p̄t stare lra cū

Summula Raymundi

dicit. Femina que patit menstruum. s. appropinquante hora partus. qz quia mulier patit menstruum prius et sicut post partum. et ideo quocumque modo patiat sive ante partum sive in partu sive post partum. tunc non debet intrare ecclesiam dolore et passione eius urgente. Huius ratio est. qz huiusmodi mulieres sunt humide. et si tunc isto tempore intraret ecclesiam dei tunc possent ipsam polluere per immunditiam menstrui. ideo debet cauere ne intraret ecclesiam isto tempore. vel si intraret caueat ne polluat domum dei. qz si sic pollueret ecclesiam seu alia loca sancta maculareret tunc grande peccatum committeret.

Secundo est notandum. auctor notat dicit in ista. qz huiusmodi mulieres non debent habere consortia cum viris eorum tempore passionis menstrui. Cuius ratio est ista. qz menstruum est valde immundum et quasi venenum salua reuerentia. et si tunc illo tempore vir coiret cum ea tunc ulterius posset infici cum veneno et cum malis humoribus et forte morte periret. et hoc esset sibi horribile peccatum. qz mulier hoc patiens si appeteret coitum tale studioso esset homicida. Item ex alio dicit qz viro non obesset nec aliqua periculatio corporalis accideret. cum ipse puer qz hoc modo generat lepra inficit et erit leprosus. qz ipse vir spermatina in matrice mulieris receptum inficeret veneno. et per hunc generatur puer leprosus. Et ideo ad ista precauenda mulier non debet habere consortia cum viro suo tempore fluxus menstrui.

Tertio notandum quid sit menstruum. unde menstruum sic definitur. est liquor in specie crudi sanguinis ab ipsis per locum depuratum fluens. ab ipsis humoribus indigestis generatus. Unde notandum qz iste liquor generatur ex eo qz quando mulieres ad refectionem nature sumunt nimium de cibo et potu non potentes bene digerere. quia naturaliter sunt frigide nature sicut dicunt medici. qz calidissima mulier est frigidior frigidissimo viro. et ergo cum illud quod sumunt ad refectionem nature non possunt dirigere. cum naturaliter sint frigide nature sicut dicunt medici. nec in stomacho decoquere. tunc materia que ipsis remanet residua et indigesta diffunditur per totum corpus et vertitur in crudum sanguinem. Et cum natura non abundat in superfluis nec deficit in necessariis quantum est in seipsa. tunc cogit istam materiam exire. talis autem materia cum non posset alibi exire exit per locum porosum et deputatum sibi. scilicet per vuluam. et illud dicitur menstruum. Sed ipsi viri cum sint valde calide nature. tunc per caliditatem hoc in digestionem digerunt in stomacho et consumunt et bene decoquunt. sic qz talis materia in ipsis non est residua. et ideo non vertitur in crudum sanguinem. et persequens etiam non patitur menstruum. et dicitur qz aliquod fuerit residuum in viris. tamen hoc exiret per ipsos crines et barbam. Et hec est causa originalis quare mulieres cadunt barba. qz mulieres illam materiam emittunt per menstruum. Viri autem per barbam et crines. ideo viri non patiuntur menstruum. licet tamen aliqui viri sunt ita pessime et frigide nature qz etiam patiuntur menstruum sicut mulieres. non tamen per membrum virile patiuntur. sed per anum sive per culum. **¶** Item sciendum qz omnes mulieres et virgines postquam ad etatem perueniunt indifferenter patiuntur menstruum. sed tamen quedam magis quedam vero minus. quia mulieres et virgines calide nature singulis mensibus patiuntur semel. nisi quando mulieres sunt impregnate. quia tunc ante horam partus continue patiuntur. **¶** Mulieres et virgines frigide nature in suo genere in singulis mensibus

Summula Raymundi

ginta annos naturaliter patit menstruū .z his tēporib; apta est etiā qđ viri pfortiū. vii. **A** decemternis mulieris mēstrua cernis. Ad qnquaginta durat purgatio rāra. Et hoc in aliqb; bñ pplexionatis. qz in oib; nō eodē mō oriunt mēstrua. sed fm pūis z posterius z fm magis z minus. quia quāto mulier calidior est tāto min⁹ patit de mēstruo. cū caliditas illā mēstruā psumit. Et quāto mulier ē frigidior tāto magis est mēstruosa. cū frigiditas illā materiā psumere nō potest.

^{s^e mulierē} ^{a puero ipregnatā}
Sepius hanc moneas vt dum se prole grauata

^{.i. sua pctā} ^{s^e mulier}

Senserit excessus q̄ pure confiteatur

^{.i. corpe xpi} ^{.i. seipam} ^{.i. añ tps pariedt}

Et viuo pane sic se premuniat ante

^{.i. qñ} ^{aggrauat} ^{ad mortē vlad vitā}

Dum dolor vrget eam partus. sit et ipsa parata

^{.i. in tpe ptus} ^{accedat} ^{incōueniēs}

In pariendo quia q̄ visitat est inhonestum

^{sacerdos mulierē} ^{hec doctna diligēter aduertēda}

Presbyter hanc. ideo sit cautio sufficiens hec

^{.i. nō ēncitas p̄suetudo} ^{mūdatur}

Non est lex sed mos si mortua purificatur

^{sacerdos ecclie} ^{s^e mulieri} ^{s^e tūc} ^{.i. statutū ecclie}

Presbyter introitū dat huic dum viuit et est phas

Nic magister ponit aliā cautelam seruādā circa mulieres impregnatas dicens. quādo aliq̄s sacerdos curā animaz gerens suam parochialem mulierē nouerit esse grauata tūc debet eam monere .i. informare vt visitet eccliam seu domū dei. z ibi oia peccata sua p̄fiteatur z p̄muniat se corpore xpi. vt quādo tempus pariedt instat q̄ ipa sit parata ad vitā vel ad mortem. quia mulieres sepius in partu moriunt. z ideo debēt se preparare cum corpore dominico q̄ tunc sacerdos nō indigeat visitare eas. cū hoc inhonestum videretur

Circa litterā est notandum. q̄ mulieres maxime leduntur in partu et cū magnis dolorib; pariūt p̄ exitum infantum. qz ibi fetus exit p̄ locū valde artum z strictum. ita q̄ maxime h̄mōi mulieres ledunt. Unde dixit dominus ad euā z ad mulieres sequētes. In dolore paries filios tuos. z in sudore manū tuaz pane tuo vesceris. Et ideo oēs mulieres indifferēter pariunt in partu. sed tamen quedā magis z quedā minus. sed quō hoc sit lucidius p̄z in secretis mulier.

Secūdo notandū. q̄ mulieres h̄mōi debēt purificari vt s̄a pretendit. Et rō est. qz sunt valde immūde tpe partus. p̄pter exitū secūdine. vii. secūdina est illa cutis vel pellicula in q̄ voluit fetus vel in q̄ facit puer in yre z ro matris. z si mulieres tūc in partu liberant a tali pellicula tunc signū est sanitatis eaz. Et ideo quando infantes nascūtur in secūdina tunc dicunt

patiuntur. vel quibus plus patiuntur. quia tale menstruum congregat ex nimia humi-
 morum indigestione superfluitate. Et sic tunc iste mulieres sive virginis que ha-
 bent multum de humore humoribus bis vel pluries patiuntur in uno mense. quod
 minus habet de humore humoribus ille in uno mense semel patiuntur. unde dicunt
 medici et ipse Albertus magnus. quod menstruum est ita immundum et venenosum
 quod si fundaretur super arbores virescentes tunc tales non crescerent nec fructum pro-
 ducerent. sic quod illud lignum infructuosum et sterile fieret. Ideo dicit philosophus in
 de somno et vigilia. quod si tale menstruum fundaretur super speculum novum tunc specu-
 lum novum macularetur ex menstruo. et sicut si mulier menstruoosa inspiceret specu-
 lum novum. tunc faciliter non separaret a speculo macula. et si speculum sit vetus
 tunc faciliter separaret. Sicut patet quod mulieres menstruoosae hominem inspiciunt
 et inficiuntur visum ad mortem sicut basiliscus. quia tunc tales mulieres videntes im-
 plere sunt cum malis humoribus. et sic tunc menstruoosi humores videntes exiunt
 et tunc humores etiam petunt exitum per oculos. et ita tunc ipse homo per visum
 suum ipsius mulieris inficitur faciliter ad mortem. Et etiam aer inficitur per mulie-
 rem qui aer tunc defertur ad hominem in quantum ita forte quod talis aer corruptus ipse
 sum hominem inficit ad mortem. Et ideo tales mulieres caveant tempore menstrui
 ne accedant ad pueros lactantes in cunis ne inficiant eos. quia tales sunt fragilis-
 sis nature. ergo valde faciliter ad mortem inficerent. Et ideo dicit nobilis
 Avicenna. quod talis mulier magis inficitur cum visu quam cum tactu. et Avicenna dat
 rationem de super. quia oculi sunt magis porosi. et ideo propter porositate oculorum ta-
 lis materia citius transit per oculos quam per alia membra. Item dubitatur. utrum mu-
 lier tempore illius infirmitatis potest reddere debitum carnis vel exigere. Et videtur
 quod non. ut habetur in leuitico ubi dicitur. Mulieres menstruoosas ne accesseris. Et dicitur
 glossa ibidem. quod illo tempore mulier nec debet reddere nec exigere debitum car-
 nis. Sed in oppositum arguitur sic. leprose mulieri est reddendum debitum car-
 nis. ergo mulieri menstruoosae Consequenter tenet. quia lepra est infirmitas gra-
 vior quam passio menstruoosae. Sed alius patet extra de coniugio leprosoz libro quar-
 to. nam illa infirmitas non dirimit matrimonium ut patet infra. Ad du-
 bium responderetur per distinctionem. quod in illo actu sunt duo. unum est voluntarium. scilicet
 exigere debitum carnis. et aliud est necessarium. scilicet reddere debitum carnis. Hodo-
 dicitur. quod illud quod est necessarium hoc est faciendum. sed illud quod est voluntarium est omi-
 tendum. Causa prima est ista. quia mulier non est sua sed viri. sic etiam vir non est suus
 sed mulieris. Alij vero dicunt quod mulierem pati illam infirmitatem intelligi-
 tur dupliciter. Uno modo naturaliter. videlicet semel in mense propter defectum ca-
 loris naturalis. et isto tempore vir non debet accedere mulierem. Alio modo intelligi-
 tur quod patitur illam infirmitatem propter naturam sic quod quibus diu laborat in illa infir-
 mitate. et tunc in isto tempore vir potest accedere mulierem. Item nota quod si vir vel mu-
 lier petat debitum carnis tempore festiuitatis. vel in loco sacro vel tempore ieiunij. vel
 tempore menstrui. tunc peccat mortaliter. sed alijs diebus extra illud tempus licite
 potest petere debitum carnis sine magno peccato. Et dicitur notandum (sine magno pec-
 cato) quod nunquam vel raro fit sine peccato. unde Festa sacerdotum locus ieiunia menstrua-
 rum. Si petas coitum mortaliter peccas in illis. Ex isto sequitur quod certis temporibus
 vir et mulier licite possunt reddere debitum carnis. sed his dicitur non potest licite exigere.
 Ultimo notandum. quod quicumque mulier apta est ad fluxum menstrui tunc apta
 est ad viri consortium. unde mulier vel puella a tredecimo anno usque ad quinquagesimum

rustici q̄ talis infans cū felicitate z cū om̄i p̄speritate circūdat. Et vlc̄eris
us dicit q̄ talis secūdina est applicata vmbilico pueri cū vna parte z p̄ ob
stetrices secrete diuidit a puero z p̄ eadē remittit ad locū p̄suetū. z dicit
vlc̄eris q̄ tales mulieres p̄ partū h̄nt immūdicā sibi attractā. z q̄ ab eccl̄
lesia z ab introitu eccl̄ie p̄ tēpus ab eccl̄ia deputatū sequestrare s̄t. Tan
dem vero finito tpe deputato veniētes ad eccl̄iam p̄ benedicte a q̄ aspersi
onē purificātur ab immūdicā corp̄is attracta p̄ ptū z secūdinā. z p̄ sacer̄
dote introducūt ad designādū vnitatē illaz cū eccl̄ia.

Tercio notādū q̄ mulier d̄ p̄muniri cū p̄fessione z cōicātōne d̄nica
vt l̄a p̄tendit. z hoc est p̄terea q̄ ip̄a mulier tpe ptus est in articulo mor̄
tis p̄stituta. q̄ nullū aīal intantū patit in ptu sicut mulier. Et rō est ista.
q̄ q̄to plus sensus delicat⁹ est de tāto plus patit. z q̄ passio xp̄i maxima
fuit. z hoc ideo q̄ eius p̄plexio fuit nobilissima. Et q̄ cū hō inter oīa aīal
lia sit aīal nobilissimū. q̄ mulier plus patit in ptu q̄ aliq̄d aliud aīal. q̄ ip̄a
patit intantū q̄ ip̄a timet periculū mortis se intire. q̄ sequitur de p̄mo ad vltimū
mū q̄ ip̄a mulier d̄ p̄muniri cū p̄fessione z cōicātōne. **Q**uo q̄ est sciendū
q̄ pena siue passio est duplex. Nā quedā est pena cōis. z q̄dā est p̄cularis.
Cōis est viri z mulieris simul. z ista est pena necis. vñ in Genesi. d̄ns dixit
ad eū z adā. In quacūq̄ hora comederitis zē. morte moriemini. Alia ē
pena siue passio p̄cularis. z est t̄m mulieris. vt habet in Gen. nā ip̄a mu
lier p̄mo consensit d̄yabolo in paradiso in morsu pomi z tradidit viro. vñ
d̄ns dixit. In dolore paries. z sic oēs mulieres patiūtur in partu. Igit̄ colli
gīt de p̄mo ad vltimū q̄ mulieres debēt esse p̄munite cū sacramēto eccl̄ie
Et iā ideo mulieres debēt esse p̄parate cū sacramēto p̄pter remouere in ho
nestatē. q̄ maxime inhonestū esset si sacerdos illis t̄p̄ibz mulieres visitaret
etiā hoc maxime fieri d̄ p̄pter reuerentiā sacramēti. q̄ in tpe ptus mulie
res maxime s̄t immūde. iō aī t̄ps ptus debēt p̄munire se cū corpe xp̄i

Ultimo notādū. q̄ infans iacēs siue inclusus in secūdina. sicut medī
ei dicit. tūc in tali caput ei⁹ est sursum h̄ns cubitos suos sup̄ genua z quā
libet manū ad vnū oculū z mēbra subtiliter p̄glutinata. z q̄ t̄ps parienti
affuerit. si debita generatio fit tūc secūdina trāsfert sic q̄ p̄mo nascit̄ caput
et si tūc aliter fieret generatio nō fieret debita. z mulieri est valde periculo
sum si forsitan mortē posset euadere. Et ideo q̄dā mulieres grauius labo
rant q̄ alie. p̄pter diuersum modū secūdine. i. diuersum modum embriōnis
Et ideo ne forte mulier ex periculo mortē pueniret tūc littera p̄mo suadet
sibi p̄muniri cū sacramētis eccl̄ie. Alij aut̄ sic dicit q̄ infans inclusus in se
cūdina iacet in matrice sub pectore pendens sursum cū capite ad unū ve
ro cū pedibz z nō extensus. imo mēbra p̄stricte sunt. ob hoc ne mulier leda
tur nimū z tpe ptus nō simul z semel exit. sed q̄dā mēbra p̄ p̄sus. z q̄dam
p̄ posterius. z ideo si debito mō fit generatio tūc talis ptus trāsfert. ita q̄
suprema pars tendit ad unū. z inferior ps tendit sursum. ita q̄ p̄mo na
scitur caput. postea alia mēbra Et si hoc mō infans p̄ducitur ad esse tūc
mulieres nō multū patiūtur. q̄ iste est debitus modus parienti. vt dicit
physici. Et si aliter fit generatio ita q̄ p̄mo nascit̄ manus vel aliud mēbrū
ita q̄ nō p̄mo nascit̄ caput. tūc ibi est indebitus modus parienti. Et q̄ sic
fit tūc mulieres grande z maxime patiūtur in partu. z q̄nq̄ dubium est

Summula Raymūdi.

utrum ipse cum infantibus potest euadere mortem. Partu vero facto matris que erit per vuluam in locum eius reuertit per astuciam obstetricum. Et ideo sequitur illud quod supra preterit. videlicet quod ante partum mulieres in partu debent se premunire cum sacramentis ecclesie. ut gratia diuine maiestatis eis in suis laboribus et doloribus subueniat. quod valde inhonestum est quod sacerdos detur eas visitare in partu cum sacramentis ecclesie. quod si hoc fieret tunc quodammodo fieret irreuerentia sacramentis. quod non debet fieri. Isto tamen non obstante si contingit casualiter tunc ipse sacerdos licite potest eas visitare. ne absque confessione periret et coactioe decederent. Sed tamen cautiore est quod sacerdotes moneant has mulieres quod se ante partum preparent cum sacra premonitione propter causas assignatas. et hoc est de intentione littere. Et hec dicta de primo libro sufficienter.

Liber secundus huius totius tractans de matrimonio et de casibus que sequestrant matrimonium.

Hoc declarabo que sunt sponsalia scripto
.i. in hoc libro s^e in iure confirmata
s^e datus .i. pecunia s^e facta
Anulus autem arra data vel promissio simplex
s^e factum cum promissione .i. matrimonium

Aut iuramentum faciunt sponsalia carnis

quatuor enumerata s^e matrimonij

Hec preeunt copulam

Iste est liber secundus huius summe. in quo autor vult determinare de matrimonio et de eius effectibus. et peruenit ad precedentem litteram sic. Postquam magister determinauit de quibusdam sacramentis. videlicet de sacra eucharistia. et extrema unctione. baptismo. et de confirmatione. Hic in presenti secundo libro vult determinare de matrimonio et de eius effectibus. Et diuidit in duas partes. In prima determinat de matrimonio. In secunda incidentaliter ponit quedam notabilia de sacris ordinibus. Secunda ibi (Omne pertrahere etc.) Prima pars adhuc diuiditur in duo. primo determinat de matrimonio. secundo ponit persuasiones circa matrimonium vitales. Secunda ibi (Si gregis alterius) Primum punctum adhuc in duo. Primo facit quod dictum est. Secundo ponit quedam incidentia matrimonium impediencia. ibi (Reddere si coitu) Partes patebunt in processu littere. Quartum ad primam partem de sic. quod sponsalia fieri habent quatuor modis. Primo per anuli dationem. Secundo per dona et clemencia sine per pecuniam. ut per aurum vel argentum vel per villas aut hmoi. Tercio sponsalia habent fieri per simplicem promissionem. Quarto per iuramentum. ut qui aliquis iurat quod aliquam vellet ducere in uxorem. et ista e converso iurat quod velit ipsum ducere in virum. Et hec sponsalia debent precedere matrimonium.

Notandum circa litteram secundam Johem andree in summa sua. sponsalia sic debent scribuntur. Sponsalia sunt promissiones futurarum nuptiarum ad ipsa perficienda. ut dicendo. ego ducam te in uxorem. Et dicuntur sponsalia a verbo spondeo des. quod idem est quod promitto. quod ibi vir et mulier promittunt sibi inuicem fidem.

Pro quo sciendum quod sponsalia secundum textum sunt quatuor modis. Primo sponsalia celebrantur per anuli dationem. ut qui sponsus tradit sponse anulum. Secundo